

Stig Roudasmaa

HELSINGIN IKÄMIESSUOJELUSKUNTA 1919–1944

**HELSINGIN
IKÄMIESSUOJELUSKUNTA
1919–1944**

**Kirjoittanut
Stig Roudasmaa**

Ikämiessuojeluskunnan Säätiö

Julkaisija: Ikämiessuojeluskunnan Säätiö

Kannet: Heikki Kalliomaa

Taitto: Maija Talpila

Painopaikka: Saarijärven Offset Oy, 2007

ISBN 978-952-92-2234-6

Alkusananen

Everstiluutnantti Stig Roudasmaa on tehnyt suuren työn ja nähnyt paljon vaivaa laatiesaan Helsingin Suojeluskuntapiirin Ikämiessuojeluskunnan historiikin painoasuun. Hän on onnistunut keräämään talteen aineiston eri arkistoista ja instansseista asiapapereiden niukkuudesta huolimatta.

Vuoden 1944 syksystä lähtien välirauhan astuttua voimaan, elimme synkkää ja epätietoista aikaa. Valvontakomissio oli toiminnassa maassamme. Sen jäsenistö oli ainoastaan suuren itäisen naapurimaan kansalaisia. – Meillä oli kyllä toiveajateltu, että komissio olisi koottu kaikista toisen maailmansodan voittajavaltioiden jäsenistä. (Aakkosjärjestyksessä: Englanti, Neuvostoliitto, Ranska, USA). Täällä Suomessa hääri yksinään neuvostoliittolainen valvontakomissio. Olosuhteiden vuoksi oli odotettavissa mitä vain – ehkä pahinkin – maamme miehittäminen. Onneksi näin ei käynyt. Olimme kuitenkin varuillamme.

Moni isänmaanystävä mietti pahinta ja näissä ajatuksissa tuhosi myöskin suojeluskuntansa asiapapereita ja arkistoa pelastaakseen vielä viime tingassa mitä pelastettavissa oli.

Nyt kun elämme nykyistä vuotta 2007 on tilanne aivan toinen. Voimme puhua avoimesti ja tehdä historiikkejakin. Mutta asioiden penkominen ei ole helppoa sillä monen suojeluskunnan asiapapereita on kohdannut täystuho.

Kiitoksemme everstiluutnantti Stig Roudasmaalle hänen suuriarvoisesta työstään.

Kiitos.

Näin on saatu pelastettua ehkä jotakin jälkipolvillekin!

Helsingissä toukokuun 16. pnä 2007

*W-M Sovero
Johtaja
Puheenjohtaja*

*Henrik Anttila
Kenraalimajuri
Varapuheenjohtaja*

SISÄLLYS

ALKUSANANEN	5
SUOJELUSKUNTAJÄRJESTÖN ALKUVAIHE	9
ODBOYS-BATALJONEN – REGEMENTET JA SEN SUOMENKIELISET IKÄMIEHET	10
IKÄMIESPATALJOONA PERUSTETAAN	12
EVERSTILUUTNANTTI V HOLOPAISEN KAUSI 1919-1921	14
Ikämiespataljoona käynnistyy	14
Alkuinnostus laantuu ja toiminta tasaantuu	22
IKÄMIESPATALJOONASTA TULEE 1920-LUVULLA SUOJELUSKUNTA-PIIRIN TOISEKSI SUURIN SUOJELUSKUNTA	25
Jäsenistö ja sen muutokset	25
Pataljoonan kokoonpano	27
Sotilaallinen kasvatus	30
<i>Koulutus</i>	30
<i>Ase- ja ampumakoulutus</i>	35
<i>Kesä- ja talviurheilu</i>	39
Juhlat ja paraatit	40
Taloudenhoito ensimmäisellä 10-vuotiskaudella	43
Kurinpitoa 1920-luvulla	45
10-vuotisyhteenveto	45
IKÄMIESPATALJOONASTA IKÄMIESSUOJELUSKUNTA (1930-luku)	48
Jäsenistö ja sen muutokset	48
Ikämiespataljoonan – Ikämiessuojeluskunnan kokoonpano	51
Sotilaskoulutus	57
<i>Koulutukselliset puitteet</i>	57
<i>Alokkaasta A-sotamieheksi ja parhaimmillaan sk.alikersantiksi</i>	58
<i>Koulutus perusyksiköissä</i>	59
<i>Upseerien ja aliupseerien kertaus- ja täydennyskurssit</i>	65
<i>Suojeluskuntaleirit ja sotaharjoitukset</i>	68
Ampumakoulutus	69
Kesä- ja talviurheilu	71
Vartiointia ja valmiutta	73
Paraateja	74
Juhlia	75
Taloudenhoito toisella 10-vuotiskaudella eli 1930-luvulla	76
Kurinpitoa 1930-luvulla	77
Poikakomppania	77
IKÄMIESSUOJELUSKUNTA TOISEN MAAILMANSODAN AIKANA	82
Viimeinen rauhan vuosi	82
Vapaaehtoinen linnoittamistoiminta 1939	82
Syksyn 1939 ylimääräiset harjoitukset ja talvisota	85
<i>YH ja ikämiehet I/JR11:n suojeluskuntakaaderina</i>	85
<i>Ikämiessuojeluskunnan jäsenmäärä ja kokoonpano syksystä 1939 kevääseen 1940</i> ...	88
<i>Suojeluskunnat Helsinkiä puolustamassa</i>	93
<i>Vapaaehtoinen vartiopalvelu</i>	97
Välirauhan aika	97
<i>Jäsenistö</i>	97
<i>Ikämiessuojeluskunnan kokoonpano ja päällystömuutoksia</i>	98

<i>Koulutuksesta</i>	100
<i>“Desantintorjuntaa”</i>	104
Jatkosodan aika	105
<i>Liikekannallepano kesällä 1941, ikämiehet Vallilan Rykmenttiin, ilmasuojeluyksiköt</i> .	105
<i>Ikämiessuojelukunta vuosina 1942-1944</i>	109
<i>Jäsenistö ja kokoonpano</i>	109
<i>Koulutusta, urheilua ja ampumakilpailuja</i>	111
<i>Juhlat ja sosiaalinen toiminta</i>	113
<i>Helsinkiä puolustamassa – ainakin suunnitelmissa</i>	113
Ikämiessuojeluskunnan Poikakomppania – Ikämiesten Sotilaspojat	114
<i>Viimeiset rauhankuukaudet ja talvisota</i>	114
<i>Poikatoiminta välirauhan aikana</i>	115
<i>Ikämiessuojeluskunnan poikatoiminta jatkosodan aikana</i>	116
<i>Koulutusta</i>	116
<i>Urheilua</i>	121
Talkootyötä	122
Sotilaspojat sotatehtävissä	122
IKÄMIESSUOJELUSKUNNAN MAJA	124
IKÄMIESSUOJELUSKUNNAN LAKKAUTTAMINEN	128
IKÄMIESTEN SÄÄTIÖ – IKÄMIESSUOJELUSKUNNAN SÄÄTIÖ	131
IKÄMIESPATALJOONAA – IKÄMIESSUOJELUSKUNTAA TUKEVA	
LOTTA SVÄRD -OSASTO	134
PÄÄTTEEKSI	136
LÄHTEET	138
LIITTEET	140
Liite 1 Valittu esikunta	140
Liite 2 Kurinpitolaetakunta	141
Liite 3 Päällystön tehtävänmukainen luettelo	142
Liite 4 Päällystön aakkosellinen luettelo	149

Omistaja Pirkko Kola, Helsinki

SUOJELUSKUNTAJÄRJESTÖN ALKUVAIHE

Vuosien 1918–1944 suojeluskuntajärjestö juontaa alkunsa niistä suojeluskunnista, jotka vapaussodassa muodostivat valkoisen armeijan rungon. Maailmansotien välillä järjestöstä kasvoi laaja, noin 100.000 jäsentä käsittävä, sotilaskoulutusta antava ja isänmaallista henkeä kasvattava maanpuolustusjärjestö.

Vuoden 1917 Venäjän maaliskuun vallankumous aiheutti maassamme sisäpoliittisia jännitteitä, jotka johtivat mm. radikaalin vasemmiston järjestämiin mielenosoituksiin yhdessä venäläisen sotaväen kanssa. Elokuun kunnallislakon aikana tapahtui järjestyshäiriöitä joiden seurauksena järjestysvallan tueksi muodostettiin suojeluskuntia. Elokuun 18. päivänä 1917 perustettiin *Helsingin Suojeluskunta*, jonka säännöt Senaatti vahvisti – sillä oli siis valtiovallan virallinen hyväksyminen. Samoihin aikoihin oli muodostettu työläisten järjestyskaarteja, jotka lokakuussa muuttuivat aseellisiksi punakaarteiksi. Syksyllä 1917 Helsingissä perustettiin johtajakoulutusta varten *Ylioppilassuojeluskunta*, joka joululoman aikana järjesti alipäälystökurssin Vimpeliin.

Vapaussota alkoi Tammisunnuntaina 28.1.1918 Pohjanmaalla venäläisen sotaväen riisumisella aseista, mutta Helsingin suojeluskunnalla ei ollut mahdollisuutta toimia punaisten hallitsemassa pääkaupungissa. Suurin osa suojeluskuntalaisista poistui kaupungista osallistuakseen Länsi-Uudellamaalla Svidjan ja Sigurdsin taisteluihin sekä Itä-Uudellamaalla Pellingin osaston toimintaan.

Helsinkiin jääneet suojeluskuntalaiset ryhtyivät perustamaan uutta järjestöä – *Helsingin Valkokaartia*, joka kasvoi toistakymmentä komppaniaa käsittäväksi ja jolla oli kohtalaisen hyvä aseistus, mm. 11 konekivääriä. Sotilaallinen taso sen sijaan oli heikohko, sillä salaamissyistä oli koulutus annettava sisätiloissa noin kymmenen miehen ryhmissä. Valkokaarti osallistui saksalaisten rinnalla Helsingin valtauksen 12.–13.4.1918 jolloin se menetti 14 miestä. Valtauksen jälkeen valkokaarti lakkautettiin, sillä asevelvolli-

suusiässä olleet siirrettiin 1. Helsingin Jääkärirykmenttiin ja muut kotiutettiin.

Vapaussodan päätyttyä kotiutettiin valkoisen armeija ja yleisesti katsottiin, että suojeluskuntien rooli oli päättynyt ja maan puolustaminen kuului rauhanajan sotaväelle. Päämajassa oli kuitenkin hahmotettu suojeluskunnille jatkoa, sillä nuorelta armeijaltamme puuttui reservi – asevelvollisten sotaväen lakkauttamisestahan oli ehtinyt kulua jo kuusitoista vuotta. Maakunnissa oli myös piirejä jotka pitivät suojeluskuntien ylläpitämistä välttämättömänä, sillä kiihotustyötä harjoitettiin maassamme ja oli syytä pelätä väkivaltaisuuksia.

Euroopassa jatkui vielä maailmansota ja itärajan takana käytiin sisällissotaa. Vallitsevissa epävarmoissa oloissa valtiolta piti tarpeellisena ylläpitää siihenastisten suojeluskuntien tapaista asevoimaa ja elokuun 8. päivänä 1918 annettiin *Asetus suojeluskunnista*. Tämän mukaan kuntiin tuli perustaa kunnan nimeä kantava suojeluskunta, jota johtaisi paikallispäällikkö apunaan valittu paikallisesikunta. Suojeluskuntien tuli

“... hallituksen ohjeiden mukaan edistää kansan puolustuskuntoisuutta sekä turvata laillista yhteiskuntajärjestystä.

Tämän toteuttamiseksi suojeluskunnat:

- a) antavat sotilaallista kasvatusta suojeluskuntalaisille;
- b) edistävät voimistelua, urheilua ja kansalaiskunnan kasvamista;
- c) toimivat tarvittaessa varsinaisen armeijan tukena ja
- d) avustavat pyydettyä järjestysviranomaisia.”

Suojeluskuntajärjestö kytkettiin sotaväkeen määräämällä aluksi, että ylipäällikkönä toimii senaatin Sota-asiaintoimituskunnan päällikkö (sotaministeri) ja että kutsuntapiirit toimivat samalla suojeluskuntapiireinä. Helmikuussa 1919 annetussa asetuksessa järjestö sai oman ylipäällikön, keskushallinnon eli yliesikunnan sekä piiriorganisaation.

OLDBOYS-BATALJONEN – REGEMENTET JA SEN SUOMENKIELISET IKÄMIEHET

Suojeluskuntien perustaminen tapahtui maakunnissa yleensä joutuisasti vapaussoturien puuhamiesten asettuessa taas johtoon. Helsingissä toiminta pääsi alkuun vasta marraskuussa 1918, sillä suojeluskuntatoiminnalla ei ollut luonnollista jatkajaa. Pääkaupungin suojeluskuntalaiset ja valkokaartilaiset samaistuivat siihen joukkoon, jossa olivat taistelleet tai siihen, johon olivat siirtyneet pääkaupungin valtauksen jälkeen.

Alkusyksystä oli pelko kaupungin punaisten mahdollisesta liikehtimisestä johtanut keskusteluihin *Pääkaupungin suojavartioston* perustamisesta, mutta toimeen ryhdyttiin vasta loka-marraskuun vaihteessa ja vauhdittajana oli ilmeisesti Saksan nähtävissä ollut tappio. *Helsingin Suojeluskunnan* perustava kokous pidettiin marraskuun 10. päivänä mutta tätä odotellessa oli opiskeleva nuoriso jo lokakuun 23. päivänä perustanut Koululaispataljoonan. Suojeluskunnan perustaminen aiheutti valtavan innostuksen ja vastamuodostetun esikunnan kiireisimpiä tehtäviä oli ottaa vastaan jäseniksi ilmoittautuvien jatkuva virta. Aluksi ryhdyttiin kokoamaan miehiä 1. Rykmenttiin eli sittemmin Siniseen Rykmenttiin ja marraskuussa perustettiin lisäksi seitsemän erillisyyksikköä. Joulukuussa aloitettiin kahden uuden rykmentin muodostaminen, 2. Rykmentin eli Vita Regementetin ja 3. Rykmentin eli Keltaisen Rykmentin.

Aivan ensimmäisten suojeluskuntien joukossa perustettiin joulukuun alussa Oldboys-Regementet ja siitä löytyvät Ikämiessuojeluskunnan juuret.

Joukko Helsingfors Segelsällskapin keskeisiä urheilua harrastavia miehiä oli vuonna 1917 perustanut Oldboys Clubbenin ...“herättämään ja ylläpitämään kehon fyysistä kuntoa ja järjestämään jäsenilleen mahdollisuus osallistua voimistelu- ja muihin urheiluharjoituk-

siin yhteisessä ja järkevässä johdossa”. Marraskuun lopulla, kun suojeluskuntien perustaminen oli Helsingissä alkanut, kerhon puheenjohtaja kauppaneuvos Arthur Ivar **Lindforss** herätti ajatuksen oman suojeluskuntakomppanian perustamisesta.

Syynä saattoi olla halu pitää kerhon jäsenistö koossa sekä muodostaa suojeluskunta jossa olisi varttuneille miehille sopivaa sotilaskoulutusta. Perustavassa kokouksessa 4.12. päätettiin perusta pataljoona, sillä jäseniksi ilmoittautui heti 360 miestä. Joukko-osasto laajennettiin pian rykmentiksi – Oldboys-Regementet – kun jäsenmäärä nousi 1.000 mieheen. Jäsenmäärän kasvuun vaikutti myös hieman aikaisemmin perustetun Raatimiesten komppanian liittäminen pataljoonaan. Rykmentissä tuli olemaan esikunnan lisäksi kuusi kiväärikomppaniaa ja kaksi konekiväärikomppaniaa sekä vuonna 1919 muodostettu soittokunta. Rykmentin komentajaksi valittiin entinen Haminan kadetti kenraalimajuri Ivar **Gulin**, joka jo vuoden kuluttua luopui tehtävistä.

Oldboys-Regementet oli virallisesti kaksikielinen, mutta lähtökohdastaan johtuen ruotsinkielinen oli hallitseva. Rykmentissä oli lähes kolmesataa suomenkielistä jäsentä, joista osa oli kerhon alkuperäisiä jäseniä ja muut olivat liittyneet vasta suojeluskuntaa perustettaessa. Jälkimmäisten joukossa oli myös ruotsia heikosti osaavia ja jopa ummikoita. Harjoituksissa alkoi pian ilmetä käytännön vaikeuksia, sillä annettuja käskyjä ja määräyksiä ei aina ymmärretty. Kerrotaan, että eräässä komppaniassa harjoituksen jälkeen luettiin päiväkäsky taas pelkästään ruotsiksi, jolloin eräs suojeluskuntalainen astui rivistä ja ilmoitti haluavansa kuulla sen myös suomeksi. Kun tähän ei suostuttu, tarjoutui maisteri Karl A **Rein** suomentamaan tekstiä.

Rivimiesten keskuudessa ei tietävästi ilmennyt kielipoliittisia erimielisyyksiä, mutta maassamme olivat kielellisiä oikeuksia ajavat henkilöt alusta alkaen kiinnittäneet huomiota suojeluskunnassa vallitsevaan “epäkohtaan” – komentokielenähän oli suomi. Kieliriita levisi voimakkaana suojeluskuntiin vasta sen jälkeen kun eduskunnassa hylättiin hallituksen esitys ruotsinkielisten

oikeuksien turvaamisesta perustuslaissa. Yli-esikunta rauhoitti vaikeaksi muodostunutta tilannetta antamalla ruotsinkielisille suojeluskunnille oikeuden ruotsinkieliseen *komennus-kieleen* jos jäsenistö äänestyksessä niin päättäisi. Seurauksena oli jako suomen-, ruotsin- ja kaksikielisiin suojeluskuntiin ja jako säilyi järjestön lakkauttamiseen asti.

Kesällä 1917 perusti joukko Helsingfors Segelsällskapin urheilullisia jäseniä Oldboys Clubbenin, jonka jäseneksi pääsi jokainen hyvämaineinen 30 vuotta täyttänyt henkilö. Klubi oli ruotsinkielinen ja sen tarkoituksena oli järjestää vuosittain eri urheilulajien kilpailuja, joissa otettaisiin huomioon ikähyvitys.

Syyskuun 7. päivänä 1918 vahvistettiin klubin säännöt, joissa sanottiin mm. seuraavaa: “HELSINGFORS OLDBOYS CLUB med hemort i Helsingfors stad, stiftad den 13. juli 1917 av medlemmar i den då inom Helsingfors Segelsällskap existerade sammanslutningen, S.S.G utgör en förening av äldre spårsmän, har till ändamål att väcka och upprätthålla intresset för kroppens fysiska vård samt bereda sina medlemmar tillfälle att deltaga i gymnastik- och andra idrottsövningar under gemensam och förnuftig ledning”.

Runsaan vuoden kuluttua, syyskuun 7. päivänä 1918 klubi rekisteröitiin nimellä HELSINGFORS OLDBOYS CLUB r.f., klubin tarkoitus pysyi entisellään ja säännöt alkoivat tutulla sanonnalla: “En förening av äldre spårsmän....”.

Heinäkuun 25. päivänä 1933 klubi muuttui kaksikieliseksi yhdistysrekisteriin tehdyllä muutosilmoituksella. HELSINGIN OLDBOYSKLUBI – HELSINGFORS OLDBOYS CLUB ry:n tarkistettujen sääntöjen mukaan klubin tarkoituksena oli mm

- järjestää harjoitustilaisuuksia, kilpailuja ja seuraotteluja
- osallistua kansalliseen ja kansainväliseen kilpailutoimintaan
- järjestää juhla- ja huvitilaisuuksia
- järjestää koulutus- ja valistustilaisuuksia.

Lähde: Patentti- ja rekisterihallituksen rekisterinumero 25733 (42FR.91)

¹ Komentokieli muuttui vähin äänin suomenkieliseksi sitä mukaa kun varusmiespalvelun suorittaneiden suojeluskuntalaisten määrä kasvoi. Vaasan piiri siirtyi viimeisenä.

IKÄMIESPATALJOONA PERUSTETAAN

Oldboys-Regementetissä otettiin helmikuussa 1919 enemmistöpäätöksellä käyttöön "ruotsalainen komennuskieli" ja tämä merkitsi käytännössä ruotsin muuttumista rykmentin pääkieleksi. Kieliriita tulehdutti suomenkielisten "oldboysarien" tunteita ja jo äänestyksen aikana valmisteltiin irtaantumista ja oman suojeluskunnan perustamista. Rykmentin tekemän ratkaisun jälkeen julkaistiin helmikuun 27. päivänä sekä Uudessa Suomessa että Helsingin Sanomissa seuraavansisältöinen ilmoitus.

Suomalaista Ikämiespataljoonaa perustamaan kokoontukoot ne Oldboys-pataljoonaa tai muihin rykmentteihin kuuluvat suojeluskuntalaiset, jotka haluavat liittyä komppaniaan, jossa komennus- ja harjoituskieli on suomi, tänään torstaina kello ½ 8 i.p. Suomalaisen Lyseon voimistelusaliiin (Lönnrotin puistikko, sisäänkäynti pihalta)

Aloitteen ottajat

Kokoukseen osallistui noin 40 miestä, puhetta johti filosofian maisteri Arvi **Kuha** ja kirjuri-na toimi liikemies Kaarlo **Tefke**. Kokouksen pöytäkirja ei ole säilynyt, mutta muistitietojen mukaan pohdittiin vilkkaasti perustettavan suojeluskunnan tulevaa kokoa.

Uskottiin, että Oldboys-Regementetistä varmasti siirtyisi komppanian verran miehiä, mutta optimistisimmat arvelivat suojeluskunnan kasvavan jopa rykmentiksi. Suojeluskunnan koolla oli merkitystä nimenomaan päällikköä valittaessa ja päätökseksi tuli kompromissi, perustettiin pataljoona. Kokoontul-
suja K A **Rein** suostui reservin upseerina vain komppanian kokoisen joukon päälliköksi, mutta lupasi ottaa perustettavan joukon haltuunsa kunnes löytyy soveliaampi päällikkö. Sopiva ehdokas, everstiluutnantti Viktor **Holopainen**, oli jo katsottu ja kokous päätti tiedustella hänen suostumustaan.

Kokous oli hyvin valmisteltu, sillä perustettavalla suojeluskunnalla oli jo nimikin. Ehdolla oli ollut useita oldboys-käsitteen

"suomennoksia" myös vähemmän onnistuneita kuten "ukkokomppania". Hyväksytyksi tuli tohtori Knut **Cannelin** ehdottama ja jo kokouksussaan käytetty nimi "Ikämiespataljoona".

Vajaan viikon kuluttua, maanantaina 3.3. pidettiin Ikämiespataljoona perustava kokous. Puheenjohtajana toimi tällä kertaa Knut **Cannelin** ja kirjuri-na johtaja J. **Bärlund**, hyvä agitaatio oli nostanut osanottajamäärän kahdeksaankymmeneen. Kokouksessa valittiin maisteri **Rein** väliaikaiseksi päälliköksi ja päätettiin aloittaa harjoitukset seuraavalla viikolla. Perjantaina maaliskuun 7. päivänä oli pääkaupungin päälehdissä seuraava ilmoitus:

Helsingin Suojeluskunnan Ikämiespataljoona:

Harjoitukset: maanantaisin ja torstaisin klo 7-9 ip. Suomalaisella Lyseolla Antinkatu 7 (sisäänkäytävä pihalta)¹.

Uudet jäsenet: ilmoittautukoot Helsingin suojeluskunnan esikunnassa Albertink. 25 klo 9-6 ja harjoitusaikoina Lyseolla.

Pääsyehdot: 35 vuoden ikä ja 2 tunnetun henkilön suositus

Päällikkö

Pataljoonan perustaminen sujui erittäin nopeasti, ensimmäiset harjoitukset pidettiin maanantaina maaliskuun 10. päivänä eli vain puolitoista viikkoa alustavasta kokouksesta. Puuhamiehillä olikin kiire toimia, sillä rykmentin komentaja yritti pitää joukkonsa koossa kutsumalla maaliskuun 5. päiväksi kokoon kaikki jotka olivat halukkaita perustamaan "suomalaista komppaniaa".

Päällikkökysymys oli vielä hoidettava. Pataljoonan edustajat kävivät esittämässä everstiluutnantti Holopaiselle kokouksen päätöksen ja pyysivät hänen suostumustaan pataljoonan päälliköksi. Aluksi Holopainen lienee hieman empinyt hänelle tarjottua tehtävää, sillä tällaisen vapaaehtoisjoukon johtaminen oli varmaankin outoa kokeneellekin

¹ Antinkatu on nykyisin Kalevankatu.

sotilaalle. Hän ehkä myös karsasti valituksi tulemistä, sillä virkaurallaan hän oli tottunut saamaan nimityksen tai määräyksen uuteen tehtävään. Holopainen kaiketi teki päätöksensä maanantaina 10.3. käydessään seuraamassa pataljoonan harjoituksia, ja vakuuttautumassa joukon sotilaallisesta tasosta. Keskiviikosta 12.3. alkaen harjoituksia koskeissa lehti-ilmoituksissa olikin allekirjoituksena *Pataljoonan päällikkö*

Enää ei puuttunut kuin Helsingin Suojeluskunnan päällikön hyväksyntä. Arvellaan,

että Holopainen käytti loppuviikon suojeluskuntapuvun hankkimiseen – sotilas ei ilmoittautu siviilipuvussa – ja ilmoitti pataljoonan perustamisesta sekä valinnastaan sen päälliköksi viimeistään maanantaina 17.3. Seuraavana päivänä Helsingin suojeluskunnan päiväkäskyssä n:o 31 tiedotettiin:

“Oldboys-pataljoonasta eronneista suomenkielisistä jäsenistä on muodostettu Helsingin Suojeluskunnan Ikämiespataljoonaniminen joukko-osasto, jonka v.t. päällikkönä toimii everstiluutnantti Holopainen.

Viktor Holopainen, everstiluutnantti

Ikämiespataljoonan päällikkö 18.3.1919–1.8.1921

Holopainen syntyi Helsingissä 6.1.1874 ja pääsi vuonna 1893 ylioppilaaksi Helsingin Suomalaisesta Normaaliylseosta. Holopainen suoritti upseeritutkinnon Venäjällä, jonka jälkeen hän palveli venäläisissä joukko-osastoissa mm. 2. Suomenmaalaisessa Tarkk'ampujapataljoonassa Hämeenlinnassa. Holopainen ylennettiin aliluutnantiksi 1897 (?), luutnantiksi 1899, esikuntakapteeniksi 1905 sekä kapteeniksi 1909. Ensimmäisen maailmansodan aikana Holopainen yleni everstiluutnantiksi ja sodan loppuaikoina hän jäi saksalaisten sotavangiksi. Holopainen palasi vuonna 1918 Suomeen, jossa hän 44-vuotiaana asettui Helsinkiin ja antautui liikealalle.

Eläkevuosinaan Holopainen asui 1934-1939 Vaasassa ja 1941-1942 Helsingin maalauskunnassa. Holopainen muutti vuonna 1948 Somerolle, jossa hän kuoli naimattomana 19.5.1948. Holopainen on haudattu Helsingin Pohjoiselle hautausmaalle.

Ikämiespataljoona piti itseään onnekaana saadessaan heti perustamsvaiheessa päälliköksen sotakokemusta omaavan aktiiviupseerin. Everstiluutnantti Holopaisen ansiona voidaan pitää, että perusteilla oleva pataljoona saatiin nopeasti organisoitua ja tehokas koulutus käyntiin. Holopaisen kausi jäi kuitenkin lyhyeksi, vajaaksi kahdeksi ja puoleksi vuodeksi. Luopuminen päällikkyydestä on saattanut johtua Holopaisen hakeutumisesta vuosikymmenien sotilaselämän jälkeen siviilitöihin sekä kotiutumiseen Suomeen. Toisaalta on kokenut sotilas saattanut turhautua “askarteluun harrastelijasotilaiden kanssa” varsinkin kun pataljoonan päällystö koostui yhdestä reservin vänrikistä ja muutamista “vanhan väen” aikaisista aliupseereista ja miehistöön kuuluneista.

Kuva on otettu maaliskuussa 1919 Pasilassa Ilmalan mäellä. Kuva: Sotamuseo.

Ikämiespataljoona käynnistyy

Pataljoonan ensimmäinen päiväkäsky annettiin huhtikuun 7. päivänä 1919 ja siinä julkaistiin pataljoonan kokoonpano ja harjoitusajat ja -paikka.

Pataljoonaan muodostettiin kaksi komppaniaa, joista

- 1. Komppanian päälliköksi määrättiin vänrikki **K A Rein**, vääpeliksi **Sulo Oinila** ja varusmestariksi **K Nyström**, komppanian alkuvahvuus oli 105 suojeluskuntalaista
- 2. Komppanian päälliköksi määrättiin **W Rydman**, vääpeliksi **Bruno Andersin** ja varusmestariksi **Malmgren**, komppanian alkuvahvuus oli 127 suojeluskuntalaista.
- Pataljoonan intendentiksi määrättiin suojeluskuntalainen **V Kärnä**.
- Joukkuepäälliköiksi nimettiin 6 suojeluskuntalaista ja ryhmäpäälliköiksi 21 suojeluskuntalaista.
- Harjoitukset määrättiin pidettäväksi Suomalaisella Lyseolla Antinkatu n:o 7 maanantaina ja torstaina kl. 7-9 sekä joukkue- ja ryhmäpäälliköille perjantaisin kl. 7-8.

Henkilökysymykset oli perustamisvaiheessa hoidettava sopimalla. Komppanian päälliköt olivat ilmeisesti itseoikeutettuja. **K Rein** oli ainoa upseeri ja **W Rydman** oli vapaaehtoisena palvellut vuonna 1905 lakkauteissa Suomen Kaartissa. **W Rydman** oli sotilasarvoltaan kersantti ja siviilissä johtavassa asemassa Stockmann Oy:ssä. Joukkue- ja ryhmäpäälliköiksi sekä vääpeleiksi tarvittiin 32 johtamiskykyistä miestä, mutta sotilaskoulutukseltaan sopivia oli vain kolme aikanaan tarkka-ampujapataljoonissa palvellutta. Suojeluskuntalaiset valitsivat keskuudestaan johtamiskykyisiksi arvioimansa miehet joukkue-

ja ryhmäpäälliköiksi ja perusteena oli ilmeisesti Oldboys-Regementistä saatu tuntuma.

Myöhemmin päällikkötehtäviin sijoittaminen tapahtui joukko-osaston päällikön määräyksellä. Muutama päivä perustamisen jälkeen tehtiin ensimmäinen korotusesitys virkaatekeviksi komppania-, joukkue- ja ryhmäpäälliköiksi, vääpeleiksi, varusmestareiksi ja sanitäreiksi, esityksessä oli myös yhden suojeluskuntalaisen korottaminen kersantiksi ja toisen korpraaliksi.

Pataljoonan ensimmäisessä päiväkäskyssä ei mainita lainkaan esikuntaa, mutta huollon runko oli jo olemassa, intendentiksi oli määrätty suojeluskuntalainen **Valter Kärnä** ja komppanioissa oli varusmestarit. Muista lähteistä ilmenee, että pataljoonan adjutanttina oli huhtikuussa arkkitehti **A Siitonen** ja toukokuusta alkaen majuri **August Alli**.

Johto- ja koulutushenkilöstön lisäksi katsottiin, että suojeluskunnissa tulee olla pätevää lääkintähenkilökuntaa ja huhtikuun 19. päivänä pyydettiin tohtori **Yrjö Meurmania** ottamaan vastaan pataljoonan vanhemman lääkärin tehtävät.

Pataljoonan jäsenkunnan runko oli peräisin Oldboys Clubbenista, mutta perustettaessa suojeluskuntaa siihen oli liittynyt myös kerhoon kuulumattomia uusia jäseniä. Syksyiltä 1919 säilynyt jäsenluettelo antaa kuvan pataljoonan ammattijakautumasta. Liike-elämää ja kauppiaskuntaa edusti 159 miestä eli lähes puolet jäsenkunnasta ja muutenkin oli keski- luokka tai ylempi keskiluokka hyvin edustettuna. Pataljoonassa oli myös jäseniä, jotka ilmeisesti eivät olleet "varttuneessa iässä olevia urheilullisia miehiä", ja ilmeisesti työnantajan esimerkkiä seuraten suojeluskuntaan liittyi joukko kauppa-alan työntekijöitä kuten kauppa-apulaisia ja varastohenkilökuntaa, pataljoonassa oli jopa toistakymmentä työväenluokkaan kuuluvaa.

Oldboys Club'ilta oli ilmeisesti kulkeutu-

nut oma tapa nimitellä jäseniään ja Ikämiespataljoonassa sanottiin miehistöä *ikämiehiksi* virallisen sk.sotamies-nimityksen sijasta. Tapaa näytään käytetyn vielä 1930-luvun lopulla vanhimpien jäsenten siirtyessä veteraaniluokkaan.

Uuden pataljoonan oli aloitettava aivan tyhjästä, sillä aluksi se ei saanut muuta kuin aseet. Katajanokalla ollut armeijan asevarikko luovutti suojeluskuntalaisille venäläisiltä sotasaaliina saatuja kolmenlinjan kiväärejä, jotka tasoltaan olivat sekalaisia ja sodan kulluttamia. Suojeluskuntien eräänä tärkeänä tehtävänä 1920-luvulla oli saada nämä kiväärit ampumakelpoiseen kuntoon.

Varusteiden hankkimiseen sekä toiminnan pyörittämiseen tarvittiin rahaa ja tätä varten muodostettiin viisihenkinen taloustoimikunta¹, joka alkuaikoina myös hoiti pataljoonan esikunnan tehtäviä. Toimikunta näyttää talousasioiden ohella hoitaneen myös henkilöasioita kuten intendentin, rahastonhoitajan ja varusmestarien nimittämisen, toimikunta myös päätti harjoituksista, hoiti kirjeenvaihdon Helsingin Suojeluskuntaan ja huolehti kanslian vuokrauksesta.

Kiireisimpiä tehtäviä näyttää olleen pataljoonan saaminen muistuttamaan sotilasyksikköä. Alkuvuosina tuli suojeluskuntalaisten itse hankkia palveluspukunsa, jonka kuosi Helsingissä hieman poikkesi vapaussodan kenttäharmaasta asepuvusta: harmaan aseta-kin kaulus ja hihakäänteet olivat ruskeat, päähineenä oli ruskea lippalakki eli "sporttilakki" ja jalkineina saappaat tai kengät ja säärikäareet. Ikämiespataljoonassa oli myös vähävaraisia jäseniä, jotka tarvitsivat pukuavustusta, ja taloustoimikunnan ensimmäisiä tehtäviä oli ottaa 25.000 markan tilapäinen laina jolla hankittiin n. 75 pukua Mikonkatu 5:ssä olevalta Lyhyttavara OY:ltä.

Suojeluskuntien ainoina tulonlähteenä olivat lahjoitukset, mitä varten vastaperustetun pataljoonan oli muodostettava itselleen riittävä tukiverkosto. Tietojen mukaan patal-

joona sai ensimmäisen toimintavuotensa aikana yksityishenkilöiltä 2.600 markkaa ja kuudelta liikeyritykseltä 6.700 markkaa. Suomalainen Tupakkatehdas O.Y. lahjoitti pataljoonalle hevosvetoisen ambulanssivau-
nun, Talousosakekauppa lahjoitti kankaita 6.000 markan arvosta, Helsingin Rakennusai-
nekauppa O.Y:ltä tuli mm. varat lippuun ja sekä Uusi Suomi että Helsingin Sanomat antoivat maksuttomat ilmoitustilat.

Lahjoitusten perustelut saattoivat joskus olla hyvin erikoiset. Rehtori Ferdinand Lilius puolisoineen lahjoitti Ikämiespataljoonan jäsenenä kuolleen poikansa maisteri Arvid Liliuksen muistoksi 1.000 markkaa neljän suojeluskuntapuvun hankkimiseksi varattomille suojeluskuntalaisille.

Perustamiskokouksessa tehdyt arviot pataljoonaan siirtyvistä suomenkielisistä "old-boysareista" osuivat kohtalaisen oikeaan. Pataljoonan perustamisvahvuus oli huhtikuun 7 päivänä 232 miestä ja toukokuun puoleen väliin mennessä jäsenmäärä oli kasvanut 371 mieheen, syyskuun puolivälissä jäseniä oli jo 398. Toukokuun alkupäivinä katsottiin miehiä riittävän kolmeen yksikköön ja perustettiin 3. Komppania jonka alkuvahvuus oli 121 miestä. Komppanian päälliköksi määrättiin toimitusjohtaja Otto Engb. **Jaatinen.**

Sotilasosastolla tulee olla soittokunta, ja tällaista ryhdyttiin hankkimaan toukokuun alkupuolella², eli pari kuukautta perustamisen jälkeen. Soittokunnan perustamiseen ei ollut varoja, mutta Helsingissä oli kapellimestari K **Särkilahden** yksityinen soittokunta jonka kanssa saatiin aikaan sopimus. Soittajat liittyivät Ikämiespataljoonaan, jolta he saivat puvut ja 10 mk tunnilta soittaessaan marssivan joukon mukana. Särkilahti sai 100 mk kuukaudessa korvauksena torvien ja nuottien kulutuksesta. Soittotoiminnan kustannuksista huolehtimaan perustettiin toimikunta johon valittiin kaksi jäsentä komppaniaa kohti. Rahaston kartuttaminen aloitettiin perheiltamalla Polyteknikkojen talolla 27. marraskuuta ja tilaisuus tuotti puhdasta tuloa 3.115,60 mk.

¹ Taloustoimikuntaan kuuluivat J Bärlund, Otto E Jaatinen, Valter Kärnä, Väinö Leander, ja F V Roos sekä varajäseninä I Th Isotupa ja Joh Pelin. Neuvotteleviksi jäseniksi valittiin pataljoonapäällikkö ja molemmat komppaniapäälliköt.

² Eräiden tietojen mukaan perustaminen olisi tapahtunut syksyllä 1919.

Ikämiespataljoonan jäsenten ammattijakauma syyskuussa 1919

(poisluettuna soittokunta)

63 liikemiestä	4 kamreeria, kauppa-apulaista, konttoripäällikköä,		
35 (toimitus)johtajaa	maalarimestaria, metsänhoitajaa, pankinjohtajaa, taiteilijaa,		
25 konttoristia	3 kandidaattia, kauppamatkustajaa, kirjuria, lääkäriä, tehtailijaa,		
17 insinööriä	teknikkoa, työmiestä		
15 kauppiasta	2 apteekkaria, asiamiestä, etsivää, kandidaattia, kanslistia,		
14 opettajaa	kirjanpitäjää, liikeapulaista, lääkäriä, leipurimestaria,		
10 maisteria, prokuristia	maalaria, maalarimestaria, monttööriä, rautatiekirjuria,		
8 (vara)tuomaria, työnjohtajaa	rautatievirkailijaa, räätäliä, teknikkoa, talonmiestä,		
7 pol.konstaapelia	toimittajaa, tullipäällysmiestä, vanginvartijaa,		
6 arkkitehtiä, koululaista	ylikonstaapelia		
vahtimestaria			
1 kutakin seuraavista ammateista			
agronomi	lasimestari	raitiotieläinen	ulosottoapulainen
apulaisjohtaja	lehtori	rakennusmestari	
asiapoika	lennätintarkastaja	rautatieeläinen	vakuutusvirkailija
asuntoneuvos	liikennetarkastaja	reistraattori	vakuutusjohtaja
	lämmittäjä		vanh. poliisikonstaapeli
farmaseutti	lääkäri	sahanhoitaja	vankilan johtaja
			varastonhoitaja
kapteeni	mekaanikko	sairaanhoitaja	varastoapulainen
kivityömies		sitomon johtaja	varastonhoitaja
kondiittori	notaari	speditööri	varastopäällikkö
konemestari			välskäri
konttorin johtaja	peltiseppä	talonomistaja	
kultaseppä	pianonvirittäjä	tarkastaja	ylikonduktööri
kultaseppätyöntekijä	piirustaja	telegraafimonttööriä	ylioppilas
kuritushuoneen apu-	postiljooni	teurastaja	ylitarkastaja
laisjohtaja	postivirkailija	tohtori (fil.)	
kuvanveistäjä	puuseppä	toimistopäällikkö	

Yli 350 jäsenen pataljoonassa oli 108 ammattinimikettä jonka lisäksi kymmenen miestä oli jättänyt ammattinsa ilmoittamatta.

Jäsenistö oli pääosin talouselämän ja kaupan palveluksessa sen eri tasoilla toimitusjohtajasta asiapoikaan.

Lähde: Ikämiespataljoona 1919-1929 s. 25-33.

Syyskuun loppupuolella 1919 muodostettiin konekivääriosasto, jollaisen katsottiin kuuluvan jokaiseen jalkaväkijoukko-osastoon. Konekivääriyksikköjä pidettiin ”teknisinä”, joten niihin valittiin miehistö ”siviilipätevyyden” mukaan eli ensisijaisesti insinöörejä, mekaanikkoja (kelloseppä, levyseppä ja autonkuljettaja) sekä ne, jotka olivat aikaisemmin olleet konekiväärikomppanioissa. Innostus uuteen osastoon oli suuri, ja kaikista yksi-

köistä ilmoittautui vapaaehtoisia jopa koko 3. Komppania. Osaston perustamisvahvuus oli 20 miestä ja sen ensimmäisenä päällikkönä oli Matti **Tenhunen**, sodassa kätensä ruhjonut kapitulanttiväpeli, joka oli entinen venäläinen res.vänrikki, suomalainen res.vänrikki ja virolainen luutnantti. Osaston aseistuksena oli aluksi yksi sotasaaliskonekivääri m/09-09 eli sileävaippainen Maxim m/1910 Sokolov-pyöräalustalla, harjoituksissa oli joukkueen

puuttuvat konekiväärit markkeerattava jakkarilla. Muutaman vuoden kuluttua Ikämiespataljoona sai tarvitsemansa konekiväärit, yhden pataljoona osti ja muut tulivat sotaväen varikoilta sitä mukaa, kun aseita inventoitiin ja kunnostettiin. Konekiväärimiehille jaettiin henkilökohtaisiksi aseiksi venäläiset karabiinit, joita pidettiin pelkkänä riesana – niillä ei osunut tauluun edes 100 metrin matkalta.

Pataljoonan koulutusohjelma oli tiivis, kaksi tuntia kahtena iltana viikossa, ja tähän oli painava syy. Itärajan takana oli vielä levotonta ja suojeluskuntien oli tarvittaessa oltava valmiina toimimaan armeijan reservinä, myös katsottiin, että oli varauduttava punaisten mahdolliseen kapinamahdollisuuteen. Helsingiläiset olivatkin pikaisen ja perusteellisen sotilaskoulutuksen tarpeessa, sillä vain harvoilla oli syksyn 1917 ja kevään 1918 ajoilta suojeluskunta- tai sotakokemusta.

Koulutuspaikkana oli Suomalainen Lyseo – paremmin tunnettu ”Ressuna” – joten koulutus rajoittui alkuaikoina muodolliseen harjoitteluun koulun pihalla sekä iltaisin pidettäviin luokkaoppitunteihin. Joukkue- ja ryhmäpäälikölle annettiin johtajakoulutusta perjantai-iltaisin pidettävissä koulutustilaisuuksissa.

Kouluttajatilanne oli aluksi heikko, kuten yleensä muissakin suojeluskunnissa. Vanhan väen tarkka-ampujapataljoonissa palvelleet olivat saaneet kunnan sotilaskoulutusta, mutta se oli vuosisadan vaihteen ajoilta ja vanhentunutta. Paljon oli ehtinyt muuttua käydyn maailmansodan aikana. Vanhassa väessä olivat palvelleet vapaaehtoisina tai asevelvollisina komppanian päälliköiksi määrätty K A **Reini** ja Walter **Rydman** sekä joukkuepääliköt (aliupseeri) Johannes **Saraoja**, (aliupseeri), Aleks **Ilmonen**, ryhmäpäälikkö (aliupseeri) Karl **Aro**, ja intendentti (plutoonaliupseeri) Valter **Kärnä**. Pataljoonan koulutus ajanmukaistui kun keväällä 1919 palkattiin harjoituksia pitämään jääkärivääpeli Johan Oskar **Gustafsson** 250 markan kuukausipalkalla. Työsuhde päättyi puolen vuoden kuluttua lokakuussa, kun Gustafsson sai siirron pois Helsingistä.

Helsingin Suojeluskunta arveli keväällä 1919 joukko-osastojen jo olevan kypsiä laa-

jempaan yhteistoimintaan ja järjesti toukokuussa suuren manööverin. Harjoitus alkoi illalla ja Ikämiespataljoona yöpyi Läntisen viertotien ja Munkkiniemeen johtavan tien risteyksessä¹. Nuotioilla vietetyn kylmän yön jälkeen pataljoona määrättiin aamuhämärissä miehittämään Pitäjänmäen itäpuolella olevan suuren aukean etelälaita. Päivä kului aurinkoa ottaen eikä vihollisesta näkynyt vilaustakaan. Harjoitus taisi päättyä sekaannukseen, sillä esikunta unohti pataljoonan maastoon ja miehet marssivat illemmalla omia aikojaan kohtiin.

Ikämiespataljoonassa jatkettiin Oldboys Bataljonien aloitettua ampumakoulutusta, joskin siitä ei ole yksityiskohtaisia tietoja. Kilpa-ammuntaakin harrastettiin jo syyskuun 15.-17. päivinä ja lokakuun 12. sekä 19. päivinä 57 miestä osallistui kilpaan Vihreän pataljoonan kiertopalkinnosta. Helsingin Suojeluskunta sai käyttövuorot neljään rataa: Kiffenin eli Huopalahden rataa Haagan kauppalan pohjoispuolella, Suomen Ampujaliiton rataa Haagan koillispuolella, Armeijan ampumarataa Pasilassa (nyk. ratapiha) sekä Santahaminan ampumarataan.

Helsingin suojeluskunnat suorittivat alusta alkaen vartiopalvelusta järjestön omissa kohteissa ja myös Helsingin päävartiossa aina sotaväen joukko-osastojen ollessa estyneenä, esimerkiksi leirien takia. Ikämiespataljoonaa pidettiin jo toukokuussa 1919 kypsänä vartiopalveluun ja vuoden loppuun mennessä sillä oli viisi vartiovuoroa, kaksi kertaa päävartiossa 4.-5.5. ja 22.-24.10., omalla esikuntatalolla 20.12., Suojeluskunnan Yliesikunnassa 25.-31.12. sekä kunniavahtivuoro kenraali Mannerheimille Hotelli Kämpissä

Joukko-osastojen valmiutta testattiin kohälytyksin ja huhtikuun 26. päivän aamuna 1920 oli mm. Ikämiespataljoonan vuoro. Tarkka hälytysaika ei ole tiedossa, mutta hyvin nopeasti eli kello 4.45 mennessä oli pataljoonan n 260 miehestä koolla 146 miestä. Lopputulos oli kuitenkin huono, sillä hälytysvahvuus ei siitä enää sanottavasti noussut ja joukkuepääliköistä saapui vain kaksi kolmesta ja ryhmäpääliköistä puolet.

¹ Viiden pennin tulli eli nykyinen Töölön tulli.

Ikämiehet vartiossa

Ikämiespataljoona asetti syyskuun 15. päivänä 1919 kunniavahdin kenraali **Mannerheimille** hotelli Kämpissä, jossa hän silloin majaili. Vartiosotilas käveli hotellikäytävällä kenraalin oven edessä ja aina kääntyessään hän kolhaisi kiväärinpiipulla kenraalin ovea. Mannerheimiä tämä häiritsi ja hän käski asettaa vartiomiehen ulos.

Suojeluskunnan esikuntaa vartioitiin alkuvuosina ympäri vuorokauden. Sangen pitkäkoipinen ikämies oli vartioidessaan harkinnut mukavammaksi istua esikunnan rapuilla, silloinen luutnantti **Villa** tulee siviilipukuisena tarkastukselle yöllä kysyen suojeluskuntalaiselta mikä mies te olette. Vastaus: Vartiomies minä olen! Villa: Minä olen luutnantti Villa. Vartiomies: No enkö minä sitä ajatellutkin, kun olette niin tutun näköinen (jatkaa yhä istuen). Villa poistuu.

Vartiopalvelu oli toisinaan todella vaaranalaista. Syksyllä 1919 esim. ammuttiin vartiomiestä Runebergin kadulla. Helsingin Suojeluskunnan esikunta sijaitsi Puhelinyhdistyksen talossa Runeberginkatu 43:ssa ja vartiotupa oli alhaalla kadun puolella.

Lähde: Ikämiespataljoona 1919-1925, s. 34-35.

Ikämiespataljoona marssilla Huopalahdessa vuonna 1922. Kuva: Sotamuseo.

Muutammat Helsingin suojeluskunnat olivat kevään aikana hankkineet lipun ja vapaussondan päättymisen yksivuotispäivänä 16.5. vi-

hittäisiin kolme uutta. Ikämiespataljoonaa lähellä olevat rouvat, mm. rouvat **Jaatinen**, **Niklander** ja **Widemark** tekivät aloitteen

lipun hankkimiseksi pataljoonalle ja saivat lipun suunnittelijoiksi arkkitehti Armas **Lindgrenin** ja Hanna **Frelanderin**. Ajatus lähti niin myöhään liikkeelle, ettei lippua ehdittäisi omin voimin saada valmiiksi juhlapäivään mennessä joten lippu tilattiin Suomen Käsityönystäviltä. Johtajanrouva **Niklanderin** ansiosta Helsingin Rakennusainekauppa OY lahjoitti tarvittavat 4.500 markkaa sekä lisäksi 8.000 markkaa.

Lippu vihittiin toukokuun 16. päivän paraatin yhteydessä, mutta pataljoonan komentaja oli ollut yhteydessä vain vihkimistä suostuttaneeseen rovasti Arthur **Maliniin** ja sai siitä moitteet Suojeluskuntakäskyssä n:o 44/21.5.1919.

“Toukok. 16 p:nä pidetyssä vuosijuhlissa vihittiin mm. Helsingin suojeluskunnan Keltaisen rykmentin III:n Ikämiespataljoonan lippu. Pataljoonalle annetaan ankara muistutus sen johdosta, että tällainen virallinen ja juhlallinen toimitus järjestettiin Esikunnan asiasta mitään tietämättä.”

Mainittakoon, että lippu oli sittemmin loka-kuussa näytteillä Suomen Käsityön Ystävain 40-vuotisjuhlanäyttelyssä Salon Strindbergissä.

Helsingissä suojeluskuntaorganisaatio oli puolisen vuotta käymistilassa. Aluksi perustettu asetuksen edellyttämä Helsingin Suojeluskunta oli kasvanut useita rykmenttejä ja erillisiä komppanioita käsittäväksi ja huhtikuun alkupäivinä 1919 suojeluskunnasta muodostettiin *Helsingin Suojeluskuntapiiri*. Joukko-osastot tulivat tämän jälkeen olemaan paikallissuojeluskunnan asemassa.

Suojeluskuntaan/Suojeluskuntapiiriin kuului erillisyyksiköiden ja pataljoonien lisäksi neljä rykmenttiä, Sininen, Valkoinen ja Keltainen Rykmentti sekä Oldboys Regementet. Kolme ensiksi mainittua olivat osittain torsoja, sillä niillä ei ollut komentajaa eikä rykmentin esikuntaa – pataljoonat olivat suoraan Helsingin Suojeluskunnan/Suojeluskuntapiirin komentajan alaisia. Huhtikuun lopulla 1919 havaittiin, että näin moneen rykmenttiin ei tulisi riittämään miehiä ja suojeluskunnan esikunta sijoitti Keltaiseen Rykmenttiin kolme valmista pataljoona; I Ylioppilaspataljoona, II Rautatieläispataljoona ja III Ikämiespataljoona. Viisi kuukautta myöhemmin muodostettiin Sinisen ja Keltaisen Rykmentin muutamista pataljoonista Akateeminen Rykmentti, jolloin Keltainen Rykmentti lakkautettiin ja Ikämiespataljoona palasi itsenäiseksi joukko-osastoksi.

Ikämiespataljoonan – Ikämiessuojeluskunnan lippu

Aloitteen lipun hankkimiseksi tekivät “pataljoonaa lähellä olevat rouvat”, jotka saivat lipun suunnittelijoiksi arkkitehdit Armas **Lindgrenin** ja Hanna **Frelanderin**. Helsingin Rakennusainekauppa Oy lahjoitti tarvittavat varat ja lipun valmisti Suomen Käsityön Ystävät. Lipun vihki rovasti Arthur **Malin** armeijan lippupäivänä 16.5.1919. Kuva: Sotamuseo

Ikämiespataljoonan – Ikämiessuojeluskunnan käsivarsinauha

Ylempi nauha on syksyllä 1918 vahvistettua mallia. Vuonna 1919 otettiin käyttöön vasemman hihan olkavarressa kannettava suojeluskuntakilpi, ja sitä mukaan kun kilpiä valmistui riittävästi ryhdyttiin niitä kiinnittämään myös käsivarsinauhaan. Tapa vahvistettiin vuonna 1925.

Nauhoissa oleva IM-merkintä ei ollut ohjeiden mukainen. S-kirjaimen tai kilven vasemmalla puolella olisi pitänyt olla suojeluskunnan nimi, IMP ja myöhemmin IMSk, oikealla puolella komppanian numero. Paikkakunnan nimi oli oikeassa paikassa kilven alapuolella. SA-kuva

Ikämiespataljoonan – Ikämiessuojeluskunnan 10-vuotismerkki

Merkki jaettiin ensimmäisen kerran pataljoonan 10-vuotispäivänä perustajajäsenille, ja sen jälkeen merkki annettiin vuosittain kymmenen vuotta jäsenenä olleille.

Merkki on samanlainen kuin arkkitehdit Armas **Lindgrenin** ja Hanna **Frelanderin** suunnitteleman pataljoonan lipun keskuskuvio, lisättynä merkinnällä 10V.

(omist. Weli-Mies **Sovero**, Helsinki, SA-kuva)

Walter Rydman

*Sk.rykmentinkomentaja, kapteeni res, filosofian maisteri, kauppaneuvos
Ikämiespataljoonan – Ikämiessuojeluskunnan päällikkö 1.8.1921-4.11.1944
Syntynyt 18.9.1880 Turussa ja kuoli 23.12.1950 Helsingissä.*

Walter Rydman johti lähes neljännesvuosisadan Helsingin suurimmaksi suojeluskunnaksi kasvanutta Ikämiespataljoonaa – Ikämiessuojeluskuntaa.

Rydmanin sotilaallinen pohjakoulutus oli vaatimaton hänen tuleviin tehtäviinsä nähden, vuosisadan vaihteessa hän oli suorittanut asevelvollisuutensa *Henkivartiövän 3. Suomen Tarkk'-ampujapataljoonassa (Suomen Kaartissa)* vapaaehtoisena, mikä antoi aliupseerin pätevyyden.

Vapaussotaan Rydman ei osallistunut, ehkä lähes 38-vuotiaasta liikemiestä pidettiin liian iäkkäänä Helsingin Valkokaartin salaisiin harjoituksiin. Syksyllä 1918, perustettaessa uusia suojeluskuntia, Rydman oli Oldboys-Regementetin ensimmäisiä jäseniä ja sotilaskoulutuksensa perusteella hänet korotettiin sk.kersantiksi ja määrättiin 17.1.1919 komppanian päälliköksi.

Vuonna 1919 syntyneen kieliriidan takia suomenkieliset erosivat rykmentistä ja perustivat Ikämiespataljoonan, Rydman oli perustajajäseniä ja hänet määrättiin 2. Komppanian päälliköksi. Rydman oli mukana tekemässä aloitetta Helsingissä pidettävästä suomenkielisestä päällystökurssista, kurssi pidettiin 3.11.1921-1.2.1922 ja kurssin käyneenä hän sai sk.upseerinvaltakirjansa 21.4.1922. Rydman suoritti myös reserviupseeritutkinnon ja ylennettiin vuonna 1935 reservin vänrikiksi.

Elokuun 1. päivänä 1921 pataljoonan siihenastinen päällikkö erosi ja komppanian päällikkö Rydman valittiin uudeksi päälliköksi. Tätä tehtävää hän hoiti 23 vuotta, jona aikana Ikämiespataljoona kasvoi neljän pataljoonan kokoiseksi rykmentiksi. Rydman sai vuonna 1937 rykmentinkomentajan arvon ja hänet ylennettiin vuonna 1940 kapteeniksi. Rydman kuului valittuun piiriesikuntaan vuosina 1922-1930 ja 1933-1940 sekä piirin kurinpitolautakunnan vuosina 1930-1935.

Rydman oli hyvin aktiivinen suojeluskuntalainen ja vaikka hän oli suuren liikkeen johtaja häneltä riitti aikaa ensin komppaniansa ja sittemmin pataljoonan ja rykmentin kaikkiin toimintoihin ja tilaisuuksiin. Hän saavutti myös menestystä kilpailuissa, komentajista hän oli ikäsarjassaan ykkönen erityisesti ammunnessa, hiihdossa ja tiedustelujuoksussa.

Rydmanin liikemiesura alkoi vuonna 1902. Hän oli Albion Lampmagasinetin ja Vieniläisen huonekaluliikkeen Rydman & Co prokuristina vuoteen 1916 sekä toimitusjohtajana vuoteen 1919. Vuonna 1919 Rydman siirtyi Stockmann Oy:n palvelukseen tukkuosaston johtajana, vuonna 1943 hänestä tuli varatoimitusjohtaja sekä vuonna 1947 toimitusjohtaja. Kauppaneuvos Rydmanilla oli keskeinen asema 1930- ja 1940-luvuilla, jolloin Stockmannista kehitettiin uudenaikainen tavaratalo ja suuryritys.

Rydman oli myös paljon käytetty kyky muissakin yhdistyksissä ja häneltä liikenä aikaa moneen luottamustehtävään.

Rydmanille on myönnetty lukuisia kunniamerkkejä.

Alkuinnostus laantuu ja toiminta tasaantuu

Vuosi 1919 oli vastaperustetuissa suojeluskunnissa ollut innostuksen aikaa, vapaussota oli tuoreessa muistissa ja Euroopassa jatkui vielä sota – oltiin valmiit uhrauksiin kodin ja perheen puolustamiseksi. Maailmansodan päätyttyä innostusta seurasi tasaantuminen ja jopa lievä taantuma. Työn ja perheen merkitys kasvoi ja tämä tuntui erityisesti Ikämiespataljoonassa, jonka jäsenet pääosin olivat vakiintuneessa iässä olevia perheellisiä ja työssä käyviä miehiä. Myös sodanjälkeinen pula-aika asetti harrastuksille rajoituksensa. Suojeluskuntatoiminta alkoi myös muuttua, se tuli sotilaallisemmaksi ja kasvavat vaatimukset tuntuivat siviilimiesten kunnossa. Suojeluskuntalaisten joukossa oli myös niitä, jotka alkoivat suhtautua kriittisesti harjoitusten tasoon, sillä vapaaehtoisien komppaniapäällystön sotilaallinen taso ja taito eivät aluksi vastanneet heidän tehtäviään. Rivimiehen into ei pitkään riittänyt sulkeisjärjestykseen ja yksinkertaiseen taisteluäksiisiin koulun pihalla tai läheisellä urheilukentällä, harjoituksista ruvettiin jäämään pois.

Vuonna 1920 katsottiin, että Ikämiessuojeluskunnan koulutuksessa oli saavutettu jonkinlainen taistelukunto. Koulutuskertoja vähennettiin keväällä puoleen eli noin kertaan viikossa ja lisäksi oli oppitunteja, seuraavana vuonna pidettiin kolme harjoitusta kevät- ja syyskaudella riittävänä tason säilymiseksi. Pataljoona oli myös päässyt pois koulun pihalta ja koulutusta pidettiin jo ”maastossa” eli Kaisaniemen kentällä ja Kaivopuistossa¹. Kesällä 1920 pidettiin vain kaksi harjoitusta ja syksyllä niitä oli enää vain kerran kuukaudessa. 3. Komppaniassa, jossa oli tuoreimmat jäsenet, harjoituskertoja oli kahdesti kuukaudessa.

Joukkue- ja ryhmäpäälliköille oli vuonna 1919 pidetty viikoittain kurssit, mutta komppanianpäälliköt olivat jääneet vaille koulutus-

ta. Hämeenlinnassa oli Päälystökoulu, mutta työelämässä olevilla miehillä oli vaikeuksia irrottautua käydäkseen kurssia vieraalla paikkakunnalla. Epäkohtaa oli pyritty poistamaan järjestämällä suojeluskuntaupseerikursseja eri puolilla Suomea, mutta Helsingissä vain ruotsinkielinen. Helmikuussa 1921 Ikämiespataljoona teki aloitteen suomenkielisen kurssin järjestämisestä Helsingissä ja kolmen kuukauden pituinen, iltaisin ja viikonloppuisin käytävä kurssi alkoi lokakuussa. Päiväkäykssä toukokuun 5. päivästä 1922 voitiin ilmoittaa Ikämiespataljoonan kahdeksan ensimmäiset suojeluskuntaupseerin korotukset:

Aho Antti	Saraoja Johannes Fredrik
Jokinen Einari	Savonius Selim
Paasivirta Lauri Alfred	Suikkanen Karl Fredrik
Rydman Walter	Vaulo Yrjö Arttur.

Toisena toimintavuotena alettiin kehittää ampumataittoa, sillä sitä pidettiin ikämiehelle sopivampana kuin marssit ja manööverit. Innostustakin olisi riittänyt, jos olisi ollut paremmat kiväärit. Tammikuussa 1920 oli tarjolla uusia venäläisiä kiväärejä 95 markan hinnasta ja pataljoonassa kertyi runsaasti tilauksia. Myynti peruuntui, mutta pataljoona sai vaihtaa 250 kivääriä parempiin ja tämä kasvatti huomattavasti ampumaharrastusta.

Suojeluskunnat ylläpitivät valmiuttaan vartiopalveluksella ja hälytysharjoituksilla. Vuosina 1920 ja 1921 Ikämiespataljoonalla oli vuosittain pari vartiovuoroa piiriesikunnassa ja pari kertaa garnisoonivahti päävartiossa. Pieniä kommelluksia lukuun ottamatta sujuivat vartiovuorot moitteettomasti ja pataljoona sai jopa kehuja tarkastavilta upseereilta.

Hälytysharjoitukset eivät olleet yhtä onnistuneita alkoivatpa ne yöllä tai iltapäivällä. Tieto ei aina mennyt läpi, työpaikalta ei voinut poistua ja valitettavasti oli myös asiatonta poisjäämistä. Pataljoonasta saatiin kokoon keskimäärin alle puolet, mutta joukkue- ja ryhmäpäällystöstä sentään kaksi kolmasosaa.

Ikämiespataljoonan jäsenvahvuus seurasi yleistä suuntausta ja vaikka uusia jäseniä liittyi lähes edellisen vuoden tapaan, niin trendi oli aleneva. Vuonna 1920 erosi 70 miestä, toiset sairaalloisuuden tai paikkakunnalta muuton takia mutta myös harjoitusten laiminlyönnin takia – kurinalaisuus ja sotilas-touhu ei ollutkaan niin hauskaa. Poistuma oli

¹ Sotilasharjoitusten pitäminen puistoissa ei 1920-luvulla ollut tavatonta. Esimerkiksi Kaartin kasarmilla, Kasarmintorin laidalla majailleen Suomen Valkoisen Kaartin lähin ”maasto” oli Kaivopuistossa ja Merikadun rannassa.

suurin 3. Komppaniassa johon oli sijoitettu viimeisimmät liittyneet suojeluskuntalaiset. Komppanian päällikön eroaminen saattoi myös vaikuttaa mieskatoon. Otto **Jaatisen** erotessa päällikön tehtävistä heinäkuussa 1920 oli komppaniassa vielä 113 miestä, mutta Einar **Vikströmin** viiden kuukauden pituisella päällikkökaudella vahvuus putosi 74 mieheen. Hänen jälkeensä komppania oli kuukauden ilman päällikköä, kunnes Yrjö **Vaulo** otti virkaatekevänä päällikkyuden vastaan 1.1.1921. Hän ryhtyi ensi töikseen järjestämään komppaniaa uudelleen, muodostamalla kaksi joukkuetta. Mieskato jatkui ja 3.10.1921 Vaulo ilmoitti, "Harjoituksissa ei käy muita kuin aliupseerit ja ryhmän verran miehistöä". Vaulo toteaa, että on ajan haaskausta pitää hyviä aliupseereita komppaniassa kun heidän kouluttamisensa voisi paremmin tapahtua muissa komppanioissa. 3. Komppania lakkautettiin 1.11.1921 jolloin jäljellä olevat miehet tasattiin 1. ja 2. Komppaniaan.

Ikämiehet vartiossa. Kuva: Sotamuseo.

Garnisoonipalvelusta syksyllä 1921

On kolean viimainen lokakuun ilta. Ikämiessuojeluskunnan 2. Komppania on suorittamassa vartiopalvelusta Koskelan varastoilla ja vartiopaikalla N:o 1 ovat ikämiehet Väinö E Hallas ja N F Hammarén. Vartiovuoron aikana sää muuttuu yllättäen leudommaksi ja taivaan täydeltä alkaa sataa lumiräntää, mikä arveluttavasti koettelee miesten varusteita. Ikämies Hallas on komeillut juuri ostamissaan pitkävartisissa vaaleissa savolaisissa pieksuissa, mutta olo alkaa tuntua epämiellyttävältä. Äsken niin komeat pieksut ovat läpivettyneinä tyystin menettäneet muotonsa eikä pohjanahka kestänyt lumisohjossa seisomista.

Sovitaan, että viluinen Hallas poistuu vartiotupaan mutta on valmiina nopeasti palaamaan, jos merkkihellys kuuluu. Vartiotupaan päästyään Hallas riisuu kastuneet jalkineensa ja ripustaa ne hellan yläpuolelle kuivumaan, jalkaansa hän vetää lainasukat.

Lepovuoron jälkeen toverusten ollessa taas lähdössä vartioon Hallas huomaa, etteivät hänen jalkineensa kestä ulkopalvelusta. Hallas pyytää vapautusta vartiovuoroista ja lupaa huolehtia kaikista sisäpalvelukseen kuuluvista tehtävistä kuten lattian lakaisemisesta, seinien ja vuoteiden puhdistamisesta kaikista oravaa pienemmistä elukoista y.m.s. Pyyntöön suostutaan ja Hallas ryhtyy heti työhön.

Kesken askareiden kuuluu pihalta moottoripyörän surinaa, ja vartiotupaan astuu tarkastava upseeri, Suomen Valkoisen Kaartin kapteeni E Rydman. Karskina kajahtaa kersantti Paunin "huomio". Tarkastus sujuu ilman huomautuksia ja helpotuksena kaikuu komento "lepo". Tarkastava upseeri näyttää olevan tyytyväinen ikämiesten vartiopalveluun ja antaa kiittäviä arvosteluja miesten tarkkaavaisuudesta vartiopaikoilla.

Tarkastuksen aikana ikämies Hallas pysyttelee visusti pöydän takana, mutta lepo-komennon jälkeen hän uskaltaa liikkua vapaammin. Juuri ennen lähtöään tarkastava upseeri huomaa, että Hallas on sukkasillaan ja kysyy syytä tähän. Ikämies Hallas kavahtaa asentoon ja ilmoittaa: "Minä olen tupavanhin, Herra Kapteeni." Vastaus näyttää tyydyttävän upseeria, joka hymyillen poistuu.

Lähde: Lyhennelmä N F Hammarén kirjoituksesta, Ikämiespataljoona 1919-1929, s.72-73.

Everstiluutnantti **Holopainen**, hyvänä ja tunnollisena upseerina nautti alaistensa kunnioitusta, mutta hän kaiketi tunsikin asemansa hyvin vieraaksi suojeluskunnan tapaisessa yhteisössä. Holopainen ei ehkä myöskään tuntenut onnistuneensa tehtävässään, sillä sotilaallinen edistyminen oli hidasta, innostuneisuus oli lasku- eikä noususuunnassa ja lisäksi häntä ehkä painoi heikosti mennyt manööveri ja epäonnistunut hälytysharjoitus.

Everstiluutnantti Viktor **Holopaiselle** myönnettiin omasta pyynnöstään ero pataljoonanpäällikön tehtävistä elokuun 1. päivänä 1921 ja virkaatekeväksi päälliköksi määrättiin 2. Komppanian päällikkö Walter **Rydman**.

Pataljoona kokoontui 5.9.1921 kello 7 i.p. kunnianosoitusta varten entiselle päällikölleen. Tilaisuudessa esitetyt ajatukset on talti-oitu seuraavaan muotoon:

“On varma, että tässä tilaisuudessa pataljoona kiitollisuudella muisti sitä aikaa, jolloin everstiluutnantti Holopainen oli sitä

tosisotilaallisella tavalla komentanut, tunnustuksella todettiin hänen tietonsa ja taitonsa ja varmastikin virkaatekevänä pataljoonan päällikkönä epäillen otti uuden velvoittavan tehtävänsä vastaan, varsinkin kun hän selvästi oivalsi murroskauden vakavuuden joukko-osastossa ja pelkäsi niiden muutosten seurauksia, joita vielä oli odotettavissa”.

Pataljoonalle oli määrätty vt. päällikkö, mutta vakinainen päällikkö tultaisiin valitsemaan. Syyskuun 5. päivänä annetussa päiväkäskyssä annettiin määräys valitsijamiesten valinnasta neuvottelemaan pataljoonan päällikön viran täyttämisestä. Kokous pidettiin lokakuun 10. päivänä ja siinä lausuttiin toivomus, että Walter **Rydman** edelleen tahtois toimia pataljoonan vt. päällikkönä.

Walter **Rydman** korotettiin pataljoonanpäälliköksi elokuussa 1921 ja tässä tehtävässä hän palveli suojeluskuntajärjestön lakkauttamiseen asti eli yli 23 vuotta.

IKÄMIESPATALJOONASTA TULEE 1920-LUVULLA SUOJELUSKUNTAPIIRIN TOISEKSI SUURIN SUOJELUSKUNTA

Jäsenistö ja sen muutokset

Ikämiespataljoona oli kolmen ensimmäisen vuoden aikana vakiinnuttanut toimintansa, sillä oli toimiva johto, tarpeelliset perusyksiköt ja innostunut jäsenistö. Suojeluskunnan toiminta oli suuresti riippuvainen jäsenistöstä, ensisijaisesti sen aktiivisuudesta ja vahvuuden muutoksista – noususta tai laskusta. Ikämiespataljoona oli saanut hyvän alun, alkuinnostus nosti vahvuuden hetkeksi 350 mieheen mutta toisen toimintavuoden jälkeen vahvuus vaihteli 320 – 330 molemmin puolin¹. Ikämiespataljoona oli noussut muutamassa vuodessa piirin toiseksi suurimmaksi suojeluskunnaksi, mutta se ei johtunut yksinomaan pataljoonan kasvusta, vaan pääasiallisesti tasapainoisesta jäsenmäärästä ja muiden suojeluskuntien pienenemisestä. Seuraavalla sivulla olevasta kuvasta näkyy, miten piirin kokonaisvahvuus vuosina 1926-1929 putosi yli 800 miehellä. Ikämiespataljoona ohitti vuonna 1922 koossa sekä Akateemisen Rykmentin että I/Sinisen Rykmentin ja vuonna 1925 I/Vita Regementetin, vain Oldboys-Regementet pysyi suurempana.

Ikämiespataljoonan vahvuutena oli hyvä jäsenhankinta ja muita suojeluskuntia alhaisempi eroamisprosentti. Vuosina 1920-1929 Ikämiespataljoonaan liittyi n. 368 miestä eli vuosittain viitisenkymmentä, poikkeuksina olivat vuodet 1926 ja 1928, jolloin hyvän jäsenhankinnan ansiosta lisäys oli 62 ja 75 miestä. Vastaavasti poistuma oli vuosikymmenen aikana 136 miestä eli vuosittain keskimäärin vain 18 miestä. Poistumaan oli monia syitä, yleisin syy oli ”siirtyminen muuhun suojeluskuntaan” eli 44 tapauksessa siirryttiin tykistöön tai johonkin tekniseen aselajiin, harvemmin muuhun jalkaväkisuojeluskuntaan. Varsinaisen eroamisen syinä olivat ensisijaisesti yksityisasiat kuten työ ja opiskelu (30), toisella tilalla oli muutto toiselle paikakunnalle (17) ja kolmannella tilalla tervey-

delliset syyt (13). Kaksitoista miestä kuoli jäsenaikanaan. Olisiko ikämiesten iällä ollut vaikutusta näihin hieman normaalia korkeimpiin arvoihin?

Eräissä tapauksissa pataljoonan oli jopa poistettava jäseniä luetteloistaan. 1920-luvulla erotettiin kuusi miestä kurinpidollisista syistä, 11 poistettiin kirjoista vähäisen tai olemattoman osallistumisen takia ja kolme miestä todettiin kadonneiksi, ilmeisesti olivat muuttaneet ulkomaille tai lähteneet merille.

Edellä kirjoitettu koskee toimivia jäseniä, suojeluskunnissa oli myös kannattavia jäseniä, jotka tukivat rahallisesti mutta olivat ilman toimivalle jäsenelle kuuluvia velvoitteita ja oikeuksia. Vuosina 1920-1929 Ikämiespataljoonaan liittyi 178 kannattavaa jäsentä eli vuosittain lähes 20 miestä, paitsi vuosina 1921 ja 1926 jolloin liittyneitä oli ennätyskeliset 47 ja 34 miestä.

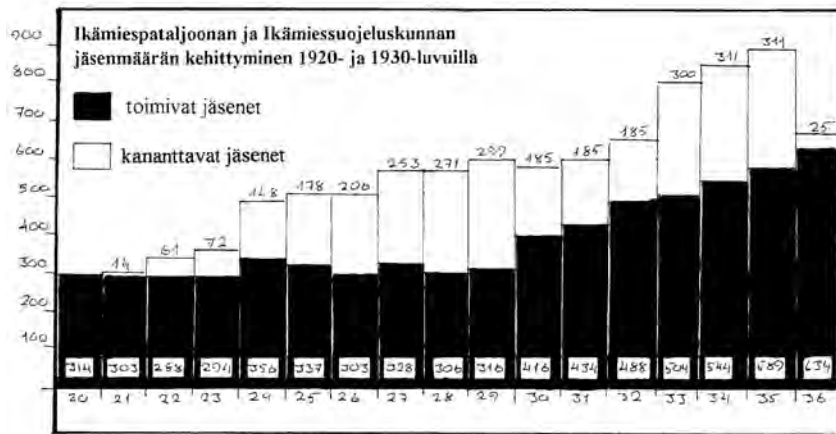
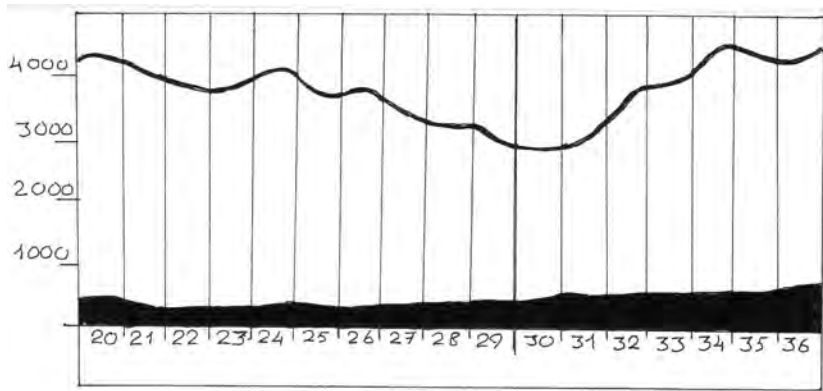
Suojeluskunnissa tuli tavaksi, että jäsen ei välttämättä eronnut, jos hän ikänsä, terveytensä, työpaineidensa tai muiden syiden takia ei enää voinut palvella toimivana jäsenenä – hän siirtyi kannattavaksi jäseneksi. Ikämiespataljoonassa siirtyi 1920-luvulla vuosittain noin 10 miestä kannattaviksi eli yhteensä 100 miestä. Edellä ilmeni, että samoista syistä erosi 43 miestä joten kaksi kolmesta väistyvästä jäi pataljoonan kirjoihin, sen tukijaksi.

Ikämiespataljoonaa perustettaessa oli Oldboys-Regementetin perua määrätty jäsenille 35-vuoden ikäraja. Tämä ei toiminut pidemmän päälle, sillä maanpuolustusväki liittyi suojeluskuntaan tavallisesti nuorena ja oli uskollinen valitsemalleen joukko-osastolle, siirtymistä tapahtui yleensä vain teknisiin aselajeihin. Oli pelättävissä, että vuosien mitaan Ikämiessuojeluskunta kuihtuisi ja tämän takia pataljoona siirtyi 1920-luvun puolivälissä suojeluskuntajärjestössä noudatettavaan 17 vuoden ikärajaan. Tämän jälkeen sijoitettiin iäkkäänä liittyneet miehet kiväärikomppani-oihin ja nuoret miehet konekiväärikomppani-aan ja puhelinosastoon.

¹ Ääriarvot olivat 350-310 paikkeilla.

Helsingin sk.piirin toimivien suojeluskuntalaisten jäsenmäärän kehitys 1920- ja 1930-luvuilla.

Tummennettu osa esittää IMP:n ja IMSK:n jäsenmäärää.

Todellisia ikämiehiä. Kuva: Sotamuseo.

Pataljoonan kokoonpano

Pataljoona oli perustettaessa saanut hyvin toimivan johdon, kaksi kiväärikomppaniaa, konekivääriosaston ja soittokunnan, lisäksi pataljoonassa oli pieni puhelinosasto ja saniteettiosasto (lääkintäosasto). Pataljoonan johtoportaasta tuli kaksiosainen, ensin syntyi esikunta eli kanslia ja vasta sen jälkeen paikallisesikunta. Suojeluskunta-asetusta tulkittiin alussa niin, että paikallisesikunta kuului vain Helsingin Suojeluskunnalle ja sen alaisilla joukko-osastoilla oli esikunta. Pataljoonan esikunta eli kanslia muodostui vähitellen ja niin, että henkilöstöllä oli toimialoitain vastaava virkailija piiriesikunnassa (katso kaaviota seuraavalla sivulla).

Adjutantti oli esikunnan keskeisin henkilö, pataljoonanpäällikön ”oikea käsi” ja kansliahenkilöstön esimies. Ensimmäiset kaksi kukaudesta adjutantin tehtäviä hoiti arkkitehti A **Siitonen** ja toukokuusta 1919 alkaen lähes kolmen vuoden ajan majuri August **Alli**. Hän luovutti vuoden 1921 lopussa adjutantin tehtävät joukkuepäällikkö Aleksi **Ilmoselle**, joka pysyi tehtävässä toistakymmentä vuotta. Pataljoonan taloutta hoiti vain lyhyen ajan intendentti Valter **Kärnä** ja hänen jälkeensä oli viitisen vuotta taloudenhoitajana, sittemmin talouspäällikkönä K A **Widenius**. Lääkintäkoulutuksesta huolehti kaksi lääkäriä, pataljoonan vanhempi lääkäri tohtori Yrjö **Meurman**, jolla oli ”komppanianpäällikön asema punaisenristin merkein” sekä alilääkäri, joka oli vastaava joukkuepäällikön asemassa.

Urheilu ja ammunta saivat suojeluskuntakoulutuksessa hyvin keskeisen aseman ja näitä toimintoja johtamaan määrättiin pataljoonan esikuntaan ao. ”valmentajat”. Ampumajohtaja huolehti aseiden kunnosta ja ampumatoiminnasta ja urheilujohtajan tehtäviin kuului suojeluskuntajärjestössä harrastettavan kesä- ja talviurheilun johtaminen. Tehtävänimikkeet muuttuivat vuosikymmenen loppupuolella ase- ja urheiluneuvojiksi. Pataljoonan ensimmäisenä aseupseerina toimi kersantti V A **Elfving** ja urheilujohtajana vänrikki, voimistelunopettaja Johan Fredrik **Blomqvist**. Pataljoonan esikunnassa oli myös urheilujohtajan apulainen.

Omituista oli, että Ikämiespataljoonalla ei

ollut erityistä koulutusupseeria, jolla olisi ollut suora asetie piiriesikunnan 1. sotilasohjaajaan.

Helsingin Suojeluskunnan muuttuessa kesällä 1919 Helsingin Suojeluskuntapiiriksi sen joukko-osastot saivat paikallissuojeluskunnan aseman ja niille ryhdyttiin vuosittain valitsemaan paikallisesikunta. Ensimmäisen kolmen – neljän vuoden aikana Ikämiespataljoonassa pyrittiin valitsemaan edustajat tasaisesti joka komppaniasta. Paikallisesikunnan tehtävänä oli Suojeluskuntain hallinto-ohjesäännön mukaan:

”valvoa suojeluskunnan hoitoa sekä toimia suojeluskuntalaisten kansalaisyhteiskunnan kohottamiseksi. Paikallisesikunta myöskin päättää suojeluskuntaa koskevista taloudellisista asioista ja on viime kädessä vastuunalainen kaikesta suojeluskunnan omasta ja sen käytettäväksi annetusta omaisuudesta”,

ja tästä johtuen ryhdyttiin valitsemaan jäseniä pikemminkin yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien ja/tai taloudellisen aseman perusteella. Valituista jäsenistä kolme neljäsosaa oli upseereita ja vuodesta 1925 alkaen näyttää kaksi komppanianpäällikköä saaneen ”vakiojäsenyyden”, 1. Komppanian päällikkö Selim **Savonius** ja Konekiväärikomppanian päällikkö Einari **Jokinen**. Paikallisesikunnan puheenjohtaja toimi paikallispäällikkö eli yhtämittaisesti vuoteen 1944 pataljoonan päällikkö Walter **Rydman**. Paikallisesikunnan kokoonpano on liitteessä 1.

Komppanioissa oli tavanomainen sotilaallinen johtohenkilöstö, päällikkö, vääpeli, joukkuepäälliköt sekä ryhmäpäälliköt. Alkuvuosina yksiköissä oli myös varusmestarit, mutta näistä luovuttiin sen jälkeen, kun pataljoonaan muodostettiin talouspäällikön alainen varusvarasto. Eräissä komppanioissa oli ampumapuseerin apuna ajoittain myös asemestari tai asekersantti.

Pataljoonan kokoonpanossa tapahtui 1920-luvulla joitakin oleellisia muutoksia. Konekivääriosasto näyttää vuonna 1923 laajentuneen konekiväärikomppaniaksi ja vuotta aikaisemmin oli 2. Komppaniaan perustettu yhdeksänmiehinen N-osasto¹ eli Puhelinosas-

¹ N = saksalaisittain Nachrichten, viesti-sanaa ei vielä tunnettu.

to. Tämä itsenäistyi helmikuun 9. päivänä 1925 Puhelinjoukkueeksi omine päällystöineen ja vuonna 1929 se laajennettiin Viestikomppaniaksi. Molempien yksiköiden koulu-

tuksellinen merkitys kasvoi, kun niihin ryhdyttiin ohjaamaan kaikki pataljoonaan liittyvät nuoret miehet.

Helsingin Suojeluskuntapiirin Esikunta		Ikämiespataljoonan Esikunta	Toimiala
Piiripäällikkö	→	Pataljoonan päällikkö	
Piiriesikunta (kanslia)		Esikunta (kanslia)	
Kansliapäällikkö	→	adjutantti	johti kanslian toimintaa ¹
1. Sotilasohjaaja,			sotilaskoulutuksen johtaminen
2. Sotilasohjaaja	→	Ampumauseeri	ampumakoulutus
3. Sotilasohjaaja	→	Urheilu-upseeri	voimistelu ja urheilu
Taluspäällikkö,	→	Taluspäällikkö	omaisuuden hoito ja kassa-asiat
Piiriesikuntalääkäri	→	Patl:n vanhempi lääkäri ja alilääkäri	lääkintäkoulutus
Asemestari			asehuolto
kanslistit, lähetti, talonmies, ajomies, kasööri ja varastonhoitaja		esikuntaväpeli, varusmestari apulaisineen ja kirjuri	

¹ vuodesta 1928 myös taluspäällikön tehtäviä

Piiriesikunnan ja Ikämiespataljoonan Esikunnan kokonpanon vertailu sekä komentosuhteet ja asetiet.

*Vasemmalla puolella ovat alkupe-
räiset komppaniat, keskellä vuonna
1929 pataljoonaan liitetty yksikkö
ja oikealla puolella vuosikymmenen
puolivälissä lakkautetut yksiköt.*

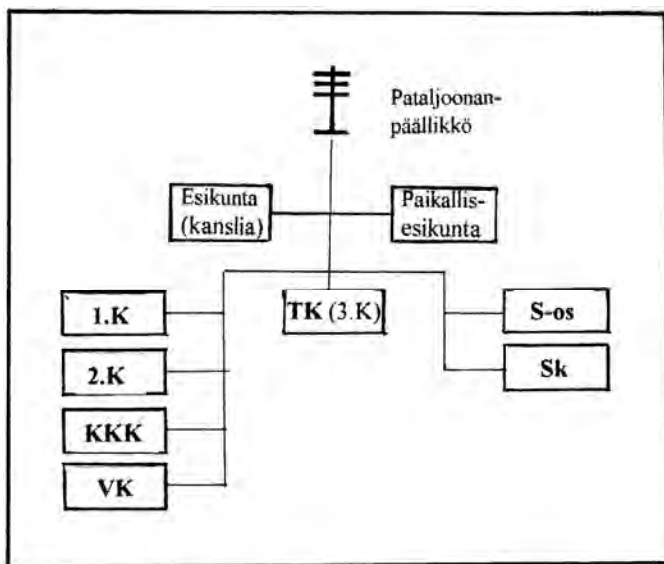
*KKK= Konekiväärikomppania,
ennen vuotta 1923 Koneki-
vääriosasto*

*VK = Viestikomppania, perustet-
tiin N-osaston nimellä 2.
Komppaniassa v 1923,
muuttui Puhelinosastoksi,
itsenäistyi 1925 ja laajeni
Viestikomppaniaksi 1929*

*S-os = Saniteettiosasto, hajotettiin
vuonna 1925*

Sk = Soittokunta, lakkautettiin 1926

*TK = Tarkka-ampujakomppania, liitettiin pataljoonaan 1929
Komppaniapäälliköiden nimiluettelo liitteessä 3.*

Ikämiessuojeluskunnan kokoonpano 1920-luvulla.

Pataljoonassa oli alusta alkaen kiinnitetty huomiota lääkintämiesten tarpeeseen ja koulutukseen, varhaisimman jäsenluettelon mukaan oli 1. Komppaniassa neljä pataljoonasanitääriä, 2. K:ssa kaksi sanitääriä ja 3. K:ssa yksi. Lääkintämiehet koottiin Saniteettiosastoksi, joka oli pataljoonalääkärien johdossa. Osasto katoaa päiväkäskyistä vuonna 1925, jolloin tammikuussa komennettiin miehiä piirin Lääkintäkomppaniaan sekä kaksi sanitääriä kumpaankin jalkaväkikomppaniaan ja yksi konekiväärikomppaniaan.

Toukokuussa 1919 perustettu soittokunta jäi lyhytaikaiseksi, se hajosi keväällä 1922 kapellimestarin siirryttyä armeijan palvelukseen. Pataljoonalle ryhdyttiin puuhaamaan uutta soittokuntaa yhdistämällä Ikämiespataljoonan ja Sinisen Rykmentin halukkaat soittajat ja palkkaamalla soitonjohtaja. Soittokunnalle oli myös hankittava soittimet ja nuotit ja taas oli soittokuntatoimikunnan pantava keräyslistat kiertämään. Rahaa kertyi 9.940 markkaa ja kun toimikunnalla oli ennestään varoja, voitiin Oy Westerlundilta ostaa 14.050 markalla kymmenen torvea, nuotteja ynnä muuta

tarpeellista. Uudeksi kapellimestariksi hankittiin herra **Pulkkinen** ja hänen johdollaan kirjoitettiin nuotteja ja pidettiin harjoituksia Suomalaisella Lyseolla. Toimintaa rahoitettiin siirtämällä toimikunnan kassaan 10 % kertyneistä tuloista.

Pulkkinen jätti soittokunnan 30.5.1924 muuttaessaan toiselle paikkakunnalle ja syksyllä palkattiin soittokunnan johtajaksi soittotaiteilija Paul **Salminen** 400 markan kuukausipalkalla. Soittokuntaa oli jo jonkin aikaa vaivannut pula soittajista ja syksyllä tilanne paheni, kun vähän väliä oli jonkun poisjääneen tilalle saatava tilapäinen soittaja.

Suojeluskuntapiirissä oli vuosia pohdittu oman soittokunnan perustamista, sillä piiri joutui paraateissa ja omissa tilaisuuksissa turvautumaan alaistensa soittokuntiin. Näitä oli Ikämiespataljoonan lisäksi I/Vita Regimentetissä ja Rautatieläispataljoonassa. Piirin soittokunta perustettiin 1.2.1926 ja toukokuun 3. päivänä Ikämiespataljoona luovutti piirille 18.000 markan korvausta vastaan lakkauttamansa soittokunnan 13 torvea, lautasparin, bassorummun sekä nuottitelineitä ja nuotteja.

Ikämiespataljoonan sairasmaunut.

Ikämiespataljoonan Saniteettiosasto sai alkuvuosinaan Suomen Tupakkatehdas Oy:ltä sairaankuljetusajoneuvon, joka ilmeisesti oli suojeluskuntapiirin ensimmäisiä. Osastolla oli myös toim nimi Spennertin lahjoittama sairaankuljetusreki. Kuva on vuodelta 1922 tai 1923.

Kuva: Henrik Anttilan kokoelmat, Helsinki.

Pataljoonaan liitettiin vuonna 1929 Tarkka-ampujakomppania, joka oli perustettu marraskuussa 1918 ja näin Helsingin vanhimpia suojeluskuntia. Komppanian toiminta oli ollut vireä ja henki oli hyvä, mutta sen toiminta itsenäisenä suojeluskuntana tuli kyseenalaiseksi jäsenmäärän laskiessa alle 100 miehen. Pienen yksikköön oli mm vaikeata saada riittävästi pätevää päällystystä. Komppaniaa perustettaessa tarkoituksena lienee ollut muodostaa kevyttä jalkaväkeä edustava yksikkö ja tarkka-ampuja -nimellä jatkaa asevelvollisen ”vanhan väen” perinteitä. Komppanian liittyessä pataljoonaan sovittiin, että komppania säilyttää nimensä ja se oli aina kolmantena yksikkönä riippumatta siitä montako yksikköä pataljoonassa tulisi olemaan

Sotilaallinen kasvatus

Sotilaalliseen kasvatukseen kuului koulutus, ampuminen sekä voimistelu ja urheilu, ja näillä eri kasvatusmuodoilla oli joitakin yhtymäkohtaa kuten ampumahiihto ja tiedusteluvoimisto.

Koulutus

Parin ensimmäisen toimintavuotensa aikana pataljoona oli saavuttanut tyydyttäväksi katsotun koulutustason ja sotilaallista koulutusta vähennettiin, mutta samanaikaisesti kasvoi kiinnostus ampumaharrastukseen.

Vuonna 1921 oli pudotettu harjoituskertojen määrää kolmeen syys- ja kevätkaudella. Tästä harjoituskerrat vähenivät vuosikymmenen jälkipuoliskolla kolmeen–neljään harjoitukseen vuodessa, mutta harjoituksista tuli pakollisia, poissaoloon piti olla pätevä syy. Tilaisuudet järjestettiin kenttäharjoituksina (sovellettuna taistelukoulutuksena) ja aluksi pataljoonaharjoituksina. Vuodesta 1922 alkaen koulutus vähitellen hajautettiin komppaniaharjoituksiksi ja pataljoonalla oli kevät- ja syyskausittain vain yksi yhteisharjoitus. Pataljoonan koulutusohjelman mukaisten harjoitusten lisäksi komppanianpäälliköillä oli oikeus järjestää yksiköilleen omia harjoituksia ja tämä oli välttämätöntä varsinkin konekivääri- ja puhelinyksiköissä joihin nuoret miehet sijoitettiin.

Koulutuksen vähentäminen näin harvoin harjoituskertoihin vuosittain haittasi ikämiesten kouluttamista A-luokkaan, johon vaadittiin 240 tuntia, samoin tuli harrastusmerkkien suorittaminen lähes mahdottomaksi.

Ikämiespataljoonan leiriosasto Munkkiniemessä. Kuva: Sotamuseo.

Seuraavana on esimerkkinä pataljoonan harjoitusohjelma syksyltä 1925, kiväärikomppanioilla oli 2-3 taisteluharjoitusta ja kaksi järjestettyä ampumaharjoitusta, konekiväärikomppaniolla oli neljä konekivääriharjoitusta, mutta ei ainuttakaan ampumaharjoitusta – olisiko komppaniolla vielä ollut käytökelvottomat karabiinit.

- 4.10 Piirin manööveri
- 9.10. KKK:n konekivääriharjoitus
- 11.10. 1. K:n taisteluharjoitus, 2.K:n ampumaharjoitus Santahaminassa, kilpailujoukkueen ampumaharjoitus Tikkurilassa
- 18.10. Ampumakilpailu Ikämiesten Maljasta, pataljoonan tarkastus
- 21.10. 2. K:n taisteluharjoitus
- 25.10. Tiedustelujuoksuharjoitus piirin kilpailua varten, 2. K:n ampumaharjoitus Pasilassa
- 30.10. KKK:n konekivääriharjoitus
- 1.11. 1. K:n ampumaharjoitus Pasilassa
- 11.11. 2. K:n taisteluharjoitus

- 13.11. KKK:n konekivääriharjoitus
- 15.11. 1. K:n taisteluharjoitus
- 22.11. 1.K:n ampumaharjoitus Santahaminassa, 2. K:n ampumaharjoitus Pasilassa
- 22.11. 2. K:n taisteluharjoitus
- 27.11. KKK:n luento
- 29.11. Koko pataljoona osallistuu piirin taisteluharjoitukseen

Valitettavasti ei ole löytynyt yksityiskohdaisia harjoitusohjelmia, joista selviäisi mitä termiin ”taisteluharjoitus” sisältyi. Voitanee olettaa, että pataljoonassa noudatettiin yleistä kaavaa jossa harjoitustilaisuus alkoi lyhyellä suljetun järjestyksen harjoituksella (sulkeisella), jonka jälkeen harjoituksen aiheena oli ryhmä tai joukkue hyökkäyksessä tai puolustuksessa. Marssimista ei sanottavasti harjoiteltu alkuaikoina, jolloin harjoitukset pidettiin Kaivopuistossa tai Kaisaniemessä, vasta sen jälkeen, kun harjoituksiin kokoonnuttiin Töölön tullissa ja harjoitukset pidettiin Haagan ja Munkkiniemen suunnissa, liittyi harjoituksiin myös lyhyt marssisuoritus.

Konekiväärikomppania ampumaharjoituksissa armeijan radalla Pasilassa.

Ensimmäisen maailmansodan aikaisia konekiväärejä sanottiin jostakin syystä kukoiksi. Pataljoonassa ammuttiin vuosittain kilpaa Kukko-pokaalista, komeasta hopeamaljasta, johon oli kiinnitetty Ikämiespataljoonan tunnus. Konekiväärin kahvoissa sk.upseeri Oiva Anttila.

Kuva: Sotamuseo.

Konekiväärikompanialla oli kiväärikomppanioita tiiviimpi harjoitusohjelma, puolivuositain oli noin neljä harjoituskertaa eli "konekivääriharjoituksia" sekä lisäksi luentoja. Erikoiskoulutuksen ohjelmasta on vain hajatietoja, mutta esimerkiksi huhtikuussa 1927 oli kolme luentoa joiden aiheina olivat: etuvartiopuolustus, maasto-oppi ja kartan lukeminen sekä pioneerioppi. Aikaisemmin on kerrottu, miten konekiväärikoulutus aloitettiin yhdellä ainoalla aseella. Koulutus parani hyvin nopeasti, kun piirin kautta saatiin toinen konekivääri ja vuonna 1922 pataljoona sai ostetuksi aivan käyttökuntoisen konekiväärin.

Puhelinosto itsenäistyi vuonna 1925, jonka jälkeen myös sen erikoiskoulutus mainitaan harjoitusohjelmissa. Tavanomaisina harjoituksina olivat morsetus, puhelinverkon veto ja "käytännöllinen harjoitus".

Lääkintäosastolla oli omat, pataljoonalääkärien pitämät harjoitukset. Nämä pidettiin tiistaisin, jotta lääkintämiehillä olisi mahdollisuus osallistua myös komppanioiden harjoituksiin ja oppitunneille.

Vastaliittyneiden koulutus vaati omat järjestelynsä, sillä uusia jäseniä liittyi tasaisesti pitkin vuotta ja keskitetyt alokaskurssit pidettiin kerran vuodessa. Tulokkaille opetettiin komppanioissa välttämättömimmät sotilastiedot ja taidot joskaan opetus ei varsinkaan kiväärikomppanioissa ollut erityisen tehokas.

ta harvojen koulutuskertojen takia.

Suojeluskuntapiiri ryhtyi jo vuonna 1923 järjestämään syys- tai kevätkauden kestäviä alokaskursseja erikseen suomenkielisille ja ruotsinkielisille. Vuosikymmenen puolenvälin tienoilla liittyi Ikämiespataljoonaan vuositain niin paljon uusia jäseniä, että syksyllä 1926 voitiin aloittaa joukkuepäällikkö **Elovaaran** johdolla oma alokaskurssi, joka keväällä 1927 jatkui A-kurssina. Kaikki 14 kurssilaista selviytyivät toukokuussa erittäin vaikeaksi ja monipuoliseksi mainitusta tutkinnosta. Kurssittaminen jatkui Elovaaran johdolla ja viikko-ohjelmaan kuului maasto-harjoitus sunnuntaisin ja luento jonakin arki-ilтана. Kesäisin pidettiin Tuusulassa Nummenkylän leirillä vastaavat kurssit, mutta soveltaen tiivistä, keskitettyä ohjelmaa.

Upseereilla ja aliupseereilla oli omat koulutustilaisuutensa. Vuosikymmenen aikana suoritti toistakymmentä miestä Suojeluskuntain Päälystökoulun ja ylennettiin sk.upseereiksi, myöhemmin moni näistä pätevöityi reservin vänrikeiksi. Pataljoonan upseereilla oli myös jatkokoulutusta ja esimerkiksi keväällä 1925 piiriesikunta järjesti kuutena iltana jalkaväkitaktiikassa suomenkielisiä luentoja. Kaksi vuotta myöhemmin, keväällä 1927 kapteeni **Tuompo** piti upseereille sotapeliharjoitukset ja syksyllä upseereilla oli tilaisuus seurata piirin ensimmäisen sotilasohjaajan majuri **Ericsonin** luentoja.

Viereisellä sivulla oleva kartta kuvaa Helsinkiä ja sen ympäristöä 1930-luvulla

Karttaan on merkitty joitakin suojeluskuntien toiminnalle tärkeitä kohteita.

- 1. Töölön tulli*
- 2. Suojeluskunnan ampumarata (ent.Kiffenin)*
- 3. SMY:n ampumarata*
- 4. Armeijan ampumarata*
- 5. Ikämiessuojeluskunnan maja*

Kartta Helsingin ympäristö 1:50 000

vuosien 1931-1935 mittaus

Maanmittaushallituksen Topografinen Toimisto

Sen jälkeen kun oli siirretty komppanian puiteissa pidettäviin harjoituksiin, pataljoona järjesti lähes vuosittain yhden yhteisharjoituksen esimerkiksi taistelunmukaisena maastoharjoituksena, muodollisena avoimen järjestyksen harjoituksena tai kuten toukokuussa 1927 kartanlukuharjoituksena. Pataljoona osallistui myös säännöllisesti suojeluskuntapiirin järjestämiin manöövereihin eli taisteluharjoituksiin. Hyvin usein harjoitusjoukot koostuivat Oldboys-Regementetistä, Ikämiespataljoonasta, Akateemisesta Pataljoonasta ja Pioneerikomppaniasta – olisiko haluttu koota samaan harjoitukseen samantasoiset, hieman iäkkäämmät suojeluskuntalaiset? Piirin sota-harjoituksissa saatettiin sininen ja keltainen puoli joskus koota niin, että saman suojeluskunnan yksiköt sotivat eri puolilla, niin kävi Ikämiespataljoonalle helmikuussa 1929, jolloin kiväärikomppaniat olivat päällystakeissa taistelevia ”keltaisia” ja Konekiväärikomppania sekä Viestiosasto olivat ”sinisiä” päällystakki rullalle käärittynä ja kiinnitettynä oikean olan yli.

Armeijalla ja suojeluskuntajärjestöllä oli ajoittain yhteistoimintaa esimerkiksi järjestämällä varuskunnissa taisteluharjoituksia pai-

kallisen suojeluskunnan kanssa. Mittavimpiin harjoituksiin kuului helmikuussa 1926 pidetty 1. Divisioonan talvimanööveri, johon osallistui suojeluskuntia Helsingin ja Uudenmaan suojeluskuntapiireistä myös Ikämiespataljoona.

Koulutukseen voitaneen lukea myös vartiopalvelus ja valmius. Ikämiespataljoonan perustamisen aikoihin tilanne oli valtakunnassa vielä epävakaa ja Helsingin suojeluskunnat ylläpitivät valmiutta pitämällä hälytys-harjoituksia. Ikämiespataljoonan osalta nämä näyttävät käytännössä päättyneen vuonna 1920, mutta suunnitelmia ylläpidettiin vielä pitkään.

Vartiopalveluksesta tuli pysyvä ja Ikämiespataljoonalla oli ilmeisesti joka vuosi oma vuoronsa Helsingin päävartiossa. Ohjesääntöjen tarkentuessa ja kokemuksen kasvassa vartiopalveluksesta taisi tulla rutiini, sillä uusia vartio-anekdootteja ei alkuvuosien jälkeen enää syntynyt. Pataljoonalla oli myös vartiovuoronsa piiriesikunnan talossa. Säilyneiden päiväkäskymerkintöjen mukaan vuotuiset vuorokausimäärät vaihtelivat suuresti, viidestä kahteenkymmeneen.

Taisteluharjoitusjoukkoja Kirkkonummen asemalla.

Suojeluskunnat kuljetettiin usein rautateitse sota- ja taisteluharjoitusalueelle, matka ei useinkaan ollut pitkä, mutta kokemusta saatiin kuljetuksista kuormaamiseen ja purkamiseen.

Kuva: Sotamuseo.

Ase- ja ampumakoulutus

Ikämiespataljoonassa oli jo varhain todettu, että ampumakoulutus sopii varttuneille miehille paremmin kuin taistelukoulutus. Tähän oli edellytyksiä vasta sitten, kun sekalaiset kolmenlinjan kiväärit ja konekiväärimiesten käyttökelvottomat karabiinit oli korvattu paremmilla aseilla. Muutos alkoi yllättäen jo vuonna 1920, kun suojeluskuntapiiri vaihtoi 250 kivääriä eli noin 80 % pataljoonan aseista parempiin. Loput 20 % kivääreistä uusittiin lahjoitusten ja lottien rahankeräysten avulla, vuonna 1922 ostettiin 30 kiväärinpiippua ja kaksi vuotta myöhemmin toiset 30, lisäksi komppaniat hankkivat kiväärinpiippuja hyvälle ampujilleen. Aseiden uusimistyö suoritettiin suojeluskuntapiirin asepaljalla. Vuonna 1925 piiriesikunta palkitsi pataljoonaa 52 uusitulla kiväärillä, koska tämä määrä jäseniä oli suorittanut II luokan kuntoisuusmerkin tai SAL:n III luokan vaatimukset. Vuosien mitaan hyvät ampujat hankkivat kaksi kivääriä, toista pidettiin harjoituksissa ja toinen oli kilpailukivääri – joko oma tai suojeluskunnan omistama.

Ampumataidon kohentamiseksi pataljoona

hankki vuonna 1923 neljä pienoiskivääriä sekä seuraavana vuonna 32 parabellumpistoolia patruunoineen. Pistooleita jaettiin henkilökohtaisiksi aseiksi, sillä upseerien ja mm. lääkintämiesten ja viestimiesten aseistuksena oli vahvuuksien mukaan pistooli. Nämä laatuaseet antoivat myös mahdollisuuden osallistua kilpailuihin pistooliampunnassa. Innokkaimmat ampujat olivat ryhtyneet itse lataamaan kiväärinpatruunansa ja pataljoona hankki muutamia sarjoja sotilaskiväärin patruunoiden latausvälineitä. Lataaminen johtui osittain kustannussyistä, mutta myös laadun takaamiseksi, käytössä oli vielä maailmansodan aikaisia patruunoita, joiden laatuero saattoivat vaikuttaa ampumatulokseen – mestaritasolla.

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen tulivat markkinoille ensimmäiset konepistoolikonstruktiot ja Suomessa Suojeluskuntajärjestö oli edelläkävijä tämän uuden aseeneen kokeiluissa. Järjestö hankki pienen kokeiluerän, ja joukoissa innostus oli suuri – myös Ikämiessuojeluskunnassa. Vuonna 1922 pataljoona sai erillisenä lahjoituksena varoja konepistoolin ostamista varten 2. Komppanialle.

Tähtäysharjoituksia Munkkiniemessä 1926.

Alokkaille opetettiin hyvin yksinkertaisin menetelmin tähtäämisen periaatteet ennen kuin he pääsivät ampumaan kiväärillä. Kouluttajana sk.upseeri Oiva Anttila.

Kuva: Sotamuseo

Ikämiespataljoonan miehiä tutustumassa Bergman-konepistooleihin Munkkiniemen leirillä 1925.

Bergman-konepistooli oli ensimmäinen oikea konepistooli, sen prototyyppi valmistui vuonna 1916 ja ase otettiin Saksassa käyttöön 1918. Suomessa Suojeluskuntajärjestö otti aseensa käyttöön 1920-luvun puoleen väliin mennessä ja maassamme jopa valmistettiin muutamia kymmeniä kappaleita. Ase oli pelkästään sarjatulta ampuva rekyyli- ja massasulkuperiaatteella toimiva konepistooli. Perusase oli 9 mm:n MP28/II mutta meille hankitussa oli pienempi kaliiperi ja oli nimikkeeltään 7.65/Bergman. Ase poistettiin puolustusvoimien kirjanpidosta vasta 1950-luvun lopulla.

Kuva: Sotamuseo.

Ikämiespataljoonan harjoitusohjelman mukaan oli keväisin ja syksyisin 2-3 kertaa ammuntaa tai ampumakoulutusta komppanian puitteissa, lähes joka vuosi oli pataljoonan yhteinen ampumapäivä sekä vuosittain 2-3 pokaaliammuntaa. Parhaimmat ampujat osallistuivat lisäksi suojeluskuntapiiriin ja Suojeluskuntajärjestön vuotuisiin mestaruuskilpailuihin.

Ampumakoulutuksessa keskityttiin kouluammuntaan ja pyrkimyksenä oli, että mies saavuttaa III luokan kuntoisuusmerkkivaati-

mukset jossa vaihtoehtoisesti ammuttiin makuulta, seisten tai polvelta matkan ollessa 300, 100 tai 150 metriä. Vastaavasti voitiin suorittaa Suomen Ampujaliiton III luokka, joka ammuttiin makuulta 100 metrin matkalla.

Tavoitteena oli tietysti myös nostaa pataljoonan mainetta saavuttamalla menestystä eritasoisissa mestaruuskilpailuissa. Vuonna 1926 kuuluivat mestaruuskilpailusääntöihin seuraavat kivääri-, pistooli- ja pienoiskivääriampumalajit:

Suojeluskuntain ja suojeluskuntapiirien väliset kilpailut

Kiväärakilpailu kouluammunnassa
Kiväärakilpailu kenttäammunnassa
Yhdistetty koulu- ja kenttäammunta
Sk.piirien välinen pistoolikilpailu
kouluammunnassa

Mieskohtaiset mestaruuskilpailut

Kiväärakilpailu kouluammunnassa
Kiväärakilpailu kenttäammunnassa
Yhdistetty koulu- ja kenttäammunta
Pistoolikilpailu kouluammunnassa
Pistoolikilpailu taisteluammunnassa
Yhdistetty koulu- ja kenttäammunta
Pienoiskiväärakilpailu

Mestaruuskilpailutasolle pääsyyn eivät koulutusohjelman ammunnat riittäneet, vaan siihen tarvittiin innostusta ja pyhäpäivien viettämistä tiiviisti ampumaradalla. Ikämiespataljoonassa tähän oli hyvät mahdollisuudet, koska pakollisia harjoituksia oli vähän. Huomattava osa varsinkin vanhemmista miehistä omistautui ampumaharrastukselle jopa niin, että saatettiin huomauttaa liian yksipuolisesta suojeluskuntatoiminnasta.

Ampujille eivät riittäneet suojeluskuntien ampumaohjelmiston harjoitukset ja kilpailut, vaan lisäksi tulivat pokaaliammunnat. Yhteisöt, liikelaitokset ja yksityiset henkilöt lahjoittivat pokaaleja kiertopalkinnoiksi ampumataidon ja -harrastuksen kehittämiseksi.

Seuraavalla sivulla on luettelo Ikämiespataljoonan omista pokaaleista, mutta lisäksi oli mahdollisuus osallistua kymmenkuntaan muuhunkin pokaalikilpailuun.

Ikämiespataljoona saavutti jo ensimmäisellä viisivuotiskaudellaan huomattavia tuloksia, esimerkiksi kuntoisuusmerkkejä – jotka oikeastaan olivat ampumamerkkejä – kertyi 13 I luokan, 29 II luokan ja 63 III luokan merkkiä. Vuosikymmenen lopulla Ikämiespataljoonaa pidettiin Helsingin Suojeluskuntapiirin parhaimpana. Pataljoonassa oli runsaasti hyviä ampujia, seuraavalla sivulla on 1920-luvun tulosluetteloista poimittu muutamia kärkepään nimiä, joista piirimestareille on merkitty vuosiluku.

2. Komppanian miehiä ampumakilpailuissa keväällä 1924. Kuva: Sotamuseo.

Yhdistetty koulu- ja kenttäammunta Kiväärrikouluammunta 300 m	K Sorri 1927, V Hovi 1928 Airanne, Lindell, Lindroth, L Paasivirta, Paro, U Päiviö, K Reillin, Sifvast, K Sorri, P Tiirikkala 1926,1927, Tirkkonen, Vauhkonen ja E Vuolasvirta
Kiväärrikenttäammunta 150 m	V Hovi 1928, Lindroth, Moilanen 1929, O Trogen 1926, I Valkonen 1927
Pika-ammunta 100m	Seppä
Pienoiskivääri	K Reilin
Pistooliammunta	J Autonen 1926, Becker, Lidroth, Pero ja Tirkkonen.

Ikämiespataljoona saavutti myös muutamia joukkueestaruuksia

- 1926 kouluammunnassa Tarkka-ampujakomppania ja kenttäammunnassa 2. Komppania
- 1927 kouluammunnassa Ikämiespataljoona pataljoonasarjassa
- 1298 yhdistetyssä koulu- ja kenttäammunnassa Ikämiespataljoona.

Kansallispankin johtajien lahjoittama kiertopalkinto, 1922

Ampumataidon kehittäminen Ikämiespataljoonassa

Hernepysy 1924

Edistää ampumaharrastusta komppaniain kesken

Kamreerin kiertopalkinto 1924

Kehittää ampumataitoa 1. Komppanian jäsenten kesken

Pataljoonapokaali 1924

Herättää innostusta ampumiseen ja kehittää ampumataitoa

Ikämiesten Malja 1924

Ampumaharrastuksen ja -taidon kehittämiseksi Helsingin Suojeluskunnissa

Ikämieshaarukka, 1925

1. Komppanian ryhmien välinen kiertopalkinto ampumaharrastuksen kehittämiseksi

Särkän toverimalja 1925

Henkilökohtainen kiertopalkinto kivääriammunnassa jossa keväällä ammutaan Tarkka-ampujain maljan ja syksyllä Ikämiesten Maljan sääntöjen mukaan.

Korkeimman pistemäärän saanut voittaa.

2. Komppanian 3. Joukkueen lahjoittama joukkueiden välinen kiertopalkinto, 1926

Hopealautanen, 1927

Innostaa, kehittää ja edistää ampumataitoa kiväärillä

Rakennusmestari Emil Lindgrenin Pokaali 1927

2./Ikämiespataljoonan ja 1./Akateemisen Rykmentin välisissä ampumakilpailuissa

Komppanianpäällikkö Yrjö Vaulan pokaali 1928

Kivääriammunnassa

Ikämiespataljoonan miehistön ja alipäällystön kiertopalkinto pistooliammunnassa, 1929

Pataljoonapäällikkö Rydmanin kiertopalkinto

Herättää ja ylläpitää innostusta ja taitoa kenttä- ja kaksintaisteluammunnassa komppanioiden ja osastojen kesken

Suomen Valokuvaajain Oy:n valokuvauskone

Mieskohtainen kiertopalkinto vapaakäden ammunassa

Pystykorva

Henkilökohtainen maastoammunnan kiertopalkinto

Viestimiesten Malja

Tiedustelu- ja pistoolikilpailujen henkilökohtainen malja pataljoonan viestimiehille

Ikämiespataljoonan kiertopalkinnot ammunassa 1920-luvulla.

Vuosiluku tarkoittaa kiertopalkinnon lahjoitusvuotta.

Kesä- ja talviurheilu

On sanottu, että suojeluskuntajärjestö oli Suomen suurin urheilu- ja ampumaseura. Helsingissä tämä ei ehkä pitänyt paikkaansa urheilun osalta, sillä kaupungissa oli lukuisia urheiluseuroja, joissa nuori mies pystyi tyydyttämään liikuntatarpeensa. Vaikuttaa siltä, kuin urheilu ei olisi ollut ikämiessuojeluskuntalaisille niin tärkeä kuin ammunta, ainakaan tuloksista päätellen.

Suojeluskuntajärjestön urheilutoiminta vakiinnutettiin vuonna 1923 lajeihin, joita pidettiin sopivina sotilaan fyysisen kunnon kasvatamiseen. Rata- ja kenttälajeja (nyk. yleisurheilua) edusti suuri 3-ottelu, joka oli monipuolinen ja kuntoa vaativa kokonaisuus. Kolmiotteluun kuului murtomaajuoksu, 3 000 m:n juoksu, 4x100 m:n juoksu, otteluun liitettiin usein suojeluskuntaviisiottelu johon kuului 100 m:n juoksu, 1 500 m:n juoksu, korke-

ushyppy, kuulantyyntö sekä keihäänheitto. Miehen oli siis hallittava tyydyttävästi ainakin kahdeksan urheilulajia. Kesäurheilun kestävyyslajina oli murtomaajuoksu.

Joukkuepeliksi Lauri "Tahko" Pihkala kehitti pitkäpallon pohjalta pesäpallon, jossa kilpailtiin jo vuonna 1922. Suunnistuksen esimuodosta tiedusteluhiidosta tuli kilpailulaji vuonna 1923 ja kaksi vuotta myöhemmin kilpailtiin myös tiedustelujuoksussa.

Ikämiespataljoona ei ilmeisesti osallistunut 1920-luvulla erityisen aktiivisesti urheilukilpailuihin, olivathan miehet alkujaan "varttuneessa iässä" ja ikääntyivät vuosi vuodelta. Kesti vuosikymmenen loppupuolelle ennen kuin nuorempi polvi pääsi vaikuttamaan. Tuloluetteloista kuitenkin ilmenee, että Ikämiespataljoona saavutti piirimestaruuksia suuressa kolmiottelussa, murtomaajuoksussa, tiedustelujuoksussa ja pesäpallossa.

	Joukkuekohtaiset	Henkilökohtaiset
Pesäpallo	1923*	
Suuri 3-ottelu	1925*	
Maastojuoksu	1924*	
Tiedustelujuoksu		
ikämiessarja	1925	
upseerien yleinen sarja	1925	
Murtomaajuoksu		
yleinen sarja		L Helgas 1928
ikämiessarja		O Koskinen 1928
5-ottelu		
ikämiessarja	1929	J Maljanen 1929
Ampumahiihto, kivääri		
yleinen sarja		O Hovi 1928
		N Vauhkonen 1929
ikämiessarja	1928	V Airanne 1928
		O Koskinen 1929
Ampumahiihto, pistooli		
yleinen sarja		U Nuri 1929
Murtomaahiihto 10 km	1924	
ikämiessarja	1924	O Koskinen 1928
		A Kotivuori 1929
Murtomaahiihto 20 km		
ikämiessarja	1928	

Ikämiespataljoonan kesä- ja talviurheilussa saavuttamat joukkuekohtaiset ja henkilökohtaiset piirimestaruudet vuosina 1928 ja 1929.

Huom. ampumahiidosta käytettiin myös nimitystä hiihtoammunta.

** Lähteistä ei selviä missä sarjassa mestaruus saavutettiin.*

Hiihtoharrastus näyttää 1920-luvulla olleen vierasta helsinkiläisille, oli kaupunkilaistuttu eikä hiihtäminen enää ollut tarpeen elannon hankkimisessa. Pääkaupungin suojeluskuntien siirryttyä pitämään harjoituksiaan maastossa, Töölön tullin takana, heräsi jo kysymys hiihtämisen tarpeellisuudesta taiste-

lukoulutuksessa. Suojeluskunnissa alkoi “propagointi” hiihtoharrastuksen terveellisydestä ja talvella 1923 eräät liikeyritykset kuten Stockmann, Suomen Urheiluaitta, Husqvarna, Palmros & Leinonen sekä Uusi Urheiluliike antoivat suksien ostossa huomattavaa alennusta, varsinkin suojeluskuntalaisille.

Ikämiespataljoona hiihtomaljakko 1923

Komppanioiden ja erikoisosastojen välinen maljakko

Ukkohaarikka, 1926

Rahavarainhaltija K.A. Wideniuksen lahjoittama kiertopalkinto hiihdossa varsinaisille ikämiehille

Hiihtomalja, 1926

Komppanioiden ja osastojen välinen kiertopalkinto

Ryhmä Konttinen 1928

Ryhmäpäälikkö M Konttisen lahjoittama Bezard Busoli -kiertopalkinto ryhmäpäällikölle tiedustelutoiminnassa

Viestimiesten Malja 1929

Tiedustelu- ja pistoolikilpailujen henkilökohtainen malja pataljoonan viestimiehille

Ikämiespataljoonan urheilukilpailujen kiertopalkinnot 1920-luvulla

Hiihtoharrastus alkoi monissa Helsingin suojeluskunnissa kilpailuina ja Ikämiespataljoonan komppanioissa pidettiin ensimmäiset hiihtokilpailuja vuonna 1925. Seuraavana vuonna pataljoona järjesti varsinaiset hiihto-harjoitukset. Hiihtämisen tärkeyteen kiinnitettiin huomiota monessa yhteydessä ja korostettiin, ettei maastossa voi talvella liikkua ilman suksia ja hiihtotaito on jokaiselle suojeluskuntalaiselle tarpeen. Kannustaakseen suojeluskuntalaisia joukolla hiihtämään kehitettiin prosenttihiihdot, jossa osanottajamäärä ratkaisi joukko-osastojen paremmuuden.

Kilpailutoiminta alkoi vuonna 1923 murtomaahiihdolla, ensin 10 kilometrillä ja muutaman vuoden kuluttua myös 20 km:llä, samana vuonna alkoivat hiihtoammunta- eli ampumahiihtokilpailut. Ikämiespataljoona saavutti vuonna 1924 sekä murtomaahiihdossa että ampumahiihdossa II sijan ja pataljoonan nimekkäimpiä talviurheilijoita oli L **Helgas**, joka menestyi molemmissa kilpailula-jeissa.

Joka vuosi pidettiin ainakin yhtenä päivänä kuntoisuusmerkkikokeet, sillä I luokan kuntoisuusmerkki oli “urheilumerkki”, jonka

vaatimuksena oli hyvä tulos suojeluskunta-viisiottelussa.

Juhlat ja paraatit

Sotilaskoulutuksen ja ampumakilpailujen lomassa Ikämiespataljoonalla oli vuoden mittaan muutama juhlatilaisuus ja illanvietto. Suojeluskuntatoiminta keskittyi Helsingissä aikaan syksystä kevääseen, kesällä oli lisäksi mahdollisuus osallistua leireille tai kursseille Tuusulan Nummenkylän leirialueella.

Syyskausi avattiin syyskuun alkupäivinä työkauden juhllallisilla alkajaisilla Johannek-sen kentällä tai Kaartin maneesissa. Tilaisuus pidettiin illalla ja pataljoonan päällikkö kuvasi kauden toimintaa ja tavoitteita sekä korosti tärkeimmäksi katsomiaan aiheita. Tilaisuuteen kuului myös hartaushetki, jonka jälkeen uudet jäsenet vanhoivat suojeluskuntavalan. Päätteeksi pataljoona suoritti ohimarssin, jonka otti vastaan pataljoonan päällikkö, joskus piiripäällikkö esimerkiksi vuonna 1927 Woldemar **Häglund**. Kevätkauden lopettajaiset pidettiin touko-kesäkuun vaihteessa ja

siinä jaettiin kuntoisuusmerkit sekä kevään aikana pidettyjen kilpailujen palkinnot. Tilaisuus oli sisätiloissa, mm. piirin juhlasalissa ja kahvitarjoilusta huolehtivat lotat.

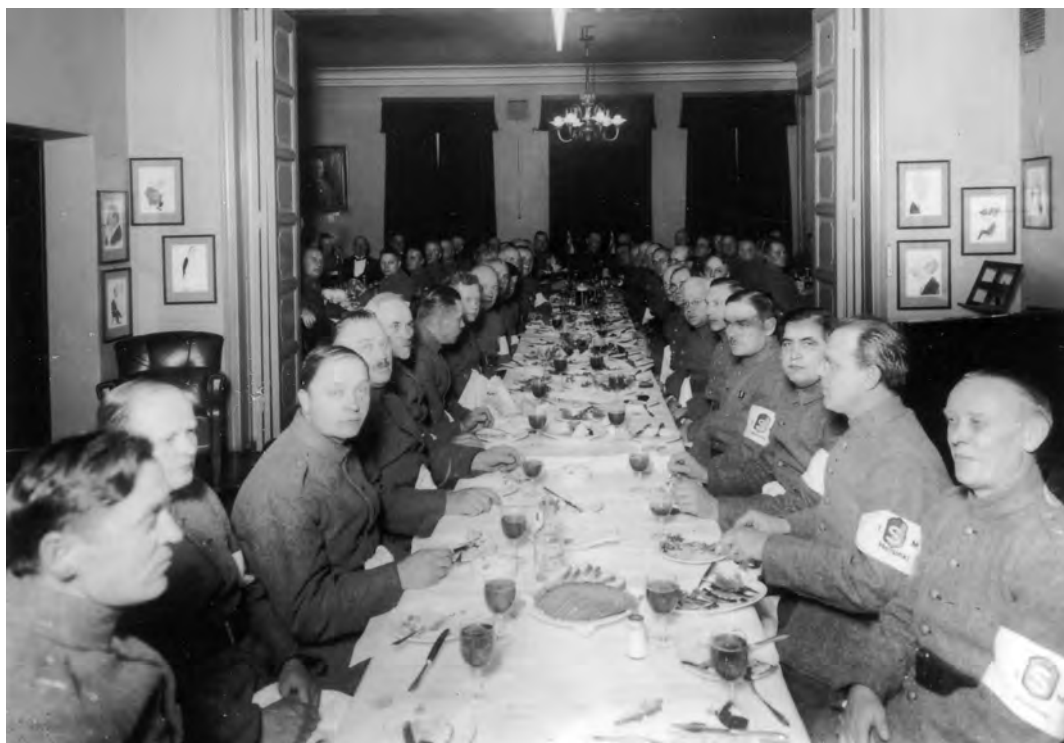
Ikämiessuojeluskunnan vuosipäivää vietettiin huhtikuun 27. päivänä, jona päivänä vuonna 1919 oli pidetty pataljoonan perustava kokous Suomalaisella Lyseolla. Päivää oli tapana juhlistaa ohjelmallisella iltatilaisuudella Vanhalla Ylioppilastalolla. Vuonna 1929, kun oli kulunut 10 vuotta Ikämiespataljoonan perustamisesta muisteltiin tavallista juhlavammin kulunutta taivalta. Maaliskuun 3. päivän iltana osallistui kolmattasataa jäsentä Uimahallin ravintolassa pidettyyn toverilta illalliseen. Tilaisuudessa esitettiin

Heikki **Klemetin** sävellys ”Ikämiesten marssi”, jonka oli sanoittanut Einari **Fieandt**. Varsinainen 10-vuotisjuhla arvokkaine isänmaallisine ohjelmineen pidettiin kaikille jäsenille avec Kansallisteatterissa maanantaina 11.3. kello 20. Juhlaa kunnioitti läsnäolollaan Tasavallan Presidentti, Suojeluskuntain Päällikkö sekä Helsingin Suojeluskuntapiirin nykyinen ja edellinen piiripäällikkö eversti Woldeemar **Hägglund** ja Heikki **Kekoni**. Kutsuvieraina olivat myös Yliesikunnan ja piiriesikunnan virkailijat, Lotta Svärd -järjestön edustajat sekä Helsingin muiden suojeluskuntien edustajat. Suojeluskuntain Kunniapäällikkö kenraali Mannerheim lähetti tilaisuuteen sähkösanoman.

Ikämiespataljoonan ja Lotta Svärd Osasto VII:n yhteinen juhlatilaisuus Kaartin Maneesissa. Ikämiespataljoona vietti usein sisätiloissa juhlatilaisuuksiaan kuten syyskauden avajaiset ja kevätkauden päättäjäiset sekä vuosijuhliensa paraatiosuudet. 1920-luvulla tilaisuudet pidettiin Kruunuhaan Poliisimaneesissa Maneesikatu 6:ssa, mutta pataljoonan kasvaessa piirin suurimmaksi suojeluskunnaksi oli tilaisuudet siirrettävä Kaartin Maneesiin.

Kuva: Museovirasto

Ikämiespataljoona veljespäivällisillä ilmeisesti vuosipäivänä 1920-luvun loppupuolella.

Kuva: Museovirasto

Helsingin Suojeluskuntapiirin lippu ja lippukomppania ohimarssissa Suurtorilla armeijan lippupäivänä 16.5.1925.

Lippukomppanianä oli Tarkka-ampujakomppania eli 3./Ikämiespataljoona.

Kuva: Helsingin Kaupungin Museo

IKÄMIEHELLE

Ikämies, ikämies
mikä määränä ties,
sotisopa kun yllä on sulia,
missä nuoret miehet on tämän maan,
kun vanhukset riveihin vaaditaan,
onko uhma: valmis, saa tulla?

Ikämies, ikämies,
onko kotoinen lies sulle
tuhkahan tuikahtanut,
vai vieraanko vaalima hiillos sen
niin kylmeni – uksen sä sulkien
olet joukkoon puikahtanut?

Ikämies, ikämies,
onko perheesi ies
yli kärsinnän harmia tuonut,
elo arvoton – sen sota arpoo pois.
kai toivot: torvi jos huomena sois,
kun, vanhuus ei lepoa suonut? . . .

Ikämies, ikämies
nyt tiedän sun ties,
sotisopaa on kunnia kantaa,
kun nuoret suojaavat rintamaa,
ovat vanhukset jääneet tänne taa, –
joku iskun voi selkään antaa!

Ikämies; ikämies, sulia kotoinen
lies on viihtysän lämmin – jos kellä,
sen vierellä lapsoset herttaiset –
heitä siunaa sukusi toivehet, –
on vaimosi huoltaja hellä!

Ikämies, ikämies,
varus kevyt on ies,
kun sielussa raskas on taakka,
rajantakainen yksin jos inha ois,
sotisovan sais riisua vanhus pois,
nyt ei, ei kuolohon saakka!

Kun Suomen mies –
siitä Kainin ies –
himoherkkänä ryssän kultaan
velisurmaajaks' suistui, se sielussas
suru suuri on konsana kantamas –
ja vieneet sun murheesi multa.

Ikämies, ikämies,
kulje kunnian ties
lujin askelin, rohkein rinnoin,
sulla suurin uhri puolesta maan
kuin pienin velvoitus olkohon vaan,
minkä täytät sä ylvähin rinnoin!

Ilo-Vaara

Kymmenvuotistaipaleen muistoksi julkaisiin sk.upseeri, tohtori E **Fieandtin** toimittama kirja "Ikämiespataljoona 1919-1929".

Jäsenistössä heräsi vuosikymmenen puolella välissä ajatus koota perheetkin suojeluskunta-aatteen ympärille, ainakin yhtenä päivänä vuodessa. Pataljoonalta oli puuttunut syyskauden päättäjäisjuhla ja marras-joulukuun vaihteeseen sijoitettiin ohjelmallinen perheilta, jossa myös jaettiin syyskauden kilpailujen palkinnot ja kuntoisuusmerkit. Hieman iltamatyyppinen tilaisuus vietettiin Hankkijan talossa Salomonkatu 1:ssä.

Vapaussodan jälkeen suojeluskunnat pitivät mielellään paraateja. Ne nostivat itsetuntoa ja suojeluskuntahenkeä ja näyttävyys oli hyvin tärkeä. Vapaussodan alkamispäivänä tammikuun 29. oli monena vuotena suojeluskuntaparaati Rautatientorilla, mutta Ikämiespataljoona saattoi sinä päivänä myös pitää oman paraatin Kaartin maneesissa kuten vuonna 1928. Ikämiespataljoona osallistui monena vuonna toukokuun kuudentenatoista pidettyyn armeijan lippupäivän paraatiin

Suurtorilla ja vuonna 1929 pataljoona muodosti lippukomppanian Suojeluskuntapiirin lipulle. Helsingin valtauspäivänä 14. päivä huhtikuuta Helsingin Suojeluskuntapiirillä oli tapana pitää paraati ja ohimarssi oli Bulevardilla sankarihautojen edessä

Taloudenhoito ensimmäisellä 10-vuotiskaudella

Ikämiespataljoonan ylläpitoon ja toimintaan tarvittiin varoja ja tulonlähteinä olivat piirin antama rahallinen tuki, kannattavien jäsenten maksut, lahjoitukset sekä huomattavilta osin Lottien keräysten tuotto. Pataljoonan ensimmäisellä 10-vuotiskautena pataljoonalla oli käytettävissä yhteensä lähes puoli miljoonaa markkaa.

Piiri tuki rahallisesti Ikämiespataljoonaa noin 21.000 mk:lla eli lähes 5 % pataljoonan käyttöönsä saamista varoista. Piirin antama aineellinen tuki oli huomattavasti suurempi

toimittaessaan kivääreitä, kiväärinpiippuja, ampumatarvikkeita ja tarpeellisia varusesineitä. Kannattavien jäsenten vuosimaksusta kertyi samoin parikymmentätuhatta markkaa, ja tämän tulon etuna oli säännöllisyys.

Tärkein tulonlähde muodostui lahjoituksista, joita vuosien varrella kertyi yhteensä noin 340.000 mk. Lahjoittajina oli sekä yksityisiä että liikeyrityksiä, suurin yksityinen lahjoittaja oli rouva Lyyli **Lekman**, joka vuonna 1925 miesvainajansa toivomuksesta lahjoitti 21.000 markkaa. Tähän liittyi myös Artturi **Lekmanin** säätiöltä saatavat varat ampumapalkintojen hankkimiseksi sekä 1.000 markkaa soittokunnalle. Samaan 21.000 markkaan nousi myös pataljoonapäällikön ”lahjoitus”, sillä hän jätti nostamatta hänelle kuuluvat paikallispäällikön palkkiot. Monet liikeyritykset lahjoittivat vuosien mittaan pariin kolmeen otteeseen 1.000 – 5.000 markkaa ja näistä mainittakoon Lassila & Tikanoja Oy, Luottopankki Oy, G.W Sohlberg Oy, Suomen Sokeri Oy ja Valistus Oy. Lahjoituksia tuli myös yksityisiltä, mm. 500 markkaa kannattava jäsen **Ojaselta**, johtaja L **Paasivirralta**, herra **Voutilaiselta** ja lisäksi lahjoitti jokunen tuntematon 1.000 markkaa. Yksityisten selvästi suurin lahjoitus 10.000 markkaa tuli kenraali Rudolf **Walldenilta** vuonna 1926.¹ Lahjoitusten joukossa oli joitakin erikoisia, kuten Kone ja Sillan Henkilökunnan Huoltokonttorin ilmoitus antaa suojeluskuntalaisille 20 % alennus jalkineiden korjauksesta.

Lotta Svärd -piirin VII osasto oli Ikämiespataljoonan suurin avustaja. Osasto hankki keräyksiin ja myyjäisiin vuosittain varoja, joita se antoi pataljoonalle joko rahana tai kohdennettuna uusiin kiväärinpiippuihin ja aseiden uudistamiseen. Osaston suurin yksittäinen rahalahjoitus oli 50.000 markkaa vuonna 1925.

Pataljoonan menot kohdistuivat pääosin aseisiin ja henkilökohtaiseen varustukseen. Suurimman menoerän muodostivat aseet, joita on ostettu 92.000 mk:n arvosta ja summaan sisältyvät konekiväärin, konepistoolien

ja pienoiskiväärien hankinnat. Piirin asepaja oli myös laskuttanut aseiden korjauksista. Piiriltä oli saatu ampumatarvikkeita, mutta lisäksi oli käytetty 40.000 markkaa patruunaostoihin sekä muihin ampumaharrastusta tukeviin hankintoihin. Viestimateriaali jouduttiin lähes kokonaan hankkimaan vapailta markkinoilta eli maailmansodan ylijäämäkaluston kauppiailta. Hankinta käsitti puhelinkalustoa, joka oli kohtalaisen halpaa, ja viestiosaston perusmateriaali saatiin 3.000 markalla.

Helsingin Suojeluskunnalla oli alkuvuosina omaperäinen puku, joka näkyy varhaisimmissa valokuviissa. Alkuaikoina suojeluskuntalaiset hankkivat pukunsa, mutta se rajasi jäsenistöstä pois vähävaraiset ja monet nuoret. Sitä mukaan, kun suojeluskunnat saivat varoja, alkoivat keskitetyt hankinnat ja tämän jälkeen suojeluskuntalaiset voitiin järjestön toimin varustaa sekä aseella että suojeluskuntapuvulla. Vuonna 1922 otettiin käyttöön teräksenharmaa suojeluskuntapuku m/22 ja saman vuoden aikana Ikämiespataljoona hankki jäsenilleen uudet määräysten mukaiset puvut. Uusiminen aloitettiin 2. Komppanian päällystöstä ja alipäällystöstä ja hankintoja jatkettiin niin, että kevääseen 1925 mennessä koko pataljoonalla oli uudet yhtenäiset puvut. Pukuihin sijoitettiin peräti 60.000 markkaa. Aikaisemmin on jo kerrottu, ettei tavallisilla helsinkiläisillä ollut 1920-luvulla ulkoilujalkineita. Jäsenistönsä saamiseksi kenttäkelpoiseksi pataljoona hankki vuonna 1922 80 saapasparia ja 10 vuoden aikana jalkinepuute korjattiin käyttämällä saappaiden oston kaikkiaan 44.000 markkaa.² Aikuisilla helsinkiläisillä ei yleensä ollut myöskään hiihtovälineitä ja näiden hankintaan käytettiin 12.000 markkaa.

Pataljoona tarvitsi kilpailutoimintaansa paljon palkintoja ja sekä liikeyritykset että yksityiset lahjoittivat pokaaleja, joista lähes poikkeuksetta tuli kiertopalkintoja. Pataljoona tarvitsi myös kilpailujen I, II ja III sijan palkinnoiksi lusikoita ja pieniä pikareita ja niihin käytettiin noin 8.000 markkaa.

Ikämiespataljoonan toimitilat aiheuttivat

¹ Yritykset ja yksityiset lahjoittivat kiertopalkintoja pataljoonalle tai jopa komppanioille, mutta näiden arvo ei ole sisällytetty edellä oleviin rahamääriin.

² Suojeluskuntalaiset saivat lunastaa kuittaamansa saappaat ja puolet rahoista saatiin myynnillä takaisin.

myös kustannuksia. Ensimmäiset kuusi vuotta kanslia ja harjoitustilat olivat Suomalaisella Lyseolla, jossa kuluja aiheutui vain siivoamisesta. Elokuun 15. päivänä 1925 pataljoona muutti Pikku Robertinkadulle OY Suomen Messujen taloon, jossa toimitiloista maksettiin 1.500 markkaa kuukaudessa. Vajaan vuoden kuluttua pataljoona muutti Suojeluskuntapiiriin taloon Yrjönkatu 36:ssa. Suojeluskuntapiiri veloitti tiloista, mutta kohtuullisesti – vain 3.000 markkaa vuodessa.

Ikämiespataljoonan varoista oli pidetty hyvää huolta, paikallisesikuntaan oli valittu sopivat ja taloudesta ymmärtävät miehet. Vuoden 1928 viimeisenä päivänä pataljoonan säästö oli peräti 105.342 markkaa.

Kurinpitoa 1920-luvulla

Kurinpito ei ollut suojeluskuntajärjestössä ongelma, jäsenistö oli vapaaehtoisesti liittynyt järjestöön, jonka sotilaallinen luonne edellytti kuuliaisuutta. Sotaministeri Suojeluskuntain Ylipäällikkönä antoi joulukuussa 1918 käskyn suojeluskunnissa noudatettavasta kurinpitomenettelystä. Sotaministeri halusi selvästi keskittää rankaisuvallan suojeluskunnissa ja joukko-osastoissa demokraattisesti valitulle kurinpitolautakunnalle ja tätä periaatetta noudatettiin suojeluskuntajärjestön lakauttamiseen asti. Lautakuntaa johti paikallispäällikkö ja siihen valittiin kolme jäsentä ja kaksi varajäsentä, joiden tuli edustaa eri yksiköitä. Edustusperiaatetta voitiin noudattaa 1920-luvulla, jolloin komppanioiden määrä oli viisi. Demokraattisuutta edusti myös se, että kurinpitolautakunnassa oli päällystää, alipäällystää ja miehistöä. Kurinpitolautakunnan kokoonpano on liitteessä 2.

Kurinpitolautakunnan lisäksi rankaisuvallaa oli myös päällystöllä komppanian päälliköstä alkaen.

Vuodelta 1918 olevia määräyksiä kurinpitotangaistuksista täydennettiin ja tarkistettiin vuosina 1920 ja 1922 ja seuraavassa käsitelään jälkimmäistä, koska se oli pääosin voimassa seuraavat parikymmentä vuotta. Kurinpitolautakunnan tehtävät rajattiin kosemaan alipäällystää ja miehistöä, joten se sai

“toverineuvoston” luonteen. Päällystään kuuluvaa ojensi ylempi päällikkö.

Kurinpitolautakunnalla oli oikeus määrätä seuraavia rangaistuksia:

1. yksityinen muistutus
2. julkinen muistutus rintaman edessä tai päiväkäskyssä
3. ylimääräisiä palvelusvuoroja
4. arvossa tai virka-asemassa alentaminen
5. erottaminen suojeluskunnasta määrääjäksi tai kokonaan.

Kurinpitolautakunnan päätös erottamisesta vaati ylemmän päällikön hyväksymisen, määrääkainen piiripäällikön ja kokonaan Suojeluskuntain Päällikön.

Paikallispäälliköllä ja aluepäälliköllä oli oikeus antaa kohtien 1, 2, ja 3 mukaisia rangaistuksia, piiripäälliköllä oli lisäksi oikeus erottaa ja Suojeluskuntain Päällikölle kuuluvat kaikki rankaisumuodot.

Ikämiespataljoonassa jouduttiin harvaksen puuttumaan kurittomuuksiin. Aivan alkuaikoina, vuosina 1919 ja 1920 rangaistiin hieman herkemmin, ehkäpä tämä johtui tottumattomuudesta sotilaallisen kurin ja järjestyksen noudattamiseen ja ylläpitämiseen – puolin ja toisin.

Päiväkäskyjen mukaan vuonna 1924 annettiin kerran muistutus laiminlyönnistä ja toisessa tapauksessa mies erotettiin laiminlyönnin ja tottelemattomuuden takia. Vuonna 1927 annettiin muistutus velvollisuuksien laiminlyönnistä ja seuraavana vuonna kurinpitolautakunnan eteen joutuivat kaikki ne, jotka ilman pätevää syytä olivat poissa pataljoonan kevätharjoituksesta 10.5.1928. Päätöstä ei erikseen kirjattu, ehkä selviytyivät moitteella.

10-vuotisyhteenveto

Ikämiespataljoona oli vajassa kymmenessä vuodessa kasvanut Helsingin Suojeluskuntapiiriin toiseksi suurimmaksi suojeluskunnaksi, ja tähän oli vaikuttanut innostava toiminta – erityisesti ampumaharrastus, sekä onnistunut jäsenhankinta.

Ikämiespataljoonasta kehittyi muutamassa vuodessa reserviksi kelpaava joukkoyksikkö,

jossa oli kivääripataljoonan oleelliset osat; kaksi kiväärikomppaniaa, konekiväärikomppania ja viestiyksikkö. Alkuaikoina, jolloin harjoituksia oli ”harva se päivä” koulutus tapahtui ”sotajaotuksessa” eli miehet sijoitettuina omille paikoilleen joukkueissa ja ryhmissä. Olojen rauhoittua ja harjoitusterhojen harvetessa kokoonpano muuttui joustavaksi harjoituksessa paikalla olleiden miesten mukaan. Alkuvuosina valmiutta ylläpidettiin hälytysharjoituksilla, mutta tultaessa 1920-luvun puoleen väliin valmiussuunnitelmia laadittiin, mutta varsinaisia hälytysharjoituksia ei enää pidetty.

Johtajatilanne muuttui täysin 1920-luvulla. Ikämiespataljoonaa perustettaessa oli huutava puute johtamiskykyisistä miehistä. Pataljoonan ja komppanian päälliköiksi kelpasivat vapaussodassa ylennetyt reservinväenrikit ja entiset tarkka-ampujapataljoonien aliupseerit. Joukkue- ja ryhmäpäälliköiksi määrättiin ”sopivaksi katsottuja miehiä” ja monen kohdalla siviilitoimessa saavutettu johtoasema,

antoi uskottavuutta myös sotilaalliseen johtamiseen. Pahin johtajapuute korjautui Suojeluskuntain Päälystökoulun ja suojeluskuntien omien ryhmänjohtajakurssien avulla, mutta tilanteen muuttivat kokonaan puolustusvoimien kouluttamat reservin upseerit ja aliupseerit. 1920-luvun lopulla johtajista oli jo ylitarjontaa rivimiehiin nähden.

Ikämiespataljoonassa jäsenille asetettu 35 vuoden ikäraja olisi vuosien mittaan johtanut pataljoonan ukottumiseen, ja hyvin pian ryhdyttiin Ikämiespataljoonassa hyväksymään jäseniksi myös nuoria miehiä. On väitetty, että alkuperäisen jäsenistön varttuneisuudella olisi ollut suuri merkitys uusien jäsenien hankittaessa. Monella ikämiehellä oli jo suojeluskuntaikäisiä poikia jotka vetivät ystäviään mukanaan Ikämiespataljoonaan. Pataljoona sopeutti onnistuneesti sekä ikämiehet että nuoret samaan suojeluskuntaan pitämällä ikämiehet kiväärikomppanioissa ja sijoittamalla nuoret konekiväärikomppaniaan ja viestiyksikköön.

Ikämiespataljoonan asettama kunniakomppania oli Kauppatorin rannassa ottamassa vastaan Tanskan kuningas Kristian X hänen saapuessa valtiovierailulle vuonna 1926.

(E Fieandt Ikämiespataljoona 1919-1929, SA-kuva)

KUNNIALAULU

Helsingin Suojeluskunnan Ikämiespataljoonalle.

<i>On kaunista kaatua</i>	<i>Hänen rinnassaan sykkivi</i>
<i>maan eestä varhain,</i>	<i>tuorehin tunne,</i>
<i>mut sentään sen kuolo</i>	<i>mikä on isänmaa, mihin</i>
<i>on kaunein ja parhain,</i>	<i>kulkee se, kunne,</i>
<i>ken vanhana vaipuu,</i>	<i>ja jospa hän miekkahan</i>
<i>kun harmajahapsi</i>	<i>miestyvi kerta,</i>
<i>on kaunis kuin sankari,</i>	<i>hätä maassa on häijy,</i>
<i>nuori ja lapsi.</i>	<i>ja vuotavi verta.</i>

<i>Hän tietävi tiensä,</i>	<i>Mut muuten hän on rakas,</i>
<i>min eestä hän kaatuu,</i>	<i>rauhainen, armas,</i>
<i>hän perheensä puolesta,</i>	<i>kuin on hänen vaimonsa</i>
<i>maan eestä maatuu,</i>	<i>valkean parmas,</i>
<i>vuoks vaimonsa valkean,</i>	<i>jos vaarakin vaanii, hän</i>
<i>lastensa vuoksi,</i>	<i>käy sitä kohti,</i>
<i>hän lähtevi taattojen,</i>	<i>kuin päivä, mi lapsena</i>
<i>maammojen luoksi.</i>	<i>päällänsä hohti. ,</i>

Siks kunnia hälle!

*Se on iki soipa
niin kauan kuin Suomi
on suuri ja voipa,
niin kauan kuin syntymä-
maan sydän kaikuu,
ja Suomessa suuruus
ja rakkaus raikuu.*

19/2 1920.

Eino Leino

IKÄMIESPATALJOONASTA IKÄMIESSUOJELUSKUNTA (1930-luku)

Suojeluskunnat vakinaistettiin lailla joulukuussa 1927 ja järjestön tehtäviä sekä toimintamuotoja täsmennettiin toukokuussa 1928 asetuksella suojeluskuntajärjestöstä. Tämä merkitsi mm sitä, että suojeluskuntajärjestö sai varoja valtion tulo- ja menoarviossa, järjestön toimihenkilöistä tuli valtion virkamiehiä ja järjestölle voitiin antaa viranomaisteh- täviä. Viimeksi mainittu tuntui selvimmin suojeluskunnissa 1930-luvun puoliväliin mennessä, jolloin kutsuntapiirit korvattiin aluejärjestöllä. Aikaa myöten suojeluskunnat osallistuivat liikekannallepanovalmisteluihin ja maakunnissa osa suojeluskunnista joutui jopa vaihtamaan aselajia alueelle määrätyn uuden perustamistehtävän takia. Helsingissä muutokset eivät aluksi vaikuttaneet suojeluskuntiin suoranaisesti, Ikämiespataljoonassa-

kin muutos näkyi aluksi vain poikakompanian perustamisessa.

Jäsenistö ja sen muutokset

Ikämiespataljoonassa oli vuonna 1929 runsaat 300 toimivaa jäsentä ja vuoteen 1936¹ mennessä jäsenmäärä yli kaksinkertaistui noin 630 mieheen. Tällaiseen suhteelliseen lisäykseen ylettyi Helsingissä vain Ilmailusuojeluskunta ja Erillinen Konekiväärikomppania sekä erityisesti Lääkintäsuojeluskunta, jonka jäsenkasvu oli lähes nelinkertainen. Vuonna 1930 Ikämiessuojeluskunnasta tuli pysyvästi Helsingin piirin suurin suojeluskunta sen ohittaessa Oldboys-Bataljonen'in.

	toimivia	kannattavia	veteraaneja	yhteensä
1929	316	299		615
1930	416	185		601
1931	434	185		619
1932	488	185		673
1933	504	300		804
1934	544	311		855
1935	589	311		900
1936	634	25	294	953

Ikämiespataljoonan – Ikämiessuojeluskunnan jäsenvahvuudet 1930-luvulla.

Pataljoonan jäsenvahvuuden ja sen kehityksen tarkastelussa on vaikeuksia, sillä säilyneet vahvuustiedot ja päiväkäskyjen kirjaamat henkilöstötapahtumat ovat vaikeasti yhteensovitettavissa. Vahvuusluettelon mukaan kohosi 1930-luvulla pataljoonan toimivien suojeluskuntalaisten määrä tasaisesti yhteensä 318 miehellä, mutta päiväkäskyjen mukaan pataljoonaan liittyi samana aikana 494 miestä ja jäsenluetteloista poistettiin 517 miestä.

Epäjohdonmukaisuuteen vaikuttavat mm seuraavat seikat:

- päiväkäskyjen merkintätavoissa on muutoksia
- varusmiespalvelua suorittava ei saanut kuulua suojeluskuntaan, joten sama mies esiintyy usein, mutta ei ilmeisesti aina liittyneiden ja eronneiden luetteloissa vuoden-puolentoista välein
- poikaosastosta komppanioihin siirtyneiden 17-vuotiaiden merkintätavassa on kirjavuutta ja

¹ Ikämiespataljoonan ja monen muun Helsingin suojeluskunnan rauhan ajan jäsentiedot ylettyvät vain vuoteen 1936, joten se on otettu vertailupohjaksi.

- kannattaviksi jäseniksi siirtyneiden, liittyneiden ja eronneiden merkitsemisavoissa on sekä epäjohdonmukaisuutta että epäselvyyttä.

Pataljoonaan liittyneiden sijoittamisessa yksikköihin noudatettiin tapaa, joka omaksuttiin jo 1920-luvulla, varttuneemmat sijoitet-

tiin kivääriyksikköihin ja nuoret konekivääri- ja viestikomppanioihin. Varusmiespalveluksesta palaavat pääsivät luonnollisesti entiseen yksikköönsä. Alla olevassa luettelossa näkyy, miten jäsenet sijoitettiin yksikköihin 1930-luvulla.

1. Komppania	105 miestä	Konekiväärikomppania	118 miestä
2. Komppania	65 miestä	Viestikomppania	<u>140 miestä</u>
Tarkka-ampujaK	<u>66 miestä</u>	Yhteensä	258 miestä
Yhteensä	236 miestä		

Ikämiesten kivääriyksiköt ja toisaalta “nuorten miesten” yksiköt täydentyivät uusilla jäsenillä hyvin tasapuolisesti, noin puolel-lasadalla miehellä. Vuosikymmenen jälkipuo-liskolla alkoi myös kiväärikomppanioihin pyrkiä nuorempaa väkeä, varsinkin innokkaita ampujia. Syynä tähän oli tapa jakaa pataljoonan vuosittaiset patruunakiintiöt jäsenlu-vun mukaan ja koska monet iäkkäät osallis-tuivat vain pakollisiin ammuntoihin, komp-panioissa jäi runsaasti patruunoita nuorten innokkaiden käyttöön.

Päiväkäskeyissä on poistumaksi merkitty 517 miestä, joista 415 on eronneita, noin 64 kannattaviksi jäseniksi siirtyneitä ja 38 kuol-lutta. Eronneiden määrä on harvinaisen suuri ja valitettavasti eroamisen syytä ei ole eritelty kuten 1920-luvun päiväkäskyissä. Oletetta-vasti syyt ovat kuitenkin samoja kuten paik-kakunnalta muutto, siirtyminen muuhun suo-jeluskuntaan sekä terveydelliset syyt, lukuun sisältyy myös varusmiespalvelukseen lähte-neitä. 1930-luvun päiväkäskyistä ei ilmene, sisältyykö käsitteeseen “eronneet” myös mahdollisesti erotetut tai jostakin syystä jä-senluettelosta poistetut.

Ikämiespataljoonassa oli 1930-luvulla noin 300 kannattavaa jäsentä eli lähes saman verran kuin toimivia jäsentä. Kannattavien määrä pysyi kohtalaisen vakiona vuoteen 1936, mutta samanaikaisesti toimivien kak-sinkertaistui, joten kannattavien osuudeksi jäi kolmas osa pataljoonan kokonaisvahvuudes-ta. Kannattavia jäseniä oli kahta ryhmää, joista toiset halusivat taloudellisesti tukea pataljoonaa ja liittyivät sen takia pataljoonaan kannattaviksi. Toisaalta oli toimivia, jotka

esim. terveyden horjuessa siirtyivät kannatta-viksi säilyäkseen suojeluskuntalaisina. Vuo-sikymmenen aikana siirtyi noin 64 toimivaa jäsentä kannattavaksi mikä on poikkeukselli-sen suuri määrä, keskimäärin vuosittain noin 13 % jäsenkunnasta. Olisivatko alkuaikojen “varttuneessa iässä” olleet miehet jo tulossa vanhoiksi, tähän viittaa myös korkea kuollei-suus peräti 38 miestä vuosina 1930-1936.

Vuonna 1933 Suojeluskuntajärjestöön muodostettiin veteraaniluokka, johon suoje-luskuntalainen sai siirtyä täytettyään 50 vuot-ta ja kuuluttuaan suojeluskuntaan 10 vuotta tai heikentyneen terveyden takia. Veteraani sai käyttää suojeluskuntapukua, mutta oli vapautettu harjoituksista paitsi sodan tai le-vottomuuksien aikana, jolloin veteraanin oli astuttava käskettäessä palvelukseen¹. Vete-raaniluokkia perustettiin suojeluskuntiin hie-man eri aikoihin, Ikämiespataljoonassa näkö-jään vuonna 1936. Toukokuun 16. päivänä siirrettiin veteraaneiksi ensimmäiset 15 mies-tä ja itsenäisyyspäivään mennessä oli määrä noussut ainakin 27 mieheen.

Veteraaniluokkaan näyttää myös siirty-neen kannattavia jäseniä. Osa niistä, jotka aikanaan olivat siirtyneet toimivista kannatta-viksi siirtyivät nyt veteraaneiksi, saivathan he taas suojeluskuntapuvun sekä tiettyjä suoje-luskuntalaisille kuuluvia oikeuksia. Siirtyminen on saattanut olla laaja, sillä helmikuussa 1937 todetaan, että kannattavien jäsenten määrä oli laskussa. Aloitettiin kannattavien jäsenten hankinta ja kannustuksena luvattiin

¹ Veteraaniluokkaa koskevista määräyksistä on tässä mainittu vain oleellisin osa.

maksaa komppanialle jokaisesta hankitusta jäsenestä 20 % tämän ensimmäisestä vuosimaksusta.

Ensimmäisiä veteraaneja oli 72-vuotias res.luutnantti, voimistelunopettaja Johan Fredrik **Blomqvist**, joka oli suojeluskuntajärjestön poika- ja nuorisotoiminnan uranuurtaja. Blomqvistin aloitteesta perustettiin syksyllä 1918 Helsingin ensimmäinen suojeluskuntapataljoona ja 1918-1922 hän toimi "koululaispataljoonan" ja samalla I/Sinisen Rykmentin kasvatuspäällikkönä. Vuonna 1919 Blomqvist perusti Helsingin Oravakomppanian, jonka päällikkönä hän oli sen lakkauttamiseen saakka vuonna 1927. Tämän jälkeen Blomqvist kuului Ikämiespataljoonaan urheilu-upseerin tehtävissä.

Päiväkäsryhmissä rajoittuivat henkilöasiat mainintoihin ylennyksistä, tehtäviin määräyksistä ja eroista. Muista henkilötapauksista nousivat 1930-luvulla vain harvat päiväkäsryhmiin, 1930-luvulla vain viisi tapausta.

Toukokuun 16. päivänä 1936 hyväksyttiin Ikämiespataljoonan kunniajäseniksi sk.korp-raali Johan Ferdinand **Widemark** ja sk.ker-

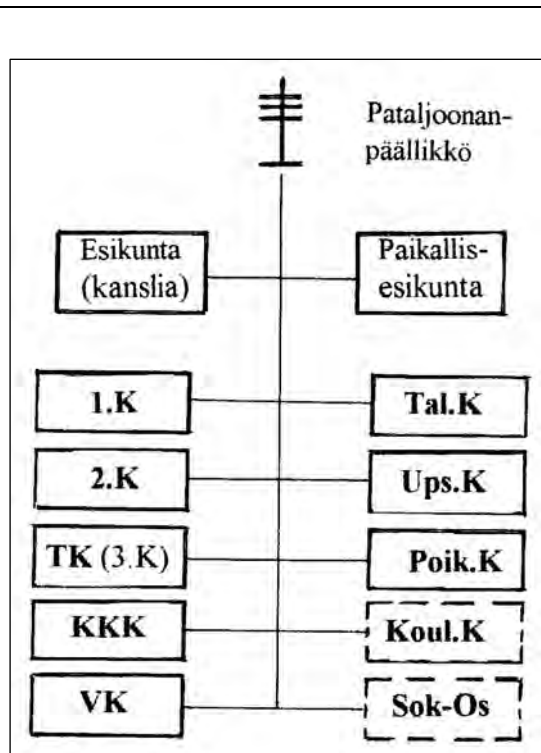
santti **K W Jalo**, perusteluissa korostettiin, että he olivat esimerkkinä nuoremmille, kun he korkeasta iästään huolimatta ja vaivojaan säästämättä työskentelivät suojeluskuntaatteen hyväksi.

J F Widemark kuoli vuoden kuluttua kesäkuun 2. päivänä 1937, ja seuraavana vuonna joulukuun 12. päivänä 1938 julkaistussa päiväkäskyssä todettiin, että K W Jalo oli kuollut 80-vuotiaana. Erityisesti mainittiin, että Jalo kantoi suojeluskuntapuvussaan Turkin sodassa saamansa kunniamerkin.¹

Vuoden 1936 ensimmäisessä päiväkäskyssä todettiin, että toistakymmentä vuotta lipunkantajana toiminut väepeli K H **Aro** oli kuollut.

Harjoituksissa tapahtuneet vakavat tapaturmat olivat harvinaisia ja kuolemaan johtaneita oli ilmeisesti vain yksi. Syyskuun 9. päivänä 1934 sk.alikersantti Kaarlo **Hallikorp**i kuoli tapaturmaisesti osallistuessaan III Alueen tiedustelukilpailuun Hämeenkylässä.

¹ Turkin sota, johon myös Kaartin Pataljoona osallistui käytiin 1877-1878.

Ikämiespataljoonan kokoonpano 1930-luvulla.

Vasemmalla puolella ovat 1920-luvulla perustetut yksiköt ja oikealla puolella 1930-luvun yksiköt.

TK = Tarkka-ampujakomppania

KKK = Konekiväärikomppania

VK = Viestikomppania, johon kuului

– Kenttäpuhelinosa 2-4 joukkueita

– Vilku-Osasto, perustettu vuonna 1930

– Radio-Osasto, perustettu vuonna 1936

Tal.K = Talouskomppania, perustettu vuonna 1935

Ups.K = Upseerikomppania, perustettu 1.1.1939

Poik.K = Poikakomppania

Koul.K = Koulutuskomppania, perustettu 1.1.1937

Sok-O = Sotakoiraosa, perustettu 1.1.1938

Komppanianpäälliköiden nimiluettelo on liitteessä 3.

Suojeluskuntaupseeri Einari Jokinen

Einari Jokisella oli pitkä ja erittäin merkittävä ura Ikämiespataljoonassa – Ikämiessuojeluskunnassa. Jokinen oli pataljoonan perustajajäseniä ja hyvin varhaisessa vaiheessa hän kohosi joukkuepääliköksi. Jokinen kävi keväällä 1922 Helsingissä järjestetyn suojeluskuntaupseerikurssin ja hän kuului pataljoonan ensimmäisiin, jotka korotettiin suojeluskuntaupseereiksi toukokuun 5. päivänä 1922.

Syyskuun 23. päivänä 1923 Jokinen määrättiin Konekiväärikomppanian päälliköksi ja tätä tehtävää hän hoiti yksitoista vuotta. Pataljoonan vahvuuden ja yksikkömäärän kasvaessa perustettiin pataljoonaan päällikön apulaisen virka, johon Jokinen määrättiin 27.2.1935. Kahden vuoden kuluttua, kun pataljoona laajennettiin kaksi pataljoonaa käsittäväksi Ikämies-suojeluskunnaksi, Jokinen määrättiin 1.1.1937 II pataljoonan komentajaksi. Komentajatehtävää kesti kaksi ja puoli vuotta, jona aikana IMSk sai jo kolmannen pataljoonan. Väli rauhan aikana, kun

IMSk:aan liitettiin "Pitäjänmäen Osasto" neljänneksi pataljoonaksi, Jokinen palasi rykmentin-komentajan apulaiseksi. Tässä tehtävässä hän oli suojeluskuntajärjestön lakkauttamiseen asti.

Ikämiespataljoonan – Ikämies-suojeluskunnan kokoonpano

1930-luvulle tultaessa pataljoonalla oli toimiva johto eli valittu paikallisesikunta sekä esikunta (kanslia), pataljoonalla oli myös sopiva kokoonpano; kolme kiväärikomppaniaa, konekiväärikomppania ja viestikomppania. Jäsenmäärän ja tehtävien lisääntyminen kaksinkertaisti vuoteen 1935 mennessä yksikköjen määrän.

Pataljoonan kasvu lisäsi esikunnan töitä, mutta tämä ei johtanut henkilökunnan kasvuun, ainoana lisäyksenä oli sk.upseeri Einari **Jokisen** määrääminen 27.2.1935 pataljoonankomentajan apulaiseksi. 1920-luvun puolivälissä ryhdyttiin nostamaan ampumaja urheilutasoa määräämällä esikuntaan näiden alojen valmennustyöhön sopivia henkilöitä. Alkuvuosina näiden tehtävänimikkeenä oli *-neuvoja*, joten tehtävään voitiin valita sopiva henkilö sk.arvosta riippumatta. Ensimmäisinä aseneuvojina olivat sk.kersantti V

A **Elfving** ja sk.sotamies I H **Salmela**, urheiluneuvojina toimi 1920-luvulla sekä sk.aliupseereita että sk.sotamiehiä. Ase- ja urheiluneuvojen työ osoittautui hyödylliseksi, tehtävänimike muutettiin neuvojasta upseeriksi ja samalla korostettiin näiden asemaa määräämällä, että pataljoonan esikunnassa toimivalla oli komppanianpäällikön arvo ja arvomerkit ja komppaniatasolla vastaavasti joukkueenjohtajan arvo merkkeineen. Vuosina 1932 – 1933 määrättiin kaikkiin komppanioihin urheilu-upseeri ja aseupseeri.

Suojeluskuntalaki ja -asetus vaikuttivat lähes välittömästi Ikämiespataljoonaan. Uusiin säädösten mukaan Suojeluskuntajärjestön poikatoiminta muuttui, sillä alle 17-vuotiaiden aseellinen koulutus lopetettiin ja asetuksen mukaan nuorille voitiin "...sopivan liikuntakasvatuksen ja harjoitusten muodossa antaa valmistavaa sotilaallista koulutusta...., mutta älköön heitä aseilla varustettako". Suojeluskuntapiirin Oravakomppania lakkautettiin 1.10.1928 ja lyhyen välivaiheen jälkeen suomenkieliset pojat sijoitettiin 1.2.1930 Ikä-

miespataljoonaan. Pataljoona oli saanut *Poikakomppanian* (*Poik.K*), josta tarkemmin sivulta 77 alkaen.

Pääkaupunkiseudulla ei ollut huoltokoulutusta antavaa suojeluskuntaa ja puutteena nähtiin, että Huoltorykmentissä varusmiespalveluksensa suorittaneilla ei ollut mahdollisuutta kartuttaa osaamistaan suojeluskunnassa. Suojeluskuntapiirin toimenpitein perustettiin lokakuun 1. päivänä 1931 *Taloussomppania* (*Tal.K*) ja uuden yksikön muodostamista helpotettiin liittämällä yksikkö hallinnollisesti Ikämiespataljoonaan. Komppaniaan siirrettiin halukas henkilöstö ja päälliköksi määrättiin res.vänrikki Väinö Th. **Lyytikäinen**. Komppanian nimi muutettiin vuonna 1935 *Huoltokomppaniaksi* (*HuoltoK*). Komppanian toiminnasta ei valitettavasti ole säilynyt arkistotietoja.

Viestikomppanian erikoiskoulutus oli ensimmäiset kymmenen vuotta ollut puhelin-koulutusta sekä viestiyhteyksien rakentamista mm. sotaharjoituksissa. Puhelimet säilyivät tärkeimpinä viestivälineinä myös 1930-luvulla ja komppaniaan toiminnan monipuolistuessa muodostettiin *Kenttäpuhelinasto*, jossa

oli parhaimmillaan neljä puhelinjoukkuetta. Vuosikymmenen alussa komppanialle hankittiin vilkkulamppupari ja koulutusyksiköksi tuli parin ryhmän vahvuinen Vilkkuosasto. Komppaniassa aloitettiin vuoden 1933 tienoilla radiokoulutuksen suunnittelu, ja toiminnan mahdollistavan radiokaluston hankkiminen sekä valmistelut veivät kolmisen vuotta. Tammikuun 1. päivänä 1936 voitiin komppaniaan perustaa Radiojoukkue. Erikoiskalusto vaati asianmukaista varastointia ja huoltoa, ja keväällä 1933 komppaniaan nimitettiin kalustoupseeri.

Suojeluskuntia perustettaessa syksyllä 1918 oli kouluttajista puute, suojeluskunta- ja etenkin reserviupseerikoulutuksen ansiosta tilanne muuttui 1920-luvun loppuun mennessä päinvastaiseksi. Varsinkin Helsingin suojeluskunnissa upseereita oli yli vahvuuksien mukaisen upseeritarpeen ja ”ylimääräisille” upseereille haluttiin antaa mielekästä toimintaa. Suojeluskuntapiirin esikunta päätti koota nämä upseerit erityisesti muodostettavaan upseeriosastoon, jossa keskityttäisiin johtajakoulutukseen.

Puhelinmiehet viestitysharjoituksissa. Kuva: Sotamuseo

Marraskuun 15. päivänä 1928 perustettiin Akateemiseen Pataljoonaan Upseerikomppania, johon suomenkieliset johtajatehtävää vailla olevat upseerit koottiin. Upseerien määrä kasvoi kasvamistaan ja upseeriyksikkö sen mukana. Komppanias-
ta muodostettiin 1.2.1932 luutnantti Ilmo **Ollisen** johtama Upseeriosasto (*U-os/AP*) ja edelleen 1.1.1933 Upseeripataljoona, tämä itsenäistyi 1.1.1934 Upseerisuojeluskunnaksi (*USk*).

Ikämiespataljoonan upseerit näyttävät pysyneen uskollisina joukko-osastolleen ja pataljoonassa ryhdyttiin järjestämään upseereille omaa koulutusta, ensin tilapäisluonteisesti. Marraskuun 1. päivänä 1935 perustettiin pataljoonan oma *Upseerikomppania* jonka päälliköksi määrättiin res.luutnantti V R **Lah-
tinen**.

Pataljoonassa oli vuosia järjestetty alokas- ja A-sotamieskurseja joiden oppilasmäärä vaihteli vajaasta kahdestakymmenestä lähes viiteenkymmeneen. Koulutushenkilöstön irrottaminen jokaiselle kurssille erikseen häiritsi muuta toimintaa ja vuonna 1937 vakinaistettiin kurssitoiminta perustamalla tammikuun 1. päivänä *Koulutuskomppania*. Tämän täysin epävirallisen yksikön päälliköksi määrättiin res.vänrikki E **Lahti**.

Ikämiespataljoonassa oli viestikoirien koulutuksesta kiinnostuneita kennelihmisiä, ja heidän aloitteestaan perustettiin epävirallinen *Sotakoiraosasto*. Koirat olivat omistajiensa hoidossa ”kotikoirina”, mutta viimeisenä rauhanvuotena hankittiin osastolle muutama koira ja Ikämiessuojeluskunnan Majan yhteyteen rakennettiin koiratarha.¹ Osaston päälliköksi määrättiin 1.1.1938 sk.korpraali V **Toi-
vonen**.

1930-luvulla kolmen perustetun yksikön lisäksi löytyy maininta neljännestäkin. Päiväkäskyn 3/12.11.1930 mukaan pataljoonassa olisi ollut Esikuntakomppania, mutta tällaisesta yksiköstä ei sen jälkeen ole mainintoja.

Pataljoona oli vuosien mittaan kasvanut ylisuureksi ja vuonna 1935 esitettiin joukko-
yksikön muuttamista rykmentiksi. Muutoksen kypsyttely kesti pari vuotta ja tammikuun 1.

päivänä 1937 Ikämiespataljoona koki perusteellisen organisaatiomuutoksen ja sai uuden nimen.² Ikämiespataljoonasta tuli 1.1.1937 *Ikämiessuojeluskunta (IMSk)*.

Samana päivänä se sai rykmenttikokoonpanon ja Walter **Rydman** sai rykmentinkomentajan arvon.

Rykmentin esikunta pysyi entisessä kokoonpanossa, mutta pataljoonan komentajan apulaisesta tuli rykmentin komentaja apulainen. Perusyksiköt ryhmitettiin aluksi kahdeksi pataljoonaksi

- I Pataljoona, komentaja res.vänrikki **Elias Elovaara**, 1.K, 2.K. ja Tarkka-ampujakomppania
- II Pataljoona, komentaja Einari **Jokinen**, Konekiväärikomppania, Viestikomppania ja Huoltokomppania
- erillisyyksiköt: Upseerikomppania, Poikakomppania sekä epäviralliset Koulutuskomppania ja Sotakoiraosasto

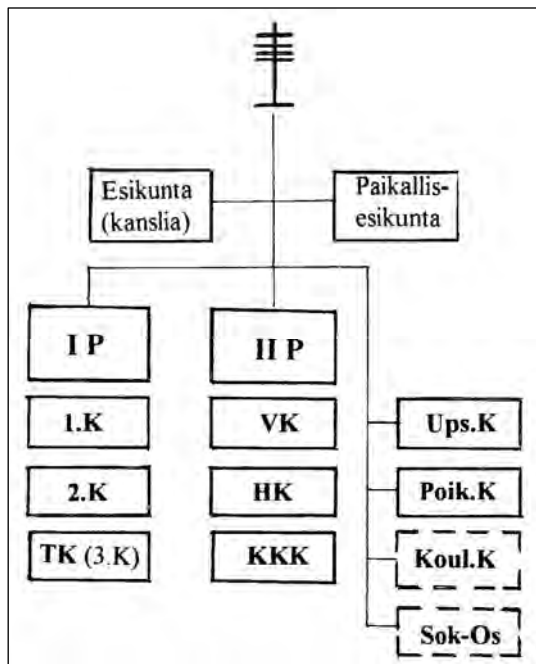

Ikämiespataljoonan päällikkö Walter Rydman johtamassa pataljoonan kesäleiriä.

Kuva: Sotamuseo

¹ Ikämiessuojeluskunnan Majasta tarkemmin sivulta 124 alkaen.

² Helsingin suojeluskunnat olivat olleet komppanioita, pataljoonia ja rykmenttejä, mutta 1930-luvulle tultaessa monet olivat ”kasvaneet ulos” nimestään. Vuosina 1933-1935 suurin osa suomenkielisistä ja kaksikielisistä suojeluskunnista muutti nimensä suojeluskunta-päätteiseksi, vain I/Sininen Rykmentti ja ruotsinkieliset suojeluskunnat säilyttivät vanhat joukko-osastonimensä.

*Ikämiessuojelukunnan rykmenttikokoonpano
1.1.1937 alkaen.*

TK = Tarkka-ampujakomppania

VK = Viestikomppania

HK = Huoltokomppania

*KKK= Konekiväärikomppania, perustettu
vuonna 1935*

*Ups.K= Upseerikomppania, perustettu
1.1.1939*

Poik.K= Poikakomppania

*Koul.K= Koulutuskomppania, perustettu
1.1.1937*

*Sok-Os= Sotakoiraosasto, perustettu
1.1.1938*

*Vuonna 1939 yhdistettiin erillisyksiköt III
Pataljoonaksi.*

*Komentajien ja päälliköiden nimet ovat
liitteessä 3.*

Neljää erillisyksikköä pidettiin johtamisen kannalta epätarkoituksenmukaisena ja kahden vuoden kuluttua, 1.6.1939 ne yhdistettiin res.luutnantti Selim **Savoniuksen** III Pataljoonaksi. Pataljoonankomentajaksi sijoitetut olivat Ikämiessuojeluskunnan pitkäaikaisia ja kokeneita komppanianpäälliköitä, Savonius

oli ollut 1. Komppanian päällikkönä vuodesta 1921 ja **Jokinen** Konekiväärikomppanian päällikkönä vuodesta 1923, Elovaara oli toiminut joukkueenjohtajakauden jälkeen pataljoonan urheilu-upseerina, Poikakomppanian päällikkönä sekä Talouskomppanian päällikkönä.

Kapteeni Bror Gustaf Suniala (ent Sundell)

Bror Sundell syntyi 16.7.1897 Turussa, hän kävi keskikoulun Rauman yhteislyseossa ja valmistui Turun Kauppaopistosta. Osallistuttuaan vapaussotaan Suniala suoritti syksyllä 1918 Viipurin Upseerikokelaskurssin B-kurssin jonka jälkeen hän palveli vuosina 1919-1923. joukkueenjohtajana ja komppanian päällikkönä Keski-Suomen Rykmentissä. Erottuaan puolustusvoimien palveluksesta hän oli vuosina 1923-1930 Janakkalaan suojeluskunnan paikallis-päällikkönä ja toimi samanaikaisesti vakuutustarkastajana.

Vuonna 1931 Suniala palkkautui aluepäälliköksi Helsingin Suojeluskuntapiiriin ja hänen koulutusvastuullaan oli viidestä seitsemään suojeluskuntaa: I/Sininen Rykmentti, Erillinen Konekiväärikomppania, 2. Sininen Erillinen Komppania, Ratsuväkisuojeluskunta, Käpylän Komppania, Malmin Suojeluskunta sekä Akateeminen Pataljoona. Ikämiespataljoona kuului Sunialan III Alueeseen vuoteen 1934. Aluepäällikköaikanaan Suniala suoritti voimistelujohtajakurssin, talvitoimintakurssin, komppanianpäällikkökurssin sekä Taistelukoulun kapteenikurssin. Suniala lähti talvisotaan Ässä-rykmentin eli JR 11:n 6. Komppanian päällikkönä ja hän kaatui Karjalan Kannaksen Typpälänjoella jouluaaton aattona 1939.

Rykmentin komentaja	sk.upseeri	Walter Rydman	
Kom.n apulainen	sk.upseeri	Einari Jokinen	1935-1936
Kansliapäällikkö	sk.upseeri	Ensio Salimäki	1935 alkaen
Adjutantti	sk.upseeri	Aleksi Ilmonen	vuoteen 1935
	sk.upseeri	NN Rydman	vuodesta 1935
Huoltopäällikkö		W Valta	vuodesta 1924
	sk.kersantti	KV Pesonen	vuodesta 1937
I P:n komentaja	sk.upseeri	Elias Elovaara	vuodesta 1937
1.K:n päällikkö	sk.upseeri	Selim Savonius	1921-1939
2.K:n päällikkö	sk.upseeri	Arvo Aro	vuodesta 1932
TK:n päällikkö	sk.upseeri	Urho Autonen	1933-1936
	sk.upseeri	KE Vainikainen	vuodesta 1936
II P:n komentaja	sk.upseeri	Einari Jokinen	1937-1939
ViestiK:n päällikkö	sk.upseeri	Olavi Koivulahti	vuodesta 1933
HuoltoK:n päällikkö	sk.upseeri	Elias Elovaara	1933-1936
	sk.upseeri	Väinö Hirvonen	1936 alkaen
KKK:n päällikkö	sk.upseeri	Oiva Anttila	1934-1937
	sk.upseeri	PA Ojamaa	1938 alkaen
III P:n komentaja	sk.upseeri	Selim Savonius	vuodesta 1939
UpsK:n päällikkö	sk.upseeri	VR Lahtinen	vuodesta 1935
PoikK:n päällikkö	sk.upseeri	Elias Elovaara	1930-1931
	sk.upseeri	P Kosonen	1931-1933
	sk.upseeri	Aarne Jaakkola	vuodesta 1933
KoulK:n päällikkö	sk.upseeri	E Lahti	vuodesta 1937

Ikämiessuojeluskunnan keskeinen päällystö 1930-luvulla.

Yksityiskohtainen päällystöluettelo on liitteessä 3.

Suojeluskuntajärjestössä oli 1920-luvun alussa havaittu, että paikallispäällikköjen sotilaallinen taso ei useinkaan riittänyt tasokkaan koulutuksen suunnitteluun ja johtamiseen. Hyvin varhaisessa vaiheessa järjestö ryhtyi palkkaamaan *aluepäälliköitä* tehostamaan koulutusta, ja muodostettavat suojeluskunta-alueet käsittivät 2-3 rajatusten sijaitsevaa paikallissuojeluskuntaa.

Helsingissä ryhdyttiin perustamaan alueita vasta sen jälkeen, kun laki suojeluskunnista oli säädetty. Piirin aluejako sai alkunsa syyskuun 1. päivänä 1928, kun piirille osoitettiin kaksi aluepäällikön virkaa. Pääkaupungissa ei maaseudun tapaan muodostettu varsinaisia alueita, vaan suojeluskunnat ryhmitettiin koulutukselliseksi kokonaisuuksiksi. Ensimmäinen jako perustui kielipohjaan niin, että I Alueeseen kuuluivat ruotsinkieliset suojelus-

kunnat ja II Alueeseen suomenkieliset jalkaväksuojeluskunnat. Seitsemän "aselajissuojeluskuntaa" jäi piiripäällikön alaisuuteen. Seuravana vuonna voitiin muodostaa III Alue, johon mm. Ikämiessuojeluskunta siirrettiin. Tätä vaihetta kesti vuoteen 1935 ja aluepäällikköinä olivat vuosina 1928-1930 jääkärimajuri Reino Bernhard **Ericsson** ja vuosina 1931-1934 kapteeni Bror **Sunell** (myöhemmin **Suniala**). Vuosien mittaan Ikämiespatallijoon kasvoi niin suureksi, että se pystyi yksin työllistämään aluepäällikön ja syyskuun 1. päivänä 1935 Ikämiespatallioonastu muodostettiin oma VI Alue. Puolustuslaitoksesta siirtyi aluepäälliköksi¹ luutnantti Toivo Herman **Luukko**, joka Itsenäisyyspäivänä ylennettiin kapteeniksi. Aktiiviupseerin saaminen

¹ Vakanssiteknisistä syistä Luukolla oli sotilasohjaajan virka.

Ikämiespataljoonan kouluttajaksi tuli vastaisuudessa aivan oleellisesti nostamaa pataljoonan koulutustasoa.

Piiriin muodostui vuosikymmenen loppuun mennessä seitsemän aluetta ja jako perustui aselajijakoon sekä jalkaväessä pitkälti kielipohjaan. Aselajialueiden päälliköitä käytettiin myös hyväksi järjestämällä erikoiskoulutus myös yli aluerajojen. Ikämiespataljoonan Viestikomppania alistettiin 15.8.1934 koulutuksellisesti yhdessä piirin muiden viestiyksiköiden kanssa II Alueen alaiseksi, mutta hallinnollisesti komppania pysyi pataljoonan alaisena. II Alueen päällikkö kapteeni Arvo Kalervo **Leminen** oli tykistökoulutuksen saanut, mutta ilmeisesti piirin paras viestiasiantuntija. Luontevampaa olisi kai ollut keskittää viestikoulutus V Alueelle (teknilliselle alueelle), mutta sen päälliköt olivat ensisijas-

sa pioneerikoulutuksen saaneita.

Samanlaista keskitettyä koulutusta yritettiin vuonna 1933 myös konekivääriyksiköille käyttämällä hyväksi sotilasohjaaja jääkärimajuri Hugo Reino **Kahvan** asiantuntemusta. Koulutus jäi lyhytaikaiseksi, sillä Kahva siirtyi vuoden sisällä pois Helsingistä.

Aluepäällikköjärjestelmää opittiin pataljoonassa arvostamaan ja koulutuksen kannalta aivan ensiarvoisena pidettiin omaa aluepäällikköä. Tämä kirjattiin pataljoonan päiväkäskyyn:

“.....pataljoonasta tulee oman aluepäällikön johdolla edistyvä ja vaurastuva, toivon, että jäsenet käyttävät hyväkseen hänen suurta sota-asiantuntemustaan ja runsasta kokemustaan sotilastietojen ja taitojen opettajana”.

Aluepäällikkö kapteeni Toivo Herman Luukko

Helsingin Suojeluskuntapiiriin VI Alueen päällikkö 1935-1939 ja 1940-1941 (Ikämiessuojeluskunta muodosti yksin VI Alueen)

Luukko syntyi 30.1.1903 Nurmossa ja kuoli 5.3.1979 76-vuotiaana.

Valmistuttuaan upseeriksi vuonna 1927 Luukko palveli ensimmäiset kahdeksan vuotta nuorempana upseerina Polkupyöräpataljoona 1:ssä Terijoella. Tämän jälkeen hänen virkauransa kytkeytyi pääkaupunkiin kolmena pitkänä jaksona. Luukko oli vuosina 1935-1941 aluepäällikkönä Helsingin Suojeluskuntapiirissä ja hänen “alueenaan” oli Ikämiessuojeluskunta. Sotien jälkeen Luukko oli vuosina 1944-1948 Helsingin Sotilaspiirin komentajan apulaisena ja sen jälkeen viisi vuotta joukko-osastopalveluksessa JR 6:ssa ja JP 3:ssa. Luukko palasi vuonna 1955 Helsinkiin sotilaspiiriin päälliköksi, jota virkaa hän hoiti kahdeksan vuotta. Luukko erosi

täysinpalvelleena vuonna 1963.

Sotiin Luukko lähti omien miestensä mukana. Talvisodassa hän oli Kannaksella I/JR 11:n komentajana ja jatkosodassa Itä-Karjalassa ja Maaselän kannaksella I/JR 26:n, III/JR 5:n sekä II/21.Pr:n komentajana. Luukko oli osallistunut vapaussotaan 15-vuotiaana.

Luukko ylennettiin kapteeniksi vuonna 1935 hänen ryhtyessään aluepäälliköksi ja everstiksi vuonna 1945, kun hänet nimitettiin sotilaspiiriin päällikön virkaan.

Sotilaskoulutus

Koulutukselliset puitteet

Ikämiespataljoonassa oli omaksuttu tapa pitää vuosittain vain muutama pataljoonajohtoinen harjoitus ja varsinainen koulutus oli siirtynyt komppanioihin. Tapaa jatkettiin 1930-luvulla ja komppanianpäälliköiden osuus yksikkönsä kouluttajana korostui sitä mukaan kun jäsenmäärä kasvoi ja koulutus jakautui kiväärijalkaväki-, konekivääri- viesti-, huolto- ja upseerikoulutukseen.

Vuosikymmenen aikana jatkui pataljoonan nuortuminen alle alkuperäisen ikärajan, sillä uusista jäsenistä suurin osa tuli poikakompaniasta tai juuri varusmiespalveluksensa suorittaneista. Kuten sivun 49 luvuista ilmenee noin puolet vastaliittyneistä sijoitettiin konekivääri- ja viestiyksikköihin, ja omaksutun tavan mukaan nimenomaan nuoret miehet. Myös kiväärikomppanioissa alkoi nuortuminen, vaikka ne pyrittiin edelleen pitämään ikämieskomppanioina, joissa ampumaharjoitukset ja -kilpailut olisivat pääasiana. ja viestiyksikköihin.

Ikämiespataljoonan vuosi jakautui kahteen koulutuskautteen, syksyyn ja kevääseen, kesä oli varattu leiritoimintaan. Syyskausi alkoi näyttävällä kokoontumisella syyskuun ensimmäisellä tai toisella viikolla ja tilaisuudessa vannoiivat kevätpuolella liittyneet suojeluskuntavalansa. Vuoteen 1931 kauden avajaiset pidettiin tavallisesti Kruunuhaan Poliisimaneesissa, mutta jäsenmäärän kasvaessa siirryttiin väljempään Kaartin Maneesiin. Vuonna 1932 syyskauden alkajaisissa paikalla oli jopa 400 suojeluskuntalaista sekä lisäksi poikaosastoa ja lottia. Tilaisuus alkoi suojeluskuntapiirin papin lyhyellä hartaushetkellä, jota seurasi piiripäällikön puhe, tilaisuus päät-

tyi ohimarssiin. Syyskauden päätös sijoittui joulukuun alkuvuikolle ja suojeluskuntapiirin juhlasalissa pidetyssä vaatimattomassa tilaisuudessa jaettiin syyskauden ampuma- ja urheilukilpailujen palkinnot.

Kevätkausi alkoi loppiaisen jälkeen ja kausi päättyi toukokuun viimeisellä tai kesäkuun ensimmäisellä viikolla. Päätöstilaisuus pidettiin piirin juhlasalissa ja siinä jaettiin kevään aikana ansaitut kuntoisuus-, harrastus- ja hiihtomerkit sekä 10-vuotismerkit ja ansiomitalit.

Ikämiespataljoonan – ja koko Helsingin Suojeluskuntapiirin – harjoitusalueena oli kaupungin asutun alueen pohjoispuoli eli Meilahti, Ruskeasuo, Munkkiniemi, Haaga ja Pitäjänmäki. Kokoontumispaikkana oli Töölön eli Viidenpennin tulli, josta välittömästi aukenivat harjoitusmaastot. Kokoontuminen saattoi myös tapahtua suojeluskunnan (Kiffenin) tai SMY:n ampumaradoilla. Harjoitukset alkoivat kello 9 tai 10, johon mennessä suojeluskuntalaiset kivääreineen olivat ehtineet kävellen tai raitiovaunulla kotoaan kokoontumispaikalle. Harjoitukset päättyivät tavallisesti kello 15 maissa, jolloin vielä ehdittiin ”päivälliseksi kotiin”.

Vuosikymmenen alussa innokkuus ja harjoituksiin osallistumisprosentti oli hyvin suuri, erään mittauksen mukaan Ikämiespataljoonassa jopa 75 %. Vain Merisuojeluskunnan ja Cykelkompanietin prosenttiluku oli korkeampi, ja Ikämiespataljoonaa kolmen heikoinnan suojeluskunnan %-luvut olivat 70, 50, 48. Innokkuus näyttää pysyneen pitkään vakaana, mutta 1930-luvun loppupuolella ilmeni jonkinlaista herpaantumista. Maaliskuussa 1938 painotetaan, että pataljoonan harjoitusohjelma on niin suppea, että yksikin poisjääminen jättää aukon miehen osaamiseen.

Harjoitus 15. 10. 33.

- Kllo 10 - 10,10 Komppaniain järjestäytyminen ja nimen muuto.
- " 10,10 - 10,15 Komppaniat ilmoitetaan ja patalj. päällikön tarkastus.
- " 10,15 - 10,30 Harj. ryhmittäin: Asento, lepo, käännöksiä, ojennus, rukous-asento, poistukaa (selitettävä) ja järjestäytymistä eri muotoihin.
- " 10,30 - 10,50 Kivääriotteita ja pistimen kiinnittäminen.
- " 10,50 - 11 Kaarrot ja kiväärit yhteen.
- " 11 T a u k o .
- " 11,10 - 11,20 Harj. joukkueittain: muodon muutoksia, ojennus, luku ja jako.
- " 11,20 - 11,35 Kaikki komppaniat yhdessä: Tahtimarssi ja ohimarssi.
- " 11,35 - 12,30 Ryhmitysharj. kaavamaisesti:
Ryhmän perusmuodot: avojono ja ketju sekä muut muodot: avoparijono ja parvi.
Joukkueen etenemismuodot: Neliö, porrastetut neliöt ja kärki neliö; ryhmärivistö ja ryhmäjono.
Sulj. järj. kertausta komppanioittain.

46/10

Ikämiespataljoonan harjoitusohjelma sunnuntaina 15.10.1933.

Esimerkki pataljoonan sunnuntaiohjelmasta. Komppanioilla oli omaa ohjelmaan kello 14-15 asti.

Alokaasta A-sotamieheksi ja parhaimmillaan sk.alikersantiksi

Suojeluskuntalaisen peruskoulutukseen kuului alokas- ja A-sotamieskurssi tai suoritettu varusmiespalvelus. Alokaskoulutukseen kuului sotilaallisen käyttäytymisen, ase- ja ampumakoulutuksen sekä taistelukoulutuksen perustiedot ja kurssin käyneet nimitettiin sk.sotamiehiksi. A-sotamieskoulutus syvensi varsinkin taistelukoulutusta niin, että kurssin suorittanut mies olisi liikekannallepanossa

ollut sijoituskelpoinen reserviläisyksikköön. Kurssin käyneet saivat ommella olkaimiinsa pituussuuntaisen 7 mm leveän vihreän nauhan.

1930-luvulla alokas- ja A-sotamieskurssit alkoivat syyskuun ja tammikuun alussa ja ne kestivät runsaat kolme kuukautta. Kurssin viikko-ohjelmaan kuului oppitunti arki-iltana sekä maastoharjoitus tai ammunta sunnuntaisin. Kurssit suoritettiin tavallisesti peräkkäisinä kausina niin, että alokaasta kehittyi vuodessa A-sotamies.

Ikämiessuojeluskunta sotilasotteluharjoituksissa Nummenkylän leirialueella kesällä 1937.
Kuvassa näytetään miten pystyestettä ei pidä ylittää, kivääri pistimineen on hengenvaarallisessa asennossa.
Kuva: Sotamuseo

Kurssin johtajana oli vuoteen 1932 kompanian päällikkö Elias **Elovaara**, häntä seurasi vuonna 1933 joukkueenjohtaja N **Rydman** sekä vuonna 1934 joukkueenjohtaja V J **Manninen** ja res.vänrikki Eino **Hahtela**. Kouluttajiksi komennettiin aluksi pelkästään upseereita, neljästä viiteen kurssia kohti, mutta vuodesta 1932 alkaen ryhdyttiin käyttämään aliupseereita apukouluttajina. Viimeistään vuonna 1935, jolloin johtajaksi tuli res.vänrikki E **Lahti**, kurssi sai perusyksikön kokoonpanon ja kurssin vääpeliksi määrättiin aluksi sk.vääpeli **Kaivonen** sekä myöhemmin sk.kersantti U **Ijäs**. Koulutusaliupseereina toimivat mm. sk.alikersantit J V **Manninen** ja J **Miettinen**. Vuonna 1937 kurssit vakinaistettiin Koulutuskomppaniaksi.

Viestikomppanian miehillä oli hieman poikkeava koulutus ja osa heistä kävi suojeluskuntapiirin muiden viestimiesten kanssa A-viestimieskurssin. Päiväkäskeyn mukaan vuonna 1933 kuusi miestä sai kiinnittää ol-

kaimeensa sinipunaisen nauhan ja vuonna 1936 samoin kuusi miestä suoritti V Alueen puhelinasentajakurssin.

Varusmiespalveluksen käymättömillä A-sotamiehillä oli mahdollisuus jatkaa koulutustaan sk.aliupseerikursseilla ja näin saada sk.korpraalin tai sk.aliupseerin arvon. Kurssit pidettiin alueittain eli vuoteen 1934 Ikämiespataljoonan miehet suorittivat III Alueen päällikön johtaman koulutustilaisuuden. Sen jälkeen, kun Ikämiespataljoona muodosti VI Alueen, pidettiin aliupseerikurssit omille miehille. Kursseja pidettiin tavallisesti joka toinen vuosi ja vahvuus oli 10-20 miestä.

Koulutus perusyksiköissä

Suurin osa sotilaallisten taitojen ylläpidosta ja kehittämisestä tapahtui vuosien aikana pidetyissä komppania- ja pataljoonaharjoituksissa. Harjoittelun painopiste oli puolustuksessa

joukkueen ja komppanian puitteissa ja siinä tulivat tutuiksi Helsingin pohjoispuolen metsänreunat ja puolustusryhmytykseen edulliset pikku kumpareet. Harjoituksia lienee hyvin harvoin pidetty kaupunkia ympäröivissä ensimmäisen maailmansodan aikaisissa linnoitetuissa puolustusasemissa. Alueen maanomistajat suhtautuivat ymmärtäväisesti metsiensä sotilaalliseen hyväksikäyttöön siitä huolimatta, että Suomen Valkoinen Kaarti harjoitteli arkena ja suojeluskunnat pyhäisin heidän maillaan. 1930-luvulla ei kuulemma enää tarvinnut puolustukseen ryhtymisessä käyttää ”taktista silmää”, sillä valmiit potero-
linjat eli *ampumakuoppa maaten* osoittivat, missä puolustuslinjan tulee kulkea.

Hyökkäysharjoittelu jäi ainakin Ikämiespataljoonassa vähemmälle, vaikka ajan henki puolsi offensiivisyyttä. Hyökkäys liittyi kuitenkin lähes joka harjoitukseen, sillä reservi harjoitteli aina vastaiskua sisäänmurtautunutta vihollista vastaan – ja saihan aina maali-
osasto harjoitella hyökkäystä. Varsinaisen hyökkäysharjoittelun sijasta harjoiteltiin paljon liikkumista taisteluryhmytyksessä. Miesten oli hallittava silloiset avomuodot eli ryhmän eteneminen avojonossa ja avoparijonossa, ketjussa ja parvessa, oli myös osattava liikkua joukkueen avomudoissa eli ryhmä-

jonossa ja ryhmärivissä sekä joukkueneliössä (myös porrastettuna vasemmalle tai oikealle) ja joukkue kärkineliössä.

Marssimista tuli luonnostaan harjoiteltua siirryttäessä Töölön tullista muutaman kilometrin verran harjoitusmaastoon. Varsinaisten marssiharjoitusten pääaiheena oli marssivarmistus, jossa kärkikomppania asetti kärkijoukkueen ja kärkipartion sekä tarvittaessa sivustapartiot. Marssiin kuului myös ilmasuoja, joskin ilmavaaran kuvaaminen rajoittui huutoon ”ilmavaara”.

Konekiväärikomppanian koulutus ja harjoittelu noudatti pitkälti edellä esitettyjä kiväärikomppanioiden koulutusperiaatteita. Komppanian omaa erikoiskoulutusta hallitsivat ensimmäisen maailmansodan kokemukset, joiden mukaan ”konekiväärit muodostavat puolustuksen rungon” ja ”konekiväärillä on oltava pyyhkäisevä ampuma-ala”. Tältä pohjalta pidettiin sekä konekiväärikomppanian omat harjoitukset että yhteistoimintaharjoitukset kiväärikomppanioiden kanssa. Konekivääritaktiikan rinnalla yhtä tärkeänä pidettiin aseäsittelyä eli konekiväärin täydellistä hallintaa. Komppanian kalustona olivat edelleen 1920-luvun alkupuolella saadut venäläiset konekiväärit m/09-09, joita jostakin syystä sanottiin kukoiksi.

Ikämiessuojeluskunnan konekiväärimiehiä Suomenlinnassa opettelemassa ilmatorjuntaa.

Kuvan omistaa. Henrik Anttila

Aseoppia Nummenkylän leirillä.

Sk.kersantti Matti Tepsa opettaa konekiväärikomppanian nuorukaisille konekiväärin rakennetta. Kuvan aseessa on vielä Sokolov-pyöräjalusta, joka korvattiin 1920-1930 -lukujen vaihteessa uudella kolmihaaraisella jalustalla m/21.

Kuva: Sotamuseo

Puhelinkeskus toiminnassa.

Kuva: Sotamuseo

10. 9. Harjoitus 1) Jalkaväkikoulutuksen kertausta 2). Linjanrakennusosaston ja kalustoko. Johdon veto maahan ja puihin, teiden poikittaminen. Kaikki
- 14.-15.9. Piirin viisiottelukilpailu
17. 9. Harjoitus. Johdon veto puihin ja aputankoihin. Kirkas-, lennätin-, vahvavirta ja korkeajännitysjohtojen poikittaminen kenttäjohdolla. Piirin pesäpallomestaruuskilpailut. Kaikki
21. 9. Oppitunti 1) Eri johtolajit,
2) Kenttäkaapelin hoito, varastoiminen ja varustaminen kenttäkäyttöä varten, puhelinosasto.
Sähkötysharjoitusta vilkkuosasto.
24. 9. Ikämiespataljoonan partioimisharjoitus Kauniaisissa ja luokka-ammunkokeet
28. 9. 1-2) *Viestimiehen Sähköoppi kohdat 12-13, 18-28, 30*, puhelinosastot.
1-2) Sähkötysharjoitus, vilkkuosasto
- 1.10. Komppanian ampumarjoitus, pakollinen. II Alueen tiedustelukilpailu, määrätty
- 5.10. Oppitunti, Puhelin P-1-6, tavallisimmat viat ja niiden korjaus, puhelinosasto.
1-2) Sähkötysharjoitus, vilkkuosasto
- 15.10. Harjoitus Johdon veto maahan ja puihin, aputankojen käyttö. Johdon veto yli rautatien, johtojen poikittaminen, johdon veto taajaan asutuissa paikoissa. Ohje Viestittäminen 15-25, 30-35, pakollinen kaikille.
Harjoitus, Puhelinasemat ja palveleminen niillä. *Viestimiehen Sähköoppi 71-84*
- 5.11. Harjoituspäivät Nummenkylässä
- 16.11. Oppitunti 1-2) Asemapalvelusharjoitus, puhelinosasto.
Sähkötysharjoitus, vilkkuosasto.
- 19.11. Piirin massa-ampumakilpailu, kaikki
- 23.11. Oppitunti 1) Puhelinkeskus P-2-13, puhelinosasto,
2) Keskuspalvelusharjoittelua, puhelinosasto,
1-2 Sähkötysharjoitus vilkkuosasto
- 26.11. Viestiteknillinen harjoitus ja käynti Viestipataljoona 1:ssä Santa-haminassa, kaikki
- 6.12. Itsenäisyyspäivän Jumalanpalvelus, kaikki
- 10.12. Marssiharjoitus, kaikki
- 11.12. Kirjallinen koe, A-luokan viestisotamiehet ja viestialiupseerikurssi
- 14.12. Oppitunti,
1) Linjaviat ja niiden toteaminen, puhelinosasto
2) Vikapartio. Johtojen veto yli rautatien. Kirkas-, lennätin-, vahvavirta- ja korkeajännitysjohtojen poikittaminen kenttäjohdolla sekä johdon vetäminen asutuskeskuksessa.
1-2) Sähkötysharjoitus, vilkkuosasto.
(Alkuperäisessä tekstissä on harjoitus- ja oppituntiaiheet merkitty ohjesääntöjen sivunumeroina. Puhelinohjesääntö II s 9-17, 29-31, 35-39, 41, 44-45, 49-50, 50-51 (17.9), 51-60, 49-50)

Ikämiespataljoonan Viestikomppanian koulutusohjelma syksyllä 1933.

Viestikomppanian harjoitukset olivat lähes yksinomaan erikoiskoulutusta, joka aikaa myöten jakautui kolmeen haaraan, puhelin-, vilkku- ja radiokoulutukseen. Viereisellä sivulla on esimerkkinä komppanian ohjelma syyskaudelle 1933 ja siinä näkyy erikoiskoulutuksen korostunut osuus.

Puhelinkoulutusta oli annettu jo pataljoonan perustamisesta alkaen ja 1930-luvulla kaikki viestimiehet saivat puhelinkoulutuksen. Puhelinkalustoa oli koulutusta ajatellen riittävästi, kolmetoista kenttäpuhelinia, kaksi puhelinkeskusta sekä kohtuullinen määrä kenttäjohdinta. Koulutus käsitti pääasiallisesti puolustustaistelussa tarvittavien kenttäjohdinlinjojen rakentamista, ylläpitoa ja korjausta sekä puhelinkeskuksen käyttöä. Viestimiesten mieliin on erityisesti jäänyt vaikeus rakentaa kenttäjohto ohjesäännön määräämään yli neljän metrin korkeuteen – ratsumiehen oli esteettömästi päästävä johdon alitse. Puhelinmiehet saivat käytännön harjoitusta yhteistoimintaharjoituksissa kiväärikomppanioiden kanssa sekä varsinkin piirin johtamissa sota-harjoituksissa. Viestiyhteyksiä tarvittiin myös siviilimaailman näyttelyissä ja kilpailuissa ja mielellään turvauduttiin suojeluskuntien apuun. Ikämiespataljoonan viestimiehet mm. rakensivat toukokuun 5. päivänä 1933 Helsingin Kennelklubin palveluskoirakilpailuissa tarvittavat puhelinyhteydet ja komppania osallistui kokonaisuudessaan Suomen Kaasusuojelujärjestön suureen kaasusuojelunäytökseen joulukuun 5. päivänä 1935 – josta saivat suuret kiitokset.

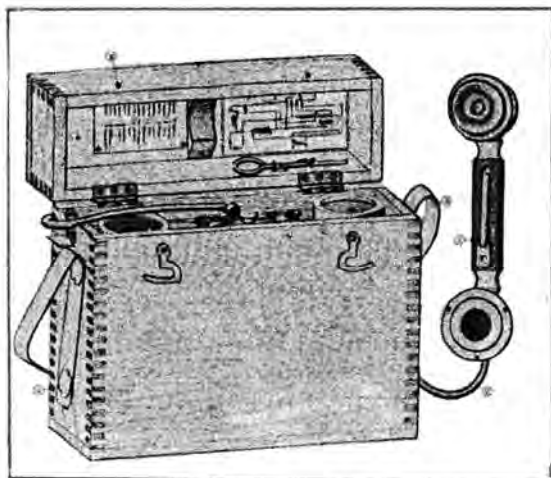
Ensimmäisen maailmansodan jälkeen otettiin monen maan viestijoukoissa käyttöön *vilkku* ja meilläkin näitä laitteita hankittiin

sekä sotaväelle että suojeluskunnille. Ikämiessuojeluskunnan Viestikomppania hankki vilkkuparin ja helmikuussa 1933 muodostettiin joukkuepäällikkö **B Rydmanin** johtama *Vilkkuosasto*, jossa oli kaksi ryhmää á johtaja ja kuusi miestä. Vilkkukalustolla oli rajoituksensa meikäläisessä peitteisessä maastossa ja sitä voitiin harvoin hyödyntää harjoituksissa. Omia harjoituksiaan osasto piti usein Laajalahden suunnalla, jossa vilkkulinja toimi Lehti- ja Kuusisaaresta vesistön yli Otaniemeen.

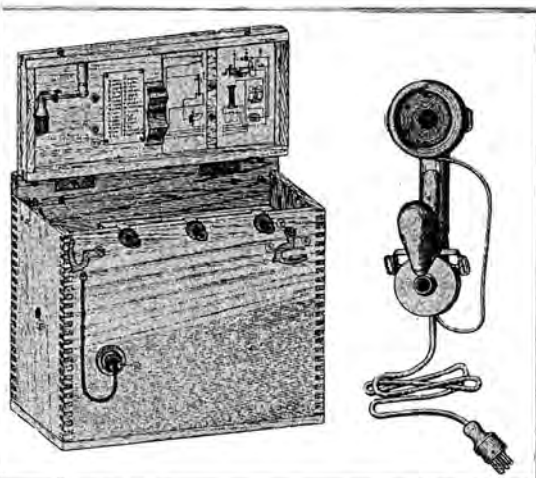
Radiokoulutus alkoi vuonna 1935, jolloin Viestikomppanian sai kaksi jalkaväen kevyttä C-radioasemaa. Kalustoon kuului kolme osaa, lähetin, vastaanotin ja paristolaatikko yhteispainoltaan 34 kg. Koulutukseen kuului kaluston tekninen hallinta, C-aseman pystyttäminen maastoon ja viestittäminen sekä puheella että sähköttämällä.

Sähkötyskoulutusta annettiin kaikille Viestikomppanian miehille, joskin vain osa saavutti siinä vähintään tyydyttävän tason. Vilkkumiehille taito oli välttämätön, mutta sekä radio- että puhelinmiehet joutuivat pitkällä etäisyyksillä ja huonoissa olosuhteissa turvautumaan sähkötykseen.

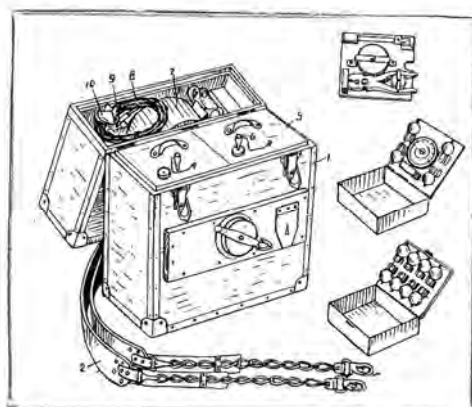
Aloite Ikämiespataljoonan epävirallisen *Sotakoiraosaston* perustamiseen lienee lähtöisin sk.sotamies **Natuselta**, joka oli innokas saksanpaimenkoirien kasvattaja. Osastoon liittyi hänen lisäksi myös muutama airedalinterrierin omistaja. Tottelevaisuuskoulutusta annettiin Yrjönkadulla piiriesikunnan pihalla, mutta pääosa koulutuksesta annettiin maastossa. Osastossa erikoistuttiin kouluttamaan viestikoiria, jotka kuljettivat kirjallisia viestejä kaulapantaan kiinnitetyssä kotelossa.

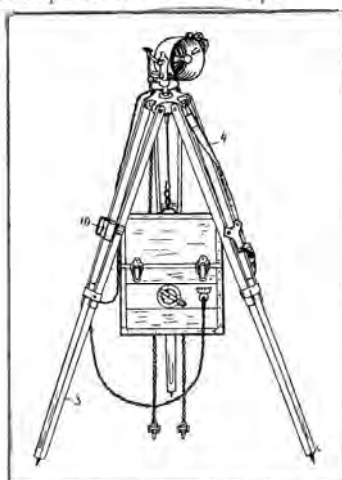
Kenttäpuhelin P-1-8 8 kpl

Kenttäpuhelin P-1-12 2 kpl

Kenttäpuhelin P-1-16 3 kpl

Vilku P-8-2 2kpl

Kenttäkeskukset

6" ind ja vär keskus P-2-61 2 kpl

15" kenttäkeskus 1 kpl

Radiokalusto

Jalkaväen kevyt radioasema, C-asema 2 kpl

Osat: vastaanotin, lähetin, paristolaatikko
paino 23 kiloa, toimintasade 0-30 km

Viestikomppanian kalustoa.

Upseerien ja aliupseerien kertaus- ja täydennyskurssit

Suojeluskunnissa pyrittiin sekä kehittämään että ylläpitämään upseerien ja aliupseerien sotilaallista tasoa järjestämällä pataljoona- tai piirijohtoisesti esitelmä- ja luentotilaisuuksia sekä eri alojen kursseja ja koulutustilaisuuksia. Pataljoonassa kasvoi jatkuvasti niiden upseerien määrä, jolla ei ollut vakinaista johtajatehtävää ja ennen Upseerikomppanian perustamista järjestettiin vuosittain kertauskurssit, joihin sisältyi sekä taktisia tehtäviä että käytännön johtamistoimintaa. Pataljoona saattoi myös hankkia ulkopuolisia esitelmöitsijöitä ja esimerkiksi joulukuussa 1932 eversti Niilo **Sigell** (myöh. **Hersalo**, kenraalimajuri) piti upseereille taktiikan soveltamiskurssin.

Vuonna 1935 piiri järjesti joukkueenjohtajien kertauskurssin, ja kapteeni **Viljanen** piti neljä karttaharjoitusta upseereille. Jälkimmäiseen pataljoona velvoitti kaikkia upseereita osallistumaan. Seuraavana vuonna piiri järjesti huoltotaktiikan kurssit, joille osallistui 11 upseeria Ikämiessuojeluskunnasta. Suojeluskuntapiirin ja suojeluskunta-alueen koulutus-toiminnasta voidaan myös mainita vuodelta

1930 taisteluampumakouluttajakurssit ja taistelukouluttajakurssit, joihin pataljoonasta osallistui yhteensä 15 miestä.

Suojeluskuntajärjestössä pyrittiin nostamaan reserviupseerien sotilaallisia taitoja *vapaaehtoisten upseerien jatkokoulutuksella*, joka jakautui kahteen koulutuskauteen. Ensimmäinen kausi valmensi sodanajan joukkueenjohtajaksi ja sen suorittivat seuraavat upseerit: A **Ilmonen**, A **Lankosaari**, U V **Lindén**, O **Koivulahti**, J **Karinen**, T G **Lucander**, T **Rove**, O E **Salinmäki**, IM **Varoma**, Valli. Toinen kausi valmensi komppanianpäällikön tehtäviin ja sen suorittivat O **Anttila**, A **Aro**, E M **Elovaara**, J H **Jahnukainen**, A E **Jokinen**, O **Koivulahti**, W **Rydman**, S W **Savonius**, K H R **Öhman**.

Ikämiespataljoona järjesti lähes vuosittain kertauskursseja aliupseereille ja esimerkiksi vuonna 1934 osallistui 26 miestä res.luutnantti Y **Ketosen** johtamalle kurssille jonka vääpelinä oli sk.vääpeli A **Juvanoja**. III Alue järjesti vuosina 1934 ja 1935 talvitoimintakurssit, joita johtivat Ikämiespataljoonan upseerit, edellistä res.luutnantti Y **Kohonen** ja jälkimmäistä res.vänrikki E **Hahtela**.

Ikämiehiä harjoittelemassa kenttävarustustöitä – eli kenttälainnoittamassa.

Kuva: Sotamuseo

Eräs esimerkki tehokkaasta upseerikoulutuksesta

Suojeluskuntajärjestössä panostettiin paljon päällystökoulutukseen, sillä suojeluskunnissa tarvittiin osaavia johtajia ja kouluttajia ja toisaalta oli upseereista koulutettava päteviä sodanajan johtajia. Seuraavassa on elävä esimerkki siitä, miten innokas sk.upseeri pystyi kartuttamaan sotilastietoaan ja millaista koulutusta löytyi komppaniaupseerille.

Oiva Ilmari **Anttila** osallistui vapaussodassa Helsingin Valkokaartin mukana pääkaupungin valtauksen sekä syksyllä ns. Kuisman retkeen Itä-Karjalassa.

Toukokuussa 1919 Anttila liittyi Ikämiespataljoonaan ja siitä alkoi nopea yleneminen, mikä oli mahdollista sk.järjestön alkuaikoina. Syyskuussa 1919 Anttila määrättiin vt. vääpeliksi ja maaliskuussa 1921 hänet korotettiin sk.vääpeliksi. Syyskuussa 1922 hänet nimitettiin joukkuepäälliköksi ja suoritettuaan sk.upseerikurssin 1924 hänet korotettiin sk.upseeriksi. Hoidettuaan virkaatekevänä kolme vuotta konekiväärikomppanian päällikön tehtäviä hänet nimitettiin vuonna 1934 komppanian päälliköksi.

Viereisellä sivulla on ote Anttilan ansioluettelosta ja siitä ilmenee, että yhdentoista vuoden aikana, vuosina 1926-1936 Anttila kävi 18 kurssia, joissa kouluttajat olivat aikansa päteviksi tunnustettuja. Lähes kolmasosa kursseista eli viisi oli sovelletun ja teoreettisen taktiikan kursseja, joissa käsiteltiin sekä kesä- että talvitoimintaa ja niihin kuului myös käskynantoharjoituksia. Taktiikan kouluttajina olivat sk.koulutuksen eturivin kehittäjä eversti Niilo **Sigell** (myöh **Hersalo**), kadettikomppanian päällikkö jääkärimajuri Matti **Olkkonen** sekä kapteeni **Tuompo***. Taktiikkaan läheisesti liittynyttä komppanianpäällikkökurssia johti jääkärieversti evp Paavo **Talvela**. Sotilaspedagogiikan kursseja oli kaksi ja niitä johtivat Kadettikoulun taktiikan opettaja, kapteeni Valo **Nihtilä**, josta sittemmin tuli sodanajan Päämajan operatiivisen osaston keskeisimpiä henkilöitä, toisena kurssijohdajana oli luutnantti **Jahnukainen***. Ampumakoulutusta opetti olympia-ampuja luutnantti S-O **Lindgren** sekä aseoppia kapteenit Väinö **Karikoski** ja Holger **Baeckman**. Mainittakoon, että Karikoski toimi 1940- ja 1950-luvuilla Työnantajain Keskusliiton toiminnanjohtajana. Huolto-opin kurssia johti everstiluutnantti Kustaa **Levälahti**, joka koulutukseltaan oli voimistelunopettaja, mutta jolla oli monipuolinen ura sk.järjestössä, hän oli mm. ollut Helsingin sk.piirin päällikkönä. Ikämiespataljoonan omaa kouluttajien kertauskursseja johtivat kapteenit **Viljanen*** ja **Susi***. Anttila suoritti lisäksi vuonna 1935 reserviupseeritutkinnon ja samana vuonna hän kuului toisen jatkokoulutuskauden ryhmään.

Ansioluettelosta näkyy myös, että teoreettista koulutusta täydennettiin käytännön harjoituksilla. Vuosina 1924-1929 Anttila toimi piirin sotaharjoituksissa neljästi kivääri- tai konekiväärikomppanian päällikkönä ja kerran kouluttajana piirin järjestämällä leirillä.

* Ajan tavan mukaan henkilöt mainittiin ilman etunimiä, joten samannimisistä ja -arvoisista henkilöistä ei varmuudella voi päätellä oikeata.

Ote Oiva Ilmari Anttilan ansioluettelosta

IX. Viransijaisuus, muut määräykset, julkiset tehtävät
ja erikoiset ansiot.

Hels. Skp:n Sk-ups.kurssi v. 1923-
1924.

Sk-ups.tutkinto Tuusulassa 2-7.6.
1924.

Korotettu Sk-upseeriksi Sk-ylipääll.
pvt. N 18, 15.7.1924.

KK-kompp. päällikkönä Hels. Skp:n
myysmäävereillä 28.9.1924.

KK.koulutusups. Hels. Skp:n kesä-
leirillä v. 1925.

Taktiikan soveltamiskurssi (maj.
Olkkonen) kadettikoululla 7-12.
6.1926.

Taktiikan luennot ja kotitehtävät
(maj. Olkkonen) v. 1926-1928.

KKkurssi (kapt. Karikoski) v.1927.

Sot.ped.luennot (kapt. Nihtilä)
v. 1927.

KKkompp. päällikkönä Hels. Skp:n ke-
vätmäävereillä v. 1927.

Talvisotaluennot ja sotapeli (maj.
Olkkonen) v. 1927.

Kiv.kompp.pääll. Hels. Skp:n talvi-
määvereillä 26.2.1928.

Käskynantoharjoitukset ja sotapeli
(kapt. Tuomo) v. 1928.

Kiv.kompp. päällikkönä Hels. Skp:n
talvimäävereillä 24.2.1929.

Ampujakoul.kurssi (luutn.Lindgren)
v. 1930.

Sotilasped. kurssi (luutn. Jahn-
kainen) v. 1930.

Ilmatorjuntakurssi (kapt. Baackman)
v. 1929-1930.

Taktiikkakurss.sotapelissa (ev.
Sigell) v. 1932.

Huoltokurssi (evl. Lehtilähti) v.
1932.

Kompp.pääll. kurssi (ev. e.v.p. Tal-
vela) v. 1934. Arvos.: "osoitt.
omaavan kehittyneen taktillisen
ajattelukyvyyn ja hallitsevan kä-
skenantotaitoa".

Siirretty ilman kypsyyskursssia va-
paaht. ups. 2 jatkokoul.kauden
ryhmään. Sk.ylip. pvt. N 2/35 1935.

Ampumaups.kurssi (luutn. Lindgren)
v. 1935.

IMP ups. koul. kertauskurssi (kapt.
Viljanen ja Susi) v. 1935.

Res.ups.tutkinto 8-10.4.1935.

Ylennetty res.värikiksi reservissä
Tas.Pres. sot.käsky N 35/35 v.1935

Suojeluskuntaleirit ja sotaharjoitukset

Helsingin Suojeluskuntapiiriltä puuttui yli kymmenen vuoden ajan oma leirialue, mikä jossain määrin häiritsi koulutusta. Leirejä kuitenkin pidettiin Leppävaarassa “Nylands Södran” hallinnassa olevissa tiloissa sekä Hyrylän kasarmeilla ja Munkkiniemessä, kun tykistö tai Kadettikoulu oli leirillä. Kevättalvella 1933 Helsingin piiri sai oman leirialueen, kun Vankeinhoitolaitos luovutti Nummenkylässä sijainneen Tuusulan entisen reservikasarmin.

Nummenkylän leirialuetta, vanha upseeri-rakennus ja leirin portti.

Vankeinhoitolaitos luovutti vuonna 1933 Helsingin Suojeluskuntapiirin käyttöön Nummenkylän leirialueen eli Suomen 1. Uudenmaan Tarkk'ampujapataljoonan 2. Tuusulan Reservikomppanian kasarmit.

Kuva: Sotamuseo

Ikämiespataljoona järjesti joka vuosi kesä- tai heinäkuussa runsaan viikon pituisen leirin – paitsi vuonna 1932, jolloin se oli vasta lokakuussa. Leirin pääaiheena oli taistelukoulutus, mutta hyvin tärkeänä pidettiin kasarmi-maiseen majoitukseen kuuluvaa tarkkaa sisäpalvelusta. Leirielämään kuului luonnollisesti päivän aloittaminen lipunnostolla ja illalla oli

iltahartaus ja lipunlasku. Leirin johtajana oli Walter Rydman ja leireille osallistua 80 – 90 miestä joskin kaikki eivät välttämättä koko aikana. Muonituksesta huolehtivat pataljoonaa tukevat lotat eli VII Osasto.

Ikämiespataljoonan miehiä kaasuntorjuntakurssilla Nummenkylän leirialueella kesällä 1932.

Kuvat: Sotamuseo

Suojeluskuntapiiri piti niin ikään joka kesä omat 7 – 10 päivän leirit, joihin Ikämiespataljoonasta osallistui muutamia kymmeniä miehiä. Nummenkylässä pidettiin myös muita kursseja, joista voidaan mainita heinäkuussa 1933 pidetty viestileiri, johon osallistui 20

miestä Ikämiespataljoonasta sekä tammikuussa 1935 pidetty piirin kolmen päivän hiihtokouluttajakurssi, joka välittömästi jatkui kuuden päivän ampumakouluttajakurssilla. Pataljoonasta osallistui hiihtokurssille kahdeksan upseeria ja ampumakurssille yhdeksän.

Leirejä ei järjestetty aina Nummenkylässä, esimerkiksi heinäkuun alussa 1933 pidettiin suojeluskuntapiirin viestiyksiköiden yhteinen leiri Östersundomissa. Runsaan viikon pituiselle leirille osallistui Ikämiespataljoonasta 4 upseeria, 5 aliupseeria, 5 korpraalia, 12 viestisotamiestä ja 5 alokasta.

Helsingin Suojeluskuntapiiri järjesti vuosittain sotaharjoitukset, jotka tavallisesti pidettiin Helsingin pohjoispuolella Leppävaaran – Pitäjänmäen – Haagan – Käpylän tasalla. Joinakin vuosina ”sodittiin” lännessä Puolarmetsän – Jorvin suunnalla tai idässä Siipoon korvissa, vuonna 1930 jopa Pellingin-Porvoon seudulla. Ikämiessuojeluskunnan kiväärikomppaniat ja konekiväärikomppania osallistuivat harjoituksiin kohtalaisen miesluokuisesti, lokakuussa 1938 pidettyyn varuskunnan taisteluharjoitukseen osallistui Ikämiessuojeluskunnasta yli 200 miestä.

Ampumakoulutus

1920-luvun jälkipuoliskolla oli aloitettu ampumakoulutuksen suuntaamista kilpa-ammunnasta sotilas- eli kenttäammuntaan. Suojeluskuntalaisesta tuli kouluttaa hyvä kenttäampuja, jolla hyvän osumatarkkuuden lisäksi oli nopea maalinhavainto- ja etäisyyden arviointitaito sekä kyky nopeaan tähtäämiseen ja laukaisemiseen. Kenttäammunnassa käytettiin klassisen rengastaulun sijasta pää-, rinta- ja kokovartalokuvia.

Kilpailusääntöjä uusittaessa vuonna 1929 päädyttiin seitsemään ammuntaan,

- kiväärikouluammunta
- kiväärikenttäammunta
- yhdistetty kivääri- ja kenttäammunta (poistettiin myöhemmin)
- pistoolitaisteluammunta
- yhdistetty pistoolikoulu- ja -taisteluammunta (poistettiin myöhemmin)

Aluksi ohjelmistoon kuuluivat myös pis-

toolikouluammunta ja pienoiskiväärakilpailu, mutta ne poistettiin vuonna 1932 sotilaallisesti vähemmän tärkeinä lajeina. Ikämiessarjan ikärajaksi määrättiin 45 vuotta ja heille kuului kiväärikouluammunta sekä kiväärilentäamunta ilman heittolaukaussarjaa.

Vuonna 1936 hyväksyttiin kivääriammuntaa varten perusampumakoulutusohjelma, joka perustui nousujohteiseen ampumakoulutukseen. Mieskohtaista innostusta kasvattivat ohjelman kolme ampumatasoa eli luokat A – C, joissa miehet saattoivat kilpailivat samantasoisten kanssa. Ampumataidon kasvaessa sai siirtyä ylempään luokkaan.

Prosenttiammuntoja pidettiin tehokkaina ampumakilpailuna, sillä niissä ”..... harjaan-utettiin joka mies ampumaan tavallisiin taistelussa kysymyksiin tuleviin maaleihin”. Suojeluskunnat kilpailivat kahdessa sarjassa, A-sarjassa olivat rykmentit ja pataljoonat ja B-sarjassa komppaniat. Ammunnan voitti se suojeluskunta, jolla oli suurin osanottajapro-sentti, mutta mukaan laskettiin vain ne, joilla oli taulussa kolme osumaa kymmenestä.

1930-luvun alkupuolella jatkettiin ampumakoulutuksen tason nostamista ja Ikämies-suojeluskunnan kiväärikomppanioista komennettiin miehiä piirin järjestämille ampumakouluttajakurssseille. Kaksi vuotta myöhemmin nimitettiin kaikkiin komppanioihin ampumapseerit, joiden velvollisuutena oli toimia ampumakouluttajina päällikön ohjeiden mukaan sekä valvoa aseiden hoitoa.

Ikämiespataljoona oli ollut ampumakoulutuksessa aivan piirin suojeluskuntien kärkipäässä, mutta 1930-luvun puolen välin jälkeen tapahtui taantumista. Tilanne havaittiin myös suojeluskuntapiirissä, jonka Käsky- ja tiedonantolehdessä todettiin keväällä 1936 seuraavaa:

”Ikämiespataljoona oli aikoinaan piirin paras ampujapataljoona, varsinkin 2./IMP oli ylivoimainen. Osa on vanhentunut ja eronnut, eikä nuoria kykyjä ole noussut tilalle. 1./IMP on nousussa hyvän ampumakoulutuksen ansiosta”.

Ikääntymisellä oli luonnollisesti vaikutuksensa ampumatason alenemiseen, mutta vanhempia ampujia saattoi vieroittaa ammuntojen painottuminen rauhallisesta kouluammunnasta nopeutta ja valppautta vaativaan

kenttäammuntaan. Käsikylehdessä todettiin myös, että 1./IMP:ssa oli 50 vuotta täyttäneitä miehiä vielä 29, mutta niistä vain 12 täytti minimivaatimukset koulu- ja kenttäammunnassa.

Suojeluskunnissa yleensä ja niin myös Ikämiespataljoonassa ampumaharrastus ei rajoittunut yksinomaan ohjelmiston mukaisiin ammuntoihin, vaan niiden rinnalla oli rönsyi-

levä pokaaliampunta. Sivulla 38 luetelluista pokaaleista kilpailtiin edelleen 1930-luvulla ja pataljoona sai lahjoituksina muutaman lisää. Tässä yhteydessä ei ole mahdollisuus paneutua syvällisemmin pataljoonan ampu-makoulutukseen ja harrastukseen sekä ampu-jien parhaimmiston mainitsemiseen. Alle on esimerkinomaisesti taulukoitua muutaman tyyppillisen ampumakilpailun voittajat.

Piirin ampumamestaruuskilpailut

kevät 1937

paras komppania Viestikomppania
yleinen sarja J Heikinheimo
ikämiessarja E Sinisalo
varsinainen A Kotivuori
ikämiessarja

Piirin maastoampumakilpailut

syksy 1937

paras komppania 1. Komppania
A-luokka E Vuolasvirta
B-luokka E Virtanen
C-luokka A Parvio

Walter Rydmanin kiertopalkinto yksiköiden välisessä kenttäammunnassa

Kevät 1937

Paras komppania 1. Komppania
A-luokka J Heikinheimo
B-luokka A Havulinna
C-luokka K Rimali

Syksy 1937

Paras komppania 2. Komppania
A-luokka J Heikinheimo
B-luokka E Ahlava
C-luokka A Laurell

Pistoolikaksintaistelu

Kevät 1937

A-luokka J Heikinheimo
B-luokka A Havulinna
C-luokka H Holopainen

Syksy 1937

A-luokka J Heikinheimo
B-luokka L Tulikoura
C-luokka P Klefström

Pokaaliampuntoja

Esikunnan pikari kevät 1937

I sija T Lukander

Päällystöpikari kevät 1937

I sija W Rydman

syksy 1937

I sija N Rydman

syksy 1937

I sija J Heikinheimo

Äijän haarikka kevät 1937

Paras komppania 1. Komppania
A-luokka Kohonen
B-luokka K Sylvänne
C-luokka H Holopainen

Sivulla 38 lueteltujen pokaalien lisäksi Ikämiessuojeluskunnassa kilpailtiin myös ”Komppaniapäällikkö Aron Pokaalista” ja Lotta Svärd VII:n kiertopalkinnosta.

Ampumakilpailujen parhaimmistoa vuodelta 1937.

Kesä- ja talviurheilu

Suojeluskuntajärjestö oli perustamisestaan lähtien levittänyt maakuntiin innostusta urheiluun, ja samanaikaisesti järjestö loi urheilulajeja, jotka kasvattivat nimenomaan sotilaskuntoisuutta. 1930-luvulle siirryttäessä jatkettiin

suojeluskuntaurheilun kehittämistä muuttamalla suoritustapoja ja vähitellen karsimalla turhia pois. 1930-luvun jälkipuoliskolla kilpailtiin pääasiallisesti kolmessa kesälajissa ja kolmessa talvilajissa.

Tiedustelujuoksulla oli lähes 10 vuoden ajan opetettu “maastosilmää” ja varmuutta liikkuu maastossa. Vuonna 1931 lajista muokattiin *partioimiskilpailu* lisäämällä siihen sotilastehtäviä kuten tiedustelua, käsikranaatin heittoa, kuljetun matkan arviointia, etäisyyden arviointia sekä havaintojen tekoa. Tällaisena laji eli kolmisen vuotta, minkä jälkeen se pelkistettiin sellaiseksi kun me sen tunnemme *suunnistuksena*.

Pesäpallo oli luotu kehittämään sekä sotilaallisia että fyysisiä ominaisuuksia. Pelin harrastus alkoi laantua 1930-luvun puolivälissä ja vuonna 1935 laji poistettiin järjestön mestaruuskilpailuista.

Suureen 3-otteluun kuului kahdeksan yleisurheilulajia ja ennen pitkään kaiketi havaittiin, että se oli liian monipuolinen ja vaativa tavalliselle suojeluskuntalaiselle. 3-ottelu poistettiin kilpailulajina vuonna 1931 ja sen tilalle tuli vuonna 1934 sotilasottelu jossa testattiin miehen taistelukunto. Lähes täydessä taisteluvälinevarustuksessa kilpailtiin 130-150 m:n radalla jossa oli

- viisi estettä tai estekokonaisuutta
- käsikranaatin tarkkuus- ja pituusheitto
- pistintaistelu
- ammunta ja
- ampumakuopan kaivaminen.

Talviurheilulajeja oli varsinaisesti kolme, 10 ja 20 kilometrin *murtomaahiihdot* sekä sotilas-kilpailuna ampumahiihto.

Prosenttihiihdolla pyrittiin saamaan mahdollisimman moni mies ladulle ja hiihto tapahtui pataljoonan yhteissuorituksena. Prosenttihiihto oli pakollinen kaikille alle 45-vuotiaille ja varustuksena oli sk.talvipuku. Vielä 1930-luvullakaan kaikilla suojeluskuntalaisilla ei ollut suksia ja jalkamiehet suorittivat osuutensa marssimalla suljettuna osastona.

Suojeluskuntaurheilulajit 1930-luvulla.

- suunnistamisessa, joka totutteli liikku- maan maastossa
- sotilasottelussa, jossa testattiin miehen taistelukunto
- pesäpallossa, jossa kehitettiin miehen fyysisiä ja sotilaallisia ominaisuuksia
- murtomaahiihdossa, joka opetti liikku- maan talvisessa kumpuilevassa metsä- maastossa
- ampumahiihdossa, jossa yhdistyivät talvi- set taistelu- ja liikku- elementit, liikku- vuus ja am- pumataito sekä
- prosenttihiihdossa, jossa pyrittiin saa-

maan joka mies suksille ainakin kerran talvessa.

Pataljoonassa järjestettiin vuoden mittaan eri urheilulajeissa harjoituskertoja ja kilpailu- ja huipentumana olivat piiritason kilpailut. Vuosina 1930-1934 pataljoona osallistui myös III Alueen kilpailuihin, mutta tämä taso jäi pois pataljoonan muodostaessa oman VI Alueen. Kesäurheilulajeista suunnistaminen ja sotilasottelu olivat jäsenistön eniten suosimia ja jälkimmäisen huipentumana olivat testipäivät, jolloin oli tilaisuus nostaa kuntoi-

suusmerkkinsä luokkaa. Pesäpalloa harrastivat nuoret suojeluskuntalaiset ja lajin suosio väheni kun laji vuonna 1935 poistettiin mestaruuskilpailuista.

Talvikilpailuista ikämiehet näyttävät suosineen 10 kilometrin murtomaahiihtoa, 20 kilometrin hiihtokilpailut olivat erityisesti niille, jotka halusivat saada hiihtomerkin ja sen saatuaan nostaa luokkaa ehkä jopa mestariluokkaan asti. Ampumahiihdon harrastajia oli pataljoonassa niukasti, lajihan edellytti erinomaista ampuma- ja hiihtotaitoa.

Ikämiesspataljoona – Ikämiessuojeluskunta menestyi hyvin Helsingin Suojeluskuntapiirin urheilukilpailuissa, ero seuraavina oleviin I/SR:iin ja Malmin Suojeluskuntaan oli yli kaksinkertainen laskettuna piirimestaruuksina

komppania- ja suojeluskuntatasolla. Syynä menestymiseen oli edullinen ikäjakauma, sillä osanottajia riitti joka sarjaa. Mahdollisuuksia paransi myös vuonna 1932 hyväksytty sarjajako, 40 vuotta täyttäneet kuuluivat ikämiessarjaan ja yli 45-vuotiaat varsinaiseen ikämiessarjaan.

Alla olevasta taulukosta nähdään, että vuosina 1930-1938 pataljoonalla on 21 joukkuemestaruutta noin 50 mahdollisesta. Voitot painottuivat ikämiesten puolelle, sillä yleisessä sarjassa on 7 mestaruutta, ikämiessarjassa 5 ja varsinaisessa ikämiessarjassa 9. Henkilökohtaisissa tuloksissa mestaruuksia oli 10 yli 30 mahdollisesta, yleisessä sarjassa oli vain 2 mestaria, ikämiessarjassa 3 ja varsinaisessa ikämiessarjassa 5.

	Joukkuekohtaiset	Henkilökohtaiset
Pesäpallo yleinen sarja ikämiessarja	1933 1931	
Suunnistaminen ikämiessarja varsinainen im.sarja	2. Komppania 1934 1. Komppania 1934 IMSk 1935	Lahtinen 1938
Ampumahiihto, kivääri yleinen sarja ikämiessarja varsinainen im.sarja	2. Komppania 1933 2. Komppania 1934 ja 1937 1. Komppania 1934, 1936, 1937 ja 1938	O Kosonen 1931
Ampumahiihto, pistooli yleinen sarja varsinainen sarja		V Valtonen 1932 I Salmela 1932 A Saario 1933
Murtomaahiihto 10 km ikämiessarja varsinainen im.sarja	1. Komppania 1933 2. Komppania 1932 1. Komppania 1933	A J Sirkiä 1932 A Kotivuori 1932 V Airanne 1933
Murtomaahiihto 20 km yleinen sarja ikämiessarja varsinainen im.sarja	3. Komppania 1932 1. Komppania 1932	T Riekkinen 1934 V Airanne 1934

Ikämiesspataljoonan – Ikämiessuojeluskunnan kesä- ja talviurheilukilpailuissa saavuttamat joukkue- ja henkilökohtaiset piirimestaruudet vuosina 1930-1938.

Huom. ampumahiihdosta käytettiin myös nimitystä hiihtoammunta.

Vartiointia ja valmiutta

Helsingin Suojeluskuntapiirissä valmiutta hoidettiin 1930-luvulla rauhanajan ja vakiintuneiden olojen vaatimalla tavalla, poikkeuksina olivat vuodet 1930 ja 1932.

Helsingin suojeluskuntien pysyvänä tehtävänä oli huolehtia piiriesikunnan ympärivuotisesta päivystyksestä. Päivystystehtävät jaettiin suojeluskuntien jäsenmäärän suhteessa ja Ikämiespataljoonan osuutena oli vuosittain keskimäärin kaksi 10-12 vuorokauden päivystysvuoroa. Vuonna 1939 Ikämiessuojeluskunta päivysti neljä viikkoa huhti-elokuussa ja marraskuussa sekä huolehti kaksi viikkoa

Helsingin Sotilaspiirin upseeripäivystyksestä huhti- ja marraskuussa.

Helsingin suojeluskunnille oli kuulunut myös vartiopalvelu päävartiossa aina pääkaupungin joukkojen ollessa leirillä. 1930-luvulla varuskunta jäi harvemmin tyhjäksi sotaväestä, sillä koko vuosikymmenen ajan Ikämiespataljoona oli vain kerran päävartiossa, 21.-22. helmikuuta 1932. Suojeluskunnille annettiin myös vartiotehtäviä eräiden mm. urheilukilpailujen ja näyttelyjen aikana, ja Ikämiespataljoonan vuoro oli huolehtia kesäkuussa 1930 Yleisten voimistelujuhlien vartio- ja päivystyspalvelusta.

Harrastustuntien keräilyä

Suojeluskuntajärjestö loi erinomaisen järjestelmän, jolla jäsenistöä kannustettiin osallistumaan ja kehittämään fyysistä kuntoaan. Varsinkin nuorille miehille oli tärkeätä saada asetakin rintaan III luokan harrastusmerkki, johon tarvittiin 120 tuntia. Tavoitteeseen pääsi lyhyessä ajassa, varsinkin jos jätti koulunkäynnin hieman vähemmälle ja niillä, jotka nauttivat koulujen pitkistä kesälomista, oli hyvät mahdollisuudet kerätä harrastustunteja.

Vuosikymmenen puolenvälin jälkeen puolustuslaitos siirsi sotamateriaalia varikoilta sotilaspiirien varastoihin ja Katajanokalla olleesta Asevarikko 1:stä lähetettiin aseita eri puolille Suomea. Asekuljetuksissa piti olla saattovartio ja tehtävä annettiin usein suojeluskunnille. On kerrottu matkasta, jossa vanhimpana oli sk.kersantti **Pihlava**. Varikko oli kuormannut ilmatorjuntatykkeitä avovaunuihin ja saattomiehet sijoitettiin vaunuihin tykkeitä vartioimaan. Turussa tykit luovutettiin sotilaspiirille ja miehet palasivat matkustajajunassa takaisin Helsinkiin.

Harrastustunteja pystyi myös keräämään menemällä kesällä vartiopalvelukseen Vallisaareen. Suojeluskuntalaisia otettiin kuukaudeksi töihin ja he saivat valita korvausmuodon, palkkaa vai harrastustunteja – suojeluskuntalaiset valitsivat tunnit. Vartiomiehellä oli kiväärivarustus ja vuoro oli pitkä, peräti kuusi tuntia. Saarella oli eri vartioreittejä, joita Vallisaaren alikomendantti jakoi eri vuorokausina vaihdellen. Mielenkiintoisin oli Kustaanmiekan suunnan Patteri 53, jossa hauska velvollisuus oli rantoja valvoessa yöllä pyyhkäistä salmea voimakkaalla valonheittimellä. Oli myös tylsempiä ja nukuttavimpia vartioreittejä kuten Kuninkaansaaren sillan alue, jossa ei ollut mitään erityistä nähtävää.

Koehälytyksiä lienee ollut koko vuosikymmenen aikana vain kahdesti. Huhtikuun 5. päivänä 1933 pidetyssä hälytyksessä puolet pataljoonasta saapui määräajassa kokoontumispaikalle, joka ainakin osalle pataljoonaa oli piiriesikunnan piha. Tarkastuksen jälkeen hälytys päättyi, oli nähtävästi luovuttu alkuaikojen tavasta päättää hälytysharjoitus taisteluharjoitukseen. Toinen koehälytys oli helmikuun 8. päivänä 1938. Etukäteen oli annettu tarkat ohjeet varustuksesta, johon kuului suojeluskuntapuku ja kenttälakki sekä:

- tornisteri	- kivääri
- leipälaukku	- pistin
- kenttäkeittoastia	- patruunalaukku
- juoma-astia	- kiväärin puhdistusvälineet
- lusikka-haarukka	- kenttälapio

Tämäkin harjoitus päättyi varustarkastukseen.

Vuosikymmenen alkuun sijoittunut poliittinen ja nimenomaan kommunisminvastainen kansanliike johti talonpoikaismarssiin ja Mäntsälän kapinaan. Liikehdintä vaikutti syvästi kansalaisten mieliin ja erityisesti suojeluskuntalaiset joutuivat ottamaan henkilökohtaista

kantaa tapahtumiin. Helsingissä heinäkuussa 1930 pidetty talonpoikaismarssi sujui sotilaallisessa järjestyksessä suojeluskuntapiirin antaessa järjestelyapua, mutta tietoja ei ole säilynyt siitä missä määrin Ikämiespataljoonan miehiä oli mukana järjestelyissä.

Helmi-maaliskuun vaihteeseen 1932 sijoittunut Mäntsälän kapina jakoi suojeluskuntalaisia henkilökohtaisten näkökantojen mukaan, mutta suojeluskunnat yksikköinä pyrittiin pitämään erillään kapinasta. Säilyneiden asiakirjatietojen mukaan kapinaan liittyi 60 helsinkiläistä ja näistä vain 19 on tilastoitu suojeluskuntalaisiksi, lisäksi puuttuu 12 miehen sotilasmerkinnät kokonaan. Oliko jäsenyys ehkä puutteellisesti merkitty? Ikämies-ten mahdollinen osallistuminen jää tässäkin arvoitukseksi, ainakaan ketään ikämiestä ei ole asetettu syytteeseen eikä tuomittu.

Vuosikymmenen vaihteessa uusittiin puolustusvoimia ja suojeluskuntajärjestöä koskevia säädöksiä, suojeluskuntien asema maanpuolustuksen kentässä muuttui ja suojeluskunnille voitiin antaa myös viranomaistehtäviäkin. Vuonna 1934 puolustuslaitos siirtyi aluejärjestelmään ja suojeluskuntapiirien tuli aluejärjestön tukena huolehtia liikekannallepanon järjestelyistä. Piirin tehtäviin kuului muodostaa perustettaville kenttäarmeijan yksiköille suojeluskuntakaaderi eli upseeri-, aliupseeri- ja miehistörunko, jonka ympärille reserviläiset ryhmitettiin. Nämä asiat eivät suoranaisesti koskeneet suojeluskuntia, vaan aluepäällikköä, joka huolehti myös alueensa suojeluskuntien liikekannallepanovalmisteluista.

Paraateja

Nuorena tasavallassa pidettiin mielellään paraateja ja sotaväelle kuului Itsenäisyyspäivän ja armeijan lippupäivän eli toukokuun 16. päivän paraatin järjestäminen. Suojeluskunnilla oli omat paraatinsa, aluksi oli marssittu sekä vapaussodan alkamispäivänä tammikuun 29. päivänä että Helsingin valtauksen vuosipäivänä huhtikuun 12. päivänä, mutta jo ennen vuosikymmenen vaihdetta oli tammikuun paraati jäämässä pois.

Helsingissä sotaväen paraateihin osallistui

lähes poikkeuksetta suojeluskuntaosastoja, mutta rajallisesti, sillä paraatijoukkojen tuli mahtua Suurtorille (Senaatintorille). Pääsy paraatiin oli haluttua ja nosti omanarvontuntoa, pääsy oman suojeluskunnan lippujoukkueeksi oli etuoikeus ja pääsy piirin lipun lippukomppaniaan oli kunniatehtävä.

Ikämiespataljoona osallistui armeijan lippupäivän paraatiin joukkueen tai parin vahvuisella paraatiosastolla ja vuonna 1932 peräti 200 miehellä. Vuoden 1930 paraatiin oli muodostettu suojeluskuntapiirin lippukomppania eri suojeluskunnista ja Ikämiespataljoona osallistui siihen joukkueella, samassa paraatissa oli myös ikämiesten oma lippu ja lippujoukkue.

Itsenäisyyspäivänä pidettiin usein kirkkoparaati. Vuoden 1934 tilaisuus oli tavallista juhlavampi everstiluutnantti Kustaa Eemil **Levälahden** luovuttaessa piiripäällikön tehtävät jääkärieversti Per Ole **Ekholmille**. Jumalanpalvelus pidettiin Johanneksen kirkossa, minkä jälkeen piiripäällikön tehtävien luovutus tapahtui Rautatientorilla pidetyssä paraatissa. Vaatimuksena oli 70 %:n osallistuminen ja Ikämiessuojeluskunta hieman ylitti tavoitteen 400 miehellään. Vuoden 1934 kirkkoparaatissa pataljoonaa edusti joukkue ja vuonna 1936 komppania. Välivuotena 1935 Itsenäisyyspäivää juhlistettiin suojeluskuntaparaatilla ja soihtukulkueella ja illalla oli Messuhallissa¹ suojeluskuntalaisten ja lottien yhteinen juhla.

Helsingin valtauksen muistopäivän juhlallisuuksiin kuului Vanhankirkon puistikkoon haudattujen sankarivainajien kunnioittaminen. Tilaisuus jakautui usein puolelta päivin pidettyyn tervehdykseen sankarihaudoilla sekä iltapäivällä Bulevardilla pidettyyn paraatiin ja juhlahetkeen. Seremonioiden laajuudessa näyttää olleen suuriakin vaihteluja, sillä Ikämiespataljoona on osallistunut niihin muutamalla joukkueella sekä vuonna 1934, kaupungin valloituksen 16-vuotispäivänä, lippukomppanialla. Vuonna 1933 paraati on ollut poikkeuksellisen suuri, sillä säilyneen tilaston mukaan pataljoonan vahvuudesta osallistui 78,5 %, vaikka oli arkipäivä. Yksiköittäin jakauma oli seuraava:

¹ Nykyinen Kisahalli Mannerheimintien varrella.

1.K	86,5 %	VK	69,7 %
2.K	70,3 %	TalK	47,7 %
TK	75,3 %	Lääk.Os	20,0 %
KKK	74,0 %	Poik.K	87,1 %

Paraatin aihe poikkesi joskus tavanomaisesta. Per Evind **Svinhufvudin** astuessa presidentin virkaan maaliskuussa 1931 oli sotaväen kunniakomppanian rinnalla suojeluskuntapiirin asettama, eri suojeluskunnista – Ikämiespataljoonastakin – koottu kunniakomppania. Syyskuussa 1936 Ikämiespataljoona osallistui kahdella joukkueella Suojeluskuntien entisen ylipäällikön Georg Didrik von **Essenin** hautajaisparaatiin.

Juhlia

Ikämiespataljoonalla vakiintui kuusi vuosittain pidettyä juhlatilaisuutta tai vastaavaa. Edellä koulutuksen yhteydessä on jo kerrottu

syys- ja kevätkausien alkajais- ja lopettajaistilaisuuksista. Varsinaisia juhlatilaisuuksia olivat pataljoonan vuosijuhla, joulukuussa pidettävä perheiltama sekä lottien järjestämä pikkujoulu.

Pataljoonan vuosijuhla pidettiin maaliskuussa Heimolan talon juhlasalissa, päivämäärä vaihteli olosuhteiden mukaan. Juhlan ohjelma oli tavan mukaan “isänmaallinen ja arvokas” ja tapana oli jakaa juhlassa jäsenille myönnetty ansioristit sekä 10 vuotta palvelleille pataljoonan 10-vuotismerkki. Pataljoonan 15-vuotispäivää juhlintiin maaliskuun 13. päivänä 1934 kenttäjumalanpalveluksella ja paraatilla Kaartin Maneesissa. Paraatin otti vastaan I sotilasohjaaja jääkärimajuri Väinö **Forsberg**.

Ikämiessuojeluskunnan 20-vuotisjuhlaa vietettiin vuonna 1939 huomattavasti komeammin ja tilaisuudet jakautuivat neljälle päivälle alla olevan ohjelman mukaan.

25.2.	kello 19	Lotta Svärd VII:n lahjoittaman uuden lipun naulaus.
26.2.	kello 10	Seppleenlasku rykmentin ja komppanioiden puolesta vainajien haudoille.
	kello 14	Kunnianosoitus ja seppleenlasku Vanhan kirkon puiston sankarihaudoille.
	kello 15	Jumalanpalvelus ja uuden lipun vihkiminen Johanneksen kirkossa, tilaisuuteen osallistui koko rykmentti sekä kutsuvieraat, entiset ikämiehet, kannattavat jäsenet, omaiset ja tuttavat sekä Lotta Svärd VII.
	kello 16	Paraati ja ohimarssi, Tarkka-ampujakomppania oli lippukompaniana.
	kello 20	Juhlailalliset Seurahuoneella, illallinen 100 mk.
4.3.	kello 20	Toveri-illalliset tavaratalo Stockmannin ravintolassa ja perustajajäsenille jaettavan kunniakirjan luovutus, illallinen 20 mk.
18.3	kello 20	Ikämiesten ja lottien yhteiset tanssiaiset Konservatorion juhlasalissa 20 mk.

Tammikuussa 1939 juhllisuuksien yhteydessä todettiin, että vielä oli rivissä 59 ikämiestä ja 29 tarkka-ampujaa, jotka olivat alusta alkaen palvelleet perustamassaan joukko-osastossa. Tilaisuudessa luovutettiin heille kunniamerkit ja korostettiin, että isät olivat tuoneet poikansa samaan suojeluskuntaan ja näin muodostaneet Helsingin suurimman suojeluskunnan.

Kunniakirjan saaneiden perustajajäsenten jakauma yksiköittäin	
Rykmentin komentaja	1
I Pataljoonan komentaja	1
1. Komppania	13
2. Komppania	16
Tarkka-ampujakomppania	24
Esikuntakomppania	1
II Pataljoonan komentaja	1
Viestikomppania	1
Huoltokomppania	4
Konekiväärikomppania	1
Upseerikomppania	1
Poikakomppania	1

Ikämiespataljoonassa haluttiin ainakin kerran vuodessa järjestää viihdytystä suojeluskuntalaisten perheille; vaimoille, nuorisolle ja myös lapsille. Itsenäisyyspäivän tienoilla, tavallisesti edellisenä tai jälkeisenä iltana pidettiin perhejuhla eli perheiltama Hankkijan talon juhlasalissa Salomoninkatu 1:ssä. Ohjelma järjestettiin omin voimin, mikä oli luonnollista, sillä iltamaperinne oli Suomessa voimissaan maailmansotien välisenä aikana ja Yliesikunnan Valistusosastolta oli saatavana eri tilaisuuksiin sopivia ohjelma- ja näytelmärunkoja. Osasto VII:n lotat huolehtivat kahvitarjoilusta, josta ottivat pienen maksun ja lisäksi he järjestivät arpajaiset. Kertynyt voitto luovutettiin lahjoituksena pataljoonalle.

Joissakin komppanioissa järjestettiin iltanviettoja, mutta niiden säännöllisyydestä ei ole tietoa. Viestikomppania ainakin näyttää kokoontuneen 1930-luvun loppupuolelta alkaen kevätkauden alkajaisiin vuoroin Ostrobotnialle ja vuoroin Primulan kahvilaan. Vuosikymmenen loppupuolella alkoivat Osasto VII:n lotat järjestää pikkujouluja, joihin myös Ikämiespataljoonan jäsenet kutsuttiin.

Taloudenhoito toisella 10-vuotiskaudella eli 1930-luvulla

Ikämiessuojeluskunnan taloudenhoidosta 1930-luvulla ei valitettavasi ole säilynyt selvityksiä, mutta jonkinlaisen kuvan voi muodostaa päiväkäskyissä olevista lahjoitusmaininnoista sekä joistakin satunnaisista tiedoista eri tekstien yhteydessä.

Ikämiessuojeluskunnan taloudellinen tilanne oli 1930-luvulla kohtalaisen hyvä, rahaa tuli säännöllisesti piiriesikunnalta avustuksena, lottaosasto oli toimelias, kannattavia jäseniä oli riittävästi ja lahjoituksiakin tuli säännöllisesti ja lisäksi mainittakoon, että Ikämiessuojeluskunnan päällikkö ei koskaan nostonut hänelle kuuluvaa paikallispäällikön palkkiota.

Lotta Svärd Osasto VII on lähteiden mukaan pystynyt lähes joka vuosi tukemaan Ikämiessuojeluskuntaa huomattavalla rah summalla, monena vuotena 10.000 markalla. Lotat onnistuivat myös saamaan ylijäämää eräistä järjestämistään tilaisuuksista kuten perhejuhlista ja ylijäämää luovutettiin useimmiten suojeluskunnalle. Ikämiespataljoonan alkuajoina lotat tukivat myös hankkimalla mm. sukkia ja päänsuojuksia, mutta tämä näyttää loppuneen heti vuosikymmenen vaihteen jälkeen. Ehkä väki oli jo vaurastunut niin, ettei tarvinnut vaateavustusta kenttäelämää varten?

Helsingiläisiltä liikelaitoksilta tuli kiitettävästi tukea vaihdellen 1.000 markasta 5.000 markkaan. Päiväkäskyjä katsellessa saa sen kuvan, että rahan tulo oli "ohjailtua", sitä tuli vuosittain säännöllisesti ja riittävästi. Ikämiessuojeluskunnan vakituisista tukijoista mainittakoon Auran Nahkatehdas Oy, Helsingin Panttilainaamo, Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Pohjola, Kirjateos Oy ja Suomen Sokeri Oy. Ikämiessuojeluskunta sai myös rakennustarvikkeita majaansa varten Metsäkeskus Oy:ltä ja Rakennusainekauppa Oy:ltä sekä kansliatarvikkeita Weiling & Göösiltä, pari kenttäpuhelinta Oy Perkkio Ab:ta ja esikunnan vuokraan tarvittavat varat Ikämiesten Maja OY:ltä. Huomattavin lahjoitus tuli kenraali Rudolf **Waldenilta**, 10.000 markkaa.

Ikämiessuojeluskunnan taloudessa oli

vuosikymmenen aikana pari selvää notkahdusta. Vuosikymmenen alun taloudellinen lama tuntui myös suojeluskunnissa. Syksyllä 1931 todetaan, että taloudellisen tilanteen parantamiseksi on värvättävä uusia jäseniä ja päätettiin pitää propagandapäivät lokakuun 9., 10. ja 11. päivinä. Jotain apua tästä oli, sillä toimivien jäsenten määrä nousi viidelläkymmenellä, mutta kannattavien jäsenten luku pysyi ennallaan. Tammikuussa 1933 todetaan päiväkäskyssä että "lamanjälkeinen aika on ankea, taloudessa on vaikeuksia eikä rahat riitä välttämättömään – yritetään hankkia kannattavia jäseniä".

Jonkinlainen taloudellinen takaisku tuli vuonna 1936 kun perustettiin veteraaniosasto, suuri määrä entisiä aktiiveja, jotka olivat vuosien mittaan siirtyneet kannattaviksi, palasi nyt takaisin mutta veteraaneiksi.

Kurinpitoa 1930-luvulla

Suojeluskuntajärjestössä ylläpidettiin kuria menetelmin, jotka oli hyväksytty jo 1920-luvun alkupuolella (katso selostusta sivulta 45 alkaen). Esimiehillä oli oikeus määrätä kurinpitorangeistuksia ja päällystöön käytettiin yksinomaan tätä menetelmää. Alipäällystön ja miehistön hairahduksia voitiin käsitellä myös demokraattisesti valitussa kurinpitolautakunnassa.

Kurinpitorangeistuksista on säilynyt niukasti tietoja, eivätkä tavanomaiset rangaistukset kuten muistutukset ja ylimääräiset palvelusvuorot edes edellyttäneet kirjaamista. Päiväkäskyissä on vuosikymmenen varrelta julkaistu neljä rangaistuspäätöstä, joista ei aina selviä ovatko ne esimiesten vai kurinpitolautakunnan määräämiä,

- helmikuussa 1930 kurinpitolautakunta antoi kolmelle miehelle julkisen muistutuksen suojeluskuntavelvollisuuksien laiminlyönnistä, 5 miestä erotettiin
- kesäkuussa 1933 annettiin eräälle ikämiehelle ja sk.alokkaalle muistutus jatkuvasta suojeluskuntavelvollisuuksien laiminlyönnistä sekä ankara muistutus eräälle aliupseerille jatkuvasta laiminlyönnistä, kyseinen aliupseeri ei saapunut kurinpitolautakunnan istuntoon

- syyskuussa 1933 erotettiin sk.sotamies harrastuksen puutteen takia ja toiselle annettiin muistutus esiintymisestä päihtyneenä ase- ja varustarkastuksessa
- poistettiin luetteloista sk.viestimies ja alokas¹.

Suojeluskuntajärjestössä kurinpito ei ollut ongelma, jäsenyyshän oli vapaaehtoinen – mutta ainahan joukkoon mahtui joitakin sopeutumattomia.

Poikakomppania

Ikämiespataljoona sai vuoden 1930 alussa oman poikakomppanian. Tässä yhteydessä käsitellään poikatoimintaa vain vuoteen 1939 asti.

Perustettaessa syksyllä 1918 suojeluskuntia niihin sallittiin ottaa jäseniksi myös alle 17-vuotiaita poikia. Marraskuussa koottiin Helsingissä eri joukko-osastoissa olevat pojat I/Siniseen Rykmenttiin *perustettavaan Harjoituskomppaniaan*, mutta muut suojeluskunnat pitivät kohtuuttomana, että vain I/SR sai nauttia valmiista jälkikasvusta. Syyskuussa 1919 Harjoituskomppaniasta tuli piiripäällikön alainen Oravakomppania, jossa noudatettiin suojeluskuntakoulutuksen linjoja, mutta pehmeämmin sovitettuna. Poikatoimintaan kuului paljon urheilua, voimistelua, isänmaallista kasvatusta mutta myös ammuntaa sotilaskiväärillä.

Joulukuussa 1927 säädettiin suojeluskuntalaki, joka muutti 17 vuotta nuorempien aseman ja koulutuksen. Nuorille voitiin antaa valmistavaa sotilaallista koulutusta "liikuntakasvatuksen ja harjoitusten muodossa", mutta "älköön heitä aseilla varustettako".

Helsingin Oravakomppania lakkautettiin 1.10.1928 ja siksi aikaa, kun muokattiin suunnitelmia poikatoiminnan jatkamiseksi, muodostettiin res.vänrikki Elias M **Elovaaran** johtama Poikakomppania eli Erillinen Poikakomppania.

Helmikuun 1. päivänä 1930 lakkautettiin Poikakomppania ja pojat siirrettiin samana päivänä perustettuihin kahteen yksikköön,

¹ Sanonta "poistettiin" viittaa pikemmin jostakin syystä tapahtuneeseen toimenpiteeseen kuin rangaistukseen.

suomenkieliset sijoitettiin Ikämiessuojeluskuntaan ja ruotsinkieliset II/Vita Regementettiin. Samana päivänä perustettiin poikakomppaniat myös viiteen muuhun Helsingin suojeluskuntaan ja näin varmennettiin tasainen jalkikasvu. **Elovaara** jatkoi ikämiessuojeluskunnassa poikakomppanian päällikkönä syyskuun viimeiseen päivään 1931 ja hänen jälkeensä tehtäviä hoiti kolmen vuoden ajan sk.upseeri **P Kosonen**. Marraskuun 1. päivästä 1933 kevääseen 1939 asti poikakomppanian päällikkönä oli sk.upseeri Aarne **Jaakkola**.

Uusi järjestely johti suojeluskuntapoikatyön perusteelliseen uudistukseen sillä jäsenhankinnassa poikaosastojen piti olla kilpailukelpoisia muiden nuorisjärjestöjen, erityisesti partioliikkeen kanssa. Jäseneksi pääsi vanhempien suostumuksella 12 vuotta täyttänyt poika ja mikä tärkeintä, poliittinen tai yhteiskunnallinen asema ei saanut asettaa rajoituksia. Uudistuksen jälkeen varsinkin Helsingissä poikaosastoihin liittyi runsaasti uusia jäseniä ja tammikuun 1. päivänä 1931 oli Ikämiessuojeluskunnan osastossa jo 145 poikaa. Vertailuna mainittakoon, että muissa suurissa suojeluskunnissa oli 30-45 poikaa ja Oldboys-Regementetissä vain 18 poikaa. Nopean ja voimakas jäsenlisäys johtui paljolti isistä, jotka toivat poikansa mukaan "omaan suojeluskuntaan". Ehkä poliittisen rajanvedon poistamisellakin oli jonkinlainen vaikutus. Ikämiessuojeluskunnan Poikakomppanian vahvuus pysyi suurena ja joukkueita oli tavallisesti kolme, usein neljäkin.

Komppanian pojat olivat kotoisin ympäri kaupunkia ja kävivät eri kouluja. Helsingin Suomalaisessa lyseossa eli "Ressussa" oli tapana tulla harjoituspäivinä kouluun poikaosastopuvussa. Tämä oli mieleen koulun uskonnonopettajalle Heikki **Linnovelle**, joka myös oli suojeluskuntapiirissä pappina. Mainittakoon, että koulussa oli paljon "punaorpoja", mutta näiden kanssa ei ollut minkäänlaisia kitkaa.

Yliesikunnan urheiluosasto ryhtyi luomaan suojeluskuntapoikatyölle uusia muotoja ja keväällä 1930 julkaistiin koulutusta yhtenäistävä Poikatyöohje (PO). Urheilua korostettiin voimakkaasti ja päälajeina olivat hiihto, palloilu, rata- ja kenttäurheilu (yleisurhei-

lu), uinti ja voimistelu. Ohjeen mukaan rajoitettiin sotilaallinen koulutus välttämättömään muodolliseen koulutukseen, erilaisiin leikkeihin sekä ammuntaan pienoiskiväärillä. Retkeilyllä opetettiin maasto-oppia ja erämiestaitoja ja historian oppitunneilla kasvatettiin isänmaallista henkeä.

Käytännössä poikatyö painottui sotilaalliseen toimintaan, ainakin Ikämiessuojeluskunnassa, sillä poikatyönjohtajina toimineet reservin upseerit ja -aliupseerit hallitsivat tämän paremmin kuin voimistelun ja urheilun. Joka sunnuntai oli harjoituksia, joihin innokkaasti otettiin osaa. Kokoontuminen oli kuten suojeluskuntalaisilla Töölön tullissa, josta lyhyen sulkeisjärjestysharjoituksen jälkeen siirryttiin maastoon, pääasiallisesti Ruskeasuon ja tuberkuloosisairaalan väliselle alueelle. Harjoitukset olivat varsinkin nuorimmilla maasto- leikkejä joissa opittiin liikkumista maastossa ja käyttämään maastoa hyväksi, vanhemmat harjoittelivat mm. ryhmän ja joukkueen avomuotoja. Ilmalan suunnalla harjoiteltiin suunnistamista vielä vanhoilla venäläisillä 1:21.000 topografikartoilla joissa oli venäläiset kartta-merkit ja teksti. Runsaalla harjoittelulla helsinkiläispojat saavuttivat hyvän suunnistus- taidon ja hyvän kyvyn liikkua metsämaastossa.

Poikia opetettiin myös ampumaan, mutta asetuksen asettaman rajoituksen takia pienoiskiväärillä. Vuosikymmenen alussa ampumapaikkana olivat Runeberginkadun kole- raparakit nykyisen Kauppakorkeakoulun kohdalla, ja kun aluetta ryhdyttiin rakentamaan siirryttiin poliisien ampumaradalle Sofiankadun poliisiaseman yläkertaan. Kun pojat saavuttivat tietyn ampumatasen pääsivät he ampumaan sotilaskiväärillä Suojeluskunnan ja SMY:n radoille. Poikien suurin toive oli saada omaan käyttöönsä kivääri ja moni isä oli mukana asetta hankittaessa, sillä käsityksenä oli, että ampumaan oppi vain oikealla kiväärillä. Asetusta osattiin soveltaa tarkoituksen- mukaisesti.

Ikämiessuojeluskunta järjesti kerran vuodessa, tavallisesti kesällä, sk.poikaleirin ja pojat saivat usein osallistua suojeluskuntalaisten leiritilaisuuksiin. Aluksi leirit järjestettiin Bembölessä ja vuodesta 1933 alkaen Tuusulassa Nummenkylän leirialueella. Ohjelma

pyrittiin järjestämään poikien iän mukaan, ja nuorimmilla jotka olivat vasta toisen vuosikymmenensä alkupuolella oli "kenttäleikeillä" suuri osuus. Leirin lopputehtävänä saattoi olla jousipyssyn teko, kuusen tukevista alaokista tuli hyvät jouset, mutta notkeasta pajusta

tehdyillä jousilla ei saatu nuolta lentämään pitkälle. Vanhemmilla 15–16 -vuotiailla pojilla harjoittelu painottui sotilaallisemmille aloille ja jotkut pääsivät erikoistehtäviin, mm. keskusmiehiksi leirin puhelinkeskukseen.

Ikämiessuojeluskunnan poikaleiriltä Järvenpäässä. Kuvat ajoittuvat vuosiin 1930–1933.

Kuvat: Sotamuseo

Kevättalvinen poikaleiri Nummenkylässä.

Kuva on harvinainen sillä leirit olivat tavallisesti kesäisin ja harvat poikien talvileirit pidettiin tammi-helmikuussa.

Kuva: Sotamuseo

Leirillä pojille pidettiin ikään nähden sopiva kuri, vanhemmat suojeluskuntalaiset valvoivat, että ruokailuun tultaessa kädet oli pestyinä ja lakki oli pois päästä jo ruokaa otettaessa. Vanhemmat suojeluskuntalaiset valvoivat, että pojat söivät siististi, lakki sijoitettuna maahan ruokapaikan viereen eikä tuhmia saanut puhua.

1930-luvun alkupuolella yritettiin ainakin yhdellä leirillä tehdä pojista signalisteja ja rumpaleita, mutta vain muutamat oppivat soittamaan aamu- ja iltasoiton. Muista pojista yritettiin kouluttaa rumpaleita, mutta sekään ei luonnistanut. Aikuisten miesten ja poikien askelpituus oli erilainen ja poikien rummutuksessa oli liian nopea tahti. Rummutusyritys lopetettiin leirin kolmantena tai neljäntenä päivänä.

Sk.pojilla oli tavallisesti yhtenä arki-iltana oppitunti, mutta innokkaimmat kävivät myös suojeluskuntalaisten luentoja kuuntelemassa.

Aiheet saattoivat olla mielenkiintoisia, mutta ainahan illasta sai harrastustunteja.

Ryhmänjohtajakoulutus alkoi suojeluskuntapiirissä syksyllä 1930 teemalla "poika johtaa poikia". Poikatyönjohtajien apulaisiksi oli saatava pystyviä ryhmänjohtajia, joista aikaa myöten kyvykkäimmät kohosivat joukkueenjohtajiksi. Johtajien tehtävät eivät rajoittuneet vain harjoituksiin, vaan oli myös huolehdittava, että joukkue tuli harjoituksiin mahdollisimman mieslukuisana. Tämä merkitsi joka viikkoista kierrosta poikien kotona muistuttamassa harjoituksesta.

Poikaosastojen välillä esiintyi myös pientä yhteistoimintaa. Merisuojeluskunnalla oli tapana tarjota muiden suojeluskuntien poikakomppanioille meriristeilyjä, joissa ajettiin saaristossa ja vähän ulompanakin ja samalla näytettiin rannikkolinnakkeiden paikkoja.

Kerran vuodessa pidettiin taisteluupumakilpailut kivääriryhmille ja pikakivääri-

ryhmille, ja niihin valmistuttiin huolella. Vanhemmat sk.pojat pääsivät ammunnoissa toimitsijoiksi ja mielenkiintoisinta oli päästä ammuntojen monttumiehiksi, ampujiksi ja taulun nostajiksi. Taisteluumunnan suunnittelivat piirin II sotilasohjaaja S-O **Lindgren**, alisotilasohjaaja Uolevi **Wuorenheimo** sekä piirin autonkuljettaja Gunnar **Lehti** ja maali-alueelle kaivettiin maalien liikuttamiseen tarvittavat näyttöhaudat ja montut. Sk.pojat saivat olla mukana käyttämässä maalilaitteita kuten vihollista kuvaavia rinta-, pikakivääri- ja konekiväärikuvioita. Aina, kun kuvio nousi näkyviin, suojassa olleet pojat ampuivat paukkupatruunoita kiväärillä tai konetuliaseella. Tehtävä oli hauska, sai kerrankin räiskää paukkupatruunoita riittävästi ja samalla pojat oppivat taistelukentän ääniä kilpailijoiden luotien vinkuessa heidän yläpuolellaan ja osuessaan maaleihin.

Oravakomppanioiden aikana pukuna oli harmaa suojeluskuntapuku m/22 ja vuoden 1928 organisaatiomuutoksen jälkeen jäsenmäärän kasvaessa jatkettiin vanhojen asetakien ja pitkien housujen pienentämistä uusille pojille. Varastonhoitaja **Handroos** jakoi miehille myös säärisiteet, jotka käärittiin housunpunttien ympäri nilkasta pohkeeseen. Siteistä ei pidetty, niitä oli hankala kääriä ja usein ne aukesivat maastossa liikkeessä. Jos perheissä

rahaa suinkin liikenä, pojille ostettiin saappaat tai jopa lapikkaat, jotka olivat suosittuja suojeluskunnissa.

Vuonna 1928 sk.pojat saivat oman ruskean puvun. Talvipusero oli takkimainen ja siihen kuuluivat pitkät housut, kesällä käytettiin kevyempää pukua, johon kuului pusero, polvihousut ja polvisukat. Seurauksena oli lähes pukukriisi, vanhemmat sk.pojat päättivät, että harjoituksiin ei tulla polvihousuissa ja ne, joilla oli mahdollisuus, hankkivat suojeluskuntapuvun m/27, ellei muuten niin Skohasta¹ ostamalla. Ne, jotka vasta liittyivät, joutuivat ottamaan vastaan polvihousupuvun ja saattaa olla, että epäonnistunut pukuyritys vaikutti jopa jäsenmäärän vähenemiseen. Sk.poikien pukukysymys rauhoittui vuonna 1934, jolloin vahvistettiin uusi puku, ruma mutta käytännöllinen. Tämä puku olikin käytössä järjestön lakkauttamiseen asti, loppupuolella rinnan englantilaisen "myötätuntopuvun" kanssa.

Suojeluskuntapoikien sotilaskoulutus oli rajoituksistaan huolimatta hyvin perusteellinen ja huomattavan moni oli saanut johtajakoulutusta ja jopa käytännön harjoitusta. Vuosia sk.poikina olleita pidettiin jopa parempina sotilaina kuin niitä, jotka olivat vasta 17-vuotiaina liittyneet suojeluskuntaan ja käyneet alokas- ja a-sotamieskurssin.

¹ Suojeluskuntain Kauppa-Osakeyhtiö, Rautatieasemaa vastapäätä Keskus- ja Kaivokadun kulmauksessa.

IKÄMIESSUOJELUSKUNTA TOISEN MAAILMANSODAN AIKANA

Viimeinen rauhan vuosi

Uutenavuotena 1939 toivottiin, että Euroopan poliittinen tilanne rauhoittuisi ja että olisi katetta syyskuussa annetulle julistukselle “rauha meidän ajallemme”. Kulunut vuosi oli ollut erityisen levoton. Espanjassa käytiin kolmatta vuotta sisällissotaa ja maaliskuussa Hitler liitti Itävallan Saksaan. Huhtikuussa syntyi levottomuuksia Tšekkoslovakian saksankielisellä Sudeettialueella ja tilanne kärjistyi “hermosodaksi”, Tšekkoslovakiassa jopa toimeenpantiin liikekannallepano. Syyskuun viimeisenä päivänä pidettiin Münchenissä kokous, jossa Saksa, Ranska ja Englanti päättivät Sudeettialueiden liittämisestä Saksaan – Tšekkoslovakiasta kuulematta. Länsimaat uskoivat saaneensa pysyvän rauhan maanosaamme.

Tšekkoslovakian kriisin takia nostettiin Suomessakin valmiutta käynnistämällä syyskuun 22. päivänä sodanuhkamiehitys. Seuraavana päivänä vahvennettiin rannikon linakkeita Helsingin Suojeluskuntapiirin molempien rannikkotykistösuojeluskuntien, Merisuojeluskunnan sekä Erillisen Konekiväärikomppanian miehillä. Lokakuun 3. päivän jälkeen kotiutettiin nuoret suojeluskuntalaiset takaisin koulunpenkille.

Helsingin suojeluskuntien kevätkauden toimintaan eivät syksyn kriisit vaikuttaneet, ainakaan ulkonaisesti. Normaaliin tapaan jatkui koulutus eli kurssit ja harjoitukset sekä kilpailutoiminta. Kevään ampumatoiminnassa kilpailtiin totuttuun tapaan sekä luokka-ammunnoissa että “pokaaliammunnoissa”. Suojeluskuntapiirin kevätempumakilpailut pidettiin toukokuun 6.-14. sekä 17.-25. päivinä ja kilpailuja eri sarjoihin oli kolmattakymmentä. Ikämiesten ampumatasossa jatkui vuosikymmenen lopulla alkanut taantuma, harvoin oli omia miehiä enää karkisijoilla. Ikämiessarjoissa saavuttivat henkilökohtaisia

mestaruuksia 1. Komppanian A **Kohonen** sekä kouluammunnassa että yhdistetyssä ja Konekiväärikomppanian A **Moilanen** kenttäammunnassa.

Viimeisenä rauhanvuotena Ikämiessuojeluskunnan jäsenkunta jatkoi vakiintunutta kasvuaan. Tallella olevista muutamista päiväkäskyistä voidaan päätellä, että alkuvuodesta 1939 suojeluskuntaan liittyi 40-50 miestä, eronneita ja muualle siirtyneitä oli parisenkymmentä, kannattaviksi siirtyi vajaa kymmenen ja muutama mies kuoli.

Suojeluskuntapiirin esikunnassa jatkui päivystys normaaliin tapaan suojeluskuntien vuoroluettelon mukaisesti. Päävartiovuorot olivat vuosien mittaan jatkuvasti harvenneet, mutta 1939 huhtikuun 22.-23. päivänä oli pitkästä aikaa ikämiesten vuoro.

Muistutus Euroopan poliittisen tilanteen epävakavuudesta saatiin pääsiäisloman aikana pidetyillä leireillä – Italia miehitti Albanian.

Vapaaehtoinen linnoittamistoiminta kesällä 1939

1930-luvun viimeisinä vuosina oli huolestuneisuus maamme turvallisuudesta kasvanut ja eräänä kiinnostuksen kohteena oli rajojemme turvaaminen linnoittamisella. Ajatus talkoovoiman käytöstä linnoitustöihin kypsyi yliopilaspiireissä aloitteeksi vuoden 1938 aikana, ja vuoden loppupuolella ryhdyttiin suojeluskuntajärjestössä tutkimaan hankkeen toteuttamismahdollisuuksia. Kevään 1939 aikana Puolustusministeriö kehitteli aloitetta niin, että työt voitiin aloittaa kesäkuun alussa.

Vapaaehtoinen työvoima päätettiin käyttää pääasiallisesti hyökkäysvaunusteiden rakentamiseen, sillä muihin linnoitteisiin verrattuna ne olivat edullisia työkohteita talkooväelle – tarvittiin paljon lapiomiehiä ja vähän ammattimiehiä.

Vapaaehtoiset linnoitustyöt Karjalan Kannaksella kesällä 1939

Vapaaehtoisen työvoiman pääosa sijoitettiin Karjalan Kannaksella tulevan päävastarinta-aseman ja väliaseman linnoittamiseen. Kannakselle muodostettiin kolme työvoimapiiriä, Kuolemanjärven, Muolaan ja Pyhäjärven, ja näitä johtivat piiripäällikkötasoiset upseerit. Piirit jakautuivat työmaa-alueiksi, joita johtivat suojeluskuntien aluepäälliköt, ja kullakin alueella oli palkattuna työvoimana rakennusmestari, 2 varastonhoitajaa, 2 etumiestä sekä 2 seppää. Työmaa-alueilla oli yhdestä neljään työmaata, joissa oli sk.upseerin johdolla 50-250 miestä.

Työvoimapiirien ja valtakunnan rajan välissä oli erillisiä työmaita, jotka olivat Armeijakunnan Esi-kunnan alaisia.

Vapaaehtoisella työvoimalla pääasiallisesti tehtiin hyökkäysvaunuesteitä*, jotka touko-kesäkuun aikana Puolustusvoimien toimesta oli viitoitettu niin, että ne yhtyivät suunniteltuihin puolustusasemiin. Esteet olivat kaivantoesteitä ja rinneleikkauksia, joiden tekoon voitiin sijoittaa runsaasti lapiomiehiä, jonkin verran tehtiin myös ammattitaitoa vaativia kiviesteitä. Esteiden suunniteltu kokonaispituus oli 102 km ja työmaata kohti tuli muutamasta kilometristä aina 11 kilometriin, olosuhteista riippuen.

Arviolaskelman mukaan olisi palkkoihin, työvälineisiin, kuljetuksiin ja työvoiman huoltoon sekä maanvuokriin tarvittu lähes 33,4 miljoonaa markkaa. Kolmas osa arvioiduista kuluista saatiin "Rajan Turva" -nimisellä kansalaiskeräyksellä ja kertyneet yli 11 miljoonaa markkaa luovutettiin Puolustusministeriölle elokuussa 1939.

Vapaaehtoiset linnoitustyöt alkoivat kesäkuun 4. päivänä ja kestivät 8.10. asti, jolloin ne loppuivat ylimääräisten kertausharjoitusten alkaessa.

* Panssariestetermin sijasta käytetty silloista nimitystä.

Järjestelytyöt annettiin suojeluskuntajärjestölle, jolla oli siihen sopiva organisaatio, ja myös arveltiin, että suurin osa linnoittajista tulisi olemaan suojeluskuntalaisia. Yllätys oli, että töihin tuli myös runsaasti väkeä sellaisistakin piireistä joissa oli suhtauduttu kielteisesti suojeluskuntiin.

Pääosa työvoimasta sijoitettiin Karjalan Kannakselle, lisäksi oli muutamia työmaita Laatokan Karjalassa sekä rannikon linnakkeilla. Helsingiläiset ja näin ollen myös Ikämiessuojeluskunnan miehet sijoitettiin Keski-Kannakselle kuudelle työmaalle, joista Muolaanjärven-Yskjärven-Kirkkojärven kannaksien työmaat olivat tulevassa päävastarinta-asemassa. Taempana väliasemassa olivat Muolaanjärven-Äyräpäänjärven kannaksen työmaat.

Jokainen Ikämiessuojeluskunnan jäsen sai 15.5.1939 päivätyyn kiertokirjeen, jossa annettiin ohjeet linnoitustöihin lähtijöille. Ohjeissa kerrottiin mm, että

- suojeluskuntapiirille oli varattu työkausi 2.7.-19.8.
- samantasoisien työtuloksen saavuttamiseksi ruumiilliseen työhön tottuneet olisivat töissä vähintään viikon, vähemmän tottuneet kaksi viikkoa ja tottumattomat kolme viikkoa, alle 17-vuotiaita ei hyväksytty linnoitustöihin, täydestä työpäivästä

saisi kahdeksan harrastustuntia ja matkustusajasta lisätunteja

- matkapuvuksi määrättiin suojeluskuntapuku, mutta työpuvuksi omat siviilivaatteet sekä työrukkaset
- työkomennukselle tuli myös ottaa petihuopa, ruokailu- ja peseytymisvälineen sekä mahdollisuuksien mukaan lakana ja tyynynpäällinen.

Kesä-, heinä- ja elokuun aikana Ikämies-suojeluskunnasta lähti linnoitustöihin noin 100 miestä joista 80 Kannakselle, 10 miestä sijoitettiin Laatokan-Karjalaan ja kahdeksan rannikon linnakkeille (katso kuvaa seuraavalla aukeamalla). Ikämiessuojeluskunnan panos 15 %:n osallistumisella oli huomattavasti alle suojeluskuntapiiriin saavuttaman 21 osallistumisprosentin. Tilastot pidettiin sk.alueittain ja sen mukaan ikämiesten VI aluetta huonompia olivat vain ruotsinkielisten I alue sekä Meri- ja Rannikkotyöstösuojeluskuntien IV alue. Olisiko alkuaikojen 35 vuoden ikärajoituksella vielä yli 15 vuoden jälkeen vanhentava vaikutus ikäjakaumaan?

Vapaaehtoinen linnoittamistyö oli 70.000 miehen sekä 2.500 lotan spontaani ja mahtava joukkoesiintyminen ja se oli hyvänä alkuna sille hengelle, joka syntyi YH:n ja talvisodan aikana.

Ikämiessuojeluskunnan vapaaehtoisten linnoittajien työvahvuudet ja työmaat kesällä 1939 Karjalan kannaksella

Työvoimapiirit

I Kuolemajärvi

II Muolaa

III Pyhäjärvi

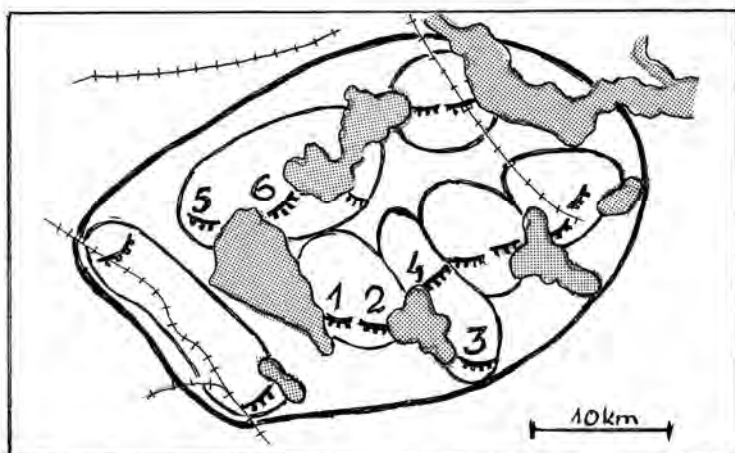
Työvoimapiirien edessä

olivat armeijakunnan

työmaat

Muolaan työvoimapiirin
helsinkiläisten työmaat
Muolaan työvoimapiirissä

1. Oinaala 1.7.- 9.7.
2. Parkkila 1.7.- 9.7.
3. Retukylä 9.7.- 3.9.
4. Pällilä 16.7.- 3.9.
5. Kattilaoja 30.7.- 1.10.
6. Muolaa 30.7.- 13.8.

Ikämiessuojeluskunnan vapaaehtoisen työvoiman vahvuus ja sijoitus
vertailuna Helsingin sk. piiriin työvoimaan kokonaisvahvuus

	Karjalan kannas	Laatokan Karjala	Rannikon linnakkeet	Yht	Helsingin sk. piiri
4.6.-11.6.	-	-	4	4	24
11.6.-18.6.	2	-	4	6	27
18.6.-25.6.	2	-	-	2	21
26.6.- 2.7.	1	-	-	1	22
2.7.- 9.7.	11	-	-	11	148
9.7.-16.7.	19	-	-	19	171
16.7.-23.7.	11	3	-	14	114
23.7.-30.7.	7	4	-	10	129
30.7.- 6.8.	14	3	-	17	172
6.8.-13.8.	8	-	-	8	193
13.8.-20.8.	6	-	-	6	137
20.8.-27.8.	2	-	-	2	86
27.9.-30.9.	?	?	?	?	79
Yhteensä	81	10	8	101	1 323

Syksyn 1939 ylimääräiset harjoitukset ja talvisota

YH ja ikämiehet I/JR11:n suojeluskuntakaaderina

Saksa hyökkäsi Puolaan syyskuun 1. päivänä 1939 ja kaksi päivää myöhemmin Englanti ja Ranska julistivat Saksalle sodan. Toinen maailmansota oli alkanut ja Suomi tehosti välittömästi merirajojensa puolueettomuusvalvontaa.

Helsingin suojeluskunnat, Ikämiessuojeluskunta niiden mukana, olivat vasta aloittamassa syystoimintakauttaan. Harjoitukset sekä alokaskurssit ja a-sotamieskurssit alkoivat suunnitellulla tavalla, mutta poliittisen tilanteen aiheuttamalla vakavuudella. Huolestuneisuus kasvoi, kun puna-armeija ylitti Puolan rajan syyskuun 17. päivänä. Viikkoa myöhemmin Neuvostoliitto solmi Saksan kanssa hyökkäämättömyyssopimuksen ja laajensi vaikutusmahdollisuuksiaan solmimalla Baltian maiden kanssa sopimuksia molemminpuolisesta avunannosta sekä tukikohtien luovuttamisesta.

Lokakuun 5. päivänä Suomi sai kehotuksen lähettää edustajiaan Moskovaan neuvottelemaan ”konkreettisista poliittisista kysymyksistä” eli alueluovutuksista ja aluevuokrauksista. Maassamme nähtiin uhkakuvan kasvavan Suomen ja Baltian alueella ja lokakuun 6. päivänä aloitettiin rauhanajan puolustusvoimien siirtäminen rajalle suojajoukoiksi ja samalla kutsuttiin palvelukseen ilmapuolustuksen reserviläiset. Seuravana päivänä annettiin käsky osittaisesta liikekannallepanosta – ylimääräisten kertausharjoitusten nimisenä, ja täydellinen liikekannallepano alkoi lokakuun 12. päivänä.

Helsingin Sotilaspiiri kuului liikekannallepanon jälkimmäiseen vaiheeseen, joten sillä ja sitä tukevalla Helsingin Suojeluskuntapiirillä oli muutama ylimääräinen valmistelupäivä. Piirin alueelle muodostettiin liikekannallepano-organisaatio, johon kuului parikymmentä suorituselintä, ja näistä Ikämiessuojeluskunta perusti muonitusosastot ja hankintaosastot sekä lisäksi yhdessä Malmin Suojeluskunnan kanssa varuskuntavartioiden ja

Sotakoirasuojeluskunnan kanssa S-varasto-osastot. Liikekannallepano- ja vartiotehtävien lisäksi lähes kaikki pääkaupungin suojeluskunnat joutuivat kokoamaan työkomennuskuntia tukemaan liikekannallepanotoimintoja ja työteliäimpiä työkohteita olivat Katajankallalla sijainnut Asevarikko 1 sekä Katariinankatu 2:ssa ollut Elintarvikekeskuksen ruokala siihen liittyvine kuljetuksineen.

Helmikuussa 1939 oli tarkistettu Ikämiessuojeluskunnan sijoitussuunnitelma ja määritetty suojeluskuntakaaderin minimimitavoitteet, ja tämän mukaan oli perustettaviin joukkoihin sijoitettava noin 150 miestä. II Armeijakunnan Esikuntaan ja 4. Divisioonan Esikuntaan sijoitettaisiin yhteensä toistakymmentä miestä, Jalkaväkirykmentti 11:een toistasataa miestä sekä eräisiin huoltomuodostelmiin kymmenkunta miestä. Liikekannallepano koski vuosiluokkia 1899-1918, mutta näiden määrästä Ikämiessuojeluskunnassa ei ole löytynyt luotettavia tietoja. Palvelukseen astuneiden ja sijoitettujen määrä on kuitenkin ollut jonkin verran minimimitavoitteita suurempi.

Ikämiessuojeluskunnan reserviläiset muodostivat suojeluskuntakaaderin JR 11:n I Pataljoonaan, jonka komentajaksi määrättiin oma aluepäällikkö kapteeni Toivo **Luukko**.

Perjantaina lokakuun 13. päivänä reserviläiset astuivat palvelukseen ja I Pataljoonaan määrätty ohjattiin perustamispaikoille, jotka sijaittivat Kansakoulussa IV linjalla ja Työväenopistossa Helsinginkatu 96:ssa. Pataljoonan perustaminen ja varustaminen vei suunnitellut neljä päivää. ”Kolmenlinjan kivääreitä” oli riittävästi, mutta muussa varustuksessa oli puutteita ja miesten varustus oli vaihteleva; suojeluskuntalaiset olivat täysissä varusteissaan, osalle reserviläisistä varusteita riitti tyydyttävästi, mutta osa sai tyytyä malli ”Cajanderiin” eli konttoristin arkipukuun lisätynä kokardilla ja vyöllä. Helsingissä perustettava jalkaväki oli sentään siedettävästi varustettu, sillä kotiin jäivät suojeluskuntalaiset ”riisuttiin aseista”, eli heiltä vietiin ase, koko kenttävarustus, ase- ja päällystakki sekä lakki. Luovutetun varustuksen tilalle miehille annettiin kesäpuserot ja vanhoja harmaita asetteja ja m/22 sekä niiden loputtua kaupoista pakkolunastettuja ruskeita tuulikangastakkeja ja

sinisiä hiihtolakkeja.

Lokakuun 17. päivänä rykmentin ensimmäinen komentaja everstiluutnantti K E **Niemeläinen** piti hieman kirjavasti varustetulle rykmentilleen katselmuksen Haapaniemen kentällä ja keskityskuljetukset alkoivat seuraavana päivänä. Pakkasusvaisena aamuyönä rykmentti kuormattiin Vallilan asemalaiturilla juniin ja kuljetukset alkoivat kello 4. Määränpäänä oli Karjalan kannaksen Johannes, josta rykmentti marssi pääpuolustusasemaan, Kuolemajärven lohkolle. Reserviläisten hirte-

hishuumori synnytti keskityskuljetuksestaan pitkään eläneen sanonnan:

“Harjun Kappelilta lähdettiin ja Kuolemajärvelle päädyttiin”¹.

¹ Nuoremmille lukijoille kerrottakoon, että Vallilan asemalaiturin tuntumassa sijaitsi vuosikymmenien ajan Harjun Kappeli, jonne koottiin Malmin hautausmaalle haudattavat. Hautajaisjunat kulkivat päivittäin, ja kappelissa oli myös odotushuone saattamaan lähteville vainajien omaisille.

Kapteeni Luukon I/JR 11 talvisodassa

Jalkaväkirykmentti 11 keskitettiin YH:n aikana Karjalan kannakselle, jossa se ryhmitettiin Hatjalahden lohkolle. Kapteeni Toivo **Luukon** I Pataljoona sijoitettiin etulinjaan oikealle Kuolemajärven ja Hatjalahden kannakselle, eräänä tärkeimpänä tehtävä oli linnoittaa tuleva puolustusasema.

Talvisota alkoi marraskuun viimeisenä päivänä ja Länsi-Kannaksella JR11:n lohkolla saatiin taistelukosketus Itsenäisyyspäivän aikoihin suojajoukkotaistelujen päätyttyä. Rykmentillä alkoi kaksi ja puoli kuukautta kestävä asemasotavaihe, jonka alussa 8.12. rykmentti sai uuden komentajan everstiluutnantti K A **Inkalan**. Asemasotaa katkaisi joulukuun 23:n päivän vastahyökkäys, jossa JR11 ja varsinkin sen II ja III Pataljoona kärsivät raskaat tappiot. Kapteeni Luukon I Pataljoona oli hyökkäyksen aikana sivusuunnassa ja säästyi näin pahemmilta tappioilta.

Puolustuksen murruttua Summan ja Lähteen alueilla alkoi vetäytyminen väliasemaan. Helmikuun 15. päivän iltana 4.D:n esikunta antoi käskyn vetäytymisestä väliasemaan. Irtaantuminen

puolustusasemasta tapahtui 16.2. illalla vihollisen häiritsemättä ja JR11 ryhmittyi puolustuksen Viipurinlahden itärannalle Uuraansaaren suunnassa. I/JR11 ryhmitettiin rykmentin oikealle siivelle Huunolansaaren sekä osin Uuraansaaren eteläosaan.

Vihollisen painostuksesta joukot oli vedettävä helmi-maaliskuun vaihteessa Viipurinlahden länsirannalle jossa JR11:n pääosat ryhmitettiin uudelle pääpuolustuslinjalle Suonionsaaren ja Ravansaaren. Kapteeni Luukon I/JR11 jäi edelleen Uuraansaaren, mutta vihollisen päästyä maaliskuun alkupäivinä pureutumaan saaren oli pataljoona 4.3. irrotettava. Talvisodan viimeiset viikot I/JR11 puolusti Nisalahtea jossa käytiin kiivaita taisteluja mantereelle tunkeutuneen hyvin voimakkaan vihollisen kanssa.

I/JR11:n komentaja kapteeni Luukko kertoo alaisilleen rauhanteosta.

Kuva on otettu Säkkijärven rannikolla 13.3.1940 kello 11.15.

Valok: Uomala

Ikämiessuojeluskunnan sankarivainajat talvisodassa

res. luutnantti	Lahti Erkki	28.01.1940	Kuhmo
res. luutnantti	Sipari Lauri Alfred	30.11.1939	Lipola
res. vänrikki	Airanne Oma Aarre Olavi	09.03.1940	Turkinsaari
res. vänrikki	Airanne Osmo Simo Erkki	07.03.1940	Nisalahti
res. vänrikki	Arra Paavo Olavi	05.01.1940	Kemi
res. vänrikki	Havulinna Aatto Kauno Kalevi	23.12.1940	Hatjalahti (Kuolemajärvi)
res. vänrikki	Kaisla Hille Ossaian	02.03.1940	Turkinsaari
res. vänrikki	Keränen Olli Jaakko	08.12.1939	Kuhmo
res. vänrikki	Keränen Pekka Juhani	11.03.1940	Säkkijärvi (88SS)
res. vänrikki	Lehtonen Voitto Emil	23.12.1939	Hatjalahti (Kuolemajärvi)
res. vänrikki	Magnusson Thor Runar	05.03.1940	Mustalampi
res. vänrikki	Sarasalo Otto Vilhelm	06.03.1940	Laatokka Paimionsaari
res.vääpeli	Lundson Antero	10.3.1940	Muolaa
res. alikersantti	Mäkelä Heikki Mauri	12.3.1940	Vahviala
res.alikersantti	Niinivaara Armas Viljam	15.2.1940	
res.alikersantti	Niiranen Eemil Juho	23.2.1940	Sommee
res.alikersantti	Nordgren Bror Jarl	07.03.1940	Vilajoki
res.alikersantti	Nousiala Pauli Fabian	06.03.1940	Esisaari
res.alikersantti	Peltonen Anders Jalmari	06.03.1940	Viipurinlahti
res.alikersantti	Vilkari Henrik Vilhelm	05.03.1940	Viipurinlahti
res. korpraali	Enckell Pauli Armas	06.03.1940	Vilajoki
res. korpraali	Kannas Quido Göran	08.03.1940	
res. korpraali	Karppi Heikki Veli	10.02.1940	
res. korpraali	Metsola Leo Akseli	06.03.1940	Säkkijärvi
res. korpraali	Murtomäki Mauno	11.03.1940	Karjalan kannas
res. korpraali	Nykänen Vilho Eelis	06.03.1940	Viipurinlahti
res.korpraali	Räsänen Martti Immanuel	10.12.1939	Onkamo
sotamies	Kelonen Aarne Viktor	11.03.1940	Säkkijärvi
(vap.ehtoinen)			

Asevelitoimintaa.

Jalkaväkirykmentti 11:n veteraanit olivat ensimmäisiä, jotka järjestäytyivät ylläpitääkseen aseveljeyttä ja tukeakseen vaikeuksiin joutuneita aseveljiä ja heidän perheitään. Kesäkuun alussa perustettiin Ässärykmentti ry, joka sai toimistokseen tilat Elannon kerhohuonetiloista Kluuvikatu 5:ssä. Yhdistys piti yhteyttä kenttään muodostamalla komppanioittain alaosastoja. Ässän naiset perustivat lokakuun 4. päivänä oman yhdistyksensä ja samana päivänä Ässärykmentti ry liittyi Suomen Aseveljien liittoon.

Ässärykmentti vietti ensimmäistä vuosipäiväänsä sunnuntaina 13.10.1940. Edellisenä päivänä pidettiin Kallion kirkossa sankarivainajien muistotilaisuus, jossa rykmentin pastori Erkki Niinivaara saarnasi. Sunnuntaina paljastettiin Ässä-rykmentin sankaripatsas Alli Trygin puistikossa koko rykmentin läsnäollessa. Sotamarsalkka **Mannerheim** laski patsaalle seppeleen ja piti rykmentille sykähdyttävän puheen, joka alkoi sanoilla: "Sankarillinen rykmentti....". Juhlatilaisuus, jota oli seurannut toistakymmentätuhantinen yleisöjoukko, päättyi rykmentin ryhdikkääseen ohimarssiin.

Kuvassa Ässärykmentin sankaripatsaan paljastustilaisuus 13.10.1940 Aili Tryggin puistikossa.

Kuva: Helsingin kaupunginmuseo

Ikämiessuojeluskunnan jäsenmäärä ja kokoonpano syksystä 1939 kevääseen 1940

Ylimääräiset harjoitukset merkitsivät aluepäälliköiden ja reserviläisten siirtymistä kenttäarmeijaan ja suojeluskuntien miesvoima pieneni tämänkin jälkeen kutsuttaessa lisää ikäluokkia palvelukseen.

Ikämiessuojeluskunnan tyhjeneminen jatkui pitkän talven, kun reserviläisiä ja vanhempia nostomiehiä tasaisena virtana kutsuttiin palvelukseen. Vuonna 1919 syntyneet lähtivät koulutuskeskuksiin tammi-helmikuussa ja heti näiden perään 1920 syntyneet. Vuosina 1894-1899 syntyneistä otettiin kenttäkelpoiset rintamajoukkoihin tai kotirintamalle ja lopuksi lähetettiin koulutuskeskuksiin niitä uudel-

leentarkastettuja miehiä, jotka vuosien 1924-1930 säästölomien takia oli jätetty kouluttamatta. Kun vielä moni 17 vuotta täyttänyt anoi vapaaehtoisena palvelukseen, niin riviin ei jäänyt muuta kuin hyvin nuoret ja tosivanhat.

Ikämiessuojeluskunnan Upseerikomppaniassa oli huomattava upseerireservi ja sotilaspiirin perustamiin armeijakunnan ja divisioonan esikuntiin sijoitettiin esikuntatehtäviin sopivia reserviupseereita. Nuoria reserviup-

seereita riitti YH:n aikana myös eri sotilaspiireihin täydentämään upseerivajetta. Ikämies-
suojeluskunnan upseerit kutsuttiin ylimääräisten harjoitusten ja talvisodan aikana palvelukseen niin tarkkaan, että Upseerikomppania tyhjeni miltei kokonaan ja komppaniatkin menettivät upseerinsa. Sodanajan sa-
komppanianpäälliköiksi määrättiin vanhempia aliupseereita, joista useimmat hoitivat päällikkötehtäviään YH:n alkamisesta huhti-toukokuulle asti.

Ikämiessuojeluskunnan ja III alueen toimistohenkilökunta sotatalvena 1939-1940

Istumassa vasemmalta lukien: Anna-Liisa Niskanen, Jako, rykmentin komentaja Walter Rydman, Senja Ropponen ja Raili Laipio.

Seisomassa oikealta: kansliapäällikön apulainen Aleksi Ilmonen, A Kotivuori, V Musikka, P Paimio, K Lindholm, huoltopäällikkö C v Knorring, komentajan apulainen Einari Jokinen, H Ojonen, R Laipio, A Lovio ja I Rautell.

Kuva on otettu kesäkuussa 1940 Ikämiessuojeluskunnan kansliassa Yrjönkatu 36:ssa.

Kuva: Puolustusvoimat

Otto Ensio Salimäki, kapteeni

Syntynyt 2.4.1899 Riihimäellä ja kuoli 26.2.1978 Helsingissä

Salimäki kävi keskikoulun. Hän liittyi syksyllä 1917 Riihimäen suojeluskuntaan jonka mukana osallistui Mommilan kahakkaan. Vapaussodassa 1918 Salimäki osallistui ryhmänjohtajana Sysmän pataljoonan taisteluihin Kuhmoisissa, Lusissa, Heinolassa, Tuohikotissa ja Valkealassa. Viron vapaussodassa 1919 Salimäki oli kersanttina ja konekiväärin johtajana mukana Valgan, Marienburgin ja Petserin taisteluissa, Ruskij-Borgissa hän haavoittui kahdesti jalkaan. Varusmiespalveluksensa kersantti Salimäki suoritti vuosina 1919-1921 Ilmailuvoimissa. Vuodesta 1921 alkaen Salimäki oli mm. myymälänhoitajana Oy Liljeforsilla ja Suomen Karjakeskuskunnassa.

Vuonna 1922 Salimäki liittyi Ikämiespataljoonaan ja suojeluskuntatyöstä tuli sittemmin hänen elämäntehtävänsä. Vuosina 1935-40 Salimäki toimi IMP-IMSk:n kansliapäällikkönä palkattuna alisotilasohjaajan virkaan sekä 1.2.1940 alkaen virkaatekevänä X palkkausluokan aluepäällikön virkaan. Näinä vuosina hän suoritti sk.upseeritutkinnon 30.8.1928 ja reserviupseeritutkinnon 1935 sekä sotilaspedagogisen kurssin 1928 ja taktillisen soveltamiskurssin 1935.

Talvisodan aikana 1.2.1940 alkaen sekä välirauhan aikana Salimäki oli Helsingin Suojeluskuntapiirin Esikunnassa aluepäällikön virassa.

Jatkosodassa Salimäki oli kesän ja syksyn 1941 kiväärikomppanian päällikkönä ja talousupseerina JR 47:ssä, vuonna 1942 Huoltokoulun talousupseerikurssilla, kevästä 1943 alkaen vuoden 3. PR:ssa huoltopäällikön apulaisena ja patteriston huoltopäällikkönä sekä kevään ja kesän 1944 21.PR:n intendenttinä. Elokuusta Salimäki oli potilaana 22. Sotasairaalassa ja kotiutettiin 30.12.1944.

Salimäki osallistui taisteluihin Karjalan kannaksella: Kuurmanpohjassa, Konnussa, Kilpeenjoella, Huumolassa, Kaukjärvellä, Uudellakirkolla, Vammelsuussa, Terijoella, Ollilassa, Rajajoella ja Androvkassa sekä Itä-Karjalassa Krivin ja Vansjärven taisteluihin.

Suojeluskuntia lakkautettaessa Salimäelle myönnettiin ero asetettuna lakkautuspalkalle 6.11.1944. Sotien jälkeen Salimäki oli johtajatehtävissä Oy Stockmann Ab:ssa.

Salimäki ylennettiin sk.upseeriksi 30.8.1928, res.vänrikiksi 31.5.1935, res.luutnantiksi 6.12.1938 ja kapteeniksi 28.1.1943.

Salimäelle myönnettiin useita kunniamerkkejä: VM1 1918, Mm18sl, Vir.VR3, Vir.Mm19, ParLatviju21, VR4mk 1940, VR4tlk1941, Mm39-40 ja Mm41-44.

Kuva Heli Tarvaiselta, Porvoo

Lokakuun 12. päivänä muutettiin piirin aluejako niin, että suojeluskunnat muodostaisivat liikekannallepanon jälkeenkin toiminnallisia kokonaisuuksia ja samalla määrättiin kenttäarmeijaan siirtyvien aluepäälliköiden tilalle sa-aluepäälliköt. Uusia alueita tuli olemaan viisi ja III Alueen muodostivat Ikämiessuojeluskunnan lisäksi I/Sininen Ryk-

mentti, Erillinen Konekiväärikomppania, Ratsuväkisuojeluskunta sekä Käpylän ja Malmin Suojeluskunnat.

Uudeksi virkaatekeväksi aluepäälliköksi määrättiin oman toimensa ohessa Ikämiessuojeluskunnan kansliapäällikkö res.vänrikki Ensio **Salimäki**. Aluepäälliköt saivat YH:n aikana varuskunnallisia tehtäviä kuten suoje-

luskuntalaisten sijoittamisen vartiointi-, päivystys-, lähettitehtäviin sekä erinäisiin apuihin, sodan alettua aluepäälliköiden tuli myös johtaa perustamiaan vartiokomppanioita. Res.vänrikki Salimäen virkapaikkana pysyi Ikämiessuojeluskunnan toimisto Yrjönkadun Suojeluskuntatalolla, mutta se laajeni III alueen toimistoksi, johon määrättiin kaksi lottaa, Anna-Liisa **Niskanen** ja Raili **Laipio** sekä näiden siirrettyä toisiin tehtäviin Margareta **Jako** ja Senja **Röppänen**.

Kahden tehtävän hoitaminen osoittautui ennen pitkää ylivoimaiseksi ja tammikuun 18. päivänä määrättiin sk.upseeri **Aleksi Ilmonen** kansliapäällikön väliaikaiseksi apulaiseksi. Helmikuun 2. päivänä Salinmäki sai määräyksen piiriesikuntaan ja aluepäälliköksi oman toimen ohella määrättiin vuorostaan rykmentinkomentajan apulainen sk.upseeri **Einari Jokinen**.

Kevään kuluessa ilmeni, että Salinmäki ei pääsisi palaamaan kansliapäällikön tehtävään, joten virka julistettiin haettavaksi. Neljästä kymmenestä kahdesta hakijasta valittiin res.vänrikki Jaakko **Virkkunen**, joka otti tehtävät vastaan 1.6.1940. Ikämiessuojeluskunnan jatkuva kasvu lisäsi esikunnan työtä ja Vapun 1940 perustettiin kansliapäällikön apulaisen vakinainen toimi, jota hoitamaan valittiin sk.vääpeli **R R Laipio**.

Rykmentin esikunnassa vapautettiin 25.11.1939 sk.kersantti **K V Pesonen** huoltopäällikön tehtävistä ja hänen tilalleen määrättiin sk.vääpeli **C von Knorring** jolle määrättiin myös aseupseerin tehtävät 19.5.1940 asti.¹

Komppaniatasolla tapahtui aivan oleellisia muutoksia. Komppaniapäällystö oli muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta kenttäkelpoisia reserviläisiä, jotka kutsuttiin palvelukseen jo YH:n alkuvaiheessa. Kato oli niin perusteellinen, että komppanioihin oli määrät-

tävä aliupseereita sa-päälliköiksi.

Sitä mukaa kun poliittinen ja sotilaallinen tilanne kiristyi syksyllä 1939, alkoi suojeluskuntiin virrata uusia jäseniä. Ikämiessuojeluskunnan jäsenkunnan kasvusta YH:n ja talvisodan ajalta ei ole säilynyt yksityiskohtaisia tietoja, mutta kesäkuussa 1940 annetussa päiväkäskyssä kerrotaan, että syksystä 1939 lähtien yhdeksän kuukauden aikana oli liittynyt yli 600 uutta jäsentä. Syyskaudella suojeluskuntiin liittyneiden koulutustaso oli hyvin vaihteleva. Oli runsaasti entisiä suojeluskuntalaisia sekä reserviläisiä, jotka voitiin panna suoraa päätä riviin. Huomattavasti enemmän oli nuorukaisia ja näiden koulutuksen järjestely tuotti ennen pitkään vaikeuksia. Alkusyksystä riitti omaa koulutusvoimaa, olihan Upseerikompaniassa kapasiteettia, mutta ylimääraisten harjoitusten alettua, oli alokkaita sijoitettava suojeluskuntapiirin järjestämiin yhteisiin koulutustilaisuuksiin.

Talvisodan puhjettua väheni muutaman viikon ajaksi liittyvien määrä selvästi, ehkä pääkaupungin evakuoinnilla oli tähän osuutensa. Joulun jälkeen alkoi nuorten 17-19-vuotiaiden vilkas liittyminen suojeluskuntiin ja helmi-huhtikuun aikana liittyi yli puolet talven uusista jäsenistä. Ikämiessuojeluskunnan uudet jäsenet sijoitettiin vartiokomppaniaan *2./III alue* saamaan alokaskoulutusta (katso kertomusta sivulta 96 alkaen), mutta heidät kirjattiin vakinaisiin komppanioihin. Kun siihenastiset komppaniat täytyivät, perustettiin uusia, ensin muodostettiin res. luutnantti **K E Lahtelan** 4. Komppania ja sen jälkeen ryhdyttiin täyttämään Koulutuskompaniaa, josta 15.4.1940 tuli sk.upseeri **Mutikaisen** 5. Komppania. Kevään kuluessa muodostettiin vielä res.vänrikki **K Väänäsen** 6. Komppania, johon ensisijaisesti sijoitettiin parin metalliteollisuutta harjoittavan liikkeen henkilöstöön kuuluneet alokkaat.

¹ Päiväkäsymerkintöjen mukaan C von Knorring olisi ollut myös Tarkka-ampujakomppanian sa-päällikkönä 15.1.-27.3.1940. v Knorring glennettiin vuonna 1940 sk.upseeriksi.

Aleksi August Ilmonen

Syntyi 5.10.1876 Savitaipaleella ja kuoli 10.6.1967 Helsingissä.

Ilmonen kirjoitti ylioppilaaksi Helsingissä vuonna 1897, ja valmistui filosofian kandidaatiksi 1903 sekä maisteriksi 1906. Hän työskenteli koko virkauransa suomenkielen opettajana mm. helsinkiläisessä Läroverket för Gossar och Flickor -nimisessä yhteiskoulussa, sekä myöhemmin Ruotsalaisessa normaalikoulussa. Ilmonen toimi myös Yhteiskoulun opettajien yhdistyksen sihteerinä sekä koulunsa taloudenhoitajana.

Ilmosen harrastuksista mainittakoon laulu ja metsästys. Hän oli erittäin musikaalinen ja lauloi Ylioppilaskunnan laulajissa aluksi toista tenoria ja sittemmin ensimmäistä tenoria. Ilmonen oli Laulumiehet-kuoron perustajajäseniä ja hänen täyttäessään

90 vuotta kävi Laulumiesten seniorikuoro Urisevat Ukot onnittelemassa häntä.

Metsästysharrastus painottui metsälintujen metsästyskauden alkuun, elokuun kahdelle viimeiselle viikolle. Säilyneestä metsästyspäiväkirjasta näkyy, että silloisen metsästysperinteen mukaan ammuttiin kaikkea joutsenesta muuttohaukkaan, mutta myös metsoja ja teeriä.

Ilmosen sotilasura alkoi noin vuonna 1898. Hän suoritti vapaaehtoisena asepalveluksen Suomen 1. Uudenmaan Tarkk'ampujapataljoonassa ja yleni nuoremmaksi aliupseeriksi. Vapausso-
dassa hän osallistui lääkintämiehenä Helsingin valtauksen 12.-13.4.1918.

Ilmonen liittyi Oldboys-Regementettiin syksyllä 1918 ja siirtyi maaliskuussa 1919 vastaperustettuun Ikämiespataljoonan. Vanhanväen aliupseerina Ilmonen kelpuutettiin kouluttajaksi ryhmäpäälikön arvolla ja huhtikuun alussa hän jo kuului päällystään joukkuepäälikönä. Tammi-
kuun 1. päivänä 1922 Ilmonen määrättiin pataljoonan adjutantiksi, jota tehtävää hän hoiti helmi-
kuun viimeiseen päivään 1935. Tänä aikana hän suoritti myös vapaaehtoisten upseerien jatko-
koulutuksen ensimmäisen jakson, jossa valmennettiin sodanajan joukkueenjohtajaksi.

Talvisodan aikana yhdistettiin IMSk:n esikunta ja VI alueen toimisto, työmäärä kasvoi ja Ilmonen määrättiin hoitamaan väliaikaisena perustetun kansliapäällikön apulaisen tehtäviä ajalla 18.1.-30.4.1940.

Ilmonen valittiin vuosiksi 1940-1944 paikallisesikunnan varajäseneksi ja siinä tehtävässä hän joutui läheltä osallistumaan IMSk:n lakkauttamiseen.

Ilmonen oli sääntöläinen ja tarkka henkilö ja sääntöläisyys koitui hänelle kohtalokkaaksi. Asues-
saan Väinämöisenkadulla hän oli tottunut ylittämään vilkkaan Mechelininkadun Arkadiankadun
risteyksen luoteiskulmassa. Liikenteen vilkastuessa oli tästä kulmasta poistettu suojatie, ja siihen
oli tehty kaide ohjaamaan jalankulkijat kadun toisella puolella olevalle suojatielle. Ilmonen ei
välittänyt näistä pikkuseikoista, vaan ylitti edelleen kadun parhaaksi katsomastaan paikasta ja
liikenteestä välittämättä. 1967 hän jäikin sitten auton alle, sai luunmurtuman ja joutui potemaan
sitä sairaalassa. Pitkä sairastelu aiheutti keuhkokuumeen, josta ei 90 vuoden iässä selvinnyt.

Aleksi Ilmonen siirsi maanpuolustusharrastuksen lapsilleen. Hänen poikansa Eino Ossian
kuului myös IMSk:aan ja oli Ikämiessuojeluskunnan Säätiön jäsen kuolemaansa saakka. Aleksin
pojanpoika Urho Kustaa, aktiivinen reserviläinen hänkin, on isänsä kuoleman jälkeen valittu
säätiön varajäseneksi.

(Kirjoituksen runkona on Urho Ilmosen muistelmakirjoitus isoisästään, kuva kirjoittajan.)

Veteraanios	Lindholm EK	sk.vääpeli	15.01.1940-25.05.1940
1. Komppania	Airanne SVA	sk.upseeri	20.10.1939-15.01.1940
	Ojonen HA	sk.kersantti	15.01.1940-01.06.1940
2. Komppania	Lukander TG	res.luutnantti	? ?
TK	Kuittinen L	sk.vääpeli	20.10.1939-05.01.1940 ja 27. 3.1940
	v. Knorring C	sk.vääpeli	050 1.1940-27.03.1940
4. Komppania	Palmio KP	sk.vääpeli	17.10.1939-19.05.1940
Konekivääri-	Koskinen ME	sk.vääpeli	20.10.1939-15.01.1940
komppania	Nieminen AI	sk.ylikersantti	15.01.1939- ? 1940
Viestikompp.	Juvanoja AA	sk.vääpeli	20.10.1939- ? 1940
Huoltokompp.	Virtanen ON	sk.lääk.vääpeli	15.01.1940-28.03.1940
	Musikka V	sk.kersantti	28.03.1940-19.05.1940
Lääk.Os/HK			
- päällikkö	Henriksén A	sk.vääpeli	-19.05.1940
- varapääll.	Virtanen ON	sk.lääk.vääpeli	-20.05.1940
Koul.kompp.	Manninen V	sk.kersantti	20.10.1939-150 1.1940
	Väärä MV	sk.kersantti	15.01.1940-15.04.1940
	Virkola ÅS	res.vänrikki	15.04.1940- ?
Poikakompp.	Laipio PP	sk.vääpeli	15.01.1940-01.06.1940

Talvisodan aikaiset va-komppanianpäälliköt

YH:n ja talvisodan aikana kutsuttiin lähes kaikki Ikämiessuojeluskunnan upseerit palvelukseen ja supistuneisiin komppanioihin määrättiin vanhempia aliupseereita va-komppanianpäälliköiksi. Upseerikomppaniaan ei määrätty va-komppanianpäällikköä, sillä sen toiminta keskeytyi kokonaan.

Näitä tilapäistehtäviä ei ole merkitty liitteessä 1 olevaan päällystön tehtäväluetteloon.

Suojeluskuntalaiset Helsinkiä puolustamassa

YH:n alkaessa Helsingin varuskunta tyhjeni varsinaisesta sotaväestä ja aseellista voimaa jäi edustamaan suojeluskuntapiiri ja sen reserviläisensä menettäneet suojeluskunnat.

Ulkopoliittisen tilanteen kiristytessä suojeluskuntapiiri oli varautunut sisäisen järjestyksen ylläpitoon aseellisten levottomuuksien varalta. Vuorokautta ennen YH:n alkamista (15.10.) piiri perusti *Taistelukomppanian (TK)*, sadan miehen yksikön, johon kaikista suojeluskunnista koottiin 17-19 -vuotiaita suojeluskunnista nostomiehiä. Miehet saivat täyden taisteluväestönsä kypärää myöten, kun samanaikaisesti muilta suojeluskuntalaisilta koottiin varusteet pois annettavaksi reserviläisille.

YH:n aikana miehet asuivat kotonaan ja osallistuivat harjoituksiin päivittäin, tämä oli

mahdollista, sillä koulutyö oli lokakuun 10. päivästä alkaen keskeytyksissä evakuoinnin takia. Tiiviiseen koulutukseen kuului pääasiassa jalkaväen taistelukoulutusta, sillä komppaniassa oli jopa alokasasteella olevia miehiä. Asutuskeskustaistelu rajoittui muutamaa katutaistelua käsittäviin oppituntiin, joita pidettiin joukkue- ja ryhmäjohtajille sekä vanhemmille suojeluskuntalaisille.

Koulutyö alkoi uudestaan marraskuun 14. päivänä ja TK:n pojat siirtyivät koulunpenkille, mutta hälytysvalmiina, suojeluskuntapuvussa ja usein jopa ase mukanaan. Harjoitukset siirtyivät iltaan mutta vartio- ja päivystysvuorot jatkuivat koulutyöstä huolimatta.

Talvisota alkoi 30.11. ja Taistelukomppania koottiin kasarmimaiseen majoitukseen Koelyseon Arkadiankatu 26:ssa, jossa koulutus ja vartiopalvelu jatkui entiseen tapaan. YH:n ja sodan alkuviikkojen aikana ei ilmen-

nyt rauhattomuutta tai vastarintaliikkeeseen viittaavaa ja Taistelukomppania lakkautettiin joulukuun 16. päivänä.

Helsingin Suojeluskuntapiiri oli suunnitellut varuskuntajoukoksi 600 miehen pataljoonaa, mutta joulukuun 3. päivänä päätettiin

perustaa kuusi piiriesikunnan alaista vartio- ja desantintorjuntaosastoa. Osastot ryhmitettiin Helsingin pohjoisosiin sekä kaupungin ympäristöön; Leppävaaraan, Pitäjänmäelle, Haagaan, Meilahteen, Herttoniemeen ja Käpylään.

Vartio-osasto 2./III alueen miehiä Herttoniemessä Ikämiessuojeluskunnan majalla suksisulkeisessa.

Kuvista näkee, miten heikko ja sekalainen varustus miehillä oli heidän luovutettuaan suojeluskuntapukunsa YH:n aikana. Kovassa pakkasessa oli sekä koulutuksessa että vartiopalveluksessa tultava toimeen tässä malli” Cajanderissa”.

Kuvat omistaa Aili Bucht, Helsinki

Vartio-osaston miehiä taistelukoulutuksessa kevättalvella. Lumipuvut tekivät miehistä sotilaan näköisiä peittämällä kehnöt varusteet.

Kuvan omistaa Nils Lucander, Helsinki

Vartio-osasto 2./III alueen lotat Vasemmalta Aino Rauhala (Wilén), Eila Stenius (Elo), Kirsti Rautiainen ja Aili Stenius (Bucht).

Kuvan omistaa Aili Bucht, Helsinki

- Pasilan ratapiha-alue, vartio-osaston vahvuus yli 20 miestä
vartiopaikkoja 5-8: Helsinginkadun ja Nordenskiöldinkadun ylittävät sillat,
rautateiden konepaja sekä vaihteet ja vaihderyhmät
- yliesikunnan piha
- piiriesikunta
- Puhelinyhdistyksen talo, Korkeavuorenkatu 35
- Muonavarikko Siltasaarenranta 16:ssa
- Herttoniemen asema ja polttoainevarasto
- Seurasaaren "ruutikellarit"
- Viikin ammusvarasto ja polttoainevarasto
- Ilmalan radioasema
- Alppilan vesitorni

Helsingin varuskunnan vartiopaikat talvisodan ja osittain ylimääräisten harjoitustenkin aikana.

Ei ole säilynyt tietoa siitä, mitkä kohteet kuuluivat vartiokomppanioille ja mitkä kohteet hoidettiin suojeluskuntien vapaaehtoisvoimin.

Marraskuun viimeisenä päivänä talvisota alkoi Helsingissä pommituksin, ja aivan spontaanisti kokoontui puolenpäivän jälkeen nuoria suojeluskuntalaisia Yrjönkadun suojeluskuntatalolle. Uudesta vartio-osastosta oli ilmeisesti jo ennakkotietoa sillä muutamat suojeluskunnat ryhtyivät omatoimisesti koostamaan miehiään osastoksi. Sk.kersantti G **Lehti**¹ otti johtoonsa kokoontuneet Ikämies-suojeluskunnan ja Erillisen Konekivääri-komppanian miehet ja lähti marssien viemään heidät Herttoniemeen Ikämiesten majalle.

Osastot perustettiin uuden aluejaon pohjalta, mutta III alue riitti rungoksi kolmeen osastoon ja vartio-osaston 2./III alue muodostivat edellä mainitut kaksi suojeluskuntaa. Osasto majoitettiin Herttoniemen hiihtomäen lähiselle, Ikämiesten syyskuussa valmistuneelle Majalle sekä HTY:n "Hirvenpään" hiihtomajalle.

Vartio-osastojen päätehtäväksi muodostui koulutus, sillä yksiköt oli mahdollisimman nopeasti saatava taistelukuntoisiksi mahdollisen maahanlaskun varalta. Koulutusta oli jatkuvasti annettava kahdella tasolla, taistelukoulutusta sk.sotamiehille ja alokaskoulutusta tulokkaille. Koulutus edistyi niin, että YH:n aikaiset alokkaat nimitettiin sk.sotamieheksi

joulukuun alkupäivinä ja talvisodan alkupuolella liittyneet helmikuun puolivälissä. Suojeluskuntaan liittyi jatkuvasti uusia jäseniä ja kahdesti oli aloitettava uudet alokaskurssit, helmikuun 18. päivänä ja maaliskuun 4. päivänä. Keväämmällä aloitettiin ryhmänjohtajakurssi.

YH:n aikana olivat suojeluskunnat huolehtineet varuskunnan vartiopalveluksesta piiriesikunnan laatiman vuoroluettelon mukaan, mutta vartio-osastojen perustamisen jälkeen tehtävät siirtyivät pääosin näille. Vartio-osastolle 2./III alue määrättiin vartiokohteita varsinaisella kaupunkialueella, mutta sillä oli lisäksi kaupungin koillispuolella muutama kohde kuten Vantaanjoen rautatiesillat, Viikin Latokartanon tienhaaran varasto sekä Herttoniemen tilapäinen polttoainevarasto. Osastojen tehtäväksi määrätty desantintorjunta jäi lähes olemattomaksi. Koko sodan aikana vain Helsingin länsipuolella oli pari desanttihälytystä, mutta jäljitykset päättyivät tuloksettomina.

Vartio-osastojen varustus oli heikko, miehiltähän oli liikekannallepanon yhteydessä otettu suojeluskuntapuvut ja annettu tilalle kesäpuserot tai ohuet tuulikangaspuserot, uusille alokkaille ei riittänyt näitäkään. Talvisodan kovana pakkastalvena lähes siviilipukuisten suojeluskuntalaisten oli haettava ko-

¹ Sk.piirin autonkuljettaja ja piiriesikunnan talonmies.

toa lisää lämmintä vaatetta selviytyäkseen harjoituksissa ja varsinkin vartiossa. Aseistus oli sen sijaan hyvä, sillä vartiokomppaniat saivat uudet tai lähes uuden veroiset ruotsalaiset 6.35-milliset Mauser-kiväärit¹. Sarjatuoliaseita edusti konekivääri, joka ainakin aluksi oli sijoitettu ilmatorjunta-asemaan. Osastolla lienee myös ollut jokunen suojeluskunnan omistama Bergman-konepistooli sekä kevyt-puolella mahdollisesti myös ranskalaiset Chauchant-pikakivääri.

Moskovan rauha solmittiin maaliskuun 13. päivänä, mutta osastoissa jatkui koulutus ja vartiointi vielä huhtikuun puolelle, rauhanajan varuskuntajoukon saapumiseen asti. Herttoniemessä jatkui toiminta tämänkin jälkeen, sillä lakkautettavien osastojen alokat siirrettiin Herttoniemeeseen, jossa koulutus saatettiin loppuun. Vartio-osasto 2./III alue lopetti toimintansa vasta kesäkuun puolella.

Vapaaehtoinen vartiopalvelu

Talvisodan aikana riitti maanpuolustushenkeä ja -intoa. Kaupungissa oli suojeluskuntalaisia, jotka iän takia tai muista syistä oli vapautettu sotapalveluksesta. Hyvin suuri joukko täytti työpäivää tekeviä miehiä ilmoittautui omissa suojeluskunnissaan vapaaehtoisiksi päivystäjiksi ja vartiomiehiksi ilta- ja yövuoroihin. Piiriesikunta johti varuskunnan vartiotoimintaa jakamalla tehtävät erikseen vartiokompanioille ja erikseen suojeluskunnille ottaen huomioon näiden ”osapäiväsotilaiden” määrän. Suojeluskuntien paikallispäälliköt kokosivat päivittäin tarvittavat vapaaehtoiset, asetti vartioiden ja toimi myös asettamiensa vartioiden tarkastajana.

Ikämiessuojeluskunnasta ei ole säilynyt talvisodan aikaisia päivystys- ja vartioluetteloa joten näiden vapaaehtoisten suojeluskuntalaisten arvokas työpanos on jäänyt unohtuksiin, Ikämiessuojeluskunnan päiväkäskyssä 3/9.6.1940 on seuraava yhteenveto talvisodasta:

”Kun sota 30.11.39 alkoi, olivat pahaen-

teiset oireet jo aikoja ennen tehneet säännöllisen sk.työn mahdottomaksi. Olihan suuri osa IMSk:n jäsenistä kutsuttu ylimääräisiin res.harjoituksiin tai kotioloissa joutuneet monenlaisiin maan puolustusvalmiutta ja turvallisuutta tarkoittaviin tehtäviin. Muutamat komppaniat tyhjenivät miltei olemattomiin, jonka vuoksi jäljelle jääneet ikämiehet saivat tehdä vartiopalvelusta suunnilleen joka toinen vuorokausi. Mutta nurisematta kukin koetti parhaansa mukaan täyttää tehtävänsä. Yhteinen oli vaara ja uhka, yhteinen sen torjuntavelvollisuus.”

Välirauhan aika

Talvi- ja jatkosodan välinen vuosi jakautui suojeluskunnissa kahteen kauteen, aika maaliskuusta elokuuhun kului palautumiseen talvisodasta, ja syyskuussa alkoi hyvin vilkas toiminta- ja koulutuskausi.

Jäsenistö

Välirauhan aikana Ikämiessuojeluskunnan jäsenvahvuudessa ja ikäjakaumassa tapahtui jatkuvasti muutoksia. Varhaiskevällä 1940 rivissä eli vartiokomppanioissa olivat pääasiassa vain nuoret miehet, jotka eivät ikänsä puolesta ehtineet sotaan. Reserviläisten kotiuttaminen alkoi huhtikuun alussa ja vappuun mennessä oli kotiutettu noin 45 % joukkojen sodanajan vahvuudesta. Loppuosan kotiuttaminen kesti kesä-heinäkuun vaihteeseen ja pieni osa päällystöstä palveli vielä elokuun puolella. Vei koko kesän, ennen kuin talvisodan miehet taas olivat valmiit suojeluskuntatyöhön.

Edellisessä luvussa kerrottiin miten syksystä 1939 kesäkuuhun 1940 oli liittynyt 600 uutta jäsentä. Innostus jatkui vielä pitkin kesää ja syksyn alkuun mennessä oli liittynyt noin 200 uutta miestä. Seuraavasta taulukosta näkyy, miten välirauhan aikana liittymisluvut pysyivät korkeina. Syksyllä liittyi 40 – 20 miestä kuukaudessa ja hieman hiljaisemman tammikuun jälkeen luvut nousivat taas noin 30 mieheen kuukaudessa.

¹ Ruotsalaiset kiväärit eivät patruunahuollon takia sopineet rintamakäyttöön omien 7.62-kivääriemme rinnalle.

Ikämiessuojeluskunnan vahvuus 1940-1941

	1940			1941			
	1.6.-5.9.	5.9.-7.11	8.11.-22.12	22.12.-23.1.	23.1.-2.3.	13.3.-7.6.	yhteensä
liittyneet	200	84	41	16	59	59	459
poistuma	44	33	30	23	45	73	248
							+ 211

poistumaan sisältyy: 13 kuollutta ja 27 kirjoista poistettua, lisäksi siirtyi 20 miestä kannattaviksi jäseniksi. *

* On epäselvää miten talvisodan kaatuneet kirjattiin.

Voimakkaalla jäsenlisäyksellä oli useita syitä ja esimerkiksi talvisodan aseveljeydellä oli suuri vaikutus, moni suojeluskuntalainen värväsi sotakaverinsa mukaan suojeluskunta-toimintaan. Merkitystä tuli myös olemaan "helmikuun kihlauksella", jolla haluttiin kaa-taa vuonna 1918 syntyneitä poliittisia ja tun-nepohjaisia raja-aitoja.

Helmikuun 15. päivänä solmivat Suoje-luskuntajärjestö ja Sosialidemokraattinen puo-lue sopimuksen, jolla sallittiin sosialidemo-kraattien liittymisen suojeluskuntiin.¹

Kesällä 1940 Ikämiessuojeluskunta sai suuren kertalisäyksen kun siihen liitettiin Pitäjänmäen Erillisosasto. Osastoon kuului aluksi ilmasuojelukomppania ja ilmatorjunta-konekiväärijoukkue, mutta lokakuuhun men-nessä vahvuus oli kasvanut niin, että komp-pania jakautui kahdeksi ja it.joukkueesta tuli kolmijoukkueinen komppania. Joulukuun 20. päivänä 1940 Kotijoukkojen Komentajan päätöksellä erillisosastosta tuli Ikämiessuoje-luskunnan IV Pataljoona, jonka komentajana oli kapteeni evp V R **Paatela**.

Erillisosastosta ja IV Pataljoonasta on kertomus seuraavalla aukeamalla.

Poistuma oli välirauhan aikana harvinaisen suuri, keskimäärin noin 20 miestä kuu-kaudessa eli kesäkuusta 1940 alkaneesta lisä-yksestä hupeni noin puolet ja vuoden aikana kasvua oli vain 211 miestä. Varsinaisia eron-neita oli 171, mutta kattavia tietoja eroami-seen syistä ei ole säilynyt. Varmaankin eroi-hin vaikuttivat vanhat tutut syyt kuten paik-kakunnalta muutto ja lisääntyneet työtehtävät, mutta uusina syinä saattoivat myös olla inva-

liditeetti ja "sotaväsymys". Eroihin vaikutti-vat myös siirtymiset suojeluskunnasta toiseen ja Helsingissä tapahtui välirauhan aikana paljon siirtymistä jalkaväestä ns. aselajisuoje-luskuntiin. Uusina siirtymiskohteina olivat Helsingissä suojeluskunnat kuten Sörkän Rykmentti, Vallilan Rykmentti, Ilmatorjunta-suojeluskunta, Ilmasuojelusuojeluskunta, Huol-topataljoona sekä Panssarintorjuntaosasto. Varsinkin reservinupseereille avautui mah-dollisuuksia siirtyä upseerikompaniasta to-dellisiin johtajatehtäviin, komppanianpäälli-köiksi ja joukkueenjohtajiksi.

Välirauhan aikana siirtoväki antoi oman värinsä pääkaupungin suojeluskuntiin. Hel-sinkiin sijoitettiin varsinkin viipurilaisia, jot-ka jo syksyllä hakeutuivat harrastuksensa mukaisiin piireihin, ja Ikämiessuojeluskunta kuuluu olleen varsinkin varttuneimpien mies-ten suosima. Helmikuun 1. päivänä 1940 perustettiin siirtoväelle tarkoitettu Karjalais-ten Suojeluskunta, johon kevään aikana siirtyi paljon jo muihin suojeluskuntiin liittyneitä – myös Ikämiessuojeluskunnasta.

Ikämiessuojeluskunnan kokoonpano ja päällystömuutoksia

Ikämiessuojeluskunnassa oli talvisodan päät-tyessä edelleen kolme pataljoonaa, joissa yhteensä 12 perusyksikköä, kuusi kivääri-komppaniaa sekä upseeri-, huolto-, viesti-, konekivääri- ja poikakomppaniat. Koulutus-komppania muuttui tilapäisesti 5. Komppani-aksi, mutta kesällä 1940 perustettiin komppa-nia uudelleen kurssitoimintaa ja alokaskoulu-tusta varten. Sotakoiraosastosta on päiväkä-symerkintä vielä maaliskuussa 1941, mutta sen jälkeen osasto katoaa asiakirjoista. Väli-

¹ Ikämiessuojeluskunnan osalta ei selviä sopimuksen vaikutus, sillä henkilökortit on hävitetty eikä tilastoja löydy.

rauhan aikana suojeluskuntapiiri suunnitteli toimintojen keskittämistä yhdistämällä eri suojeluskuntien upseeriosastot Upseerisuoje-
luskuntaan ja Ikämiessuojeluskunnan Huolto-
komppania vastaperustettuun Huoltopataljoo-
naan. Yhdistämisistä ei kuitenkaan ehditty
toteuttaa ennen jatkosotaa. Kevään 1940 ai-
kana pyrittiin palauttamaan päällystösjoituk-
sen entiselleen niin suojeluskunnan sisällä
kun aluejohdossa.

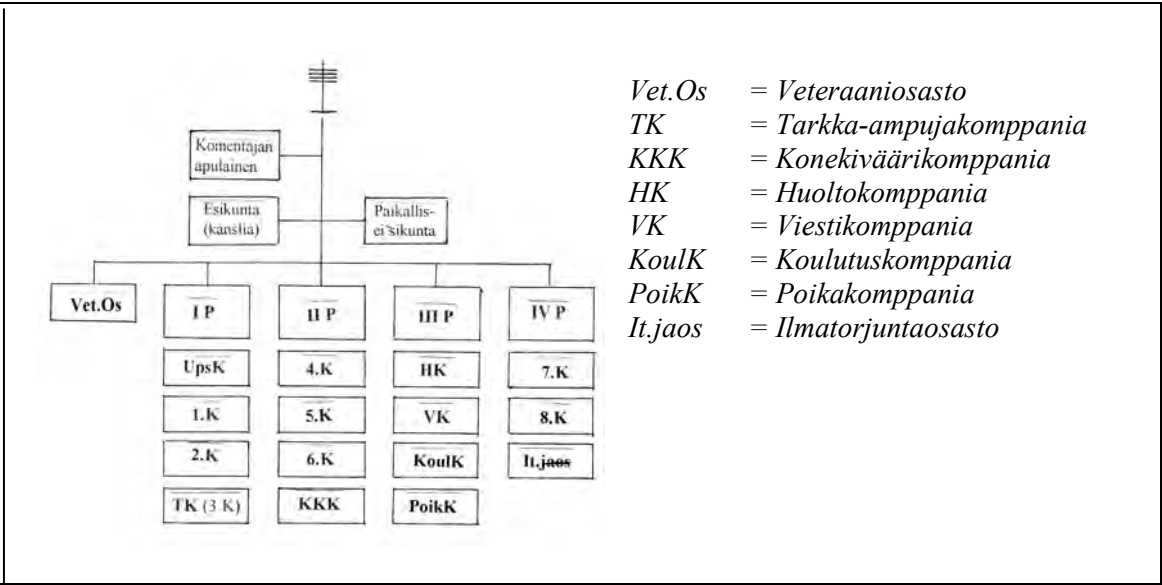
Edellä kerrottiin, että alkukesällä 1940
Ikämiessuojeluskuntaan liitettiin Pitäjänmäen
Erillisosasto, josta Kotijoukkojen komentajan
päätöksellä 20.12.1940 tuli rykmentin IV
Pataljoona. Rykmentti sai kolme uutta perus-
yksikköä ja kun viimeisinä rauhanvuosina oli
perustettu Veteraaniosasto, niin parhaimmil-
laan Ikämiessuojeluskunnassa oli kuusitoista
yksikköä.

YH:n alkaessa oli aluejakoa muutettu ja
Ikämiessuojeluskunta kuului lähes yhdeksän
kuukauden aikana III alueeseen yhdessä kuu-
den muun suojeluskunnan kanssa. Aluepääl-
likönä oli aluksi res.vänrikki Otto **Salimäki**
ja 2.2.1940 alkaen Einari **Jokinen**. Olojen
tasaannuttua tarkistettiin heinäkuun 1. päivä-
nä aluejako ja Ikämiessuojeluskunta tuli ku-
ten ennen sotaa muodostamaan oman VI alu-
een. Kesän ajaksi määrättiin aluepäälliköksi
paikallispäällikkö, rykmentinkomentaja Wal-
ter **Rydman** (1.7.-18.9.1940) ja hänen jäl-

keensä tehtäviä hoiti syksyn ja talven aikana
reservin kapteeni Pellervo **Leino** (18.9.1940-
1.4.1941) sekä keväällä kahden ja puolen
kuukauden aikana reservin vänrikki Sven
Varmo (1.4.-13.6.1941). Muutama päivä
ennen kesän 1941 liikekannallepanoa tuli
aluepäälliköksi kapteeni Eero **Rinne**, hän
ryhtyi 16.6. muodostamaan jatkosodan Jalka-
väkirykmentti 47:n II pataljoonaa, jonka suo-
jeluskuntakaaderina oli Ikämiessuojeluskunta.
Aluepäällikköjärjestelmä ei toiminut yhtä
hyvin kuin syksyllä 1939, jolloin kapteeni
Luukolla oli ollut lähes viisi vuotta aikaa
tutustua miehiinsä ja kouluttaa heistä mielei-
siään taistelijoita. Rinteellä tämä mahdolli-
suus oli vasta joukkojen ryhmitettyä rajalle ja
odottaessa taistelujen alkua.

Keväällä 1941 aluepäälliköt saivat avuk-
seen alisotilasohjaajia hoitamaan mm. reser-
viläiskortistojä ja lkp.valmisteluja. VI alue sai
1.3.1941 alisotilasohjaaja (kersantti) Jorma
Georg **Klefströmin**.

Keväällä 1940, huhti- ja toukokuun aikana
komppanianpäälliköt ottivat yksikkönsä taas
johtoonsa talvisodan aikaisilta sa-päälliköiltä.
Komppanianpäälliköistä siirtyi välirauhan
aikana vain yksi muihin tehtäviin, Upseeri-
komppanian päällikkö res.kapteeni **Lehtinen**
siirtyi joulukuun 12. päivänä 1940 perusteilla
olevaan Sörkän Rykmenttiin ja hänen tilal-
leen tuli res.kapteeni A **Ilmarinen**.

Ikämiessuojeluskunnan kokoonpano välirauhan aikana 1940-1941.

Ikämiessuojeluskunnan toimisto oli vuodesta 1926 sijainnut suojeluskuntapiirin talossa Yrjönkatu 36:ssa. Vanhat tupakkatehtaan rakennukset eivät vastanneet pääkaupungin suojeluskuntien kasvavia tarpeita eivätkä kaikkien suojeluskuntien toimistot mahduneetkaan talon rajallisiin tiloihin. Maaliskuussa 1939 alkoivat uuden suojeluskuntatalon rakennustyöt ja talvisodan aiheuttaman viivästyksen takia talo valmistui vuodenvaihteessa 1940-41. Ikämiessuojeluskunta sai tarvitsemansa toimistotilat talon viidennessä kerroksessa.

Koulutuksesta

Kesällä 1940 ryhdyttiin elvyttämään koulutusta puutteista huolimatta. Kesäkaudella nuorilla vastaliittyneillä oli jonkin verran koulutusta ja esimerkiksi elokuun 17.-21. päivinä pidettiin Herttoniemessä Ikämiesten majalla leiripäivät. Leirikäskyn mukaan majalla annettiin alokas- ja jatkokoulutusta, ja varustuksena oli kiväärivarustus, harjoituspuku, alusvaatteet, varajalkineet, pesutarpeet, huopa, lakanat ja tyynynpäällinen. Harjoituspuvulla kaiketi tarkoitettiin suojeluskuntapukuja korvaavia tuulikangaspuseroita tai toimeliaimpien hankkimia erilaisia sotilasvarusteita. Aseistuksena olivat ruotsalaiset Mauser-kiväärit, jotka olivat olleet talvisodan vartiokompanioilla.

Syystoimintakausi aloitettiin perinteelliseen tapaan. Alkajaiset ja uusien jäsenten valanvannomistilaisuus pidetään 15.9.1940 Ikämiesten majalla. Herttoniemen asemalle matkattiin omakustanteisesti matkustajavauvussa ja asemalta marssittiin majalle. Varustuksena oli palveluspuku ilman asetta, mutta juhlavuutta antoi käsivarsinauha. Ne, joilla ei ollut suojeluskuntapukua, esiintyivät siviilissä. Lotat järjestivät teetarjoilun, mutta voileivät oli jokaisen otettava mukaan. Leirikäskyssä oli varaus: "sateen sattuessa Kaartin maneesissa". Toiminta oli joustavaa, vasta rautatieasemalla päätettiin missä tilaisuus tultaisiin pitämään. Voileivistä huomataan,

että pulakausi oli alkanut ja voi oli kortilla. Ennen lotat tarjosivat voileivätkin.

Puolustusvoimat aloitti varusteiden palauttamisen suojeluskunnille ja syyskuun 27. päivänä tuli Helsingin piirille ensimmäinen erä pestyjä ja kunnostettuja kenttäpukuja m/27 (suojeluskuntapukuja). Aluksi varustus jaettiin vain liikekannallepanossa sijoituskelpoisille reserviläisille, mutta sitä mukaa ja kun pukuja saatiin jakoa laajennettiin myös nostoväkeen kuuluville. Viimeiset saivat suojeluskuntapuvut vasta kevättalvella. Aseiden, pääasiassa "pystykorvien" palauttaminen aloitettiin myös syksyllä mutta Mauser-kiväärit jäivät edelleen nuorempien suojeluskuntaisten harjoituskivääreiksi.

Välirauhan aikana koulutus järjestettiin aluejohtoisesti ja Ikämiessuojeluskunta VI alueena johti omaa toimintaansa. Syyskaudella pidettiin uusille nuorille jäsenille alokas kurssi ja vanhemmille suojeluskuntalaisille järjestettiin urheilumaista toimintaa, lähinnä ammuntaa, hiihtoa ja suunnistusta. Sotamieskurssin käyneitä komennettiin suojeluskuntapiirin ryhmänjohtajakurssille, joka oli poikkeuksellisen pitkä. Kurssi kesti marraskuusta toukokuuhun ja kurssin katsottiin lähes vastaavan puolustusvoimien aliupseerikoulua.

Tammikuun 9. päivänä 1941 annettiin aluepäälliköille käsky laatia viikon kuluessa talvitoimintasuunnitelma. Alustavasti myös ilmoitettiin, että kevät- ja kesäsuunnitelmat oli laadittava 15.4. mennessä ja syyskauden suunnitelma 18.8. mennessä.

Keväällä 1941 Ikämiessuojeluskunnan toiminta palasi rauhanajan tasolle ja vanhoille suojeluskuntalaisille ryhdyttiin taas noudattamaan 1930-luvun loppupuolella omaksuttua koulutus- ja harjoitusjärjestelmää, mutta hie- man lisättyinä harjoitus- ja oppituntikertoina. Kevään kuluessa Ikämiessuojeluskunta toimeenpani kaksi kurssia, nuoremmat saivat peruskoulutusta 21.1.-2.5. pidetyllä sotamieskurssilla ja rinnan suojeluskuntapiirin ryhmänjohtajakurssi kanssa järjestettiin res.luutnantti B Saarmaan johdolla oma kurssi ajalla 30.1.-11.5.

Pitäjänmäen Erillisosasto – Ikämiesrykmentin IV Pataljoona

Pitäjänmäellä sijainneen Oy Srömberg AB:n tehdasta pyrittiin sotien aikana suojaamaan sen suuren sotataloudellisen merkityksen takia. Talvisodan aikana tehdasrakennusta naamioitiin ja sen lähialueilla sijaitsivat suojeluskuntapiirin vartiokomppaniasta kolme, Leppävaaraan, Pitäjänmäelle ja Etelä-Haagaan komppaniat. Pitäjänmäellä oli vanhastaan vain Nylands Södra Skyddskårsdistriktiin kuuluvan Haagan suojeluskunnan kyläosastoksi luokiteltava joukkue sekä vastaava lottien alaosasto.

Välirauhan aikana, samanaikaisesti, kun Helsingin Suojeluskunta muodosti desantintorjuntayksiköjä, ryhdyttiin Pitäjänmäellä perustamaan ilmasuojelukomppaniaa ja ilmatorjuntakonekivääriosastoa, jotka molemmat koostuivat pääasiassa Strömbergin teollisuuslaitoksen henkilökunnasta. Alkukesästä 1940 yhdistettiin yksiköt Pitäjänmäen Erillisosastoksi ja ilmeisesti siinä vaiheessa osasto on koulutuksellisesti alistettu Ikämiessuojeluskunnalle, ainakin esiintyy merkintöjä kuten *IT/IMSk*. Erillisosaston komentajaksi määrättiin kapteeni evp V R **Paatela** ja komppanianpäälliköksi insinööriluutnantti A **Härkönen** (tehtaan johtaja). Osaston ensimmäisenä adjutanttina toimi res.vänrikki V V **Hopfner** ja ampumaupseerina res.vänrikki S A **Forsman**.

Lokakuun 1. päivänä 1940 muutettiin it.kk.osasto perusyksiköksi, jossa oli kolme joukkuetta. Päälliköksi siirtyi res.insinööriluutnantti Härkönen ja jaosjohtajana toimi res.vänrikki B **Arhenius**, radiojoukkueen johtajana res.luutnantti J J **Jaamala**, puhelinjoukkueen johtajana res.vänrikki I **Hintikka** ja alokasjoukkueen johtajana res.vänrikki V **Liukka**.

Ilmasuojelukomppania oli kesän ja syksyn kuluessa kasvanut ylisuureksi ja joulukuun 1. päivänä 1940 komppania jaettiin kahtia, IMSk:n 7.Komppaniaksi ja IMSk:n 8.Komppaniaksi. Päälliköiksi siirtyivät alkuperäisen komppanian joukkueenjohtajat res.vänrikki A H **Staf** (ylimestari) ja res.vänrikki Ch **Ruth** (insinööri).

Suojeluskuntain päällikön (Kotijoukkojen Komentajan) päätöksellä osastosta tuli 20.12.1940 Ikämiessuojeluskunnan IV Pataljoona ja osaston siihenastisesta johtajasta kapteeni Paatelasta pataljoonan komentaja.

Jatkosodan alussa komppaniat majoitettiin tehtaan tiloihin, mm. pari joukkuetta konepajakouluun, ilmatorjuntakonekiväärit sijoitettiin tehtaan katolle. Pataljoonan päätehtävänä oli koulutus, sillä suurin osa miehistöstä oli aivan alokasasteella. Koulutusta saaneet miehet huolehtivat tehtaan turvallisuudesta mm. miehittämällä kolme–neljä vartiopaikkaa, joista tärkeimpiä olivat tehtaan portti ja asevarasto.

Tehtaan ja Pitäjänmäen asutuskeskuksen välittömässä tuntumassa oli Pajamäelle sijoitettu ilmatorjuntapatteri, joka näyttää huollollisesti olleen pataljoonalle alistettu. Tiivistä yhteistoimintaa oli myös ilmavalvonnassa ja ilmavalvontatietojen välityksessä.

Pitäjänmäellä oli jo rauhan aikana Haagan lottaosaston alaosasto. Talvisodan aikana osastoon liittyi runsaasti uusia jäseniä ja välirauhan aikana osasto liitettiin Ikämiessuojeluskuntaa tukevaan Helsingin Osasto VII:ään. Jatkosodan aikana lotat toimivat ilmavalvonnassa, ensiapuaseamalla ja huolehtivat sekä ilmasuojelukomppanioiden että ilmatorjuntapatterin muonituksesta.

Jatkosodan aikana sotatoimet rajoittuivat Pitäjänmäellä ilmatorjuntaan, erityisesti sodan alkupäivinä ja talvella 1944 Helsingin suurpommitusten aikana. Is.komppanioilla oli vain kerran desanttihälytys ja sekin kesken kesällä 1941 tehtaalla pidettyä juhlatilaisuutta. Frihersin alueelle oli ilmoituksen mukaan pudotettu kaksi desanttia ja komppaniat haravoivat aluetta, mutta tuloksetta. Patterilla sattui ensimmäisenä sotakesänä yllätyksellinen tapahtuma, maanalainen ammusvarasto räjähti 27.8.1941 aiheuttamatta kuitenkaan vahinkoja ympäristöön. Syytä ei satu selville, mutta sitä pidettiin sabotaasitekona.

Ensimmäisen sotasyksyn jälkeen toiminta hiljeni Pitäjänmäelläkin ja ilmasuojeluyksiköiden tarve väheni lähes olemattomaksi. Pataljoonasta tuli tavanomainen nuorille miehille sotilaskoulutusta antava pieni suojeluskunta ja kun joulukuussa 1943 muodostettiin ilmamaahanlaskuosastoja, niin Pitäjänmäen osaston taisteluvahvuus oli enää vain 66 miestä.

Kapteeni V R Paatela jatkoi komentajana kolme vuotta kunnes hän 1.1.1944 luovutti tehtävät kapteeni evp A **Korhoselle**.

Pitäjänmäen Erillisosastosta ja IV Pataljoonasata ei ole löytynyt valokuvia, joten yllä on pari tilannekuvaa Pajamäen patterista. Yllä patterin 3. tykki miehistöineen ja alla Pitäjänmäen lottia muonitustöissä.

*Ikämiessuojeluskunta kokoontuneena Meilahteen jonakin sunnuntaiaamuna välirauhan aikana.
Kuvan omistaa Urho Ilmonen, Helsinki*

*Konekiväärikomppania lähdössä huhtikuussa 1941 uuden suojeluskuntatalon edestä maastoharjoituksiin Pasilaan.
Kuvan omistaa Matti Tuovinen, Helsinki*

Ikämiessuojeluskunta järjesti kuten muutkin alueet lähes joka kuukausi vuorokauden mittaisia taisteluharjoituksia, joissa totuteltiin miehiä kenttäelämään. Kevätkoulutuskauden kohokohta oli suojeluskuntapiiriin kevätsotaharjoitus joka pidettiin 19.-24.1941 Haagan – Pakilan – Pukinmäen – Malmin alueella.

Koulutus oli sotaa edeltävää realistisempaa, johtajilla ja vanhemmalla miehistöllä oli omakohtaisia sotakokemuksia, joita sovellettiin harjoituksissa ja joita opetettiin nuoremmille.

“Desantintorjuntaa”

Välirauhan aikana suojeluskuntapiirissä ylläpidettiin valmiutta tilapäisluontoisilla desantintorjuntaosastoilla, joissa pieni osa suojeluskuntalaisista sai viikoittain koulutusta oman ohjelman mukaan. Osasto uusittiin vuoden aikana viidesti, vaikka perustamistapa ja kokoonpano aina pysyi lähes samana. Osastoon oli jatkuvasti pyrkijöitä, sillä miehet saivat aseistuksen lisäksi kunnan sotilaspuvun, mikä erotti heidät muista “tuulipuseromiehistä”.

Välirauhan aikana elettiin Suomessa sekä sisä- että ulkopoliittisesti kriittistä aikaa. Puolustusvoimat ylläpiti valmiutta hidastamalla reserviläisten kotiuttamista pitkälle kevääseen ja linnoittamalla uutta rajaa. Hyvin pian Neuvostoliitto aloitti maamme painostamisen erilaisin rauhansopimuksen tulkinnoin ja lisävaatimuksin ja heti sodan jälkeen perustettu Suomi-Neuvostoliitto-Seura ryhtyi järjestämään mielenosoituksia, joista osa muuttui mellakoiksi. Helsingissä oli elokuussa mm. Mäntymäellä, Kallion Karhupuistossa ja Hakaniemen torilla mielenosoituksia, joissa kahakoitiin poliisin kanssa ja Hakaniemen torin halkopinoja sytytettiin tuleen, mistä seura sai lisänimen “pinonpolttajat”

Keväällä 1940 talvisodan vartiokompanioiden lakkauttamisen jälkeen, muodostettiin Desantintorjuntapataljoona (DTP), johon jokainen alue muodosti komppanian. Ikämiessuojeluskunta (eli VI alue) ei ilmeisesti muodostanut omaa yksikköä, sillä sen vartio-

komppania 2/III alue¹ oli Herttoniemessä toiminnassa kesäkuulle asti.

Kevään DTP:n toiminta oli ilmeisesti kesän mittaan hiipunut, sillä levottomuuksien alettua annettiin elokuun 18. päivänä käsky Tilapäisestä Desantintorjuntapataljoonasta. Suojeluskuntien tuli komentaa res.kapteeni Jarl **Gallénin** käyttöön kaikki sopivat nostoväen II ja III luokkaan kuuluvat aliupseerit ja miehet. Varustuksena oli puku m/36, vyö ja leipälaukku sekä Mauser-kivääri ja 90 patruunaa.

Pataljoonaan määrättiin päällystökseksi sotakokemusta omaavia reserviupseereita jotka eivät olleet täysin rintamakelpoisia.

Runsaan kuukauden kuluttua muutettiin järjestelyjä. Desantintorjuntapataljoona lakkautettiin 30.9. ja tilalle määrättiin aluepäälliköiden alaiset Desantintorjuntakomppaniat (DTK). Ikämiessuojeluskunnan perustaman komppanian päällikkönä oli res.lutnantti B **Saarmaa**. Miehillä säilyi edellä mainittu varustus ja aseistus ja komppaniaharjoitukset pidettiin kerran kuukaudessa Eläintarhassa, kaikessa muussa palveluksessa miehet olivat suojeluskuntansa käytössä. Lokakuussa, jolloin suojeluskunnille jo oli palautettu suurin osa aseistuksesta, määrättiin, että desantintorjuntajoukkueessa tuli olla kaksi kivääriryhmää ja kaksi pikakivääriryhmää sekä komppaniassa lisäksi kahdeksan Bergman-konepistoolia.

Tästä pataljoonasta luovuttiin marraskuussa kun perustettiin aikaisemmin mainittu piirijohtoinen ryhmänjohtajakurssi, mutta helmikuussa 1941 palattiin taas erillisiin DT-osastoihin. Komppaniat perustettiin alueittain ja Ikämiessuojeluskunta perusti 3. Komppanian. Yksikköihin sijoitettiin sekä nuorempia että vanhempia suojeluskuntalaisia ja yksiköissä alkoi tiivis koulutus, joka kesti koko kevään. Jo parin viikon kuluttua perustamisestaan 23.-24.4. komppaniat saivat osallistua “mottisotaan” varuskuntaan sijoitetun jääkäripataljoonan kanssa. Keväämmällä komppanioille ryhdyttiin kokoamaan pataljoonan johtoporrasta, mutta jatkosota muutti

¹ Vartiokomppania näyttää säilyttäneen alkuperäisen nimensä 2./III alue vaikka Ikämiessuojeluskunta jo muodosti VI alueen.

suunnitelmia ja kesällä 1941 perustettiin kaksi piiriesikunnan alaista is.yksikköä.

Välirauhan aika oli Ikämiessuojeluskunnassa, kuten kaikissa muissakin pääkaupungin suojeluskunnissa erikoinen kausi. Talvisodan kokemukset, käynnissä oleva suursota ja Neuvostoliiton kohdistama uhkailu nostattivat maanpuolustushenkeä ja suojeluskunnat antoivat mahdollisuuden oman sotilaskunnan kohottamiseen. Suojeluskuntiin liittyi poikkeuksellisen paljon uusia jäseniä, kaikista yhteiskuntaluokasta ja myös sellaisista, jotka aikaisemmin olivat suhtautuneet negatiivisesti maanpuolustukseen. Koulutukseen sovellettiin tuoreita sotakokemuksia ja vartuneemmatkin suojeluskuntalaiset osallistuivat innokkaasti koulutukseen jonka harjoitus- ja oppituntimääriä lisättiin.

Jatkosodan aika

Aika keväästä 1940 kevääseen 1941 oli Suomessa painostava, sillä jatkuvasti liikkui tietoja ja huhuja Neuvostoliiton harjoittamasta ”rauhansopimuksen tulkinna”. Samanaikaisesti Saksa tunkeutui kohti Neuvostoliiton lounaisrajaa siirtämällä joukkojaan Unkarin, Romanian, Bulgariaan ja Jugoslaviaan. Italia kävi sotaa Afrikassa ja helmikuussa 1941 Saksa lähetti Rommelin Afrikan-armeijan italialaisten avuksi. Huhtikuussa Saksa hyökkäsi Kreikkaan lopettaakseen italialaisten siellä aloittaman sodan.

Suomen ja Saksan solmima kauttakulkusopimus laajeni kesäkuun 7. päivänä saksalaisten keskittäessä joukkoja Pohjois-Suomeen. Kesäkuun 22. päivänä Saksa hyökkäsi Neuvostoliittoon ja samana päivänä neuvostoliittolaiset pommittivat rannikkokohteitamme. Alkoi ”kolmen päivän puolueettomuus”, joka päättyi kesäkuun 25. päivänä neuvostokoneiden pommittaessa pariakymmentä paikkakuntaa. Välirauha oli päättynyt ja uusi sota alkanut.

Liikekannallepano kesällä 1941 – ikämiehet Vallilan Rykmenttiin, ilmasuojeluyksiköt

Suomessa alkoi osittainen liikekannallepano kesäkuun toisella viikolla ja 17.6. tasavallan presidentti teki päätöksen ylimääräisten harjoitusten aloittamisesta. Liikekannallepano tapahtui Helsingin Suojeluskuntapiirissä samojen pääperiaatteiden mukaan kuin syksyllä 1939, mutta huomattavasti laajempana, piiri mm. perusti kolme jalkaväkirykmenttiä aikaisemman kahden sijasta.

Ikämiessuojeluskunta muodosti välirauhankin aikana oman suojeluskunta-alueensa, joten se huolehti hyvin itsenäisesti liikekannallepanovalmisteluistaan. Aluepäällikön tehtäviin kuului, kuten ennen talvisotaa, sijoittaa suojeluskuntakaaderi piiriin perustamiin joukkoihin sekä valita muihin suojeluskuntapiireihin lähetettävä (upseeri)täydennys, lisäksi oli valittava ja sijoitettava henkilöstö lkp-suoritusosastoihin kuten majoitus-, muonitus- ja hankintaosastoihin. Uutena tehtävänä oli sijoituskelpoisten nostomiesten sijoittaminen perustettaviin ilmasuojelukomppanioihin (entisiin desantintorjuntakomppanioihin), lääkin-täelimeen sekä ilmatorjuntayksikköihin. Ikämiessuojeluskunnan kaltaisessa suuressa suojeluskunnassa valmistelut teettivät paljon töitä joten aluepäällikön oli jaettava tehtäviä myös pataljoonankomentajille ja komppanianpäälliköille.

Kesän 1941 liikekannallepanossa perustamispaikat sijaitsivat suojaamissyyistä silloisen kaupunkialueen ulkopuolella, laajassa kaarella: Westend – Leppävaara – Käpylä – Oulunkylä – Viikin latokartano – Herttoniemi. Perustamispaikkojen sijainti naapurisuojeluskuntapiiriin alueella lisäsi suunnittelu- ja valmistelutöitä sekä vaati kuljetuksia perustamisvaiheessa.

Ylimääräisten harjoitusten alkamisesta ilmoitettiin ensimmäisenä suorituspäivänä jakamalla käskykortteja sekä yleisillä kuulu-tuksilla. Korttien jakajina oli tavallisesti suojeluskuntalaisen ja suojeluskuntapojan muodostama pari.

Helsingin Suojeluskuntapiirin suomenkielelisistä reserviläisistä perustettiin mm. kaksi

jalkaväkirykmenttiä, everstiluutnantti Sulo **Laaksosen** JR 26 eli Sörkän Rykmentti ja Helsingin Suojeluskuntapiirin päällikön eversti Per Ole **Ekholm**¹ JR 47 eli Vallilan Rykmentti. Ikämiessuojeluskunnan reserviläiset sijoitettiin pääosin JR 47:n II Pataljoonaan, jonka perustamispaikat olivat Käpylässä ja Oulunkylässä. Pataljoonan komentajana oli viikkoa aikaisemmin aluepäälliköksi siirretty kapteeni Eero **Rinne**, joten hän pääsi vasta nyt tutustumaan pataljoonansa miehiin.

Perustamisensa jälkeen JR 47 keskitettiin Kymenlaaksoon Miehikkälän alueelle, jossa sillä oli kolmatta viikkoa aikaa mm. koulutukseen. Heinäkuun puoliväliin mennessä rykmentti siirrettiin rajalle, jossa se miehitti puolustusasemassa noin 10 kilometrin levyisen lohkon Nuijamaalta koilliseen.

Karjalan Armeijan hyökkäys kohti Laatokan-Karjalaa alkoi heinäkuun 10. päivänä ja kaksi viikkoa myöhemmin alkoi hyökkäys, joka suunnattiin Karjalan Kannaksen itäosien valtaukseseen. JR 47 kuului IV Armeijakuntaan joka 22.8. aloitti hyökkäyksen Länsi-Kannakselle. JR 47:n sotatie kulki suunnassa Kilpeen-joki, Ihantala, Heinjoki, Kämärä, Uusikirkko, Vammelsuu, Terijoki, Rajajoki, jonka se saavutti syyskuun 1. päivänä.

Puolustusvoimien materiaalilannetta oli voimakkaasti kohennettu välirauhan aikana ja reserviläisille voitiin tällä kertaa luovuttaa lähes täydellinen henkilökohtainen varustus. Tästä huolimatta ryhdyttiin jo YH:n alkamispäivänä keräämään suojeluskuntalaisilta pois osa varustuksesta. Ikämiessuojeluskunnassa annettiin heinäkuun 19. päivänä käsky luovuttaa viimeistään 22.7. mennessä suojeluskuntapiirin varastoon Kanavakatu 22:een kenttävarustus eli teräskypärä, päänsuojus, selkäreppu tai tornisteri, kenttäkeittoastia, leipälaukku ja kenttäpullo sekä kesä- tai talvipukukerta – käsky ei koskenut is.joukkoihin

komennettavia. Suojeluskuntalaisille jäi vielä asetakki tai kesäpusero, lakki, housut ja päällystakki, mutta nämäkin oli luovutettava lokakuun 24. päivän jälkeen, ja suojeluskunnille jäi jaettavaksi vielä varastoissa olleet talvisodan aikaiset tuulikangaspuserot².

Pääkaupungin suojaksi perustettiin 20.6.1941 kaksi ilmasuojelukomppaniaa, joihin liikekannallepanosuunnitelman mukaan sijoitettiin 17-19 -vuotiaita suojeluskuntalaisia. Suomen- ja kaksikieliset suojeluskunnat muodostivat 170. Ilmasuojelukomppanian, joka sijoitettiin Käpylän kansakoululle. Komppanian vahvuus oli noin 185 miestä sekä kaksi lottaa, ja komppaniaan kuului päällikkö, komentoryhmä ja neljä joukkuetta. Komppanian *II Joukkueen* muodosti Ikämies-suojeluskunta. Aluksi komppaniassa oli miehiä yli määrävahvuuden, mutta vahvuus laski sitä mukaa, kun miehiä siirtyi vapaaehtoisina koulutuskeskuksiin tai rintamajoukkoihin.

Suojeluskuntalaisten varustus oli kirjava sekoitus kesä- ja talvivarusteista sen mukaan, mitä talvisodan jälkeen oli heille riittänyt varusvarastolta. Jalkineet olivat tavallisesti omat, mutta joillekin oli jaettu ”maihinnousukengät”, jotka kuuluivat talvisodan aikana englannilta saatuaan myötätuntoon. Aseistus oli kotirintamayksiköille tyypillinen, eli 6.35 mm:n ruotsalaiset Mauser-kiväärit sekä joukkuetta kohti Bergman-konepistooli ja ranskalainen pikakivääri.

Komppanian päätehtävänä oli vartiopalvelus sekä tarvittaessa desanttien jäljittäminen ja tuhoaminen. Vartiokohteet olivat lähes samat kuin talvisodan aikana (katso sivu 96) sekä lisäksi Helsingin tavara-asema ja Käpylän ammusvarasto. Muutaman kerran komppaniasta oli vartio-osasto Helsingin päävartiossa. Vartiopalveluksen lomassa oli koulutusta, lähinnä alokaskoulutusta, johon kuului sulkeisjärjestystä, taistelu-, ampuma- ja liikuntakoulutusta sekä suunnistamista ja marsiharjoituksia.

¹ Ekholm haavoittui 7.8.1941 Yli-Kuurnassa, minkä jälkeen rykmenttiä komensi majuri Lauri Sotisaari.

² Suojeluskuntien varastoihin jätettiin vain jokunen pukukerta tärkeimpiä vartiopaikkoja varten.

Jalkaväkirykmentti 47 Vallilan rykmentti, komentaja eversti Per Ole Ekholm

	Perustamispaikka	Komentaja, sk-alue ja suojeluskunta
Esikunta	Oulunkylä Ruots. yhteiskoulu	
IP Esikunta ja 1.K	Käpylän Kirjastotalo	kapteeni S-O Lidgren
2.K	“ Työväentalo	SkYE sotilasohjaaja
3.K	“ VPK, elokuvateat. Rio	Vallilan Rykmentti*
4.K	Pyöräilystadion	
IIP Esikunta	Oulunkylä Suom. kansakoulu	kapteeni Eero Rinne
Krh.K	“ Suojeluskuntatalo	VI alueen päällikkö
5. ja 6.K	“ Ruots. yhteiskoulu	Ikämiessuojeluskunta
7. ja 8.	Pakila Toivolän poikakoti	
IIP Esikunta,	“ Tuomarinkylän kk.	ratsumest. Claes Gripenberg
9.K	“ Metsolan kansakoulu	III alueen päällikkö
10.K	“ Uusi kansakoulu	ErKKK sekä Malmin ja Käpylän
11.K	“ Naskböle	suojeluskunnat
12.K	Tontbacka	

Jalkaväkirykmentti 26 Ässärykmentti, komentaja everstilutnantti Sulo Laaksonen

Esikunta	Arabian tehtaas	
IP	Viikin latokartano	majuri Toivo Luukko VIII alue Sörkän Rykmentti**
IIP	Sofianlehto, poikien ammattik.	ratsumestari Paavo Rasi I/Sininen Rykmentti
III P	Käpylän kansakoulu Nilsian kansakoulu	kapteeni V Lampo

* Vallilan Rykmentti oli 1.5.1941 perustettu suojeluskunta, joka muodosti V alueen. Rykmentin tarkoituksena oli antaa runko sodanaikaiselle JR 47:lle eli Vallilan Rykmentille.

** Sörkän Rykmentti oli 1.1.1940 perustettu suojeluskunta, joka muodosti VIII alueen. Rykmentti antoi rungon JR 26:lle eli uudelle Ässärykmentille.

Helsingin Suojeluskuntapiirin liikekannallepanossa 1941 perustamat suomenkieliset jalkaväkirykmentit.

Mannerheim-ristin ritari N:o 43
punakaartilainen, suojeluskuntalainen, korpraali Arvid Mikael Janhunen
8.5.1900-26.11.1941

Arvid Janhunen liittyi tammikuussa 1918 muiden painostamana Pakilan punakaartiin ja hänen sotansa päättyi maaliskuussa Tampereella antautumiseen. Janhunen tuomittiin "laillista yhteiskuntajärjestystä vastaan nostetusta kapinasta" kolmeksi vuodeksi kuritushuoneeseen, mutta tuomio määrättiin ehdolliseksi hänen alaikäisyytensä takia.

Janhunen harjoitti vaatturin ammattia Porvoossa, jossa myös avioitui. Vuonna 1932 ja pariskunta muutti Rovaniemelle, jossa Janhunen innokkaana urheilumiehenä liittyi suojeluskuntaan. Vaimon kuoleman jälkeen hän muutti vuonna 1937 Helsinkiin ja liittyi Ikämiessuojeluskuntaan, sen toiseen komppaniaan.

Varusmiespalveluksen suorittamattomana Janhunen ei joutunut talvisotaan, vaan hän johti lumipukuja valmistavaa liikettään. Ilmeisesti Janhunen osallistui suojeluskunnalleen määrättyyn vartiopalveluun, tähän ainakin viittaa hänelle myönnetty talvisodan muistomitali. Keväällä 1940 Janhunen kutsuttiin palvelukseen ja neljän kuukauden pikakoulutuksen suorittaneena ja aliupseerikurssin käyneenä hänet kotiutettiin lokakuussa korpraalina.

Liikekannallepanossa 1941 korpraali Janhunen astui palvelukseen Ässärykmentin eli JR 26:n 1. Konekiväärikomppaniaan. Hyökkäysvaiheen aikana 41-vuotias "sotavanhus" kunnostautui pelottomana taistelijana niin, että syksyllä hänestä tehtiin ritariesitys. Perustelut olisivat olleet kunniaksi puolta nuoremmallekin miehelle.

Jo ennen hyökkäysvaiheen alkamista Janhunen osallistui pelottomana konepistoolimiehenä useisiin tuloksellisiin partioretkiin.

Kähärissa Janhunen tuhosi 26.8. valtaamallaan pikakiväärillä panssarivaunua seuranneen parikymmenmiehisen vihollisosaston ja sen jälkeen panssarivaunun. Seuravana päivänä hän suorasuuntaustulesta huolimatta kävi välimaastosta noutamassa omalle puolelle konekiväärin, jonka miehistö oli kaatunut.

Villavaarassa Janhunen tuhosi 18.9. automaattikiväärillä 40-50 miehisen vihollisosaston ja vaikutti ratkaisevasti vihollisen uhkaavan hyökkäyksen torjumiseen, hän valtasi tielle tulleen auton vangiten sen miehistön.

Kuismalassa Janhunen lähti 28.9. vapaaehtoisena partionjohtajana ottamaan kosketusta viholliseen. Kohdattuaan automaattiassein aseistetun vihollisosaston vahvoissa hirsivarustuksissa hän hyökkäsi pistoolilla ja parilla käsikranaatilla varustettuna ja valtasi asemat sekä otti vangiksi 18 kovaa vastarintaa tehnyttä vihollista. Samana päivänä komppanian hyökkäyksen tyrehtyttyä aukean laitaan Janhunen pyysi joukkueen johtoonsa ja valtasi operaatioille tärkeän kylän.

30.9. Janhunen lähti ensimmäisenä "vetämään" komppanian hyökkäystä ja vaikutti olennaisesti erään kylän valtaamiseen.

Janhusen sota päättyi marraskuun 26. päivänä Karhumäen lounaispuolella, kun kuolleeksi tekeytynyt poliittinen upseeri ampui häntä vatsaan. Janhunen kuljetettiin 25. Kenttäsairaalaan, jossa hänet leikattiin. Hieman ennen keskiyötä hän vaipui shokkiin ja kuoli muutamia minutteja myöhemmin.

Janhusen ritariesitys oli aikansa edennyt virkatiellä ja kuolinpäivää seuraavana aamupäivänä 27.11.1941 **korpraali Arvid Mikael Janhunen nimitettiin Mannerheim-ristin ritariksi.**

Arvid Janhunen on haudattu Helsinkiin Hietaniemen sankarihautaan.

(Lähteenä eversti Ilmari Hurmerinnan tutkimukset sekä Seppo Porvali: Marskin ritarit, 191 ihmiskohtaloa)

Huom. Janhunen palveli JR 26:n eli Ässärykmentin I Pataljoonassa jonka suojeluskuntakaaderina oli 1.1.1941 perustettu Sörkän Rykmentti -niminen suojeluskunta. On mahdollista, että Janhunen olisi kuullut heihin, jotka keväällä 1941 siirtyivät vastaperustettuun, työläiskaupunginosaan nimettyyn suojeluskuntaan.

170. Is. komppania joutui vain kerran tosi-toimiin. Heinäkuun 16. päivänä pudotettiin viisi desanttia Pornaisiin ja takaa-ajoon hälytettiin ensin Sipoon, Pornaisten ja Keravan suojeluskunnat. Helsingin is. komppaniat hälytettiin 17.7. aamulla ja ne kuljetettiin Helsingin liikennelaitoksen busseilla Nikkilän asemalle. Kello 13 jälkeen komppaniat aloittivat Sipoon itäosien metsien haravoinnin yhdessä siellä jo toimivien suojeluskuntien kanssa ja illan mittaan keravalaiset saivat yhden desantin kiinni. Varhain aamulla 18.7. yrittivät desantit murtautua suojeluskuntalaisten muodostamasta saartorenkasta, jolloin ne menettivät kaksi miestä. Maaston haravointi jatkui 19.7., jolloin desanttipartio saatiin lopulta eliminoiduksi. Suojeluskuntalaiset menettivät kaksi miestä, I Joukkueen sotamies kaatui desantin ampumasta konepistoolisarjasta ja Pornaisten suojeluskuntalainen eksyi ketjun eteen ja kuoli omien miesten laukauksiin. Tappioiden pääsyyinä lienee puutteellinen taistelukoulutus ja tottumattomuus liikkuu maastossa leveissä ketjumudoissa.

Elokuussa arvioitiin, että uhka pääkaupunkiseudulla olisi ohi ja kuun viimeisenä päivänä is. komppaniat lakkautettiin. Osa miehistä siirrettiin 984. Is. komppaniaan joka lähetettiin Itä-Karjalaan ja loput kotiutettiin joskin useimmat löysivät vielä syksyn aikana jonkin sotilaallisen palvelupaikan.

Varsinainen suojeluskuntatyö oli ollut lamassa koko kesän ja syksyn 1941. Toiminta pääsi alkamaan vasta marraskuussa, jolloin koulujen syyslukukausi alkoi ja Päämajan käskyllä oli kotiutettu kaikki 18-vuotiaat ja sitä nuoremmat.

Talvisodan aikana suojeluskuntalaisuus ja suojeluskuntien antamat tehtävät olivat antaneet vapautusta monesta muusta työstä tai palvelusta. Jatkosodan aikana vaadittiin kaikilta kansalaisilta täyttä työpanosta sotaponistelujen hyväksi ja otettiin käyttöön työvelvollisuus. Ehkä monella sotapalvelukseen kutsumattomalla oli epäselvyyttä mihin joukkoon hän kuului, ja Ikämiessuojeluskunnan komentaja katsoi aiheelliseksi julkaista elokuun 6. päivänä 1941 seuraavan tiedotteen:

Jäsenille

Nykyinen ajankohta vaatii, että jokainen tekee velvollisuutensa maan puolustuksen

hyväksi joko aseellisessa tai aseettomassa työssä. Suojeluskuntalaisen on valittava kumpaan kuuluu. Työvelvollisuus koskee kaikkia 18-59 -vuotiaita, mahdollisuus liittyä paikallisiin Is-joukkoihin, joihin otetaan lisää väkeä, tai joutua viranomais-ten toimesta lähetettäväksi töihin "sinne jonnekin", missä työvoimaa tarvitaan.

Komentaja

Ikämiessuojeluskunta vuosina 1942-1944

Jatkosodan aikana suojeluskuntien toiminta hiljeni, pienissä suojeluskunnissa se suorastaan lamaantui. Pääkaupunkiseudulta puuttui moni toiminta, joka maa-seudulla saattoi työllistää paikallisen suojeluskunnan. Ikämiessuojeluskunnassa, kuten muissakin pääkaupungin suojeluskunnassa, toiminnan painopiste siirtyi nuorisoon eli nuoriin suojeluskuntalaisiin ja erityisesti sotilaspoikiin.

Jäsenistö ja kokoonpano

Ikämiessuojeluskunnan jäsenistöstä ei ole löytynyt tilastoja jatkosodan ajalta ja vaikka jäsenluetteloita oli, saattoi suojeluskunnan oma näkemys todellisesta jäsentilanteestaan olla hieman epäselvä. Periaatteenahan oli, että puolustusvoimien palveluksessa oleva varusmies, reserviläinen tai vapaaehtoinen ei saanut olla samanaikaisesti suojeluskuntalainen, mutta tuskinpa nämä erosivat suojeluskunnasta. Sodan aikana Ikämiessuojeluskunnan kirjoilla oli siis suuri määrä toimimattomia henkilöitä, joiden määrä koko ajan vaihteli. Jatkosodan alkaessa olivat palveluksessa ikäluokat 1919-1921 ja palvelukseen kutsuttiin ikäluokat 1896-1918, joten alussa 20-45 -vuotiaat olivat poissa suojeluskunnan riveistä. Hyökkäysvaiheen jälkeen aloitettiin vanhempien ikäluokkien kotiuttaminen talouselämän tarpeisiin. Heinäkuussa 1941 kotiutettiin vuonna 1896 syntyneet ja vuosina 1941 ja 1942 kotiutettiin yksinomaan Helsingin Suojeluskuntapiirissä noin 15.000 miestä. Ei ole

tietoa siitä missä määrin kotiutetut, sodasta ehkä tarpeekseen saaneet miehet, ilmoittautuivat suojeluskuntiinsa.

Sodan aikana jälkikasvua oli viisi ja puoli ikäluokkaa, sillä vuosina 1921-1926 syntyneet pääsivät suojeluskunnan jäseniksi saatuttaessaan seitsemäntoista vuoden iän vuosina 1941-1944. Vuoden 1921 jälkipuolella ja vuonna 1922 syntyneet ehtivät parhaimmil-

laan olla suojeluskunnan jäsenenä lähes kolme vuotta, mutta palvelukseenastumisiän jatkuvasti aletessa ehtivät vuonna 1926 syntyneet olla suojeluskuntalaisina vain runsaan vuoden. Näistä vuoden-kahden jäsenenä olleista tuskin kaikki ehtivät sisäistää kovin syvälle ”ikämiesmäisyytensä” tai yleensäkkään suojeluskuntalaisuutensa varsinkin, kun kotiututtaessaan suojeluskuntajärjestö oli jo lakkautettu.

ikäluokka	mahdollisuus liittyä sk:aan	varusmiespalvelu alkoi	aika suojelus kunnassa
1921	1.1.1938	huhtikuussa 1941	3 vuotta 3 kk
	1.1.1938	syyskuussa 1941	3 vuotta 8 kk
1922	1.1.1939	syyskuussa 1942	2 vuotta 8 kk
1923	1.1.1940	tammikuussa 1942	2 vuotta
1924	1.1.1941	lokakuussa 1942	1 vuosi 9 kk
		maaliskuussa 1943	2 vuotta 2 kk
1925	1.1.1942	huhtikuussa 1943	1 vuosi 3 kk
		lokakuussa 1943	1 vuosi 10 kk
1926	1.1.1943	helmikuu 1944	1 vuosi 1 kk
		huhtikuu 1944	1 vuosi 3 kk

Jatkosodan aikana palvelukseen astuneet ikäluokat ja aika, jonka miehet saattoivat olla suojeluskunnan jäseniä.

Päällystöä koskevat arkistotiedot loppuvat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta välirauhan aikana. Ikämiessuojeluskunnan ylin päällystö pystyi hoitamaan tehtäviään jatkosodankin aikana, sillä heidät oli ikänsä puolesta vapautettu reservipalveluksesta. Walter **Rydman** toimi rykmentin komentajana ja hän oli samalla jäsenenä valitussa piiriesikunnassa ja hän osallistui piirin edustajana suojeluskuntien edustajakokoukseen. Rykmentinkomentajan apulainen Einari **Jokinen** oli samalla Ikämiessuojeluskunnan sa-paikkalispäällikkö ja iän puolesta vapautettuja olivat myös IV Pataljoonan komentaja kapteeni evp V R **Paatela**, joka 1.1.1944 luovutti tehtävät kapteeni evp A **Korhoselle**.

Suurin osa Ikämiessuojeluskunnan pataljoonankomentajista ja komppanianpäälliköis-

tä oli sotapalveluksessa, joten heidän tehtäviään hoitivat sa-päälliköt – kuten talvisodan aikana. Näistä sijaisista ei kuitenkaan ole löytynyt päiväkäskymerkintöjä. Jatkosodan aikana päälliköntehtävät eivät vaatineet paljoakaan työtä, sillä komppaniat olivat lähes tyhjiä toimivista suojeluskuntalaisista. Komppanioiden jäsenluettelot oli joka tapauksessa ylläpidettävä, sillä nuorukaisia liittyi, jokunen vanheneva siirtyi veteraaniksi ja kannattavaksi ja jokunen kuoli. Talvisodan aikana oli kirjattu suojeluskunnan kaatuneet, mutta jatkosodan vuosina tämä näyttää olleen ylivoimaista. Suojeluskunnissa, ainakaan helsinkiläisissä, ei luotu yhteistoimintaa Kotijoukkojen Esikunnan Rovastintoimiston tietojen luovuttamisesta eikä kaatuneen jäsenen omaisilla ollut ilmoittamisvelvollisuutta.

Koulutusta, urheilua ja ampumakilpailuja

Jatkosodan aikana koulutus oli Helsingissä lähes kokonaan suojeluskuntapiirin johdossa ja syynä oli kouluttajapula sekä koulutettavien pienet määrät, edes suurissa suojeluskunnissa kuten Ikämiessuojeluskunnassa ei ollut resursseja omien kurssien järjestämiseen. Tavoitteena oli nuorten nostomiesten kouluttaminen sijoitettaviksi tarvittaessa ilmasuojelukomppanioihin sekä peruskoulutuksen antaminen varusmiespalvelua varten. Viereisellä sivulla olevasta taulukosta näkee miten vuosina 1921-26 syntyneet ehtivät vuosina 1941-44 kuulua suojeluskuntaan ennen varusmiespalveluaan. Näiden vuosien aikana koulutus sai tietyn rytmin, joka tiivistyi sodan loppua kohden seuraavasti: 17-vuotiaana puolen vuoden alokaskurssille, sitten puolen vuoden sotamieskurssi ja lähes välittömästi väkeen.

Kurssittaminen alkoi keväällä 1942, jolloin neljässä alokaskurssissa koulutettiin noin 450 miestä. Tämän jälkeen pidettiin sekä syksyisin että keväisin alokas- ja sotamieskurssit, jotka kestivät lokakuun alkupäivistä joulukuun puoliväliin sekä tammikuun puolivälistä toukokuun alkuun.¹ Alokaskurssien kokoontumispaikkana oli usein Laakson ratsastushallit ja harjoitukset pidettiin Ruskeasuon, Pasilan ja Ilmalan alueella. Joka sunnuntai pidettiin harjoitus, johon kuului sulkeista sekä taistelukoulutusta ja viikossa yhtenä arki-iltana oli oppitunti. Sotamieskurssin harjoitukset alkoivat Haagassa Suojeluskunnan ampumaradalla, jonne matkaaminen oli monivaiheista; raitiovaunulla Tilkan pysäkillä ja sieltä edelleen Haagan alikäytävälle, josta kävellen tykkietä pitkin ampumaradalle. Sotamieskurssilla oli joka toinen viikko harjoitus ja oppitunti. Viimeisen sotamieskurssin alkaessa syksyllä 1944 oli aselepo jo voimassa ja ilmeisesti valmistauduttiin suojeluskuntien mahdolliseen lakkauttamiseen, sillä kurssi vietiin läpi nopeasti tiivistetyin ohjelmin.

¹ Kurssiajat oli sopeutettu koulujen lukukausiin ja nämä olivat sota-aikana normaalia lyhyemmät, koululaisiakin koskevan työvelvollisuuden takia "kesäloma" oli lähes viiden kuukauden pituinen.

Kursseilla oli vakiojohtajat. Alokaskurssessa johti lähes poikkeuksetta alisotilasohjaaja, luutnantti Väinö **Hyytiä** ja sotamieskurssessa Vallilan Rykmentin paikallispäällikkö luutnantti Åke **Srann**. Kursseilla ei ollut numeroa, vaan ne nimettiin johtajansa nimellä, esimerkiksi Osasto Hyytiä.

Kurssilaisten aseistus oli hyvä, ruotsalaisilla Mauser-kivääreillä käytiin läpi ampumaojelma ja niillä moni ampui SAL:n III ja jopa II luokan ampumamerkin. Muu varustus oli heikko ja vaihteleva, sillä suojeluskunnat olivat joutuneet luovuttamaan puolustusvoimille lähes kaikki varusteensa. Liikekannallepanon yhteydessä luovutettiin kenttävarustus ja syksyllä is.komppanioita kotiutettaessa luovutettiin myös suurin osa suojeluskuntapuvuista. Vielä lokakuussa 1943 Ikämiessuojeluskunta luovutti asetakkeja, kenttä- ja kesäpuseroita, lakkeja ja mantteleita, joilla olisi voinut varustaa keskimäärin puolitoista joukkuetta. Suojeluskuntien uusille jäsenille voitiin lopuksi jakaa vain kokardi ja tuulikangastakit, joiden vasemmassa hihassa oli suojeluskuntakilpi. Nuorukaiset olivat kuitenkin omatoimisia ja moni oli "lainaamalla, ostamalla ja nyysimällä" hankkinut asetakin ja lakin sekä sotilasmalliset housut.

Varttuneille suojeluskuntalaisille piiri järjesti esitelmätilaisuuksia sekä tilannekatsauksia, jolla haluttiin pitää jäsenistö tietoisena yleistilanteesta sekä taktiikan ja aseistuksen kehityksestä. Aluksi osanotto oli laimeaa, sillä varsinkin palveluksesta vapautetut ja lykkäyksen saaneet olivat tiiviisti kiinni siviilitöissään. Vuoden 1942 jälkipuoliskolla työtilanne helpottui ja tilaisuuksiin osallistuivat myös ne, jotka olivat ikänsä puolesta kotiutetut. Suojeluskuntapiiri järjesti elokuvateatteri Gloriassa Pienellä Robertinkadulla joka vuosi pari esitystä, joissa näytettiin puolustusvoimilta saatuja katsauksia ja opetuselokuvia. Suojeluskuntapiiri järjesti myös joitakin kurssseja ja Ikämiessuojeluskunta näyttää elokuussa 1943 ilmoittaneen 50 osanottajaa suunnitellulle kaasusuojelukurssille.

Vuosina 1942 ja 1943 sekä vielä viimeisen sotavuoden keväänä suojeluskuntapiiri järjesti urheilu- ja ampumakilpailuja, joihin varttuneimmatkin suojeluskuntalaiset innokkaasti ottivat osaa. Ammunnoissa ja varsinkin ki-

vääriammunnoissa osanotto saattoi eri sarjoissa nousta 175 ja jopa 250 mieheen. Kivääriammunnassa oli pystykorva- ja Mauser-kivääreillä omat sarjansa ja tuloluetteloista huomaa, että varttuneemmat ampuivat pystykorvalla, mutta Mauserilla ampuivat sekä nuoret että vanhat. Alla olevassa taulukossa on esimerkkinä Ikämiessuojeluskunnan jäsen-

ten saavuttamia tuloksia vuoden 1943 piirimestaruuskilpailuissa.

Hiihtokilpailuissa, suunnistuskilpailuissa ja sekä hiihto- ja marssiprosenttikilpailuissa Ikämiessuojeluskunnalla ei ollut erityistä menestystä, osajat kaiketi olivat kenttäar-meijassa.

Ikämiessuojeluskunnan maastohiihtokilpailut 15.2.1941

Voittajat:	varsinaiset ikämiehet	10 km	V Seppä	1.K
	ikämiehet	10 km	A Juutunen	1.K
	yleinen sarja	20 km	T Vihmo	1.K

Yksiköiden kolme parasta 8.K, 1.K ja 6.K

Ikämiessuojeluskunnan ampumahiihtokilpailut 16.2.1941

Voittajat	varsinaiset ikämiehet	V Nuotia	2.K
	ikämiehet	V Hagelin	1.K
	yleinen sarja	T Vihmo	1.K

Yksiköiden kolme parasta	varsinaiset ikämiehet	2.K, 1.K ja 3.K
	ikämiehet	2.K, TK ja 5.K
	yleinen sarja	8.K, 1.K ja TK

Helsingin Suojeluskuntapiirin kilpailut 1.-2.3.1941

Maastohiihto	varsinaiset ikämiehet	1. sija	V Seppä	1.K
	ikämiehet	5. sija	V Hagelin	1.K
	yleinen sarja	4. sija	SV Airanne	1.K
Ampumahiihto	varsinaiset ikämiehet	1.sija	V Seppä	1.K
	ikämiehet	?		
	yleinen sarja	2. sija	T Vihma	1.K

Helsingin Suojeluskuntapiirin ampumakilpailut vuonna 1943

toukokuu 1943

lokakuu 1943

Yleinen sarja

pystykorva	ei 10 parhaan joukossa	6.s luutnantti	A Varhio
Mauser	5.s alikers Haario	ei 10 parhaan joukossa	

Ikämiessarja

pystykorva	2.nen ylikers A Moilanen	1:nen korpr E Vuolasvirta
	5.s sk.ups O Mutikainen	2.nen ylikers A Moilanen
	6.s stm V Hovi	3.s vääp A Korhonen
	7.s ylikers M Liuhtala	5.s stm V Hovi
		9.s korpr V Kauhtonen
		10.s vänr Y Tanskanen
Mauser	3.s vääpeli L Kuittinen	5.s korpr L Karinpää
	9.s korpr S Lehmus	
	10.s alikers H Torenus	

Sota-aikanakin pidettiin ampuma- ja urheilukilpailuja.

Yllä on poimintoja Ikämiessuojeluskunnan ampumatuloksista välirauhan ajalta ja jatkosodan puolivälistä.

Juhlat ja sosiaalinen toiminta

Ikämiessuojeluskunta vietti sotavuosinakin vuosipäiväänsä, mutta vaatimattomin muodoin. Viimeisen sotavuoden keväälle osui 25-vuotisjuhla, joka päätettiin viettää tavallista juhlavammin. Sunnuntaina helmikuun 27. päivänä. Kello 9.50 oli seppeleenlasku Hietaniemen sankarihaudoilla, mistä siirryttiin kunnianosoitukseen Vanhankirkon puiston sankarihaudoille.

Iltapäiväksi oli suunniteltu uuden suojeluskuntatalon juhlasalissa pidettävä päiväjuhla jäsenille ja omaisille. Juhlan oli tarkoitus olla aseveli-iltatyypinen, jossa olisi rykmentinkomentajan puhe, väpeli K **Ruuskasen** sissimuisteloita, Tauno **Palon** ja Thure **Bahnen** lauluja, sellonsoittoa sekä yhteislaulua. Suojeluskuntapiirin soittokunta huolehtisi muusta musiikillisesta ohjelmasta. Juhlapäivän vastaisena yönä tapahtui Helsingin kolmas suurpommitus ja juhlat oli rajoitettava aamupäivän kunnianosoituksiin sankarihaudoilla.

Sota-aikana oli pula kaikesta ja varsinkin ruokapuolta yritettiin parantaa eri keinoin, laittomin mustanpörssinostoin ja harrastelijamaisella palstaviljelyksellä. Monet liikeyritykset ja järjestöt halusivat tukea jäsenistöään ja vuodeksi 1944 Ikämiessuojeluskunta vuokrasii Mellunkylästä Bredbackan kartanosta 2,5 hehtaarin suuruisen peltoalan jaettavaksi jäsenille 2–3 aarin viljelyspalstoina. Peltoala oli ollut muutaman vuoden heikolla lannoituksella ja maaliskuussa Ikämiessuojeluskunta anoi Malmin kansahuoltolautakunnalta ostolupaa riittävälle määrälle typpipitoista lannoitetta. Viljelystä ja sen tuotosta ei ole säilynyt tietoa.

Helsinkiä puolustamassa – ainakin suunnitelmissa

Vuoden 1943 loppupuolella Neuvostoliitto oli saavuttanut menestystä rintaman eteläosilla ja kiivaita taisteluja käytiin Leningradin alueella. Suomessa varauduttiin Saksan vetäytymiseen pohjoisella rintamanosalla ja Päämaja antoi 9.11.1943 käskyn ilmamaahanlaskutornista pääkaupungin seudulla. Helsingistä muodostettiin imt-alue, johon Helsingin kaupungin lisäksi kuuluivat kaupunkia ympäröivät kauppalat ja maalaiskunnat sekä jopa osia Kirkkonummesta, Tuusulasta ja Sipoosta. Imt-joukot muodostuivat kolmesta suojeluskuntakompaniasta ja kuudesta suojeluskuntajoukkueesta sekä varuskuntapataljoonasta, kokoon kutsuttavasta lomalaispataljoonasta ja tykkikompaniasta.

Ikämiessuojeluskunnan tehtävänä oli perustaa 1. Suojeluskuntakomppania jonka päällikkönä oli paikallispäällikkö ja kokoontumispaikkana piiriesikunnan piha. Komppanian vahvuus olisi 243 miestä ja aseistuksena 226 kivääriä, 12 konepistoolia ja 6 pikakivääriä. Suojeluskuntakomppaniaa tultaisiin käyttämään torjunta-asemissa, joita oli suunniteltu kaupungin ympäristöön. Pitäjänmäen suojeluskuntalaiset kuuluivat edelleen Ikämiessuojeluskunnan IV Pataljoonaan ja heistä muodostettaisiin 66-miehin Strömbergin Sk. Osasto jonka päällikkönä olisi insinööriluutnantti (tehtaan johtaja) A **Härkönen**. Osaston tehtävänä olisi vartioida Pitäjänmäen rautatie- ja maantieristeystä sekä partioida Pitäjänmäen alueella.

Keväällä 1944 tehostettiin pääkaupungin puolustusjärjestelyjä ja sotilasläänijohtojen imt-osastojen tilalle muodostettiin huomattavasti vahvempi Osasto Helsinki. Ikämiessuojeluskunnan tehtävät eivät oleellisesti muuttuneet uudessa puolustusjärjestelyssä.

Helsingin alueelle suunnattiin helmikuussa 1944 kolme suurpommitusta, mutta pääkaupunkialue säästyi taistelutoimilta tai kaappausyrityksiltä Suomen irrottautuessa sodasta. Osasto Helsinki lakkautettiin 1.10.1944.

Ikämiessuojeluskunnan Poikakomppania – Ikämiesten Sotilaspojat

Viimeiset rauhankuukaudet ja talvisota

Viimeisenä rauhankesänä Kannaksen linnoittamistöiden järjestelyt työllistivät Helsingin Suojeluskuntapiiriä ja muu suojeluskuntatoiminta jäi vähemmälle – poikatoimintakin. Pojilla olisi tietysti ollut intoa mukaan Kannakselle, mutta Ikämiessuojeluskunnan 15.5.1939 lähettämässä jäsenkirjeessä sanottiin selvästi, että alle 17-vuotiaita ei hyväksytty linnoitustöihin.

Ikämiessuojeluskunnan Poikakomppania oli 16.3.1939 saanut uuden päällikön res. luutnantti I M **Varoman**, ja hän johti poikatoimintaa sekä talvi- että jatkosodan aikana. Syyskuun alussa alkoivat poikakomppaniassa ohjelman mukaiset harjoitukset ja oppitunnit, joskin epävarmuutta oli selvästi ilmassa. Saksa oli hyökännyt Puolaan, ja lokakuun 5. päivänä Suomen hallitus sai neuvottelukutsun Moskovaan. Suomessa alkoi varautuminen mahdolliseen sotatilaan ja lokakuun 10. päivänä pidettiin Helsingissä pimennys- ja ilmahälytysharjoitus. Lokakuun 17. päivänä valtioneuvosto antoi ensimmäiset evakuointimääräyksensä ja Helsingistä poistui noin 100.000 henkilöä. Koulujen syyslukukausi keskeytyi ja kun pääosa koulunuorisosta lähti pääkaupungista oli poikaosastojen keskeytettävä kurssit ja muukin koulutus osanottajien vähyyden takia.

Suojeluskuntapoikia varten ei ollut suunnitelmia sodanuhan tai sotatapauksen varalta, joten kaupunkiin jääneiden poikien vapaaehtoinen palvelus YH:n ja talvisodan aikana jäi omatoimisuuden ja suojeluskuntien improvisoinnin varaan. Toista kuukautta kestäneen evakuointivaiheen aikana Ikämiessuojeluskunnan vanhemmilla suojeluskuntapojilla oli mahdollisuus osallistua pariin piiriesikunnan järjestämään kolmipäiväiseen kurssiin, jossa valmennettiin lähetti- ja väestönsuojelutehtäviin. Monella pojalla oli halu päästä mukaan YH:n ”tositoimiin” ja Ikämiessuojeluskunnan esikunta ohjasi halukkaita liikekannallepano-

osastoihin sekä läheteiksi Puolustusministeriöön, Suojeluskuntain Yliesikuntaan ja piiriesikuntaan. Joonas **Syrjänen** esimerkiksi pääsi läheteiksi Yliesikuntaan Korkeanvuorenkadulle, ja siellä hänellä oli jopa tilaisuus nähdä sotamarsalkka **Mannerheim**. Oli myös poikia, jotka suojeluskunnan lisäksi olivat jäseninä Helsingin Kaasusuojeluyhdistyksessä ja heille löytyi heti koulutusta ja toimintaa talonsuojeluryhmissä. Marraskuun alussa väestö alkoi viranomaisten varoituksista huolimatta palata kaupunkiin ja koulut avattiin 14.11.

Talvisota alkoi Helsingissä marraskuun 30. päivänä kello 9.15 neuvostokoneiden lentäessä Helsingin yli ja pommittaessa Malmia, Pasilaa ja Tapanilaa. Kello 15 jälkeen tuli uusi hyökkäys, jolloin kantakaupunkia pommitettiin. Alkoi uusi aikaisempaa laajempi evakuointi, joka vei varsinkin lapsiperheet nopeasti pois pääkaupungista. Evakuointipaikkakunnalla moni suojeluskuntapoika haakeutui paikalliseen suojeluskuntaan lähetti-tehtäviin tai ilmailuvalvontaan. Helsinkiin jääneille Ikämiessuojeluskunnan varttuneimmille pojille löytyi jonkin verran lähetti- ja Kotijoukkojen Esikunnassa (rauhanajan Sk. YE:ssä), piiriesikunnassa sekä eräissä kaupunkiin sijoitetuissa huoltoelimeissä.

Jalkaväkisuojeluskunnan poika saattoi joutua aivan outoihin tehtäviin kuten Matti **Aro**, Erik **Järventaus**, Pentti **Pitkänen** ja Joonas **Syrjänen**, jotka komennettiin Puolustusministeriön Lääkintöosaston käyttöön. Poikien sijoituspaikkana oli Sotasairaala 1 eli Tilkka, jossa he toimivat läheteinä, päivystäjinä ja komennusmiehinä. Tehtäviin kuuluivat myös potilaskuljetukset kaupungissa olleiden sotasairaaloiden ja niiden osien välillä ja näitä oli Tilkan lisäksi mm. Kalastajatorpalla, Sairaanhoidajaopistolla, Naistenklinikalla sekä Ruskeasuolla nykyisen Ortonin tiloissa. Kuljetettavina oli omien haavoittuneiden lisäksi sotavankeja ja jopa vangittuja desantteja.

Suojeluskuntapojien talvisota päättyi tavallisesti pian rauhanteon jälkeen. Oli kuitenkin kohteita, joissa palvelusta pystyi pidentämään pitkälle kevääseen, esimerkiksi Tilkan poikien komennus kesti heinäkuun loppuun.

Poikatoiminta välirauhan aikana

Talvisodan jälkeisenä keväänä ja kesänä poikakomppanioiden toiminta oli lähes lamassa, vaikka pojilla olisi ollut aikaa suojeluskunta-toimintaan koulujen ollessa suljettuna. Lama johtui kouluttajapuutteesta, sillä reserviläisten kotiuttaminen meni pitkälle kevääseen. Ensimmäinen yritys toiminnan elvyttämiseksi tapahtui toukokuussa suojeluskuntapiirin järjestäessä viikon pituisen ryhmänjohtajakursin Malmin ampumaradan maastossa. Kursille osallistui 58 poikaa 12 suojeluskunnasta, muutama poika Ikämiessuojeluskunnastakin.

Ikämiessuojeluskunta järjesti oman poikaleirin ennen juhannusta eli 15.-22.6.1940. Leiri voitiin ensimmäistä kertaa pitää Herttoniemessä omassa harjoitusmajassa, joka oli valmistunut edellisenä syksynä. Sen jälkeen maja oli koko talvisodan ajan sekä vielä lähes kesäkuun puoleenväliin asti ollut varattuna III alueen muodostamalle vartio-osastolle. Kesä-

kuun leiri sai nimen *Ilvesleiri* ja sitä johti kapteeni, joka oli innokas kouluttamaan poikia, ja jolla myös oli taito siihen. Kapteenin kerrottiin olleen talvisodassa sissinä. Leiriohjelmaan sisältyi myös kurssi, josta sai hihaansa ilveskuviot. Leiriltä on erityisesti jäänyt mieleen marsseilla laulettu laulu: *”Meille hukka antanut hampahansa ja ilves varmimman katseistansa”*.

Poikatoiminnan syyskausi alkoi elokuussa koulujen loman päätyttyä, ja heti alkoi poikakomppaniaan ilmoittautua ennätysmäärä uusia jäseniä – talvisota oli selvästi nostattanut maanpuolustushenkeä. Ikämiessuojeluskunnassa poikien määrä lähes kaksinkertaistui ja res.lutnantti **Varoman**¹ Poikakomppania kasvoi ylisuureksi. Joukkueiden määrää lisättiin ja vahvuutta nostettiin, mutta toista poikakomppaniaa ei katsottu aiheelliseksi perustaa.

¹ Varoma ylennettiin jatkosodan alussa kapteeniksi, jota arvoa käytetään tästä eteenpäin.

Poikakomppanioiden paraati keväällä 1941 Kaivopuistossa.

Ikämiessuojeluskunnan paraatiosastoa johtaa Juha **Rihtniemi**, myöhemmin kansanedustaja ja Kansallisen Kokoomuspuolueen puheenjohtaja. Ensimmäisessä ruodussa kenttäpukuun m/27 ja turkislakkiin pukeutunut sk.poika on Suojeluskuntain Komentajan Kaarlo-poika (Kalle **Mala**).

Kuva: Sotamuseo

Koulutus Ikämiessuojeluskunnan Poikakomppaniassa oli talvikaudella 1940-41 erittäin vireätä ja varsinkin uudet jäsenet olivat innokkaita oppimaan. Harjoituksia pidettiin "Töölön Tullin maastossa", mutta nuorimmat saivat alkeiskoulutuksensa lähellä silloista suojeluskuntataloa Simonkentällä. Ikämiesten uudella harjoitusmajalla oli käyttöä myös talvella 1940-41 Poikakomppania järjesti vielä kahdet leirit, syksyllä viikonloppuleirin ja kevätpuolella useampipäiväisen talvileirin.

Talvisota ja poikkeukselliset olot olivat innostaneet kansaa talkootyöhön ja Helsingin Suojeluskuntapiiri järjesti pojille kesäkuun alkupuolella 1941 raivausleirin Tuusulan Rusutjärvellä. Kahden viikon pituiselle leirille osallistui poikia kaikista poikaosastoista. Päivisin oli tiukkaa työtä, motintekoa ja räsinkaatoa ja illalla oli saunomista ja leiri-iltoja. Leiri päättyi hieman kesken johtajien saatua liikekannallepanomääräyksensä.

Ikämiessuojeluskunnan poikatoiminta jatkosodan aikana

Suojeluskuntapojista sotilaspoikia

Jatkosodan aikana suojeluskunnat keskittyivät poikatoimintaan, josta tammikuusta 1942 alkaen tuli niiden päätoiminta. Sodan alkuvaihe, kesä ja syksy 1941, olivat tavallaan toistoa talvisodasta, miehet kävivät sotaa, koulut olivat pysähdyksissä marraskuuhun asti ja varsinkin kesällä moni perhe oli pääkaupungista evakossa tai muuten maaseudulla kesää viettämässä.

Sodasta huolimatta jatkui välirauhan aikana vireille pantu poikatoiminnan kehittäminen. Syksyllä 1941 toiminta sai uuden pohjan, kun Suojeluskuntain komentaja nimitti päiväksyllään 17.9.1941 siihenastiset suojeluskuntapojat *sotilaspojiksi*. Nimityksen myötä muuttuivat myös osastojen nimet, Ikämiessuojeluskunnassa tuli vastedes olemaan Ikämiesten Sotilaspojat, joista käytettiin lyhennettä IM:n Sot.pojat tai IM:n Spo. Sotilaspoika-nimitys sai heti yleisen hyväksynnän ja nimitys varmaankin helpotti monen työläiskodin pojan liittymistä poikaosastoihin. Uusi-

en käsitteiden omaksuminen ei sujunut helposti entisiltä sk.pojilta eikä aina uusiltakaan sotilaspojilta. Edelleenhan oltiin Ikämiessuojeluskunnan Poikakomppanian kirjoilla.

Suojeluskuntapojilla oli 1930-luvun perua sarkainen puku m/35, mutta kun jäsenmäärä yllättäen kasvoi välirauhan aikana, oli uusille pojille saatava nopeasti lisää pukuja. Sattuma tuli avuksi. Talvisodan aikana Englanti oli toimittanut Suomeen khakinvärisiä kenttäpukuja ja näistä Puolustusvoimat luovutti poikaosastojen käyttöön toistakymmentätuhatta poikkeuksellisen pienikokoista pukua. Kuvassa IMSk:n Poikakomppanian veljekset Paul ja Erik Voss palaamassa harjoituksista. Päätös lakkimallista oli vielä tekemättä.

Kuvan omistaa P Voss, Helsinki

Koulutusta

Normaali sotilaspoikakoulutus alkoi marraskuussa 1941 koulujen alettua, mutta täydellä teholla vasta tammikuussa 1942. Koulutusta haittasi heti alkuun kouluttajien vähyys valta-vaan poikamäärään nähden, pääkaupunkiseudun lähes kolmessakymmenessä poikaosastossa oli syksyllä 1941 yhteensä vain muuta-

ma päällystöön kuuluva ja alle 20 aliupseeria. Piiri ryhtyi "tasaamaan puutetta" perustamalla Sotilaspoikapiirin, joka jaettiin kolmeksi Sotilaspoika-alueeksi. Ikämiesten Sotilaspojat kuului vänrikki V **Hyytiän** alueeseen yhdessä I/SR:n ja ErKKK:n sekä seitsemän pienen suojeluskunnan poikaosaston kanssa. Vuoden

1942 marraskuussa tehostettiin koulutusorganisaatiota perustamalla *Helsingin Sotilaspoikarykmentti*, jossa oli kolme pataljoonaa. Ikämiessuojeluskunnassa katsottiin, että kouluttajavoimaa riitti omaan tarpeeseen, joten päätettiin toimia itsenäisenä koulutusyksikönä.

Esimerkki sotilaspoikien koulutusohjelmasta kaudella 1942-1943

(Koulutusaiheet on lyhennetty)

Viikko	10-13-vuotiaat	14-17-vuotiaat
Syyskausi		
1	Sotilaalliset alkeet, käyttäminen, arvot ja arvomerkit	Suljettu järjestys, sotilaallisen käyttäytymisen, kertausta
2	Retki ja leiriytymistaitoja	Avojärjestys, suuntaryhmä, marssivarmistus, teltan pystytys
3	Havainnonteon pikku kikkoja	Maaston kuvaaminen, etäisyydet ja välimatkat, tähystäjän ja tiedustelijan toiminta
4	Ilmansuuntien määrittäminen	Karttaluonnos, kompassi ja sen käyttö
5	Suunnistamiskilpailu	
6	Kerhoilta	
7	Omakohmainen suojelu, ensiapu	
8	Kuusijuhla	
Kevätkausi		
1	Suljettu järjestys	
2	Lähetti- ja is.koulutusta, sot. alkeiskoulutusta	
3	Matkahiihtoa	
4	Kerho- ja askarteluilta	
5	Sotilaallista alkeiskoulutusta	
6	Mäenlaskua	
7	Leirivalmisteluja	
8	Leiri, hiihtokilpailuja	
9	Sotilaallista alkeiskoulutusta	
10	Hiihtoretki	
11	Kerho- ja askarteluilta	
12	Sotilaallista alkeiskoulutusta	
13	Maastoharjoitus	Sotilaallista alkeiskoulutusta
14		
15	Matkamarssi	
16	Pienoiskivääriammuntaa	
17	Pienoiskivääriammuntaa	
18	Palo- ja kulontorjuntaa	
19-20	Kevätkatsastus	

Kesäkausi

Molempien ryhmien viikko-ohjelmat

1. Retki, 2. Urheilua, 3. Voimistelua, 4. Leiri, 5. Pienoiskivääri- ja kivääriammunta, 6. Urheilua ja uintia, 7. Voimistelua ja urheilua, 8. Urheilua, 9. Voimistelua, 10. Retki, 11. Urheilupäivä.

Poikatoiminnan alkaessa tammikuussa 1942 ryhdyttiin noudattamaan uutta Suojeluskuntain poikatoimintaohjesääntöä (Sk.Pt.O)¹. Sotilaspojat jaettiin kahteen koulutusryhmään, 10-13 -vuotiaisiin sekä 14-17 -vuotiaisiin, ja ryhmissä oli tasoero niin koulutuskun kuin urheiluvaatimuksissa. Poikarykmentissä sijoitettiin samana vuonna syntyneet samaan komppaniaan, mutta Ikämiesten Sotilaspojissa samana koulutuskautena liittyneet muodostivat oman ryhmänsä. Ohjesääntö ja sen täydennyksenä annetut ohjeet määrittivät myös syys- ja kevätkausiin harjoituskerrat sekä pääpiirtein harjoitusaiheet, jotka täsmennettiin kauden alussa. Poikien osallistuminen varmennettiin antamalla jokaiselle sotilaspojalle ohjelma kotiin. Oppitunneista määrättiin, että niiden piti loppua ajoissa, jotta nuorimmat pojat ehtivät kotiin ennen ulkonaliikkumiskiellon alkua². Sota-aikana laadittiin myös kesäohjelma, jossa joka viikolla oli jokin urheiluaihe. Ohjelma koski vain nuorimpia, sillä 15-vuotiaat olivat jo työvelvollisia.

Sotilaspoikien harjoitusmaastot pysyivät lähes samoina kuin 1930-luvulla, jolloin vaihtelevaa maastoa oli Turuntien (nyk. Mannerheimintien) itäpuolella ja Tukholmankadun pohjoispuoli oli rakentamatonta. Olympiastadion oli sittemmin hieman lyhentänyt aluetta, mutta Mäntymäellä ja sieltä Laakson suuntaan riitti harjoittelu- ja hiihtomaastoa varsinkin nuorimmille. Tukholmankadun pohjoispuolelle oli syntynyt uusi kaupunginosa ja harjoitukset oli suunnattava kauemmaksi Munkkiniemen tai Tilkan mäen suuntaan.

Kouluttajapuute oli jatkuva sota-aikana, mutta kapteeni I M **Varoman** komppaniassa oli lähes pysyvästi viisi upseeria ja aliupseeria: luutnantti **Immel**, vänrikki **Aro** ja **Siro** sekä vääpeli **Laiho** ja N J **Nurmi**. Immeliä muistetaan vanhempana isällisenä miehenä joka oli hyvä kouluttaja, eikä hän kovimmil-

lakaan pakkasilla käyttänyt käsineitä. Joukkueenjohtajiksi koulutettiin kyvykkäitä sotilaspoikia ja heistä tunnetuimpia olivat: Kaarlo **Andersson** (myöh. Arhinmäki), Kai **Karring**, Juha **Rihtniemi** ja Jyrki **Vihma**, kaikki aikanaan tunnettuja kansalaisia.

Ryhmänjohtajien merkitys kouluttajina kasvoi sota-aikana ja uusia oli kurssitettava sitä mukaa, kun kokeneet siirtyivät 17-vuotiaina suojeluskuntaan. Ikämiessuojeluskunta huolehti tavallisesti omiensa kouluttamisesta, mutta tarve oli suuri ja poikia komennettiin myös piirin kursseille. Esimerkiksi vuonna 1943 pidettiin piirijohtoisesti kolme ryhmänjohtajakurssia. Myös ryhmänjohtajien jatkokoulutuksesta huolehdittiin ja tavallisesti tammikuisten ryhmänjohtajain peruskurssien jälkeen oli viikon pituinen ryhmänjohtajien täydennyskurssi.

Jatkosodan aikana oli Ikämiesten Maja Herttoniemessä ahkerassa käytössä. Majalla voitiin järjestää viikonloppuleirejä ja majalle pääsi mukavasti, esimerkiksi raitiovaunulla nykyisen Risto Rytinkadun päähän ja siitä marssien majalle. Joskus huolehtivainen äiti saattoi sulloa reppuun liian täyteen ja perille päästiin vain hammasta purren.

Majan ympärillä oli laajalti vaihtelevaa maastoa, jossa nuoremmille voitiin järjestää kaksipuolisia maastoleikkejä kuten piiloutumis- ja hiipimisharjoituksia. Vanhemmat sotilaspojat saattoivat harjoitella mm. avomuodoissa liikkumista sekä kärkeilyryhmän toimintaa, molemmille ryhmille pidettiin heidän koulutustasonsa mukaisia suunnistus-harjoituksia ja -kilpailuja.

Viereisellä sivulla on esimerkkinä 4.-6.12.1952 pidetyn leirin koulutusaineet ja ajankäyttö. Leiriä johti kapteeni I M **Varoma** ja opettajana sekä kouluttajana toimi vääpeli N J **Nurmi**. Leirillä oli 60 sotilaspoikaa.

¹ Sk.Pt.O oli vahvistettu käyttöön 18.6.1941 ja se oli voimassa 19. helmikuuta 1943 saakka, jolloin se korvautui *Sotilaspoikaohjesääntö I*:llä.

² Muutamana vuotena oli Helsingissä määrätty ulkonaliikkumiskielto alle 15-vuotiaille kello 22 ja kello 6 välisenä aikana.

	tietopuolista opetusta	tuntimäärät käytännöllisiä harjoituksia	yhteensä
- järjestelyjä ja käyttäytymisharjoituksia	1	4	5
- voimistelua		2	2
- maastokoulutusta	2	6	8
- suunnistamiskoulutusta	1	2	3
- kansalaisopetusta	1	5	6
Yhteensä	5	19	24

Majalla sai oppia myös kasarmi- ja sisäjärjestystä, jopa siivoamista – ja siinä ohessa pojat saivat tutustua simputuksen kasvattavaan vaikutukseen.

Ryhmänjohtajien täydennyskurssi Munkkiniemessä 2.1.-9.1.1944.

Kapteeni Rapia, joukkueenjohtaja Nykänen ja kersantti Soidinsalo.

Nelijonossa:

<i>Laukkanen</i>	<i>Markkanen</i>	<i>Minkkinen</i>	<i>Grönroos</i>
<i>Hyytiäinen</i>	<i>Tarkki</i>	<i>Rahunen</i>	<i>Kangas</i>
<i>Seitamo</i>	<i>Niemelä</i>	<i>Cleveland</i>	<i>Parkki O</i>
<i>Pitkonen</i>	<i>Salminen</i>		
<i>Ailas</i>	<i>Timonen</i>	<i>Lohikoski</i>	<i>Siikava</i>
<i>Suonperä</i>	<i>Pitkänen</i>		
<i>Sieman</i>	<i>Jokinen</i>	<i>Helojärvi</i>	<i>Neittamo</i>
<i>Kurkumäki</i>	<i>Lehmussaari</i>	<i>Suomikko</i>	<i>Keränen</i>

Kuvan omistaa Seppo Timonen, Helsinki

Iloisia kurssilaisia tauolla.

Ryhmänjohtajien täydennyskurssin kouluttajat

Takarivissä kersantti ?, vänrikki Kähönen, kapteeni Aulio, kapteeni Rapia, vänrikki Kivelä sekä kurssin lääkintäupseeri?. Eturivissä keskellä kersantti Soidinsalo. Kapteeni Kaarlo Aulio oli piirin sotilaspoikaohjaaja.

Kuvat omistaa Seppo Timonen, Helsinki

Urheilua

Sotilaspoikaurheilulle annettiin suuri arvo ja poikia kannustettiin valitsemaan itselleen taipumustensa ja kykyjensä mukaiset lajit. Sotilaspoikaurheilussa oli kahdeksan päälajia: murtomaahiihto, murtomaajuoksu, marssi, pesäpalloilu, uinti, voimistelu, suunnistaminen ja pienoiskivääriammunta. Yhdeksäntenä ”lajina” oli rata- ja kenttäurheilu (nyk. yleisurheilu). Urheilemista kannustettiin kuntoisuusmerkein, joissa vaatimuksena oli tietty ikä ja urheilutulos.

Ikämiesten poikaosastossa järjestettiin ympäri vuoden kilpailuja, joista osa tähtäsi merkkisuorituksiin, mutta kaikissa pyrittiin

löytämään ne, joilla oli edellytyksiä sijoittua piirimestaruuskilpailuissa. Poikakomppanian tuloluetteloita ei ole löytynyt, mutta alla olevassa taulukossa on otteita piirimestaruuskilpailujen tuloksista. IM:n Sot.poikien taso oli joukkuetuloksia keskitasoa, mutta henkilökohtaisista saavutuksista voidaan poimia muutama esimerkki. A-sarjassa (14-17-vuotiaat) Orvo **Asla** sijoittui vuonna 1942 sekä maastohiihdossa että murtomaajuoksussa kärkipäähän ja seuraavana vuonna olivat Aulis **Rosenlöf** ja Juha **Rihtniemi** murtomaajuoksussa sijoilla kaksi ja kolme. B-sarjan (10-13-vuotiaat) murtomaajuoksussa 1943 IM:n Sot.pojat voittivat joukkuekilpailun ja T **Packard** sai henkilökohtaisen mestaruuden.

Ikämiesten Sotilaspoikien tuloksia Helsingin Sotilaspoikapiirin urheilukilpailuissa

A-sarja 14-17 -vuotiaat, **B**-sarja 10-13 -vuotiaat

Suunnistamiskilpailut 19.10.1941

Joukkuetulos IM:n Sot.pojat 7. sija 13 joukkueesta

Henkilökohtaiset tulokset, Timo Seppä 6. sija, 86 osanottajaa

Maastohiihtokilpailut Huopalahdessa 1.3.1942

A-sarjan joukkuetulos IM:n Sot.pojat 6. sija 12 joukkueesta

henkilökohtaiset tulokset, Orvo Asla 5. sija, Lauri Manner 10., 72 osanottajaa

B-sarja joukkuetulos IM:n Sot.pojat 9. sija 22 joukkueesta

henkilökohtaiset tulokset, ei 10 parhaan joukossa, 128 osanottajaa

Murtomaajuoksukilpailut Laakson kentän lähimaastossa 22.4.1942

A-sarjan joukkuetulos IM:n Sot.pojat 6. sija 18 joukkueesta

henkilökohtaiset tulokset Orvo Asla 10. sija, osanottajamäärä tuntematon

B-sarjan joukkuetulos IM:n Sot.pojat 10. sija 16 joukkueesta

henkilökohtaiset tulokset, ei 10 parhaan joukossa

Suunnistamiskilpailut 1.11.1942

A-sarjan joukkuetulos IM:n Sot.pojat 6. sija 13 joukkueesta

partiotulos Rihtniemin J – Mala K 10. sija 67 partiosta

B-sarjan partiotulos Sontag O – Lindberg E 8. sija 36 partiosta

Murtomaajuoksukilpailu Laakson kentän lähimaastossa 8.5.1943

A-sarjan joukkuetulos IM:n Sot.pojat 2. sija 15 joukkueesta

henkilökohtaiset tulokset 2. sija Rosenlöf A, 3. Rihtniemi J, 113 osanottajaa

B-sarjan joukkuetulos IM:n Sot.Pojat 1. sija 14 joukkueesta

henkilökohtaiset tulokset Packard T 1. sija, 103 osanottajaa

Kesäurheilumestaruuskilpailut 20.-21.7.1943

kilpailulajit: 100 m:n juoksu, kuulantöytä, keihäänheitto, pituushyppy ja korkeushyppy

A-sarja IM:n Sot.poikia ei 20 parhaan joukossa

B-sarja Leipola Erkki 20:s

Pienoiskiväärimestaruuskilpailut 28.11.1943

Seimola E 8:s sija, 19 osanottajaa

Talkootyötä

Sota-aikana oli puute lähes kaikesta ja sotilaspojillekin annettiin osuutensa työ-, talkoo-, avustus- ja keräilytyössä. Polttopuita tarvittiin ja jokaisen velvollisuus oli hakata ainakin yksi motti ja saada “mottikirves”-merkki rintaansa. Vuosittain isoimmat pojat osallistuivat motintekoon osastoittain ja nuorimmat mieluummin vanhempiensa seurassa, lisäksi poikia komennettiin avuksi järjestelytyöissä. Sotilaspoikapiiri järjesti myös työleirejä, vuonna 1942 jopa kaksi, ja näihin osallistui yhteensä 70 poikaa. Viimeinen leiri oli heinäkuussa 1944 pidetty viikon mittainen työ- ja virkistysleiri Puotilassa.

Vuosittain sotilaspojat osallistuivat mitä moninaisimpiin keräyksiin. Esimerkiksi vuonna 1942 pojat osallistuivat armeijan suurkeräykseen, kirjallisuuseräykseen, sukikeräykseen ja lumpukeräykseen.

Sotilaspojat sotatehtävissä

Kesällä 1941 heti liikekannallepanon alettua poikia alkoi pyrkiä “sotahommiin” ja suojeluskuntapiiri oli valmis ottamaan vastaa vapaaehtoisia. Piiri perusti tilapäisyksikön Keskuksen Pojat, johon ilmoitautui poikia kaikista sotilaspoikaosastoista. Vanhimmat pojat sijoitettiin 1. Sotilaspoikakomppaniaan eli lähettikomppaniaan, joka sopimusten ja tilausten pohjalta huolehti varuskunnan ympäri-vuorokautisesta lähetti- ja päivystyspalveluksesta. Pojilla oli samanaikaisesti johtajakoulutusta ja heidän joukostaan nousivat sittemmin sotilaspoikarykmentin joukkueenjohtajat ja komppanianpäälliköt. Nuoremmat sotilaspojat sijoitettiin omaan komppaniaan, jossa heillä oli sotilaskoulutusta, maastoleikkejä ja urheilua. Komppaniat olivat kasarmimajoituksessa Merimelojien paviljongissa ja Mechelininkadun kasarmilla, mutta syksyn kuluessa yleistyi kotimajoitus, ja keskus lakautettiin 17.11.1941 koulujen taas alettua toimintansa.

Jatkosodan alkukuukausina lähetti- ja päivystyspalveluja tarvittiin ympäri Helsinkiä ja poikia sijoitettiin pysyvästi tai tilapäisesti

Piiriesikuntaan, Kotijoukkojoukkojen Esikuntaan, Päämaja II:een (Sotatalousesikuntaan) sekä muihin kaupungissa olleisiin esikuntiin ja laitoksiin. Poikia oli myös Helsingin Ilmasuojelukeskuksessa, Punaisessa Ristissä ja Invalidisairaalassa. Tehtäviä oli monenlaisia, veljekset Voss sijoitettiin Aleksis Kiven kansakoululle, johon oli majoitettu Neuvostoliitosta palautettuja Hyrsylän mutkan asukkaita sekä sotavankeina olleita. Pojat joutuivat ensimmäisen kerran näkemään vainajankin, kun kantoivat paareilla vanhaa Väinämöisen näköistä miestä.

Kaikki pojat eivät liittyneet lähettikomppaniaan, sillä monella oli omat keinonsa hankkia mieluinen palvelupaikka. Onnekkaimmat pääsivät jopa kenttäarmeijaan.

Seuraavinakin vuosina tarvittiin Helsingissä lähettejä, mutta “lähettikeskusta” ei perustettu uudelleen. Monet pääsivät edellisvuoden palveluspaikkoihin, ja kevästä 1942 alkaen ryhtyivät suojeluskunnat välittämään sotilaspoikia erilaisiin tehtäviin, niin paikallisiin tehtäviin kuin kenttäarmeijaankin.

Jotkut sotilaspojat saivat outojakin tehtäviä. Tapani **Halonen** sai kutsun Korkeanvuorenkadulla salaiseen toimistoon, joka osoitautui valvontaelimeksi. Tehtävänä oli salaista mielialantarkkailua ja vakoilijoiden paljastamista. Jos havaitsi jotain outoa puhuttavan tai tehtävän, olisi siitä heti ilmoitettava. Mitään ilmoitettavaa ei ollut, ja tehtävä unohtui viimeistään jouduttaessa koulutuskeskukseen.

Jatkosodan aikana voitiin sotilaspojille antaa huomattavasti vaativimpia tehtäviä kuin talvisodassa, ja tämä johtui suojeluskuntaasetuksen tarkistuksesta. Vanhassa asetuksessa oli lause “mutta älköön heitä aseilla varustettako”, tämä sai tammikuussa 1941 annetussa asetuksessa jatkon “mikäli erikoiset olosuhteet eivät sitä vaadi”.

Ikämiessuojeluskunnan esikunta välitti omia sotilaspoikia eri palveluspaikoille tai tilapäistehtäviin, kuten arvopostin kuljetukseen tai tarvikelähetysten suojaamiseen. Tapani **Halonen** jopa joutui viemään työvelvollisia takaisin työkomppaniaansa Itä-Karjalan Porajärvelle.

Oman suojeluskunnan kautta pystyi myös saamaan pitkäaikaisen pestin. Keväällä 1943 15-vuotias Aulis **Rosenlöf** ilmoitti esikunnas-

sa, että “nyt olisi mies valmis lähtemään”. Vakuuttelu sotilaallisista kyvyistä onnistui ja Rosenlöf rokotettiin ja liitettiin 8-10 pojan osastoon joka lähetettiin Aunuksen kaupunkiin. Pojat ilmoittautuivat VI AK:n Osasto 4:ssä eli linnoitustoimistossa, johon Rosenlöf jäi koko kesäksi ja syksyksi. Muut pojat sijoitettiin eri yksikköihin. Keväällä 1943 Rosenlöf “vanhana miehenä” pääsi Lin.RP 113:een Sammatukseen. Siellä hän kolmen muun pojan kanssa oli pataljoonankomentajan lähettinä ja mm. hoiti postikuljetukset armeijakunnan esikuntaan Nurmoilaan. Komennus kesti vuoden loppuun siitä huolimatta, että koulut olivat alkanet jo lokakuussa.

Ilmatorjuntaan oli jo vuodesta 1942 lähtien otettu kesäisin sotilaspoikia, mutta Helsingissä hyväksyttiin luonnollisesti vain It.Sk:n poikia. Helmikuussa 1944 Neuvostoliiton kaukotoimintailmavoimat iskivät kolme kertaa Helsinkiin ja heti helmikuun 6. päivänä tapahtuneen ensimmäisen hyökkäyksen jälkeen Päämaja oikeutti Ilmav.E:n täyttämään ilmatorjuntajoukkojen miehistövajauksen ottamalla palvelukseen 1928 tai ennen syntyneitä sotilaspoikia. Koulutoiminta keskeytet-

tiin 16.-17.2. tapahtuneen toisen pommituksen jälkeen ja Kouluhallituksen sekä Ilmav.E:n sopimuksella kehoitettiin lukioluokkien poikaoppilaita hakeutumaan sotilaspoikaosastojen kautta it.palvelukseen. Ensimmäinen erä astui palvelukseen 23.-26.2. ja se ehti mukaan kolmannen hyökkäykseen torjuntaan yöllä 26.-27.2.

Helmikuun lopulla tilanne rauhoittui. Patterille täydennysmiehiksi ehtineet saivat käytännön koulutusta yksikössään, ja pääosa vapaaehtoisista koottiin koulutusyksiköksi Lauttasaaren kansakoululle. Vapun jälkeen kaikki pojat sijoitettiin pattereille, mutta jaoteltuna käymänsä koululuokan, pääkielen ja pitkän tai lyhyen matematiikan mukaan. Kesä ja alkusyksy kului jatkuvassa valmiudessa ja kouluopetusta nauttien. Aselepo tuli voimaan 4.9.1944 ja Sotilaspojat kotiutettiin 30.9.

Tätä sotilaspojille niin kunniakkaasta vaihetta ei voi Ikämiesten Sotilaspoikien kannalta käsitellä, sillä tiedot puuttuvat. Kotijoukkojen Esikunta on tilastoinut vapaaehtoiset yksinomaan oppikouluittain, eikä Ikämiesten omia mahdollisesti tehtyjä luetteloita ole löytynyt.

IKÄMIESSUOJELUSKUNNAN MAJA

Ikämiessuojeluskunta, piirin suojeluskunnista suurimpana, kunnostautui myös ainoana hankkimaan itselleen oman leirialueen majoineen. Harjoitusalueen hankkimisessa oli monta vaihetta ja siihen kului 13 vuotta, lopuksi maja ehti olla käytössä vain viisi vuotta.

Koko hanke lähti liikkeelle Ikämiespataljoonan toimistotilan tarpeesta. Seitsemän ensimmäistä vuotta toimisto oli vuokratiloissa, mikä rasitti pahoin silloin vielä köyhän pataljoonan taloutta. Taloudellinen tilanne parani vuonna 1926, kun piiri hankki suojeluskuntataloksi Yrjönkatu 26:n tontin rakennuksineen. Ikämiespataljoona sai kuuden muun suojeluskunnan kanssa rakennuksista toimistotilat, mutta niihin oltiin tyytymättömiä, sillä "se oli vaivainen ja puutteellinen toimisto puisen piharakennuksen katon rajalla". Hyvin pian pataljoona ryhtyi suunnittelemaan oman toimistohuoneiston hankkimista ja vähitellen alettiin myös kehittää ajatusta omasta majasta harjoitusten ja leirien tukikohdaksi.

Ikämiespataljoona ryhtyi ripeästi toimeen ja kesäkuun 6. päivänä 1929 pyydettiin vahvistusta *Ikämiesten Maja Oy:n* yhtiöjärjestykselle ja yhtiön perustava kokous pidettiin joulukuun 30. päivänä. Osakkeita pantiin myyntiin 118 ja ostajista erottuu kolme merkkimiestä, kenraali ja teollisuusmies Rudolf **Walden** osti 10 osaketta, pankinjohtaja Juho Kusti **Paasikivi** viisi ja pääministeri Per Evind **Svinhufvud** yhden.

Alku oli hyvä, mutta sen jälkeen alkoivat ulkoiset olot hidastaa toteuttamista. Suojeluskuntatalo saneerattiin vuonna 1933 ja Ikämiespataljoona sai paremmat toimistotilat, samoihin aikoihin alkoi myös hahmottua ajatus kokonaan uuden suojeluskuntatalon rakentamisesta Hesperiankadun varteen. Vuonna 1933 lakkasi myös oman majan tarve, sillä suojeluskuntapiirille luovutettiin

Nummenkylän leirialue jossa oli riittävästi harjoitusmaastoa ja jossa kaikille suojeluskunnille riitti vuoroja.

1930-luvun lopulla tuli oman majan tarve uudestaan ajankohtaiseksi. Uusien kaupunginosien rakentaminen Töölön tulliin ja Ilmalan alueelle oli jo nähtävissä ja asutus tulisi vaikeuttamaan harjoitusten pitoa ja ainakin siirtämään harjoitusmaastot kauemmaksi. Ikämiessuojeluskunta selvitti eri harjoituspaikkamahdollisuuksia ja löysi Vahankaupunginselän itäpuolella olevan Herttoniemen Urheilukeskuksen alueen, jossa oli useiden neliökilometrien harjoitusmaastot. Maaliskuun 20. päivänä 1939 Ikämiessuojeluskunta sai Helsingin kaupungilta luvan vuokrata viideksi vuodeksi pientä majaa varten 600 m²:n tontin, jossa myös oli kaivo. Loppuvuodesta laajennettiin aluetta 1.500 m²:iin ja vuosivuokraksi määrättiin 750 mk.

Arkkitehti Kaarlo **Niverä** laati rakennuspiirustukset, ja syyskuun 19. päivänä anottiin kaupungin kiinteistölautakunnalta rakennuslupa. Harjoitusalueelle rakennettiin kolme rakennusta sekä tarvittavat ulkorakennukset. Varsinainen maja oli kooltaan 10,5 x 6,5 m ja siinä oli huone, keittiö, eteinen ja rakennuksen pituinen kuisti. Saunarakennuksessa oli löylyhuone, pukuhuone, pieni keittiö, eteinen ja huone. Koiratarhassa oli neljä ulkoilutilaa sekä tarvittavat sisätilat. Ulkorakennuksia oli kolme, ulkokeittiö ja varastorakennus, puuva ja sekä ulkokäymälä.

Rakennustyöt oli ilmeisesti aloitettu reippaasti etuajassa, erään tiedon mukaan jo 16.6.1939. Suojeluskuntalaiset pystyttivät rakennukset talkootyöllä tiistai- ja lauantai-iltaisain sekä sunnuntaisin ja töiden jouduttamiseksi palkattiin kirvesmies apulaisineen. Rakennukset valmistuivat 17.9. siis pari päivää ennen lupa-anomuksen esittämistä. Talkootyönä 140 miestä teki 2.800 tuntia, tästä

sotakoiraosaston osuus oli 900 tuntia, lisäksi kirvesmiestyöstä maksettiin 2 x 506 mk. Rakennuskustannukset olivat 34.061,30 mk johon lahjoituksena tuli 4.000 mk ja 17 toimimeä lahjoitti rakennustarvikkeita. Tal-kootyö ja lahjoitukset eivät riittäneet kustan-nusten peittämiseen joten Ikämiessuojelus-kunta otti velkaa Ikämiesten Maja Oy:ltä.

Ikämiessuojeluskunnan Maja vihittiin käyttöön syyskuun 17. päivänä 1939, siis vain kuukausi ennen ylimääräisten harjoitusten alkua.

Ikämiessuojeluskunnan Majan käyttö jäi lyhyeksi, vain neljäksi ja puoleksi vuodeksi, mutta käyttö oli sitä tiiviimpää. Majalla oli ensin talvisodan aikainen yksikkö 2./III alue, joka koottiin majalle sodan syttymispäivänä 30.11.1939 ja joka luovutti majan vasta kesä-kuussa 1940. Kesän 1941 liikekannallepanon aikana oli maja puolustusvoimien käytössä 18.6.-4.7.1941 ja vuonna 1943 oli 312. It.patteri majoitettuna majalla jonkin aikaa.

Ikämiessuojeluskunnan omassa käytössä maja oli vain välirauhan aikana ja jatkosodan aikana siitä tuli nimenomaan sotilaspoikien leiripaikkana. Majaa vuokrattiin mielellään myös muille suojeluskunnilla ja I/SR:n soti-laspojat olivat innokkaimpia kävijöitä. Maja ja sen sijainti oli edullinen, siinä voitiin pitää viikonlopun tai viikon leirejä ja kulku majalle oli kätevä, raitiovaunulla Kulosaareen tai junalla Herttoniemeen ja niistä marssien tai hiihtäen majalle. Onpa leiriläisiä viety majal-le sota-aikana "häkäpönttö"-kuorma-autoilla-kin. Majan läheisyys oli eduksi myös muoni-tuksen kannalta ja viikonloppuleirit olivat

edullisia. Vaikka ruoka oli kortilla, niin muu-taman päivän selvisi kotoa tuoduin eväin mikä tietysti verotti perheen taloutta. Viikon pituisilla leireillä oli jo muonitusvaikeuksia.

Tammikuussa 1944 jatkettiin vuokrasopi-musta entisin eduin ja kuuden kuukauden irtisanomisajalla, aluerajojakin muutettiin niin, että vuokrattu alue tuli sijaitsemaan ko-konaan Herttoniemen alueen korttelissa n:o 108. Vielä elokuussa syvennettiin alueen kaivoa, mutta runsaan kahden kuukauden kuluttua oli majan tarve loppunut.

Ikämiessuojeluskuntaa lakkautettaessa muo-dosti Ikämiesten Maja Oy ja vuokramaalle pystytetyt rakennukset oman ongelmansa, maja oli suojeluskunnan rakentama osittain yhtiöltä saadun lainan avulla. Lokakuun 31. päivänä ajateltiin, että Ikämiesten Maja Oy ottaisi rakennukset haltuunsa ja mitätöisi velan sekä jatkaisi toimintaansa urheilumajan pitäjänä. Yhtiön puolesta asia ryhtyivät val-mistelemaan vänrikki Johan Aatto **Maljanen** ja sk.upseeri K A **Widenius**. Tilanne muuttui kuitenkin muutamassa päivässä, kun Ikämies-suojeluskunta päätti sijoittaa varansa perustet-tavaan *Ikämiesten Säätiöön*. Ikämiesten Maja Oy päätti liittyä säätiöön alarahastoksi ja myi majan rakennukset irtaimistoineen 40.000 markalla Helsingin kaupungille ulkoiluma-jaksi. Majaan kuuluneet kolme kärryä myytiin maanviljelijä Fredrik **Åhmanille** 350 markalla.

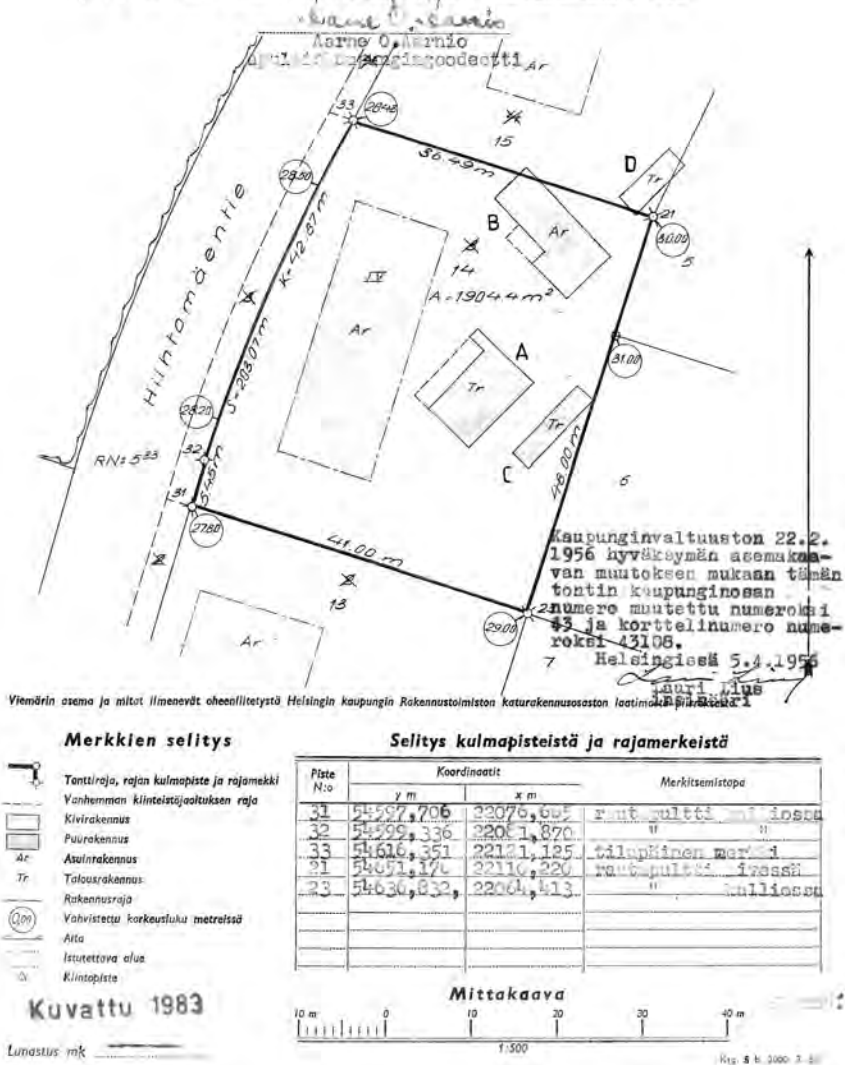
Ikämiesten Maja Oy lakkautettiin lopulli-sesti vasta vuonna 1956, jolloin sen varat 5.409,06 markkaa luovutettiin Ikämiesten Säätiölle.

Seuraavalla aukeamalla olevassa topografikartassa ja tonttikartassa näkyy Ikämiesten majan ja sen rakennuksen sijainti.

Helsingin kaupungin II kaupunginosan korttelissa N:o 100
 Hiihtomäentien varrella sijaitsevan asunto- tontin N:o 14

TONTTIKARTTA,

jonka on laatinut tontinmittauksessa 14 päivänä lokuuta 1956.

Ikämiesten maja Herttoniemen ulkoilualueella.

Yläkuvassa näkyy majan rakennusten sijainti Hiihtomäentie 33:n rakennuksen Ar IV:n pihalla.

A = maja johon voitiin majoittaa 40-50 miestä

B = saunarakennus

C = koiratarha

D = ulkorakennus, näitä oli alun perin kolme

Viereisellä sivulla näkyy Herttoniemen ulkoilualue ympäristöineen 1930-luvun lopulla

1 = Ikämiesten Maja

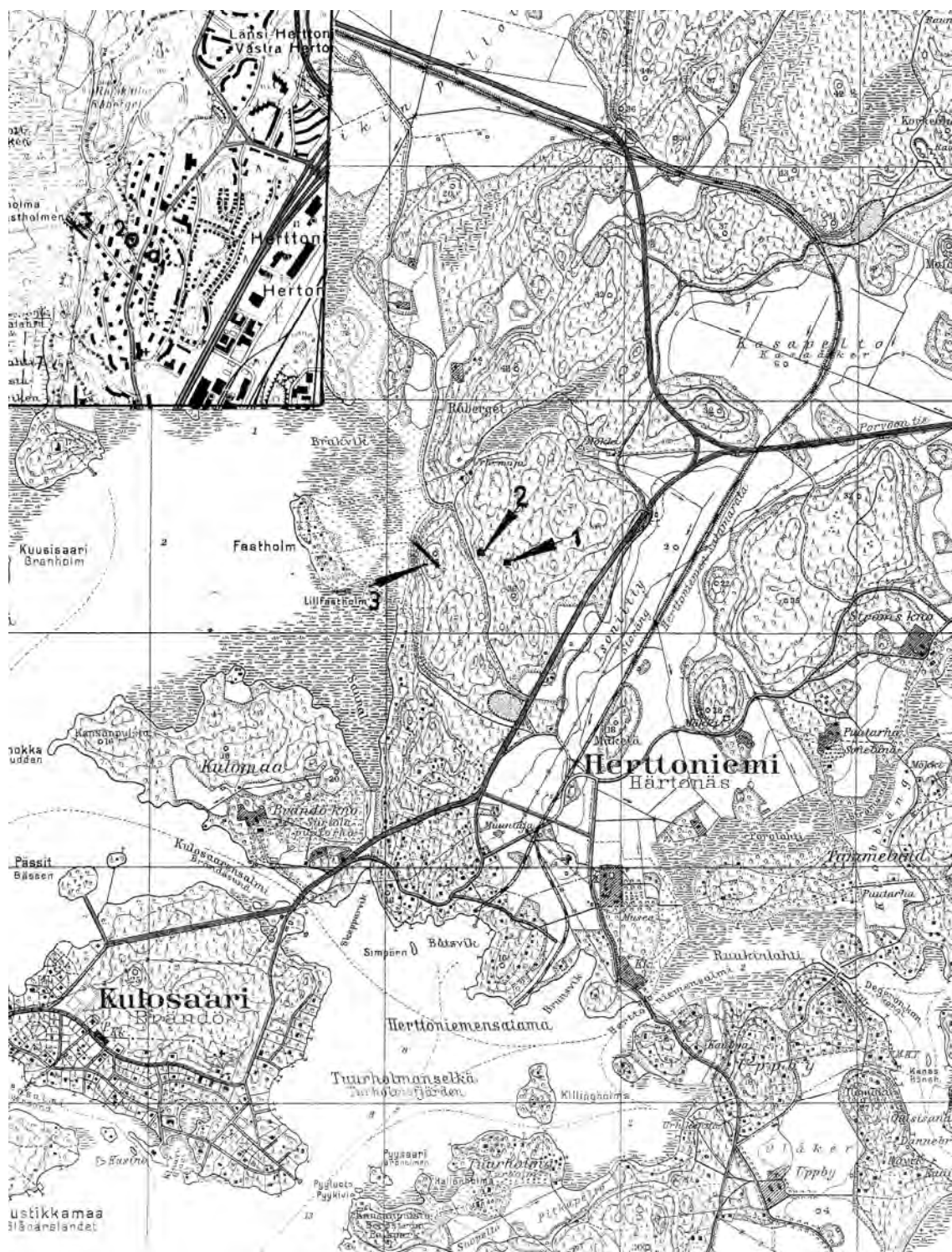
2 = HTY:n maja "Hirvenpää"

3 = Hiihtomäki

Vasemmalla ylhäällä olevassa kartassa näkyy entinen ulkoilualue vuoden 1967 kartan mukaan.

Lähteet Helsingin Kaupungin Kiinteistövirasto.

Topografikartat Helsinki vuosilta 1936 ja 1947.

IKÄMIESSUOJELUSKUNNAN LAKKAUTTAMINEN

Jatkosodan päättymisestä seurannut Suojeluskuntajärjestön lakkauttaminen tuli useimmille rivijäsenille katkerana yllätyksenä – ylempi johto oli jo aavistellut asiaa ja osasi varautua siihen.

Jatkosota päättyi aselepoon syyskuun 4. päivänä 1944 ja kaksi viikkoa myöhemmin, 19. päivänä solmittu välirauhansopimus lopetti Suomen ja Neuvostoliiton väliset sota-toimet. Suojeluskuntiin, ja niiden pikaiseen lakkauttamiseen vaikutti sopimuksen kaksi artiklaa:

- 4. artiklan mukaan “Suomi sitoutuu asettamaan armeijansa rauhanaikaiselle kannalle kahden ja puolen kuukauden kuluessa tämän sopimuksen allekirjoittamisesta”.
- 21. artiklan mukaan Suomi sitoutui “hajottamaan kaikki sen alueella toimivat hitleriläismieliset (fascisminluontoiset) poliittiset, sotilaalliset ja sotilasluontoiset samoin kuin muutkin järjestöt, jotka harjoittavat Yhdistyneille kansakunnille ja erityisesti Neuvostoliitolle vihamielistä propagandaa”.

Maahamme tullut Liittoutuneiden Valvontakomissio (LVK) ilmaisi selvästi, että se piti suojeluskuntajärjestön säilyttämistä epäsuotavana ja tällaista asennetta oli suojeluskuntain johdossa aavisteltu jo kevään rauhantunnustelujen aikana. Syyskuussa kypsyi ajatus lakkauttaa suojeluskunnat ennen LVK:n esittämää vaatimusta, ja tällä kannalla oli myös Marsalkka **Mannerheim**. Valtiovalta teki sunnuntaina lokakuun 29. päivänä päätöksen tarvittavan lakiesityksen laatimiseksi ja esitys kirjoitettiin puolustusministeriössä vielä saman päivän aikana.

Seuraavana päivänä LVK:n puheenjohtaja kenraalileversti Andrei **Zdanov** luovutti ylipäällikkö-presidentille osoitetun kirjeen, jossa

puututtiin demobilisaatiosuunnitelmaan ja jossa vaadittiin suojeluskuntajärjestön lakkauttamista 4. artiklan perusteella. 21. artiklaan viitattiin vain yhdessä virkkeessä ja yhdessä sivulauseessa.¹

Hallitus antoi 31.10. suojeluskuntajärjestön lakkauttamista koskevan lakiesityksen eduskunnalle, joka käsitteli sen kahdessa istunnossa. Marraskuun 3. päivänä pidetyssä kolmannessa istunnossa lakiesitys hyväksyttiin yksimielisesti – äänestyksestä.

Kotijoukkojen Esikunnan 4.11.1944 antamalla käskyllä muutettiin rauhan aikana toiminnassa olleet suojeluskuntapiirit sotilapiireiksi ja suojeluskuntatyö lakkasi lopullisesti 6.11. Viimeisenä lakkautettiin Kotijoukkojen Esikunta.

Suojeluskuntajärjestö oli jo syyskuun 29. päivänä valmistunut nopeaan päätöksentekoon valtuuttamalla Suojeluskuntain Komentajan hätätilassa “myymään tai siirtämään toiselle järjestölle vapaita varoja”. Helsingin Suojeluskuntapiiri sai vasta lähes kuukautta myöhemmin, eli keskiviikkona 25.10. varoituksen odotettavissa olevasta lakkauttamisesta. Valittu piiriesikunta kokoontui torstaina keskustelemaan suojeluskuntatalon ja tontin mahdollisesta myynnistä. Eri vaihtoehtojen selvittämiseen kului muutama päivä, mutta piiripäällikön saatua tiedon **Zdanovin** kirjeestä ryhdyttiin pikaisiin toimiin. Valittu piiriesikunta kokoontui seuravana päivänä, tiistaina 31.10. kello 9 päättämään, että ylimääräinen edustajakokous kutsutaan kokoon samaksi illaksi. Kokous pidettiin kello 20.30,

¹ Lakkauttamisessa oli 4. artikla (sotilasartikla) määräävä, mutta silloisissa oloissa oli tarkoituksenmukaisempaa korostaa 21. artiklan poliittisia syitä. On muuten huomattava, ettei artikla ei ollut räätälöity Suomea ja suojeluskuntia varten, vaan se sisältyi kaikkiin sodan loppuvaiheessa tehtyihin rauhansopimuksiin.

se kesti vain tunnin ja viisitoista minuuttia ja siinä käsiteltiin suojeluskuntatalon ja tontin myyntiä sekä suojeluskuntapiirin muun omaisuuden realisoimista ja lahjoittamista

Keskiviikkona 1.11. myytiin perustetulle Osuuskunta Ursus r.l:lle suojeluskuntatalo ja seuraavana päivänä pidetyssä kokouksessa päätettiin irtaimen omaisuuden myynnistä ja lahjoittamisesta. Suojeluskuntapiiri oli huolehtinut kolmessa päivässä omaisuutensa siirroista luotettaviin käsiin.

Suojeluskuntapiirin paikallispäälliköt ja -esikunnat saivat virallisesti tiedon suojeluskuntajärjestön lakkauttamisesta 26.-29.10. ja marraskuun alkupäivinä tehtiin päätökset omaisuutensa sijoittamisesta.

Ei ole tarkkaa tietoa, minä päivänä Ikämiessuojeluskunnan johto sai tiedon lakkauttamisesta, mutta sille tuli kiire omaisuutensa sijoittamisessa. Ikämiessuojeluskuntahan oli moneen muuhun suojeluskuntaan verrattuna hyvin varakas, sillä oli obligaatioita, osakkeita, rahavaroja sekä maja vuokramaalla.

Ikämiessuojeluskunnan paikallisesikunta kokoontui lokakuun 31. päivänä puolelta päivin valmistelemaan lakkauttamiskokousta. Kokouksessa johti puhetta sa. paikallispäällikkö sk.upseeri Einari **Jokinen** ja läsnä olivat esikunnan varsinaiset jäsenet sk.upseeri Arvo R J **Aro** ja toimistoupseeri Aleks **Ilmonen**, varajäsen sk.sotamies B **Lehtonen** sekä esikunnan ulkopuolelta kapteeni Niilo **Rydman**. Kokouksessa:

- päätettiin poistaa kirjanpidosta se suojeluskunnan omaisuus (aseistus ja varustus), joka oli luovutettu sotaan lähteville miehille, ja jota ei ole palautettu suojeluskunnalle
- keskusteltiin Ikämiesten Majan vastaisesta käytöstä ja koska Ikämiesten Maja Oy oli halukas vastakin hoitamaan rakennukset, päätettiin myydä maja yhtiölle, asiaa hoitamaan valittiin Jokinen ja Aro
- Alfred Lekmanin rahaston 20.000 mk päätettiin rahaston sääntöjen mukaan siirtää Helsingin Teknillisen Opiston huone-rakennusosastolle stipendirahastoksi¹
- Ikämiessuojeluskunnan toiminnan lopet-

tamisesta aiheutuvia juoksevia asioita hoitamaan valittiin työvaliokunta, johon kuuluivat rykmentin komentaja Walter **Rydman**, Einari **Jokinen** ja Arvo **Aro**, lainopillista puolta hoitamaan valittiin varatuomarit Aarne **Nykänen** ja Eero **Rönkä**.

- Ikämiessuojeluskunnan ylimääräinen kokous päätettiin kutsua kokoon samana iltana.

Lopulliset päätökset Ikämiessuojeluskunnan omaisuuden kohtalosta tehtiin ylimääräisessä kokouksessa, joka kiireesti oli kutsuttu suojeluskuntatalolle Töölöntorinkatu 31:een 31.10 kello 19.30, läsnä oli 70 Ikämiessuojeluskunnan jäsentä.

Paikallispäällikkö sk.upseeri Einari **Jokinen** avasi kokouksen ja teki selkoa syistä kokouksen pikaisesta kokoonkutsumisesta. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin alikersantti, varatuomari Aarne **Nykänen** ja pöytäkirja pitämään valittiin kapteeni, varatuomari Eero **Rönkä**.

Rykmentinkomentaja Walter **Rydman** selvitti kokoukselle senhetkisen tilanteen sekä siitä johtuvat vaatimukset suojeluskuntajärjestön lakkauttamisesta, hän myös selvitti esikunnan käsityksiä vaadittavista toimenpiteistä.

Kokous päätti yksimielisesti:

- yhtyä rykmentinkomentajan esitykseen ja antaa Ikämiessuojeluskunnan Esikunnalle täydet valtuudet ja oikeudet päättää ja määrätä Ikämiessuojeluskunnan omaisuudesta ja kaikkeen sen käyttöön liittyvistä seikoista
- lakkauttaa Ikämiesten muisto- ja avustusrahas to ja antaa esikunnan määrätä varojen käytöstä¹
- että komppanioiden yksityiset varat luovutetaan rykmentille.

Kokouksen päätteeksi rykmentinkomentaja kiitti Ikämiessuojeluskunnan jäseniä pitkäaikaisesta ja epäitsekästä työstä isänmaan ja kansan hyväksi sekä siitä uhrautuvaisuudesta, alttiudesta ja innosta, jolla Ikämiessuojeluskunnan jäsenet olivat itse kukin kohdallaan olleet työskentelyssä mukana.

Ikämiessuojeluskunnan esikunnalla eli käytännössä Walter **Rydmanilla**, Einari **Jo-**

¹ Rahaston muodostamisesta on maininta sivulla 131.

kisella ja Arvo **Arolla** oli täydet valtuudet päättää suojeluskunnan omaisuudesta ja muuttamassa päivässä päätettiin sijoittaa rykmentin omaisuus muodostettavaan *Ikämiesten Säätiöön* josta on oma kertomuksensa viereisellä sivulla alkavassa luvussa.

Suojeluskuntien selvityselimen tietojen mukaan varoja oli 337.600 mk, jotka jakautuivat seuraavasti

- 10.000 mk Helsingin kaupungin obligaatioita
- 7.600 mk Kansallisosakepankin osakkeita

- 175.000 mk rahavaroja
- 105.000 mk Ikämiesten Majan osakkeita
- 40.000 mk Ikämiesten Majan myynnistä.

Luvussa “Ikämiessuojeluskunnan Maja” on kerrottu majan myynnistä Helsingin kaupungille ja Ikämiesten Maja Oy:n liittämistä Ikämiesten Säätiöön. Ikämiesten Maja Oy:n kirjanpidossa oli myös 18 palveluskoiraa, jotka majaa myytäessä luovutettiin ilmeisesti velotuksetta Helsingin palveluskoiraharrastajille.

IKÄMIESTEN SÄÄTIÖ – IKÄMIESSUOJELUSKUNNAN SÄÄTIÖ

Ikämiesten Säätiön juuret ovat rahastossa, jonka Ikämiessuojeluskunta perusti talvisodan jälkeen avun tarpeessa olevien jäsentensä auttamiseksi. Päiväkäskyssä N:o 5/7.11.1940 perustamispäätöksestä ilmoitettiin seuraavasti:

IMSk:ssa on perustettu "Ikämiesten muisto- ja avustusraho" tarkoituksenaan kertakaikkisilla avustuksilla tukea ja auttaa IMSk:n työkykynsä menettäneitä invalideja ja jäsenten jälkeensä jääneitä omaisia. Rahastoa voidaan kartuttaa vastaanottamalla lahjoituksia ja kukkasrahaston tapaan välittämällä tervehdyksiä ja valitte-
luja.

Alkuperäisen rahasto sai rykmentinkomentajan 60-vuotispäivänä kerätyistä varoista. 8.806 markasta sekä 21.9.1940 pidetyn toveritilan ylijäämästä 1.203 markasta.

Rahaston ensimmäisen toimintavuoden (1941) toimintakertomus antaa perustamisesta täydellisemmän kuvan:

"Varsinkin viime talvisodan aikana sai lisävirikettä ikämiesten keskuudessa jo aikaisemmin vireillä ollut kysymys oman kukkasrahaston tapaisen rahaston perustamisesta Ikämiessuojeluskunnan omiin nimiin. Kun rintamalta alkoi saapua viestejä kaatuneista ikämiehistä, jotka täällä peitettiin kotiseudun multiin, halusivat heidän sk-toverinsa jollain näkyvämmällä tavalla kunnioittaa heitä ja säilyttää heidän muistonsa jälkipolville. Samalla voimistui myöskin velvoittava tunto, että suojeluskunnan oli jollakin tavalla taloudellisesti avustettava kaatuneiden jäsentensä apua tarvitsevia omaisia. Näin kiteytyi vähitellen ajatus oman rahaston perustamisesta tähän tarkoitukseen. Kun suunnitelman lailliset toteuttamismahdollisuudet oli saatu tyydyttävällä tavalla selvitettyksi, saattoi viime vuosikokous (Ikämiessuojeluskunnan) lyödä asia lopullisesti lukkoon hyväksymällä yritykselle laaditun sääntöehdotuksen ja valitsemalla sille sääntöjen määräämä johtokunta."

Rahasto oli toiminnoissaan itsenäinen ja

sillä oli johtokunta, jonka tehtävänä oli varainhankinta ja avustuksista päättäminen. Johtokunnan jäsenistä IMSk:n esikunta valitsi kolme ja IMSk:n vuosikokous kolme jäsentä. Rahaston toiminnasta välirauhan ja jatkosodan aikana ei ole säilynyt tietoja, ehkä asiakirjat hävisivät yhdessä Ikämiessuojeluskunnan arkiston pääosan kanssa.

Suojeluskuntajärjestöä lakkautettaessa oli pikaisesti huolehdittava myös Ikämiesten muisto ja avustusrahaston varojen sijoittamisesta, ja niistä yhdessä Ikämiessuojeluskunnan muiden varojen ja omaisuuden kanssa päätettiin muodostaa säätiö – Ikämiesten Säätiö. Ensimmäisen vuoden (1944) toimintakertomuksessaan säätiö on kiteyttänyt päämääränsä seuraavasti:

"Kun välirauha oli solmittu Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä ja olosuhteiden tämän johdosta kokonaan muututtua näytti sopivalta muodostaa itsenäinen säätiö, tarkoituksena samanlainen avustustoiminta, jolle voitaisiin antaa laajempikin vaikutusala."

Ikämiesten Säätiön perustaminen tapahtui hyvin nopeasti, muutamassa päivässä. Entisen konttorinesimies Kaarlo Alarik **Wideniuksen**, filosofian maisteri Aleksi A **Ilmosen** sekä kamreeri Oskar **Kilpisen** laatimat säännöt hyväksyttiin marraskuun 1. päivänä 1944. Kolme päivää myöhemmin (3.11.1944) Oikeusministeriö harkitsi oikeaksi antaa luvan säätiön perustamiseen sekä vahvasti esitetyt säännöt. Marraskuun 5. päivänä säätiön perustajat kokoontuivat valitsemaan säätiölle hallituksen ja seuraavana päivänä Ikämiesten Säätiö merkittiin säätiörekisteriin. Marraskuun 11. päivänä muisto- ja avustusraho luovutti varansa, 297.600 markkaa¹ säädellä Säätiölle. Hieman myöhemmin luovutettiin vielä Ikämiesten Majan myynnistä saadut 40.000 mk. Jostakin syystä oli Ikämiesten Maja Oy jätetty henkiin syksyllä 1944 ja yhtiö lakkautettiin vasta vuonna 1957, jolloin

¹ Varojen erittely on kohdassa Suojeluskuntajärjestön lakkauttaminen, sivulla 130.

sen varat 5.409,06 mk siirtyivät Säätiölle. Vuonna 1944 oli yhtiön 200 osakkeesta 121 siirretty Säätiölle ja vuonna 1964 lahjoitettiin vielä yksi. Koska pidettiin ilmeisenä, ettei enää esitetä osakkeita lunastettavaksi, hallitus katsoi, että vuoden 1985 tilinpäätöksessä ko. rahamäärä siirretään Säätiön omaisuudeksi.

Ikämiesten Säätiö pyrki avustustoiminnassaan säilyttämään alkuperäisen rahaston hengen kuten sääntöjen 2 §:stä näkyy:

“Säätiön tarkoituksena on sen hallituksen harkinnan mukaan ja näiden sääntöjen puitteissa avustuksilla tukea ja auttaa Ikämiesten Suojeluskuntaan kuuluneita, avun tarpeessa olevia invalideja, jäseniä ja jäsenien jälkeenjääneitä omaisia sekä muitakin kärsimään joutuneita, jotka ovat toimineet kotien ja isänmaan hyväksi.”

Kolmisenkymmentä vuotta Säätiö jakoi avustuksia pääsääntöisesti omille ikämiehilleen ja heitä tukeneille lotille ja kartutti samalla omaa pääomaansa.¹ Tuettavia oli vuosittain toistakymmentä ja aina 1970 loppupuolelle asti säätiö tuki myös ässärykmentin huoltorahastoa. 1970/80-lukujen vaihteessa avustuksen tarpeessa olevien määrä putosi nopeasti alle kymmeneen, jopa viiteenkuuteen ja Säätiö ryhtyi etsimään uusia avustuskohhteita. Avustettavista pari vapaus soturia siirtyi vuonna 1979 Kuusikodin asukkaiksi, jolloin varsinainen tuki heidän osaltaan tuli tarpeettomaksi. Säätiö tarkisti jakoperusteitaan niin, että muutaman “vanhan” avustettavan lisäksi maksettiin kaikille 13-15 Kuusikodin asukkaalle vuosittain 300-350 mk, mitä voidaan lähinnä pitää taskurahana.

1980-luvun puolessavälissä Säätiö kääntyi Keski-Helsingin Sotaveteraanien, Vapaussodan Invaliidien Liiton ja Sotasokeat ry:n puoleen tiedustellen avustuksen tarpeessa olevia. Heti löytyi viisi avustettavaa ja Sotasokeiden kanssa syntyikin pitkäaikainen yhteistoiminta. Sitä mukaa, kun vanhimmat suojeluskuntalaiset ja lotat poistuivat luonnollista tietä, heidän tilalleen otettiin sotasokeita, vuosina 1986 – 1987 neljä, 1994 kaksi ja vuonna

1997 viisi. Vuosikymmenen loppupuolella oli avustettavien sotasokeiden määrä vakiintunut yhdeksitoista.

Vuonna 1990 päätettiin ottaa sotasokeiden lisäksi uusia avustettavia ja ilmeni, että Kaatuneiden Omaisten Liitolla oli tarvetta kuntouttaa sotalleskiä. Ensimmäiset kuntoutettiin samana vuonna, mutta päätös avustusrahojen nostamisesta ja avustusten laajentamisesta tehtiin varsinaisesti vuonna 1995. Siitä lähtien on kuntoutettu vuosittain viisi sotalleskeä Marielundin Fysikaalisessa Kuntoutuslaitoksessa ja tähän kului kolmas osa vuosittaisista määrärahoista.

Puolustusvoimain komentaja, kenraali Gustav **Hägglund** herätti keväällä 1995 ajatuksen, joka pani monen säätiön pohtimaan tulevaisuuttaan. Komentajan näkemyksen mukaan valtiovallan mahdollisuudet tukea vapaaehtoista maanpuolustusta olivat rajalliset ja eräänä mahdollisuutena olisi keskittää eri säätiöillä ja rahastoissa olevat varat Maanpuolustuksen Tuki ry:een. Komentaja kiinnitti erityisesti huomiotaan suojeluskunta- ja lottajärjestöjen lakkauttamisen yhteydessä säätiöitettyihin varoihin, joita olisi saatava palvelemaan alkuperäistä päämäärää lähempänä olevaa tarkoitusta.

Komentajan heittämä ajatus pani Ikämiesten Säätiön miettimään tulevaisuuttaan varsinakin, kun säätiön avustustoimet olivat jo siirtymässä pois sääntöjen edellyttämistä alkuperäisistä kohteista – suojeluskunta- ja lottaveteraaneista. Säätiössä katsottiin, että käynnissä olleen avustustoiminnan rinnalla voitaisiin myös avustaa vapaaehtoista maanpuolustusta ja vastaisen toiminnan kannalta olisi tarkoituksenmukaista liittyä alarahastoksi johonkin jo olevaan rahastoon. Ehtona olisi, että säätiöllä säilyisi suojeluskuntafilosofian mukaiset maanpuolustukselliset kohteet ja koska suojeluskuntien arvostus oli palautettu, tulisi Ikämiessuojeluskunnan nimi myös näkyä Säätiön nimessä.

Säätiölainsäädäntö ei kuitenkaan mahdollistanut lakkauttamista eikä liittymistä, joten Ikämiesten Säätiö aloitti vuonna 2000 yhteistyön Maanpuolustuksen Tuki ry:n kanssa. Säätiön alkuperäiset säännöt tarkistettiin vuoden 2000 aikana kahdella oleellisella lisäyksellä, jotka mahdollistivat toiminnan laajen-

¹ Tässä yhteydessä ei ole katsottu aiheellisesta kertoa avustusten keskimääräistä markkamäärää, sillä vuosikymmenien mittaan markan arvo muuttui inflaation ja rahojen “leikkaamisen” seurauksena.

tamisen. Säätiön tarkoitusta määrittävään toiseen pykälään lisättiin virke:

“Säätiön tarkoituksena on myös tukea vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta, jota säätiön peruspääoma on aikanaan palvellut.”

Neljänteen pykälään, jossa määriteltiin miten säätiö toteuttaa tarkoitustaan tuli seuraava lisäys:

“Maanpuolustuskoulutuksen tukemiseksi säätiö antaa taloudellista tukea vapaaehtoista maanpuolustustyötä harjoittaville järjestöille ja voi itsekin toteuttaa maanpuolustuskoulutusta.”

Vuonna 2004 Säätiön hallitus käynnisti toimenpiteet säätiön nimen muuttamiseksi muotoon Ikämiessuojeluskunnan Säätiö ja uudet säännöt hyväksyttiin seuraavan vuoden huhtikuun 26. päivänä.

Säätiö määritteli toimintansa uusiksi suunnalinjoiksi seuraavat neljä kohtaa

- jatketaan sotasokeiden tukemista
- tuetaan vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta pääomatulojen sallimissa rajoissa
- tuetaan yhden Helsingin Sotilasläänin alueella toimivan vapaaehtoisen maan-

puolustustyötä tekevän järjestön maanpuolustuskoulutukseen liittyvää projektia

- korostetaan toiminnassa Ikämiessuojeluskunnan perinteiden vaalimista.

Säätiö on jatkanut entiseen tapaan avustusten myöntämistä sotasokeille ja sotaleskien kuntoutukseen sekä ottanut uudeksi avustuskohteeksi vapaaehtoisen maanpuolustustyön ja siinä erityisesti maanpuolustuskoulutuksen.

Ikämiessuojeluskunnan jälkeensä jättämän omaisuuden tuotto oli palannut palvelemaan suojeluskuntien alkuperäistä tarkoitusta – koulutusta isänmaan puolustamiseksi.

Säätiön asioita hoitaa hallitus, jonka jäsenet ovat eliniäksi valitut, puheenjohtajina ovat toimineet:

- Walter Rydman 1944 – 23.12.1950
- Arvo Aro 19.11.1951 – 1964(?)
- Eerö Rönkä (1964) – 01.10.1979
- Eino Ilmonen 14.11.1979 – 25.01.2001
- Weli-Mies Sovero 25.01.2001 –

Sihteereinä ja rahastonhoitajina ovat olleet:

- Niilo Rydman 1944 – 8.03.2000
- Risto Sinkkonen 8.03.2000 – 31.12.2002
- Markku Arola 1.01.2003 –

IKÄMIESPATALJOONAA – IKÄMIESSUOJELUSKUNTAA TUKEVA LOTTA SVÄRD-OSASTO

Suojeluskuntia tukeva Lotta Svärd -järjestö aloitti toimintaansa Helsingissä perustamalla tammikuussa 1919 Helsingin suojeluskunnan ambulanssiosasto N:o 1:n, jonka nimi muutettiin suojeluskunnan aloitteesta Lotta Svärd N:o 1:ksi. Yhdistyksen säännöt hyväksyttiin heinäkuussa 1919 ja niiden mukaan yhdistyksen tarkoituksena oli tukea Helsingin Suojeluskuntaa.

Lottatyö lähti hyvin liikkeelle Helsingissä ja sitä mukaa, kun jäsenmäärä kasvoi perustettiin uusia osastoja joista muodostettiin lottapiiri. Keväällä 1921 Helsingin Suojeluskuntapiiri ja Helsingin Lotta Svärd -piiri sopivat tukitehtävien jaosta ja siinä yhteydessä Lotta Svärd Osasto III sai tuettavakseen Ikämiespataljoonan, Tarkka-ampujakomppanian sekä Sinisen Rykmentin I ja II Pataljoonat. Osasto kasvoi pian ylisuureksi ja maaliskuussa 1923 neljäkymmentä lottaa ryhtyi perustamaan uutta suomenkielistä osastoa – Osasto VII:ää. Emo-osasto antoi uudelle osastolle peruspääomaksi 2.316 mk 15 penniä. Osasto VII sai Ikämiessuojeluskunnan tuettavakseen ja vuosien mittaan – jäsenkunnan kasvaessa – suuri osa osaston lotista oli ikämiesten vaimoja tai tyttöjä.

Lottaosaston tehtäväkokonaisuus oli kaksijakoinen, toisaalta se osallistui lottapiirin ottamien tavoitteiden ja tehtävien täyttämiseen ja toisaalta se tuki sille osoitettua suojeluskuntaa. Tehtävien moninaisuuden takia lottaosasto jakautui jaostoiksi: lääkintä-, muonitus-, varus-, keräys- ja kansliajaostoiksi. Seuraavassa rajoitutaan tarkastelemaan vain Osasto VII:n antamaa tukea Ikämiespataljoonalle – Ikämiessuojeluskunnalle.¹

¹ Seuraavassa käytetään nimitystä pataljoona riippumatta siitä onko kyse Ikämiespataljoonasta tai Ikämiessuojeluskunnasta.

Lottaosaston näkyvin toiminta oli muonittaminen. Sotaharjoituksissa sekä leireillä, aluksi Nummenkylässä ja viimeisinä vuosina Herttoniemen majalla lotat huolehtivat lämpimän ruoan valmistuksesta ja jaosta, mutta usein taisteluharjoituksissa, ampumakilpailuissa ja esimerkiksi prosenttihiluokkilpailuissa lotat järjestivät tee- ja voileipätarjoilun. Muonituslotat tarvitsivat kenttäkeittimen ja jo 1920-luvun alkupuolella he saivat kokoon tarvittavat 40.000 mk kelvollisen ja ajanmukaisen keittimen ostoa varten.

Ikämiehet pitivät vuosittain juhlatilaisuuksia ja Itsenäisyyspäivän tienoilla järjestettiin lottaosaston avustamana perheiltä vaimoille, nuorisolle ja lapsille, tarjoilun lisäksi lotat pitivät ”kanttiinia” eli myivät makeisia, tupakkaa ja kukkia. Perhejuhlan tuotto annettiin lyhentämättömänä pataljoonalle. Lotat osallistuivat myös syyskauden avajaisiin ja kevätkauden päättäjäisiin. Avajaiset pidettiin tavallisesti Johanneksen kentällä tai Kaartin maneesissa ja niihin kuului hartaushetki, komentajan kuvaus tulevan kauden toiminnasta sekä ohimarssi. Lotat osallistuivat paraatimaiseen tilaisuuteen suljettuna osastona. Päättäjäisissä lottien tehtävänä oli kahvitarjoilu.

Ikämiespataljoonalla oli alkuvuosina puute kaikesta ja pataljoona sai oman osansa lottien piirin hyväksi valmistelluista varusteista. Varustilanne helpottui pian ja lotilta tilattiin vain sellaisia varusesineitä, jotka eivät olleet kauppatavaraa. Valkoisia käsivarsinauhoja IM-kirjailuineen tarvittiin esimerkiksi vuonna 1921 kaksi- ja puolisataa, ja 1930-luvulla parisataa. Muista varusesineistä mainittakoon vuonan 1923 tilatut satakunta villaista ”kypärimyssyä” ja 1931 saadut ”25 pientä pussia pistoolin rautaisia annoksia varten”.

Suojeluskuntien saamat venäläiset sotasaaliskiväärit olivat kunnostuksen tarpeessa ja erityisesti kiväärinpiippuja oli uusittava. Lotat ottivat asian omakseen ja hankkivat lyhyessä ajassa varat, joilla ostettiin uudet piiput 20 %:iin pataljoonan kivääreistä.

Erittäin merkittävä tuli olemaan lottaosaston antama jokavuotinen rahallinen tuki. Alkuvuosina lahjoitettiin "sievoinen summa" eli viitisentuhatta markkaa ampumataidon edistämiseksi, mutta vuosikymmenen loppupuolella ei enää määritelty tarkoitusta. 1930-luvun alussa nousi summa peräti 10.000 markkaan vuodessa. Tällaisen summan koaminen vaati lottaosastolta työtä ja tarmoa ja ihmeellisintä on, että myös pulavuosina 1931 ja 1932 kyettiin pääsemään asetettuun tavoitteeseen. Pataljoonan johdon käsityksenä oli, että lottien varainkeräyksen ansiosta voitiin pulavuosina säilyttää toiminnan laajuus.

Vakioavustuksen lisäksi lotat saattoivat

ottaa jonkin kohteen hoidettavakseen. Pataljoonan saatua oma toimiston Yrjönkadun suojeluskuntatalosta lotat auttoivat sen sisustuksessa, samoin lotat valmistsivat Ikämiesten Majaa varten 50 patja- ja tyynypussia. Lotat lahjoittivat aika-ajoin ikämiehille myös ampuma- ja urheilupalkintoja.

Ikämiespataljoona – Ikämiessuojeluskunta antoi lotta-osastolleen täyden tunnustuksen sen suurenmoisesta työstä, eräässä pataljoonan kirjoituksessa 1920-1930 -lukujen vaihteesta todetaan, "Lottaosasto VII voidaan pitää pataljoonan erikoiselimenä, ja ilman sitä pataljoona tuskin olisi saavuttanut kiitettäviä tuloksia".

Lottaosasto VII:n puheenjohtajat

Karin v. Fieandt	1923 – 1930
Elvi Erjala	1931 – 1936
Lempi Musikka	1937 – 1943
Sylvi Hallakorpi	1943 – 1944

PÄÄTTEEKSI

Ikämiessuojeluskunta oli Helsingin vanhimpia ja sillä oli aivan oma, muista poikkeava syntyhistoriansa. Itsenäistymisemme aikoihin alkanut kieliriita tunkeutui myös suojeluskuntaan ja näennäisesti kaksikielisen Oldboys-Regementetin suomenkieliset jäsenet erosivat helmikuussa 1919 ja perustivat oman suojeluskunnan. Uusi Ikämiespataljoona sai heti hyvän alun, sillä siihen liittyi yli 300 miestä, jotka jo parin kuukauden ajan olivat yhdessä saneet sotilaskoulutusta.

Menestymiseen tarvittiin myös kykenevä johto ja pataljoona onnistui heti saamaan päälliköksen kokeneen, sodankäyneen upseerin. Hänen johdolla koulutettiin pataljoonasta parissa vuodessa toimintakykyinen joukko. Päällystötilannekin kohentui, kun ikämiesten aloitteellisuuden ansiosta Helsingissä pidettiin päällystökurssi, jolta pataljoonaan valmistui kahdeksan sk.upseeria keväällä 1922.

Pääkaupungin suojeluskunnissa alkuinnostusta seurasi taantuma, joka alkoi vuoden 1925 paikkeilla ja oli syvimmillään vuosikymmenen taitteessa. Ikämiespataljoona seurasi trendiä, mutta hyvin loivasti. Syyksi on arveltu vakaata perusjäsenistöä, hehän olivat alun perin yli 35-vuotiaita, toisaalta ikäraja pudotettiin ajoissa seitsemääntoista vuoteen ja jäsenhankintaa hoidettiin tehokkaasti. Onnistuneilla koulutusohjelmilla katsotaan myös olleen jäsenistöä vakauttava vaikutus. Varttuneita miehiä rasitettiin kohtuullisesti koulutuksella ja heidän suojeluskuntaharrastuksensa painottui ammuntaan, nuorista sen sijaan suurin osa sijoitettiin konekivääri- tai viestikomppanioihin joissa koulutus oli tiivistä ja mielenkiintoista. Jäsenistön onnistunut hallinta nosti Ikämiespataljoonan vuonna 1925 suojeluskuntapiirin toiseksi suurimmaksi suojeluskunnaksi ja vuonna 1931 pataljoona ohitti siihen asti suurimman Oldboys-Bataljonin.

Ikämiespataljoonan jäsenmäärä kaksinkertaistui 1930-luvulla ja pataljoona muodosti oman suojeluskunta-alueensa, tällaiseen ylsi Helsingin piirissä vain Tykistösuojeluskunta. Suuri jäsenmäärä mahdollisti monipuolistumisen ja omavaraisuuden, ja joskus ikämiehet näyttävät tunkeutuneen jopa muiden reviirille. Jäsenistö pysyi suojeluskunnalleen uskollisena ja pataljoonan ”ylimääräiset” sk.upseerit muodostivat Upseerikomppanian siitä huolimatta, että suojeluskuntapiiri yritti keskittää heidät ensin Akateemiseen Pataljoonaan ja sitten varta vasten muodostettuun Upseerisuojeluskuntaan. Ikämiespataljoona halusi myös itse kouluttaa alokkaansa, a-sotamiehensä ja jopa ryhmänjohtajansa ja tätä varten perustettiin oma koulutuskomppania. Jostakin syystä tarvittiin myös oma sotakoiraosasto, vaikka Sotakoirasuojeluskunta oli olemassa. Vuonna 1935 syntyi suojeluskuntapiirissä tarve antaa huoltomiehille omaa erikoiskoulutusta ja piiri perustutti Ikämiespataljoonaan Talouskomppanian, josta sittemmin tuli Huoltokomppania.

1930-luvun jälkipuoliskolle tultaessa pataljoona oli kasvanut ylisuureksi, siinä oli kymmenen perusyksikköä ja kokoonpanoa oli pakko ajanmukaistaa. Tammikuun 1. päivänä 1937 Ikämiespataljoonasta tuli Ikämiessuojeluskunta joka sai rykmenttikokoonpanon. Suurimmillaan Ikämiessuojeluskunta oli välirauhan aikana, kun siihen liitettiin ”Pitäjänmäen Osasto”, rykmentissä oli neljä pataljoonaa, joissa yhteensä 16 perusyksikköä.

Sota-aikana muuttui suojeluskuntien merkitys ja toiminta. Talvisota oli Ikämiessuojeluskunnan kannalta toiminnan aikaa. Pääkaupungissa rykmentin (ja samalla VII alueen) esikunnalla oli oma vastuunsa vartiopalveluksesta ja desantintorjunnasta ja Ikämiessuojeluskunnan reserviläiset muodostivat Ässärykmentin (SR 11:n) suojeluskuntakaaderin. Ikämiehillä lienee ollut oma osuutensa tämän

rykmentin voimakkaan hengen luojana, tuskin mikään muu sodanajan joukko-osasto pystyi vuodessa pystyttämään näyttävämmän muistomerkin.

Pitkän jatkosodan aikana suojeluskuntien toiminta rajoittui nuorten miesten ja poikien sotilaskoulutukseen. Ikämiessuojeluskunnassa pidettiin koko sodan ajan sotilaspoikien koulutus ja kasvatus tiukasti omassa ohjauksessa, joten poikiin iskostui “imskin” henki, ja tämän he veivät mukana siirtyessään nuorina suojeluskuntalaisina piirijohtoisille alokas- ja a-sotamieskursseilla.

Jokaisella suojeluskunnalla oli oma henkensä, jonka pohjana saattoi olla aselaji, jäsenten ammattipohja, äidinkieli tai otettu perinne. Ikämiessuojeluskunnan henki saattoi paljolti pohjautua perhesiteisiin. Oli tavallista, että isät toivat poikansa omaan suojeluskuntaan – jo poikaosastosta alkaen. Kokoaavana tekijänä oli myös, että ikämiehiä tuke-

vassa lottaosastossa ja sen johdossa oli runsaasti ikämiesten vaimoja ja tyttäriä. Yhteensoluvuutta kasvatettiin myös jokavuotisilla perhejuhlilla. Sitä paitsi – henkeä nostatti myös tietoisuus, että kuului Helsingin suurimpaan suojeluskuntaan.

Ikämiessuojeluskunta ei täysin kadonnut suojeluskuntajärjestöä lakkautettaessa, sillä ikämiehillä oli omaisuutta – muistorahasto ja oma maja. Lakkauttamisen yhteydessä muodostettu Ikämiesten Säätiö jatkoi muistorahaston tarkoituksena tukemalla taloudellisesti vaikeuksiin joutuneita vanhennevia suojeluskuntalaisia ja lottia. Vuosien vieressä tuettavat loppuivat ja säätiö siirtyi tukemaan vapaaehtoista maanpuolustustyötä, ja sitähän suojeluskuntatyö alkujaan olikin. Säätiössä elää edelleen ikämiesten henki, sillä “hiljaisuuden vuosien” jälkeen on voitu ottaa käyttöön nimi Ikämiessuojeluskunnan Säätiö.

LÄHTEET

Haastattelut

Ahto Kalervo konttoripäällikkö, Helsinki
Anttila Henrik kenraalimajuri, Helsinki
Halonen Tapani, valtiotieteen kandidaatti, Helsinki
Jurkka Sakari näyttelijä, Espoo
Kola Pirkko ja Paavo
Lehtola Pentti varatuomari, Helsinki
Ojanen Inkeri toimistopäällikkö, Pitäjänmäki (Pitäjänmäen lotat)
Rauvala Esko insinööri, Espoo
Rosenlöf Aulis sotilasmestari, Espoo
Salminen Lauri suunnittelija, Espoo (Pitäjänmäen sk)
Sovero Weli-Mies johtaja, Helsinki
Syrjänen Joonas graafinen valokuvaaja, Helsinki
Timonen Seppo everstiluutnantti FM, Helsinki
Tuovinen Matti valtiosihteeri, Helsinki
Voss Paul varatuomari, Helsinki
Wuorenheimi Ossian ye-eversti, Helsinki

Kirjallisuus

Aaku Eero, Helsingin Suojeluskuntapiirin Erillinen Konekiväärikomppania
Arimo Reino, Suomen linnoittamisen historia 1918-1944, s.120-124
Fieandt E, Ikämiespataljoona 1919-1929
Manninen Ohto, Helsingin Sotilaspiiri 1932-1992
Puranen Elja, Poikasotilaista sotilaspoikiin
Raikkala Hannes Suojeluskuntain Historia II, s. 333-338
Roudasmaa Stig, Helsingin Suojeluskuntapiirin historia 1919-1944
Selén Kari, Sarkatakkien maa, s.474-477
Hatjalahdelta Viipurinlahdelle, toimituskunta 1940
Suojeluskuntain Yliesikunnan vuosikertomukset
Suojeluskuntain Hallinto-ohjesääntö KH 1920, 1922 ja 1925
Suojeluskuntain Jalkaväen koulutusohjeet (S.K.J.O) 1921
Suojeluskuntain Käsikirja I Osa, Sotilaallinen koulutus
Suojeluskuntain Koulutusohje (Koul.O) 1925
Talvisodan historia 1, Sotatieteen Laitos, s 220-224
Vapautemme hinta, Talvisodan 1939-1940 sankarivainajien muistojulkaisu

Arkistotiedot Sota-arkisto

Sk 959	Hel.Skp.E Talvitoimintasuunnitelma 1941
Sk 960	Haga Sk, Tunga Artilleriet, IMSk:n kirjelmiä vuosilta 1939-1944
Sk 963	Sk.lkp. Erikoisohjeet, Hel.RautSk, sisältää myös IMSk:aa koskevia kirjelmiä sekä kertomuksia Hel.Sk.piirin toiminnasta vuosina 1941, 1942 ja 1943
Sk 994	Hel.Skp.E 1. Sotilasohjaajan kirjeenvaihto 1936-1939
Sk 995	Hel.Skp.E adjutantuuri 1939

- Sk 986 Hel.Skpiirin II Alue ja III Alue, piiripäällikön päiväkäskyjä
 Sk 1004 Hel.Skp.E Tsto I, kirjeenvaihto 1940
 Sk 1005 Hel.Skp.E Tsto IV 1940. Huoltoasiat a, b, c, d
 Sk 100 Puhelinsanomakirja 4
 Sk 1019 Sanomaleikkeitä
 Sk 1735 Aluepäällikön päiväkäskyt
 Sk 2006 Sk.YE Os Ia Sekalaiset upseeriluettelot 1924, 1937 ja 1939 sk.järjestön vapaaehtoinen päällystö 1.1.1938
 Sk 2313/3 IMSk:n jäsenkirjat ja sk.varusteiden palauttamiseen liittyvät kirjelmät 1933-1944
 Sk 2463 IMP:n kirjeistö 1931-1939, II ja III Aluepäällikön päiväkäskyjä ja kirjeenvaihtoa Piiripäällikön käskyjä 1940, IMSk:n kirjeenvaihtoa, Paikallispiiripäällikön käskyjä 1941, Viestikomppanian sekalaisia kirjelmiä
 Pk 2136 IMP-IMSK:n päiväkäskyt (vajaa sarja), Hel.Skpiirin Tiedonannot sekä Käsky- ja tiedonantolehdet 1930-1932, sanomalehtileikkeitä
 T 1111 Hel.Skp.E Tsto III 1926-1939, lkp.asioita
 T 12967 170.Is.Komppanian arkisto
 T 17586 Lakkautetun Suojeluskuntajärjestön selvityspesä
 T 20998 Hel.Skp.E komentotoimisto, piirin päiväkäskyt 1939-1944
 T 22704/14 Hel,Skp.E sk.piirin lkp. perustamistietoja

Lotta Svärd Helsinki N:o 7, C112, C113 ja C114

Kotijoukkojen Esikunta Sotilaspoikatoimisto

- Eb1 Sk-piirien ja sk.ien järjestämiä kursseja 1941
 Fb5 Piirien järjestämät kurssit 1942
 Fb7 Käskyt, luettelot ja päiväkäskyt 1943
 Fb10 Käskyt ja luettelot 1942
 Fb12 Poikaosastojen organisaatio ja kalusto 1943
 Fb13 Piirien järjestämät kurssit 1943
 Fb18 Käskyt ja luettelot 1943
 Fb21 Piirien järjestämät kurssit 1944
 Fb28 Sotilaspoikapäiväkäskyt 1944
 Hd1 Sotilaspoikien it.palvelustakoskevia asiakirjoja 1944

Helsingin kaupungin kiinteistövirasto, jaostopäällikkö Ari Lagerstedt

Ikämiespataljoonan – ikämiessuojeluskunnan valittu esikunta (paikallisesikunta)

Selitteet: X = varsinainen jäsen, V = varajäsen

upseerit ja toisaalta aliupseerit ja miehistö on merkitty erilaisin kirjaimin

	1920-luku									1930-luku									1940-luku					
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
Aro O L	X																							
Hultin Hj	X	V	V	V		V																		
Videnius K A	X																							
Saraoja J	X	X	X	X																				
1Vaulo Y A	V	X	X	X				X																
Aho A	V																							
Hendell L		X	X	X																				
Anttila I		X	X																					
Vaara I T		X	X	V																				
Anttila O J				X			V	V	V						V	X								
Savonius S W					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Pero P					X	X	X	X	X	X	X	X	X											
Nokinen E A					X	X	X	X	X		X	X	X	V	V									
Henriksen A					V	X																		
Vuorenheimo Y E U					V	V																		
Kilpinen O							V	V	V															
Becker							X	X																
Lindroth										X														
Forsgren J G										X	X	X												
Elovaara E H										X	V	V	V	X	X	X								
Öhman K H R										V	V	V												
Tervola V T													X	X	X									
Lahtinen V R													V											
Aro A R J														X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Eklund A A														V										
Juvanoja A A															V	V	X	X	X	X	X	X	X	X
Eklund K V A (Enervi)																		X						
Hirvonen V J																V	X	X	X	X	X			
Vainikainen K E																V	V	V			V	V		
Ojamaa PA																		V	V	V	V	V	V	
Tanskanen																		V	V	V				
Lukander T G*																				V				
Ilmonen A A																				X	X	V		
Lehtonen B M																					V	V	V	V

* eronneen Ojamaan tilalle

* eronneen Ojamaan tilalle

Ikämiespataljoonan – Ikämiessuojeluskunnan kurinpitolautakunta

Selitteet: X = varsinainen jäsen, V = varajäsen

upseerit ja toisaalta aliupseerit ja miehistö on merkitty erilaisin kirjaimin

	1920-luku									1930-luku													
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43
Hendell L	X																						
Aro K H	X	X	X	X																			
Vaara I T	X																						
<i>Valta A J</i>	X																						
Videnius	X																						
Tuomikoski Y		X	X	X	V																		
Laipio R R		X	X	X	X																		
Tulikoura A		V	V	V				X	X	X	X	X											
Pero P		V	V	V						X													
Jalas O					X																		
Tepsa M					X																		
<i>Aro O L</i>						X	X																
<i>Hirvonen V J</i>						X	X	X	X														
Laurila J H					X	X																	
Eklund Aarre					V	V	V	V	V	V	V	V	V										
 <i>Airanne S V L</i>					V	V	V	V	V														
Nykänen A						X				X													
Aro K H								X															
<i>Autonen U</i>										X													
<i>Anttila O I</i>										V	V	V	V	X	X	X							
Tervola K										X	X												
Suurkuukka E												X											
Eklund K												X	X										
Kotivuori A B												X	X	V	V	V	V	V	X	X	V	V	
Hultin Hj												V	V	V	V	V	V	V			V	V	
Eklund K V A (Enervi)														X	X								
Himberg O V															X	X	X	X	X			X	X
Tepsa M J																X	X	X	X	V	V	X	X
Musikka V																	X	X	X	X	X	X	X
Nurmi N J																				X	X		
Katajaranta A																				V	V		

IMP:n – IMSK:n päällystö

Tehtävänmukainen luettelo

Luettelo pohjautuu pääosin pataljoonan päiväkäskyihin. Säilynyt sarja ei ole aukoton, joten luettelosta saattaa puuttua nimiä ja myös aikamerkinnoissa on puutteita. Vuosien 1941-1944 päiväkäskyt puuttuvat lähes kokonaan, joten näiden vuosien henkilötilannetta ei tunneta.

Sk. ja sotilasarvoissa on noudatettu seuraavia periaatteita:

- j.päällikkö-merkinnät kuuluvat alkuvuosiin, jolloin arvoksi merkittiin tehtävä, mikä samalla oli sk.arvo
- sk.upseeri tarkoittaa Suojeluskuntain Päälystökoulun suorittanutta, jolla ei ollut puolustusvoimien upseerinarvoa (on saattanut alkuvuosina olla esim. joukkuepäällikkö)
- upseerinarvo on merkitty, jos henkilö on tullut suojeluskuntaan RUK:n käyneenä tai sk.upseeri on ylennetty res.upseeriksi suoritettuaan RUK:n tai täydennyskurssin
- res.- merkintä kuuluu ennen 13.6.1941 liittyneille reservinupseereille
- yksiköt on lueteltu Ikämiessuojeluskunnan eli rykmentin viimeisen, välirauhan aikana vahvistetun kokoonpanon mukaisessa järjestyksessä

Pataljoonan päällikkö, 1.1.1937 alkaen Rykmentin komentaja

Rein Karl Aleksander	vänrikki	03.03.1919–17.03.1919
Holopainen Viktor	everstiluutnantti	17.03.1919–01.08.1919
Rydman Walter	sk.upseeri	01.08.1919–04.11.1944

Pataljoonan komentajan apulainen 1.2.1935–31.12.1936

Rykmentin komentajan apulainen 1.5.1939–4.11.1944

Jokinen Einari	sk.upseeri	27.02.1935–31.12.1936
		01.05.1939–02.02.1940
		02.07.1940–04.11.1944

Pataljoonan Esikunta, 1.1.1937 alkaen Rykmentin Esikunta

Kansliapäällikkö

Valta J	sk.upseeri	toukokuu 1919–
Ilmonen Aleks A	sk.upseeri	01.01.1922–28.2.1935
Salimäki Otto Ensio	res.luutnantti	01.03.1935–31.05.1940
Virkkunen Jaakko	res.vänrikki	01.06.1940–

Kanslianpäällikön apulainen

Ilmonen Aleks A	sk.upseeri	18.01.1940–30.04.1940
Laipio R R	sk.vääpeli	01.05.1940–

Adjutantti

Siitonen A	arkkitehti	maalis–huhtikuu 1919
Alli, August	majuri	toukok.1919–15.12.1921
Ilmonen Aleks A	sk.upseeri	01.01.1922–27.02.1935
Rydman Nils M	sk.upseeri	27.02.1935–31.05.1936
Rydman Bj O	sk.upseeri	01.06.1936–

Intendentti/Taloudenhoitaja/Talouspäällikkö/Huoltopäällikkö

Widenius K A	sk.upseeri	–19.03.1924
Valta W		03.09.1924–
Pesonen K V	sk.kersantti	01.10.1937–25.11.1939
von Knorring C	sk.upseeri	25.11.1939–

<u>Rahastonhoitaja</u>		
Widenius K A	sk.upseeri	1939–
<u>Pataljoonan vanhempi lääkäri</u>		
Meurman Yrjö	sk.lääkintäupseeri	09.03.1920–
<u>Pataljoonan alilääkäri</u>		
Wallenius Matti	sk.lääkintäupseeri	09.03.1920–05.05.1926
Viranko H J	sk.upseeri	05.05.1926–
<u>Aseupseeri/Ampumaupseeri</u>		
Elfving V A	sk.kersantti	25.08.1925–25.05.1926
Salmela I H	sk.sotamies	–15.03.1935
Tähtinen M A	res.vänrikki	15.03.1935–
<u>Urheilujohtaja/Urheiluneuvoja/Urheilu-upseeri</u>		
Blomqvist Johan F	luutnantti	–15.04.1926
Lyytikäinen Väinö T	res.vänrikki	05.04.1926–25.05.1926
Salmela I H	sk.sotamies	25.05.1926–09.09.1926
Lyytikäinen Väinö T	res.vänrikki	09.09.1926–18.06.1928
Olanne A W		18.06.1928–15.09.1931
Vauhkonen N	sk.alikersantti	16.09.1931–15.02.1932
Elovaara Elias M	res.vänrikki	10.02.1932–03.10.1933
Maljanen Johan A	res.vänrikki	03.10.1933–30.11.1934
Lahtinen Väinö R	res.luutnantti	03.12.1934–19.03.1935
<u>Urheiluneuvojan/Urheilu-upseerin apulainen</u>		
Laitakari H V		–15.04.1926
Alanne Aarne W	sk.sotamies	10.02.1932–
<u>Varusmestari</u>		
Valta J	sk.upseeri	28.12.1923–28.12.1923
Lundström A F		08.05.1924–25.01.1926
Tepsa M	sk.korpraali	25.01.1926–

Veteraaniosasto

Päällikkö

Saraoja Johannes F	sk.upseeri	15.01.1937–4.11.1944
--------------------	------------	----------------------

I Pataljoona

Pataljoonan komentaja

Elovaara Elias M	res.vänrikki	01.01.1937– (15.03.1939?)
------------------	--------------	---------------------------

Adjutantti

Luosto P S T	res.vänrikki	01.11.1940–
--------------	--------------	-------------

Ampumaupseeri

Lukander Toivo G	res.vänrikki	01.01.1937–31.12.1936
Varoma Isak M	res.luutnantti	01.06.1939–(01.01.1941)

Urheilu-upseeri

Maljanen Johan A	res.vänrikki	01.01.1937–
Laipio R R	sk.väapeli	01.01.1939–

Upseeriosasto – 1.9.1939 alkaen Upseerikomppania

Komppanianpäällikkö

Lahtinen Väinö R	res.luutnantti	19.03.1935–03.12.1940
Ilmarinen A	res.kapteeni	20.12.1940–10.06.1941

Päällikön apulainen

Berg V V	res.vänrikki	01.09.1935–
----------	--------------	-------------

Soanlinna V V	res.luutnantti	–25.03.1941
Mäkynen R	res.vänrikki	25.03.1941–
<u>Ampumaupseeri</u>		
Kumpulainen T H	res.luutnantti	01.09.1935–
<u>Urheilu-upseeri</u>		
Hares A K	res.vänrikki	01.05.1935–31.12.1936
Airanne S I	res.vänrikki	01.01.1937–01.01.1939

1. Komppania

Komppanian päällikkö

Saraoja Johannes F	sk.upseeri	03.03.1919–01.09.1921
Savonius Selim W	res.luutnantti	01.09.1921–1939
Rydman Nils W	res.luutnantti	01.06.1939–04.11.1944

Komppanian vääpeli

Oinila Sulo Rudolf		1921–
Laipio R R	sk.vääpeli	–01.01.1939
Ojonen H A	sk.kersantti	01.09.1940–

Ampumaupseeri

Kohonen Yrjö	res.vänrikki	040 9.1924–
Salminen A J	sk.upseeri	01.01.1933–01.09.1934

Urheiluneuvoja/Urheilu-upseeri

Malmgren Johan	sk.kersantti	10.02.1932–31.12.1936
Airanne S I	res.vänrikki	01.01.1937–01.01.1939
Airanne S V K	res.vänrikki	15.01.1940–

Varusmestari

Nyström Knut		1919–
--------------	--	-------

2. Komppania

Komppanian päällikkö

Rydman Walter	sk.kersantti	07.04.1919–010 8.1921
Kilpinen Juho S	joukkuepäällikkö	01.08.1921–
Vaulo Yrjö A	sk.upseeri	01.11.1921–28.12.1927(kuoli)
Lindroth Yrjö A	sk.upseeri	04.01.1928–
Aro Arvo R	sk.upseeri	10.02.1932–(12.12.1940)
Lukander Toivo G	res.luutnantti	13.12.1940–

Komppanian vääpeli

Mutikainen O E	sk.kersantti	01.09.1932–
Alho U	sk.ylikersantti	01.09.1940–

Ampumaupseeri

Lukander Toivo G	res.vänrikki	01.01.1933–01.09.1935
Maikallio V V	res.vänrikki	01.09.1935–
Rautanen A E P	res.vänrikki	01.09.1940–

Asekersantti

Aaltonen O		–01.09.1932
Moilanen O E	sk.korpraali	01.09.1932–
Rautanen A E P	res.vänrikki	01.02.1940–

Urheiluneuvoja/Urheilu-upseeri

Vauhkonen Niilo V	sk.alikersantti	10. 2.1932–
Hara T A		1. 2.1936–

3. Komppania

Komppanian päällikkö

Jaatinen Otto E	sk.upseeri	19.03.1920–06.07.1920
Vikström Einar	res.vänrikki	07.07.1920–02.12.1920
Vaulo Yrjö A	sk.upseeri	11.01.1921–01.11.1921

Komppanian vääpeli

Huotari Matti Heikki	1919–
----------------------	-------

Asemestari

Raulo L B	–01.11.1921
-----------	-------------

Komppania lakkautettiin 1.11.1921

Tarkka-ampujakomppania

(3. Komppania)

Komppanian päällikkö

Forsgren Johan	res.kapteeni	–11.03.1933 (kuoli)
Autonen Jaakko U	res.vänrikki	01.04.1933–25.09.1936
Vainikainen K E	res.vänrikki	25.09.1936–05.01.1940
Tuominen E U	res.vänrikki	15.01.1940–

Ampumaupseeri

Saarinen A J	res.ins. luutnantti	15.03.1933–01.10.1936
Nisonen T	res.vänrikki	01.10.1936–01.01.1937
Tainio J	res.vänrikki	01.01.1937–

Urheiluneuvoja/Urheilu-upseeri

Hovi Olavi	res.vänrikki	–10.02.1932
Lindström Vilho E	sk.kersantti	01.04.1932–15.01.1940
Lappalainen L	sk.ylikersantti	15.01.1940–

II Pataljoona

Pataljoonan komentaja

Jokinen Einari	sk.upseeri	01.01.1937–01.05.1939
Aro Arvo R	sk.upseeri	01.05.1939–04.11.1944

Adjutantti

Katajainen K K K	res.vänrikki	01.11.1940–
------------------	--------------	-------------

Ampumaupseeri

Heikinheimo Juhani	res.vänrikki	01.01.1937–
--------------------	--------------	-------------

Urheilu-upseeri

Lyytinen O J	res.vänrikki	01.01.1937–
Hares A K	res.vänrikki	01.01.1940–

4. Komppania

Komppanianpäällikkö

Haahtela K E	res.luutnantti	20.12.1940–
--------------	----------------	-------------

Ampumaupseeri

Ojamaa E E	res.kersantti	01.11.1940–31.01.1941
Kukkonen K	res.vänrikki	22.02.1941–

Urheilu-upseeri

Ohlsson A	sk.alikersantti	22.02.1941–
-----------	-----------------	-------------

5. Komppania

Komppanianpäällikkö

Mutikainen O E	sk.upseeri	01.12.1940–
----------------	------------	-------------

<u>Ampumaupseeri</u>		
Nygren A A	res.kersantti	01.11.1940
<u>Urheilu-upseeri</u>		
Ihari Y M	res.kersantti	01.11.1940–
6. Komppania		
Väänänen T P	res.vänrikki	01.12.1940–
<u>Ampumaupseeri</u>		
Valjakka I V	res.korpraali	01.11.1940–
<u>Urheilu-upseeri</u>		
Sjöstedt T J	res.alikersantti	01.11.1940–
Konekiväärikomppania		
Tenhunen Matti	vänrikki	09.1919–
Jokinen Einari	sk.upseeri	05.09.1923–15.09.1934
Anttila Oiva I	res.vänrikki	15.09.1934–20.12.1937 (kuoli)
Ojamaa PA	res.luutnantti	01.01.1938–
<u>Komppanian varapäällikkö</u>		
Sylvänne K P	res.vänrikki	–01.11.1940
Rönkä E	res.luutnantti	01.11.1940–
<u>Ampumaupseeri</u>		
Koskinen M E	sk.vääpeli	01.11.1933–
<u>Urheiluneuvoja/Urheilu-upseeri</u>		
Hirvonen Väinö J	sk.upseeri	10.02.1932–04.10.1933
Varo Armas Veli	sk.upseeri	04.10.1933–01.09.1935
Airanne O A	res.vänrikki	01.09.1935–01.01.1938
Nieminen A I	sk.kersantti	01.01.1938–
<u>Komppanian vääpeli</u>		
Klefström R	sk.kersantti	01.01.1939–
III Pataljoona		
<u>Pataljoonankomentaja</u>		
Savonius Selim V	res.luutnantti	1939–
Talousskomppania/Huoltokomppania		
<u>Komppanianpäällikkö</u>		
Lyytikäinen Väinö T	sk.upseeri	–03.10.1933
Elovaara Elias	sk.upseeri	03.10.1933–23.09.1936
Hirvonen Väinö	res.vänrikki	23.09.1936–
<u>Adjutantti</u>		
Kuula VE	res.vänrikki	01.11.1940–
<u>Ampumaupseeri</u>		
Virtanen Jalmari	sk.kersantti	23.11.1937–
Lahtinen M J	res.vänrikki	01.11.1940–
<u>Urheilu-upseeri</u>		
Nurmi U O	res.luutnantti	01.11.1940–
<u>Vääpeli</u>		
Hertzen	sk.kersantti	–01.09.1932
Konttinen M P	sk.vääpeli	01.09.1932–
Kukkonen P	sk.alikersantti	25.09.1936–20.02.1940
Ristamaa O V	sk.ylikersantti	20.02.1940–

N-osasto – Puhelinjoukkue – Puhelinkomppania – Viestikomppania**Komppanianpäällikkö**

Suurkuukka E	sk.sotamies	28.12.1923–
Eklund August	vääpeli	09.02.1925–24.10.1925
Killinen O	res.vänrikki	29.10.1925–
Öhman K H	kapteeni	–11.10.1932
Lahtinen Väinö R	res.luutnantti	11.10.1932–01.10.1933
Koivulahti Olavi J	res.luutnantti	01.10.1933–

Ampumaupseeri

Heikinheimo J	res.vänrikki	15.03.1933–
---------------	--------------	-------------

Urheiluneuvoja/Urheilu-upseeri

Aho Jorma O	sk.upseeri	10.02.1932–
Lindroos T	res.vänrikki	13.10.1933–
Larkas V V	res.vänrikki	–01.09.1935
Lyytinen O I	res.vänrikki	01.09.1935–01.03.1937
Wallden A	res.kornetti	01.03.1937–

VK:n Radio-osaston päällikkö

Laakso T		23. 6.1936–
----------	--	-------------

VK:n Vilkkuosasto

Rydman Nils	res.vänrikki	
-------------	--------------	--

Kalustoupseeri

Lindroos T	res.vänrikki	1933–
Louni	res.vänrikki	–30.12.1933
Hartikainen	res.vänrikki	30.12.1933–

Ampumaupseeri

Jaamalainen Julius J	res.vnrikki	23.06.1936–
----------------------	-------------	-------------

Sotakoiraosasto/VK

Toivonen V	sk.korpraali	01.01.1938–
Söderström E		

Komppanian vääpeli

Kääriäinen V	sk.alikersantti	23.06.1937
--------------	-----------------	------------

Koulutuskomppania**Komppanianpäällikkö**

Lahti E	res.vänrikki	01.01.1937–15.04.1940
Virkola A T	res.vänrikki	15.04.1940–20.12.1940
Salmensaari L	res.insinöörikapteeni	20.12.1940–

Poikakomppania**Komppanian päällikkö**

Elovaara Elias M	res.vänrikki	01.02.1930–01.10.1931
Kosonen P	sk.upseeri	01.10.1931–01.11.1933
Jaakkola Aarne Y	sk.upseeri	01.11.1933–11. 3.1939
Varoma I M	res.luutnantti	16.03.1939–04.11.1944

Ampumaupseeri

Nurmi Uuno O	res.vänrikki	10.02.1932–
Sandman E	res.vänrikki	16.05.1933–
Händel M H	sk.upseeri	1933–
Jaakkola Aarne Y	sk.upseeri	–01.11.1933

Komppanian vääpeli

Laine R P	sk.vääpeli	01.01.1938–
-----------	------------	-------------

Pitäjänmäen Erillisosasto/IMSk, 20.12.1940 lähtien IV PataljoonaPäällikkö – komentaja

Paatela V R	kapteeni evp	1940–31.12.1944
Korhonen A	kapteeni evp	01.01.1944–

Adjutantti

Hopfner V V	res.vänrikki	1940–25.03.1941
Salo V	res.vänrikki	25.03.1941–

Ampumaupseeri

Forsman S A	res.vänrikki	01.06.1941–
-------------	--------------	-------------

Urheilu-upseeri

Jokinen V	res.vänrikki	1940–01.06.1941
Katajaranta A	res.vänrikki	01. 6.1941–

7. KomppaniaPäällikkö

Staf A H	res.vänrikki	01.12.1940–
Huttunen E J	res.luutnantti	?–

8. KomppaniaPäällikkö

Ruth Ch	res.vänrikki	01.12.1940–
---------	--------------	-------------

IlmatorjuntaosastoPäällikkö

Härkönen A	res.luutnantti	1940–
– it.jaos Arhenius B	res.vänrikki	01.11.1940–
– radioj Jaamala J	res.luutnantti	01.11.1940–
– puh.j Hintikka J	res.vänrikki	01.11.1940–
– alokasj Liukka V	res.vänrikki	01.11.1940–

SoittokuntaJohtaja

Särkilahti K	kapellimestari	toukok.1919– kevät 1922
Pulkkinen J		kevät 1922–30.02.1924
Salminen Paul		syksy 1924–03.05.1926

Soittokunta perustettiin toukokuussa 1919 ja lakkautettiin 3.5.1926.

IMP:n – IMsk:n päällystöä, aakkosellinen luettelo

Tiedot on koottu päiväkäskyistä, tallella olevista n. 250 henkilökortista, kilpailujen tulosluelleloista ja satunnaisesti säilyneistä asiakirjoista. Luetteloon kertyneet tiedot ovat hyvin epäyhtenäiset. Merkinnöissä on noudatettu seuraavia periaatteita:

- suojeluskunta- tai upseerinarvon merkitsemisessä on noudatettu sivulla 142 olevan tehtävänmukaisen luettelon periaatteita
- vuosiluku tai päivämäärä osoittaa pääpiirtein ajan, jolloin henkilö on ollut Ikämiespatallijoukossa – Ikämiessuojeluskunnassa (periaatteessa ensimmäinen havainto)
- komppaniamerkinnot ovat pääasiassa peräisin päiväkäskyistä
- kursiivilla merkityt ovat myös tehtävänmukaisessa luettelossa sivulta 142 alkaen.

Ahlgren K A		1931	
Aho A	j.päällikkö	1.8.1919	
Aho Jorma Olavi	sk.upseeri	1.2.1932	VK, UpsK
Airanne Oma Aarre O	res.vänrikki	1940	
Airanne Osmo Simo E	res.vänrikki	1940	KKK
<i>Airanne S I</i>	<i>res.vnrikki</i>	<i>1.1.1937</i>	<i>KKK, I.K</i>
Airanne S V K	res.vänrikki	1940	
<i>Alli August</i>	<i>majuri</i>	<i>1919</i>	
Ampiala J A	res.vänrikki	1940	
Anila Lauri E	res.vänrikki	1940	KoulK
Anttila Einari	j.päällikkö	7.4.1919	
<i>Anttila Oiva Ilmari</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>15.4.1919</i>	<i>KKK</i>
Anttila P P	res.vänrikki	1.9.1935	
Arhenius B R	res.vänrikki	1.11.1940	It/IVP
Aro A L	j.päällikkö	9.9.1924	
<i>Aro Arvo Rikhard</i>	<i>sk.upseeri</i>	<i>9.9.1924</i>	<i>2.K, II Pkom</i>
Aro Oskar Leonard	sk.upseeri	1939	UpsK 1939
Arpalahti K E	res.luutnantti	5.3.1933	UpsK 1935
Arra Bertel Erlander	res.luutnantti	6.12.1939	
Arra Paavo Olavi	res.vänrikki	1940	
Arvola Matti	res.vänrikki		
Astola E	sk.upseeri	19.12.1932	
<i>Autonen Jalo U</i>	<i>res.luutnantti</i>	<i>1943</i>	<i>TK, Veteraani.Os</i>
<i>Berg V V</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1935</i>	<i>UpsK 1935</i>
Blomqvist Johan Fredrik	<i>luutnantti</i>	<i>1926</i>	<i>Esikunta, UpsK 1935, VetOs 1936</i>
Borg Väinö Vilhelm	res.vänrikki	9.11.1935	
Brotherus H J	sk.upseeri	1940	
Bärlund Johannes	j.päällikkö	5.1919	
<i>Elovara Elias Malakias</i>	<i>res.kapteeni</i>	<i>1932</i>	<i>PoikaK, Esikunta, T K, IPkom,</i>
Eneback Nils Artur	res.luutnantti	1940	7.K
Enervi R O (ent.Eklund)	res.vänrikki	8.12.1930	
Erich M	res.vänrikki	1940	
Fieandt I E		1928	UpsK
<i>Forsgren Johan Gustav</i>	<i>res.kapteeni</i>	<i>11.3.1933</i>	<i>TK</i>

<i>Forsman S A</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1941</i>	<i>IVP</i>
Geitel Kullervo		10.12.1931	
Hahtela Eino	<i>res.vänrikki</i>	1.4.1932	4.K
Hahtela N E	<i>res.vänrikki</i>	1940	
Hallasuo L G			UpsK 1935
<i>Hares A K</i>	<i>res.vänrikki</i>		<i>Esikunta, UpsK 1935</i>
<i>Hartikainen J</i>	<i>j.päällikkö</i>	<i>30.11.1933</i>	<i>VK</i>
<i>Havulinna Aatto Kauko</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1940</i>	
<i>Heikinheimo Juhani</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>19.12.1932</i>	<i>VK, TK</i>
Heikkilä G Hj	<i>res.vänrikki</i>	1940	
Hertz Hj	<i>sk.upseeri</i>	1.11.1935	
<i>Hintikka Ilmari</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1940</i>	<i>It/IVP</i>
<i>Hirvonen Väinö Jeremias</i>	<i>luutnantti</i>	<i>1933</i>	<i>KKK, TalK, UpsK1938</i>
<i>Holopainen Viktor</i>	<i>everstiluutnantti</i>	<i>1919</i>	<i>Esikunta</i>
Hopfner K	<i>res.vänrikki</i>	1940	<i>IVP</i>
<i>Hovi Olavi</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>10.2.1932</i>	<i>TK</i>
Huttunen Aarre Johannes	<i>res.luutnantti</i>	6.12.1938	UpsK 1938
Huttunen E J	<i>res.vänrikki</i>	1940	<i>IVP</i>
Händelin Harry	<i>res.vänrikki</i>	6. 8.1932	
<i>Härkönen Aarre V</i>	<i>res.ins.luutnantti</i>	<i>1940</i>	<i>It.IVP</i>
Ihalainen Olavi	<i>res.vänrikki</i>	1. 9.1935	UpsK 1936
Ihanmäki J	<i>res.kornetti</i>	1940	
<i>Ilmarinen A</i>	<i>res.kapteeni</i>	<i>1940</i>	<i>Ups.K</i>
<i>Ilmonen Aleksi A</i>	<i>j.päällikkö</i>	<i>7 4.1919</i>	<i>Esikunta</i>
Ilmonen Eino	<i>res.vnrikki</i>		
Jaakkola Aarne Yrjö	<i>sk.upseeri</i>	12.11.1920	PoikaK
<i>Jaamala J</i>	<i>res.luutnantti</i>	<i>1.11.1940</i>	<i>It/IVP</i>
<i>Jaamalainen Julius Jalmari</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>23. 6.1936</i>	<i>VK, UpsK 1938</i>
<i>Jaatinen Otto Enb.</i>	<i>j.päällikkö</i>	<i>7. 4.1919</i>	<i>3.K</i>
Jahnukainen H J	<i>res.vänrikki</i>	1940	
Jalkanen K J	<i>res.vänrikki</i>	1940	
<i>Jokinen Einari</i>	<i>sk.upseeri</i>	<i>5.9 1923</i>	<i>KKK, Patl.kom apul. IIPkom, Rykm.kom apulainen</i>
<i>Jokinen V</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1941</i>	<i>IPE</i>
Kaasmaa K P	<i>res.vänriki</i>	1.9.1935	
Kaisla Hille O	<i>res.vänrikki</i>	1939	
Kajanne V E			UpsK 1935
Kanerva Pauli Ossian	<i>res.vänrikki</i>	1940	UpsK 1940
Kanto Kaarlo Erland	<i>res.vänrikki</i>	1.9.1935	
Karlsson K	<i>j.päällikkö</i>	1.8.1919	
Karppi Heikki	<i>res.vänrikki</i>	1939	
Karvonen J			UpsK 1935
Kataja Lauri	<i>j.päällikkö</i>	31.3.1932	
<i>Katajainen K K</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1940</i>	<i>IIIP</i>
<i>Katajaranta</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1941</i>	<i>IPE</i>
Kehä H T	<i>res.vänrikki</i>	1939	KKK
Keränen Olli Jaakko	<i>res.vänrikki</i>	1940	
Keränen Pekka J	<i>res.vänrikki</i>	1940	
Keynäs MA	<i>res.vänrikki</i>	1940	

<i>Killinen O</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>29.10.1925</i>	<i>VK</i>
<i>Kilpinen Juho Sakari</i>	<i>j.päällikkö</i>	<i>1.8.1921</i>	<i>2.K</i>
Klefström R	res.vänrikki	1939	KKK
<i>von Knorring C</i>	<i>sk.upseeri</i>	<i>1939</i>	<i>Esik</i>
Kohonen K	res.luutnantti	1.3.1935	
<i>Kohonen Yrjö</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>4.9.1924</i>	<i>1.K</i>
<i>Kosonen P</i>	<i>sk.upseeri</i>	<i>1.10. 1931</i>	<i>PoikaK</i>
Koivisto	res.vänrikki	1935	
<i>Koivulahti Olavi Johannes</i>	<i>luutnantti</i>	<i>28.12.1930</i>	<i>VK</i>
Koivumäki	j.päällikkö	1935	
Kojonen Paavo	res.vänrikki	20.12.1931	
<i>Korhonen A</i>	<i>kapteeni evp</i>	<i>1.1.1944</i>	<i>IVPE</i>
Korhonen Johannes	sk.upseeri	7.9.1935	
Korhonen M			UpsK 1935
Kukkonen Kyösti	luutnantti	1939	4.K
<i>Kumpulainen T O</i>	<i>res.luutnantti</i>	<i>16.5.1933</i>	<i>UpsK 1935</i>
Kumpulainen T H			UpsK 1935, PoikK
Kunnas K O	res.vänrikki	26.2.1933	
Kuula V E	res.vänrikki	1940	KKK
Kuulas Harry A	luutnantti	1940	6.K
Kuusi Aarne Juhani	sk.upseeri		VetOs 1937
Kyttälä Paavo Pellervo			UpsK,
<i>Laakso T</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>23.6.1936</i>	<i>VK</i>
<i>Lahti Erkki</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1935</i>	<i>KoulK,UpsK 1935</i>
Lahtinen H J	res.vänrikki	1940	
<i>Lahtinen Väinö Rafael</i>	<i>res.luutnantti</i>	<i>11.10.193</i>	<i>VK, Esikunta,UpsK</i>
<i>Laitakari H V</i>	<i>sk.upseeri</i>	<i>1926</i>	<i>Esikunta</i>
Lappalainen Kauko Ensio	res.vänrikki	1941	4.K
Lappalainen V			UpsK 1935
<i>Larkas V V</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1.9.1935</i>	<i>VK, UpsK 1935</i>
Laurikainen Artturi	res.luutnantti	U psK 1938	
Lavi Leo Matias	res.luutnantti	1938	UpsK 1938
Lehtonen Voitto Emil	res.luutnantti	1940	
<i>Lindberg V</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1933</i>	<i>VK</i>
Lindholm	sk.upseeri	1934	
<i>Lindroos T</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1933</i>	<i>VK</i>
Lindroos B S R	res.vänrikki	1940	
Lindroth Einar	res.vänrikki	1941	
<i>Lindroth Yrjö Artturi</i>	<i>sk.upseeri</i>	<i>14.1 1928</i>	<i>2.K</i>
Linnomaa H J	sk.upseeri	15.11.1924	
<i>Liukka V</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1.11.1940</i>	<i>It/IVP</i>
Liuksiala A A	res.vänrikki	1940	
<i>Louni T</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1933</i>	<i>VK</i>
Lucander Lauri	res.vänrikki	1940	
<i>Lucander Toivo Gabriel</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1937</i>	<i>2.K, Esikunta</i>
Lumén Vilho Johannes	j.päällikkö	7.4.1919	
Luosto Jouko	res.vänrikki		
<i>Luosto P S T</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1940</i>	<i>IP</i>
Långhjelm Curt B C	res.ins.luutnantti	1940	It.K

<i>Lyytikäinen Väinö Toivo</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1935</i>	<i>TalK, Esikunta, UpsK1935, VetOs 1936</i>
<i>Lytinen O J</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>.9.1935</i>	<i>VK, TK</i>
Magnusson Thor Runar	<i>res.vänrikki</i>	<i>1940</i>	
<i>Maikallio V V</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1932</i>	<i>2.K</i>
<i>Maljanen Johan Aatto</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1933</i>	<i>Esikunta</i>
Maljanen M J	<i>res.vänrikki</i>	<i>1940</i>	
Malmi E Vsk.upseeri		<i>1938</i>	<i>UpsK 1938</i>
Manninen V J	<i>res.luutnantti</i>	<i>19.3.1935</i>	
Maristo M O	<i>res.vänrikki</i>	<i>1.9.1935</i>	
Martens H	<i>j.päällikkö</i>	<i>28.12.1930</i>	
<i>Meurman Yrjö</i>	<i>sk.lääkintäupseeri</i>	<i>1920</i>	<i>Esikunta</i>
Moilanen Tuomo	<i>res.vänrikki</i>	<i>1941</i>	<i>2.K</i>
Mustonen A	<i>res.vänrikki</i>	<i>1.1.1938</i>	
<i>Mutikainen O E</i>	<i>sk.upseeri</i>	<i>1940</i>	<i>5.K</i>
Mäkinen H A	<i>j.päällikkö</i>	<i>9.9.1924</i>	<i>UpsK 1935</i>
Mäkynen R	<i>res.vänrikki</i>	<i>1941</i>	<i>Ups.K</i>
Natunen E	<i>res.vänrikki</i>	<i>1.1.1938</i>	
Niklander Alvar	<i>j.päällikkö</i>	<i>5.1919</i>	
<i>Nisonen T</i>	<i>res.vänrikki</i>	<i>1936</i>	<i>TK</i>
Nisonen Toivo Antti	<i>res.vänrikki</i>	<i>9.11.1935</i>	
<i>Nurmi U O</i>	<i>res.luutnantti</i>	<i>1940</i>	<i>II P</i>
Ojamaa P A	<i>res.lutnantti</i>	<i>1.1.1937</i>	<i>KKK</i>
<i>Olanne A V</i>		<i>1928</i>	
Paalanen Alpo	<i>luutnantti</i>	<i>1939</i>	<i>KKK</i>
Paasivirta L A	<i>j.päällikkö</i>	<i>1.8.1919</i>	<i>UpsK 1935</i>
<i>Paatela Väinö Robert</i>	<i>kapteni evp</i>	<i>1940</i>	<i>Pitäjänmäen Os</i>
Pajari K			<i>UpsK 1935</i>
Palomäki Kalle	<i>res.vänrikki</i>		<i>2.K</i>
<i>Pero V R</i>	<i>res.ins.luutnantti</i>	<i>19.3.1935</i>	<i>2.K</i>
Pukkila Emmanuel			<i>UpsK 1935, VetOs 1937</i>
Rautanen A E P	<i>res.vänrikki</i>	<i>1940</i>	<i>2.K</i>
Rautava A E R	<i>res.vänrikki</i>	<i>1940</i>	
<i>Rein Karl Aleksander</i>	<i>vänrikki</i>	<i>1919</i>	<i>1.K, Esikunta</i>
Roiha R O	<i>res.vänrikki</i>	<i>28.12.1930</i>	
Ruth O	<i>res.vänrikki</i>	<i>1940</i>	<i>7.K</i>
<i>Rydman Björn O</i>	<i>sk.upseeri</i>	<i>19.12.1932</i>	<i>Esikunta</i>
Rydman E H			<i>UpsK 1935</i>
<i>Rydman Nils M</i>	<i>sk.upseeri</i>	<i>1935</i>	<i>Esikunta</i>
<i>Rydman Walter</i>	<i>sk.upseeri</i>	<i>1919–1944</i>	<i>Esikunta</i>
Rönkä Eero	<i>kapteeni</i>	<i>9.12.1932</i>	<i>UpsK 1935</i>
Saaramaa B	<i>res.vänrikki</i>	<i>1939</i>	<i>VK, KoulK</i>
Saarinen	<i>j.päällikkö</i>	<i>16.9.1919</i>	
<i>Saarinen AJ</i>	<i>res.insinööri luutnantti</i>	<i>1933</i>	<i>TK</i>
Saarnio	<i>j.päällikkö</i>	<i>1.1.1921</i>	
Saastamoinen L I			<i>UpsK 1935</i>
Saha Väinö	<i>j.päällikkö</i>	<i>5.1919</i>	
Salaspuro P O	<i>res.vänrikki</i>	<i>1.1.1937</i>	
<i>Salimäki Otto Ensio</i>	<i>res.luutnantti</i>	<i>1932</i>	<i>1.K, Esikunta</i>

<i>Salmela I H</i>		1935	<i>Esikunta</i>
<i>Sandman E</i>	<i>res.vänrikki</i>	16.5.1933	<i>PoikaK</i>
Salo V	<i>res.vänrikki</i>	1941	IVP
Salonsaari L	20.12.1931		
Salovaara Ilmari	<i>ins.kapteeni</i>	1940	It.K
Sammalharju J K G			UpsK 1935
Sandman Luvvig	<i>res.vänrikki</i>	6.8.1932	
<i>Saraoja Johannes Fredrik</i>	<i>res.vänrikki</i>	7.4.1919	<i>1.K, Ups.K 1935</i> <i>Vet.Os 1937</i>
Sarasalo Otto Vilhelm	<i>res.vänrikki</i>	1940	
<i>Savonius Selim Wilhelm</i>	<i>sk.upseeri</i>	1.9.1921	<i>1.K, IIIP:n kom</i>
Sepi M	<i>res.vänrikki</i>		
<i>Siitonen A</i>	<i>arkkitehti</i>	1919	<i>Esikunta</i>
Sipari Lauri Alfred	<i>res.luutnantti</i>	1939	
Sippola W	<i>luutnantti</i>	28.12.1923	
Sirkkanen Eino	<i>lutnantti</i>	1934	
Soanlinna V V	<i>res.luutnantti</i>	1939	Ups.K
Soini T T H			Ups.K 1935
Sovero Weli-Mies	<i>res.vänrikki</i>	1941	Ups.K
Stof Harald A	<i>res.vänrikki</i>	1934	IVP
Suojanen Jorma Ossian	<i>res.vänrikki</i>	17.9.1934	
<i>Sylvänne K P</i>	<i>res.vänrikki</i>	1939	
<i>Tainio L J J</i>	<i>res.vänrikki</i>	1 9.1935	TK
Talvi-Oja G	<i>j.päällikkö</i>	28.12.1930	
Tanner O K			UpsK 1935
<i>Tenhunen Matti</i>	<i>vänrikki</i>	9.1919	KKK
Tiivola Leonard	<i>sk.upseeri</i>	19.2.1932	
Tolmunen K E	<i>j.päällikkö</i>	12.11.1920	UpsK
<i>Tuominen E U</i>	<i>res.vänrikki</i>	1940	TK
Tyllinen T K	<i>res.vänrikki</i>	1940	
<i>Tähtinen M A</i>	<i>res.vänrikki</i>	1935	<i>Esikunta</i>
Uoti Ensio J K			UpsK 1935
<i>Vainikainen K E</i>	<i>res.vänrikki</i>	1936	TK
<i>Wallden A</i>	<i>res.kornetti</i>	1.9.1937	
Valle T V V	<i>res.kornetti</i>	19.17.1932	
<i>Wallenius Matti</i>	<i>sk.lääkintäupseeri</i>	1920	<i>Esikunta</i>
<i>Valta J</i>	<i>j.päällikkö</i>	1919	<i>Esikunta, UpsK</i>
<i>Valta W</i>		1924	<i>Esikunta</i>
Valtonen	<i>j.päällikkö</i>		
<i>Varo Tauno Armas Veli</i>	<i>res.vänrikki</i>	19.2.1932	KKK
<i>Varoma Isak Magnus</i>	<i>res.vänrikki</i>	20.12.1931	<i>Esikunta, PoikK</i>
Varva Holger Rolf	<i>luutnantti</i>		UpsK
<i>Vaulo Yrjö A</i>	<i>sk.upseeri</i>	1.11.1921	2.K, 3.K
<i>Videnius K A</i>	<i>sk.upseeri</i>	1924	<i>Esikunta</i>
<i>Viranko H J</i>	<i>sk.lääkintäupseri</i>	1920	<i>Esikunta</i>
<i>Virkola A S</i>	<i>res.vänrikki</i>	1940	<i>KoulK</i>
<i>Virkola A T</i>	<i>res.vänrikki</i>	1940	<i>VK</i>
Virkkunen Jaakko J	<i>res.vänrikki</i>	1940	<i>Esikunta</i>
Veikkanen Kauko Aarre	<i>res.vänrikki/alisot.ohjaaja</i>	1941	<i>Esikunta</i>
<i>Vikström Einar</i>	<i>res.vänrikki</i>	1920	3.K
Virkkala Ilmari	<i>sk.upseeri</i>	1939	UpsK 1939

Vuorenheimo YEU	res.vänrikki	28.12.1930	
Vuori V	sk.upseeri	1.9.1937	
Vuorimaa A V			UpsK 1935
Väänänen T P	res.vänrikki	1940	6.K
Zweyberg S K	res.vänrikki	1940	6.K
Öhman K H R	kapteeni	1.10.1933	VK

Suojeluskuntajärjestö näytti etäämmältä tarkasteltuna yhtenäiseltä koko maan kattaneelta vapaaehtoisten maanpuolustajien järjestöltä. Kuitenkin sen perusosilla, paikallisilla suojeluskunnilla oli omat erityispiirteensä. Ne olivat ympäristönsä näköisiä. Maatalousalueiden suojeluskuntien toiminta otti huomioon pelto- ja metsätöiden sille asettamat vaatimukset, teollisuuspaikkakunnilla tehdas asetti oman ehtonsa suojeluskuntien toiminnalle.

Helsinki muodosti muusta Suomesta voimakkaasti poikkeavan alueen. Pääkaupungissa asui 1930-luvun alussa jo lähes joka viidestoista suomalainen. Siellä toimi lukuisia eri aselajeihin keskittyneitä suojeluskuntia, niin suomen- kuin ruotsinkielisiäkin. Ajan mittaan suurimmaksi niistä nousi Ikämiessuojeluskunta.

Everstiluutnantti Stig Roudasmaa kertoo Ikämiessuojeluskunnan tarinan aina siitä asti kun enemmistöltään ruotsinkielisen Oldboysbataljon-rykmentin suomenkieliset jäsenet perustivat keväällä 1919 oman suomenkielisen pataljoonansa. Alkuvuosina pataljoona oli todella nimensä arvoinen, sillä jäseniksi hyväksyttiin vain 35 vuotta täyttäneitä. Ajan mittaan tästä jouduttiin ukkoutumisen pelossa luopumaan, ja isät alkoivat tuoda poikiaan mukaan suojeluskuntansa toimintaan.

Stig Roudasmaa kuvaa, miten helsinkiläisessä Ikämiessuojeluskunnassa elettiin ja toimittiin, mitkä olivat sen tehtävät ja velvollisuudet niin rauhan kuin sodankin aikana.

– Kari Selén

Kannen suunnittelu Heikki Kalliomaa

ISBN 978-952-92-2234-6

